George Șovu

OCHII TIMPULUI

Editura Ion Creangă

GEORGE ŞOVU

OCHII TIMPULUI

AMINTIRI

Cuprins

Capitolul I CÂŞTIGĂTORUL.....3
1.....3
2.....5
Capitolul II LA ÎNCEPUT A FOST O DIMINEAŢĂ.....9
1.....9
2.....12
Capitolul III OCHII TIMPULUI.....61
1.....61
2.....63
3.....70
4.....81
5.....88
6.....98
7.....102
8.....103
9.....105
10.....108
11.....113
12.....128
13.....135
14.....154
15.....158
16.....166
Capitolul IV FILE DE VIAŢĂ.....177
1.....177
2.....185
3.....196
4.....205
5.....214
6.....218
7.....223

Capitolul I
CÂŞTIGĂTORUL

1

Zâmbea, deşi cu numai câteva minute înainte adversarul îl aşezase cu umerii pe saltea. Zâmbea încă... Lumea din jur se întreba, desigur, de ce nu e supărat, fiindcă pierduse în ultima clipă. Fusese, în mod evident, mai bun decât celălalt băiat, cu care se luptase. Mai bun, deşi era mai mic decât el!...

Când s-a aplecat în faţa spectatorilor, să-i salute, lumea, toată, a izbucnit într-un ropot de aplauze, ca şi când el ar fi fost *câştigătorul.* De fapt, era!...

M-am repezit şi l-am îmbrăţişat...

— Bravo, Dănuţ! Ai fost nemaipomenit! i-am şoptit, în timp ce-i sărutam obrajii îmbujoraţi de efort şi de emoţie... Nemaipomenit, să ştii!... Când ai învăţat tu să te lupţi aşa?!... Ai început antrenamentele doar de-o lună şi jumătate... Şi, gata-gata să ieşi campion naţional!

— Am şi ieşit, unchiule Geo! mi-a răspuns copilul. De aceea sunt fericit!...

Am rămas puţin încurcat. Mă gândeam că, la cei unsprezece ani ai lui, neîmpliniţi, Dănuţ nu înţelesese prea bine ce se petrecuse acolo, pe ring şi că, neluându-l în seamă pe arbitru, care ridicase mina celuilalt băiat, în

semn de victorie, el se lăsase cuprins de aplauzele spectatorilor şi de strigătele de „Bravo!”, crezând că…

— Ai văzut cum am luptat cu mâna dreaptă? Dacă ai şti ce m-a durut în tot timpul antrenamentelor!… Astăzi însă *am vrut* să nu mă doară. Mi-era teamă că mă învinge Mihai în primele minute…

— Bine, dar el este de doi ani luptător, judocan… A mai fost la concursuri, are experienţă… m-ara grăbit cu vorbele, ca să-l consolez pe Dănuţ.

— Nu de asta îmi era frică, ci de mână, mi-a răspuns băiatul, privindu-mă drept în ochi. De mână, înţelegi? Mihai e bun… e cel mai bun din lot… dar eu pot să-l învinge oricând! Am simţit în ultima săptămână de antrenament… Nu i-am spus tovarăşului antrenor, că ar fi zis că mă laud…

În clipa aceea, antrenorul, care sosise lângă noi, l-a luat în braţe şi-a început să se învârtească, strângându-l la piept pe băiat…

— Vreau să merg în maşină cu unchiul Geo şi cu tanti Coca! a spus Dan, când am ieşit din clădirea în care avusese loc concursul.

Alexandru, fratele lui, mai mare doar cu un an, dar mult mai înalt, ne priveşte cu jind. Ar vrea şi el să meargă…

— Nu, Alex! îi spune Dan, observându-l, tu te duci cu mama şi cu tata… Doar n-o să-i lăsăm singuri! Ne întâlnim la Cofetăria „Bucureşti”. Unchiul Geo a promis că „face cinste”!… adaugă el, zâmbind.

Am continuat discuţia în maşină…

— Apropo de mina dreaptă, Dane… Ce voiai să-mi spui, când a venit antrenorul?

— Că m-a durut şi astăzi! a răspuns băiatul. Dar atâta m-am concentrat asupra ei, încât, după puţin timp, n-am mai simţit nimic… Atunci am început să câştig puncte, să câştig… Şi, dintr-o dată, iar m-a fulgerat ceva prin umăr. În clipa aceea, Mihai *m-a adus* spre saltea… Nu mă mai gândeam la el… Eram încordat ca un arc. Mi-era necaz pe

mână, începuse iarăşi... Mi-am zis că trebuie s-o înving, trebuie!... Şi durerile... au dispărut... Eram fericit, înţelegi? De aceea am uitat de Mihai. Altfel, nu ajungea el să mă pună jos. Acum însă ştiu că am să-l bat! Dacă am fi putut lua meciul de la capăt, îi arătam eu lui... fiindcă *acum* mâna mă ascultă. Asta e L.

Îl privisem, în tot timpul replicii sale, prin oglinda retrovizoare a maşinii. Se afla pe bancheta din spate, împreună cu soţia mea. Chipul lui de copil frumos, cu ochii negri, lucitori, era palid de încordare, grav, iar vorbele rostite şi. Mai ales, tonul apăsat, slobozite din mogâldeaţa aceea de un metru şi ceva mă făcuse să mă-nfior.

Coca i-a apropiat capul de sinul ei şi-a început să-l mângâie pe părul castaniu, scurt şi des ca peria... Îi priveam pe amândoi prin aceeaşi oglindă. În obrajii lui Dănuţ urcă, din nou, seve izvorâte parcă din miezul dulce şi parfumat al piersicilor... Dintre toate fiinţele, câte există, ei, cei doi, îmi sunt cele mai dragi!...

Băiatul priveşte, fericit, peste capul meu, departe... Se luptă, fără îndoială, cu Mihai! Se luptă şi-l învinge! Trebuie să-l învingă... „fiindcă acum mâna îl ascultă'*! Mâna dreaptă!...

2

Se născuse greu... Mamă-sa se chinuise patruzeci şi opt de ore să-l aducă pe lume. Şi, în timpul acestor chinuri, cineva atinsese, probabil, mai dur, umărul drept al copilului. Cert este că mâna lui dreaptă rămăsese cu unul din muşchii braţului în parte blocat. Părinţii au observat mai târziu acest lucru, când băieţelul avea aproape un an şi începuse să meargă. Se ferea, tot timpul, să nu-şi

lovească nuna, folosind-o, în orice împrejurare, mai ales pe cealaltă.

Îngrijoraţi, l-au cercetat cu mai mulţi medici. I-au făcut tratamente. Dar, aproape zadarnic! Soluţia n-a fost găsită încă... Mâna dreaptă a lui Dănuţ a rămas mai scurtă cu câţiva centimetri decât cealaltă. În rest, dezvoltarea ei pare normală. Copilul n-o poate duce însă la spate cum trebuie, nici n-o poate aşeza bine pe cap şi, mai ales, se fereşte să lucreze cu ea. Preferă s-o folosească pe stânga... De aceea, primeşte tot timpul o replică, ce pentru el a devenit obsesie: „Cu dreapta, Dane! Cu dreapta!”...

...În seara aceea —, când el a împlinit cinci ani — s-a hotărât să-şi folosească mâna dreaptă... în sfârşit, să încerce... Tatăl îi adusese, printre alte daruri, un joc de popice... Alexandru, care numai cu douăzeci de zile înainte împlinise şase ani, şi fusese şi el sărbătorit, s-a bucurat în mod deosebit pentru joc. Se gândea că el îl va folosi cel mai mult... Şi chiar aşa şi făcuse. Se dusese în camera lor, a băieţilor, şi începuse jocul. Aşeza popicele, apoi, îndepărtându-se câţiva metri, trimitea spre ele o bilă din metal, care le dărâma. După fiecare lovitură, băiatul bătea din palme, bucurându-se...

La început, Dănuţ l-a privit pe Alex fără să se amestece în joc. Apoi, s-a apropiat de locul popicelor, a îngenuncheat lângă ele şi-a început să le ridice. Alex era şi mai bucuros, fiindcă acum putea să trimită de două ori mai multe lovituri... în timp ce fratele mai mic, fără să spună un cuvânt, era din ce în ce mai trist. De la o vreme, Alexandru l-a observat...

— Dane, vrei să încerci şi tu? l-a întrebat el.

Trezit ca dintr-un vis, băieţelul a zâmbit.

— Atunci trebuie să facem un concurs! s-a grozăvit el. La asta mă şi gândeam... a adăugat, încercând să-şi ascundă spaima.

— Facem. — i-a răspuns Alex — dar după ce loveşti de

câteva ori cu mâna dreaptă, ca să te obişnuieşti… Şi, ducându-se lângă popice, a îngenuncheat el, de data aceasta, şi-a început să le aşeze…

Luându-i locul, Dan şi-a potrivit bila în mâna dreaptă, a rămas nemişcat câteva secunde, aşteptând să se potolească durerea ce-o simţea în umăr şi pe care el o exteriorizase printr-o scurtă întunecare a feţei… Apoi i-a dat drumul. Bila a pornit-o însă în cu totul altă parte decât în direcţia popicelor. Băieţelul a rămas nemişcat, în timp ce fratele său a alergat după bilă, trimiţându-i-o înapoi…

Îi priveam, cu mare atenţie, prin uşa întredeschisă. Trecusem pe-acolo venind din bucătărie, şi mă oprisem să-i văd chiar de la începutul jocului. Acum le-am făcut semn şi celorlalţi — soţiei mele şi părinţilor celor doi băieţi… Urmăream cu toţii „spectacolul”, numărându-ne parcă bătăile inimilor. Dan se afla cu faţa spre noi, dar nu vedea altceva decât popicele, drepte şi sfidătoare…

— Hai, Dane, încă o dată! îl îndemnă Alex, răbdător şi cu căldură în glas. Încearcă să îndrepţi mai mult mina, ca bila să vină încoace!

Dan se concentrează, răsuceşte puţin mâna dreaptă, în timp ce ochii lui bat, fără de voie, ca două aripi grăbite şi înfrânte — semn că durerea din umăr este, din nou, prezentă… Când dă drumul bilei, face un gest de uşurare… Gogoloiul de metal se apropie de popice, lovind grupul lor într-o margine. O luminare din lemn se înclină şi cade… Băiatul zâmbeşte puţin…

Stăm cu sufletul la gură, nu mai îndrăznim nici să respirăm, pentru că Dănuţ, iată, răsuceşte cât mai mult mina dreaptă până ce ajunge cu întreaga cupă a degetelor pe direcţia grupului de popice. Faţa lui este albă, ca varul, iar din ochi ţâşnesc flăcări ce vor parcă să taie cărarea dorită… După ce izbise în plin, dărâmând totul în jur, bila se opreşte, făcându-şi culcuş printre trofee. Dan zâmbeşte fericit şi se lasă îmbrăţişat de

fratele său... Noi aplaudăm cu toţii, deschizând larg uşa camerei... Băieţelul priveşte undeva, parcă peste noi...

...Acum, în maşină, privirea lui este geamănă cu aceea, de demult!

— Dănuţ, când o să fie următorul concurs? îl întreb.

— Oho, peste vreo trei luni! După vacanţa mare! Când ne vom întoarce de la bunica... Anul ăsta nu mai scapi, trebuie să vii cu noi! Ai promis de-atâta timp că ne povesteşti despre dumneata!... Aşa-i că vii? Hai, spune că vii! se roagă el, mângâindu-mă pe cap, ca pe un copil... Spune!...

— Un campion ca tine nu se miorlăie precum un pisoi neputincios! îi răspund şi-i zâmbesc în oglindă... Sigur că vin!

— Promiţi? mai întreabă „campionul”, nevenindu-i să creadă.

— Promit!

— Bravo! Trăiască unchiul Geo! strigă băiatul, bucuros, nevoie mare f Trăiască unchiul Geo! Şi, bineînţeles. Şi tanti Coca! se maimuţăreşte, în timp ce, apropiindu-se de obrazul ei, o sărută cu zgomot...

Capitolul II
LA ÎNCEPUT A FOST O DIMINEAŢĂ

1

— Unchiule Geo, de ce spui dumneata, când venim aici, la ţară, că „venim la bunica”? Ea, bunica…

— Aşa e, Dănuţ, bunica a murit! Asta voiai să spui, nu?! Bunica a murit de cinci ani… dar eu nu pot să spun altfel decât că… Şi chiar aşa este: eu vin totdeauna, mai întâi şi mai întâi, la dânsa, pentru dânsa…

— Şi unchiul Costel, fratele matale, nu se supără? întreabă Alexandru, care este foarte atent la discuţia mea cu Dan.

— Nu, Alex! Unchiul Costel ştie că eu pentru mama vin, în primul rând, aici.

— Eu tot nu înţeleg! îndrăzneşte Dan să exclame, aproape şoptit.

— Îţi explic eu, intervine Mihaela, verişoara băieţilor, fata mai mică a fratelui meu, în ograda căruia ne aflăm. Are treisprezece ani şi a trecut în clasa a VIII-a. Ea ştie că, de câte ori sosesc aici, în ultimii ani, după moartea mamei, timp de câteva ore aproape că nu vorbesc cu nimeni… Mă închid într-o cămăruţă, care a fost a ei, până în ultima clipă (şi care a rămas aşa, neschimbată). În ceasurile acelea „stau de vorbă” cu mama… Când ies, mă uit prin curte, prin grădină şi, bineînţeles, o zăresc peste tot…

„Vă mulţumesc, maică, fiindcă aţi venit să *vă* mai văd!”... Vorbele acestea, cu care ne petrecea, de fiecare dată, rostindu-le în poarta casei, la plecare, mă răscoleau până în adâncul sufletului... „Vă mulţumesc, fiindcă aţi venit să *vă* mai văd!” *Ea* — pe noi, deci!... Ecoul lor a devenit o obsesie... Il ascult şi. Acum... când am venit „s-o văd” *eu* pe dânsa... *„s-o văd”!*...

— Dănuţ, pentru mine mama înseamnă tot ceea ce vezi tu în jur... îi răspund eu băiatului... şi, mai ales, ceea ce tu nu poţi vedea... *sufletul* a tot ce există aici!... Ca să mă întâlnesc cu acest „suflet” sosesc uneori, da, să-mi umplu, din nou, fiinţa, cu puterile lui liniştitoare, mai cu seamă după momente de zbucium vin şi-i ascult glasurile, îi adun căldura şi-mi reîmprospătez echilibrul, ameninţat, din când în când, să se surpe... Voi sunteţi prea mici să înţelegeţi...

— Ba nu! răspunde băieţelul... Să ştii, unchiule Geo, că şi eu o văd pe bunica, dar mi-a fost ruşine să-i spun lui Alex, sau mamei şi tatii, să nu râdă de mine... De câte ori mi-e dor de dânsa, chiar dacă mă aflu la Bucureşti, o văd aici, în grădină, sub nuc, unde — îţi aminteşti? — ne făcea leagăn... Se urca pe scară până acolo, la creanga aceea puternică, încolăcea peste ea un lanţ cu ambele lui capete, cobora apoi şi aşeza pe el două perne şi începea să ne legene... Când ne luam avânt, ne lăsa singuri... Se dădea de-o parte şi ne privea... Noi, eu şi Alex... şi Mihaela, râdeam tot timpul... iar dânsa ne striga, din când în când: „Fiţi atenţi, mai încet! Mai încet să nu zburaţi de-acolo!”...

Şi cum ne-aducea mure şi zmeură din pădure... mi-amintesc... Venea cu două coşuri pline. Intra în bucătăria de vară, spăla zmeura şi-o punea în câteva farfurii. Spăla şi murele şi le aşeza la fel. Apoi ne chema să mâncăm... Unchiule Geo, oare noi nu ne mai întâlnim niciodată cu bunica?...

Glasul băiatului s-a frânt brusc şi ochii lui, speriaţi

parcă de întrebare, se feresc să întâlnească luminile de sub frunţile noastre...

— Dane, mă faci de râs! îi răspunde Alexandru, dar şi ecoul vorbelor lui tremură nesigur, dând la iveală o trăire asemănătoare...

Îl mângâi pe Dan, care îşi reazemă acum capul pe pieptul meu...

— Ce fel de întrebare e asta, nepoate? Şi astăzi *ne-am întâlnit* cu bunica, nu?!... Iar spre seară mergem acolo sus, pe deal, la cimitir, să-i ducem un buchet de flori. Îi plăceau mult garoafele albe...

*

— ... În ceea ce mă priveşte, aş vrea să cred că în dimineaţa aceea ningea!

— Despre ce dimineaţă vorbeşti, unchiule Geo, mă întrebă Alexandru.

— Era penultima zi a lunii ianuarie... Şi ningea, precis ningea! Din înaltul cerului, cădeau fulgi mari, ca nişte fluturi albi şi leneşi ce se legănau în drumul lor spre pământ. Casa era mică, n-avea decât două camere. Iar într-una dintre ele, lângă vatra pe care duduia focul, mama se ruga să-mi audă mai repede ţipătul...

În curte, un bărbat, de nici treizeci de ani, rămăsese ca o statuie, înfiorată în aşteptare. Era bunicul vostru şi tatăl meu!

Când o femeie, care stătuse până atunci lângă mama, a izbucnit pe uşă, strigând: „E băiat!”, bărbatul din curte şi-a săltat căciula şi-a aruncat-o spre cer. Apoi, cu mâna dreaptă întinsă în sus, a început să se învârtească, înfăşurându-se parcă în veşmântul de lumină al petalelor ce coborau deasupră-i, mângâindu-i chipul şi spălându-i fiinţa de încordarea de până atunci... Chiar dacă lucrurile

nu s-or fi petrecut întocmai, îmi place să cred că, în dimineaţa aceea, ningea, ningea cu flori fragede şi albe…

— Mihaela, te superi? Am rupt toate garoafele albe din grădină!… Chipul lui Dan, cu obrajii de trandafir proaspăt deschis spre lume, zâmbeşte puţin îngrijorat din spatele unui mănunchi de frumuseţe imaculată şi plăcut mirositoare.

— Cum să mă supăr, Dănuţ? răspunde fata, bucuroasă. Pe toate le păstram pentru bunica!…

2

Tarzan şi Lupu, câinii fratelui meu, au pornit-o înaintea noastră prin grădină. Ţopăie de bucurie că i-am desfăcut din robia lanţurilor în care sunt ţinuţi în timpul zilei. I-am luat şi pe ei la plimbare, pe garanţia mea…

Dan aleargă după ei. Îi ajunge din urmă. Câinii înţeleg şi o rup la fugă. Începe o adevărată întrecere, în care. În curând, se antrenează şi Alexandru. Băieţii sunt acum în frunte, dar, după câteva salturi, Tarzan şi Lupu îi depăşesc… Mihaela râde şi aplaudă. Câinii, auzind-o parcă, se opresc, fac un ocol, apropiindu-se apoi şi gudurându-se la picioarele băieţilor.

Ne îndreptăm cu toţii către dealul ce se vede la orizont. Sunt aproape doi kilometri până acolo. Ne strecurăm printr-un lan imens de porumb, pe cărarea aleasă de Tarzan şi de Lupu. În curând ajungem într-o poiană smălţuită cu flori, aşternută la poalele dealului…

Paşii mei se rostesc peste aceste locuri cu ochii închişi. Deşi au trecut treizeci de ani, de când m-am îndepărtat de orizontul lor, fiecare palmă de pământ mi-a rămas cunoscută. S-au schimbat multe de-atunci; eu aş putea să recunosc însă fiecare strop de relief peste care am trecut,

fiecare muşuroi sau adâncitură de care m-am ferit, fiecare pom sau copac pe care l-am mângâiat cu privirea ori cu palmele în miile şi miile de drumuri însemnate pe harta acelor ani — anii mei de şcoală din acest sat, anii copilăriei — drumuri care, cele mai multe, n-au mai rămas vii decât în fiinţa mea…

*

Nu împlinisem încă şapte ani — vârsta la care se mergea, pe atunci, la şcoală în clasa întâi. Vecinul şi prietenul meu Barbu, băiatul cel mic al lui nenea Aurică, îi depăşise chiar, astfel că, în toamna anului 1937, cu ghiozdanul în spate, a pornit-o prin aceste locuri către şcoala de peste deal. Le spusesem părinţilor mei că am să mă duc şi eu cu Barbu. Nu voiam să rămân mai în urmă. „Ce dacă sunt mai mic? îmi ziceam… Mare scofală, câteva luni, acolo! Trebuie să mă primească învăţătorul!”

Îl rugasem pe tata să vorbească din timp cu el. Vorbise.

„Trimite-l, Ioane, trimite-l! îi spusese. O să văd eu ce am să fac cu el!”

„Ştie să scrie şi să citească!” a adăugat tata.

„Cum ştie? De unde?”

„A învăţat de la Gabriela, fata mea mai mare!” Atunci, cu atât mai bine! Să vină!”…

Şi m-am dus! M-am dus împreună cu Barbu.

*

Învăţătorul era sever, dar foarte priceput. M-a aşezat în prima bancă, lângă prietenul meu.

„Tot sunteţi voi vecini cu casele! ne-a zis; să staţi şi în bancă alături, poate vă mai ajutaţi!”

La început l-am ajutat eu pe Barbu. El nu pusese mâna, până atunci, pe condei şi pe tăbliţă…

— Ce fel de „condei”, unchiule Geo? mă întreabă Dan… A, pardon — continuă el, cu un zâmbet strengăresc în colţul gurii — matale eşti şi scriitor, aşa că… Deci „condei” este egal: pix, stilou sau creion!… Nu înţeleg însă ce poate fi „tăbliţa”?!…

— Nici pix, nici stilou, nici creion! „Condeiul” era, pur şi simplu, condei, iar „tăbliţa” — tăbliţă!

Dan şi Alex s-au oprit şi mă privesc puţin miraţi. S-au oprit şi tovarăşii noştri de drum: Tarzan şi Lupu. S-au aşezat pe picioarele din spate, aţintindu-ne întrebători. Nu pricep ce s-a întâmplat cu noi. Mihaela zâmbeşte. Sunt sigur că ea ştie istoria „condeielor” şi a „tăbliţelor”. Precis că a găsit într-o ladă, în care stau îngrămădite cărţi şi caiete de-ale noastre, din acei ani, şi asemenea „instrumente” pentru învăţatul scrisului. Mă întreabă, din ochi. Dacă îi dau voie să le explice ea. Sigur că-i dau! Doar vrea să devină învăţătoare. Va urma liceul pe care şi eu l-am absolvit!

— Condeiul era un fel de creion, dar din piatră moale… începe, tacticos, Mihaela; era ascuţit la un capăt şi cu el se putea scrie pe…

— … Pe „tăbliţă”! exclamă Alex, imitându-i încântat vocea şi ritmul vorbirii.

— Da, pe tăbliţa, care…

— … După cum ne arată şi cuvântul, nu putea să fie decât un fel de tablă mai mică, din ardezie!… se amestecă şi Dan în discuţie.

— Măi, măi, măi, ce băieţi deştepţi! se aude replica Mihaelei. Nu degeaba sunteţi voi verişorii mei!

— Aha! Tragi spuza pe turta proprie, care va să zică! adaugă împieliţatul de Dan. Dar, apropiindu-se de verişoara lui, o mângâie, cu drăgălăşenie, pe mână.

— Exact! răspunde viitoarea învăţătoare, ciufulindu-i, în acelaşi timp, părul. Important era însă…

— Deci ceea ce „era important” ’ nu ne-ai spus încă, intervine, din nou, Alexandru, cu vădită ironie…

— Important era însă — reia Mihaela — că pe tăbliţă se putea scrie cu condeiul aşa cum scriem noi cu creta pe tablă, ştergându-se, cu buretele, de câte ori se greşea ceva sau de câte ori voiai să repeţi spre a se prinde de cap şi… de mână ceea ce trebuia învăţat. Aşadar, caietul elevului din clasa întâi era, în primele luni de şcoală, tăbliţa…

— Extraordinar! exclamă Dan. Încântat. Chiar aşa era. Unchiule Geo?

— Chiar aşa!

— Îmi pare rău că n-am învăţat şi eu să scriu pe tăbliţă… N-aş mai fi mâzgălit atâta hârtie, salvând, de la chin, bietele caiete!…

Câteva zeci de secunde nu se aude niciun cuvânt. Cu toţii ne gândim la *mâna dreaptă* a lui Dănuţ, care îl făcuse, nu o dată, să plângă deasupra caietelor de teme…

Iată-l însă acum grăbindu-se să culeagă câteva flori. Tarzan şi Lupu îl urmează, bucuroşi că au scăpat de explicaţii şi că se pot, deci, mişca, din nou, în voie. Dan, care rămăsese puţin în urmă, aleargă după noi, oferindu-i Mihaelei bucheţelul de flori, albastre ca luminile ochilor ei.

— Dacă-mi daţi voie să continui, v-aş spune că în anul acela, spre sfârşitul primăverii, i-a venit rândul şi prietenului meu să-mi fie de folos… Fusese o iarnă grea, uscată, aproape fără zăpadă, dar cu geruri mari. Noi străbăteam, în fiecare zi, drumul pe care l-am făcut împreună până acum, urcam dealul, în faţa căruia ne aflăm, şi, mai departe, treceam peste calea ferată, după care urma încă un kilometru până la şcoală. Uneori întârziam şi-atunci alergam pe câmp, asaltam dealul tot într-o fugă şi ajungeam la şcoală transpiraţi. La întoarcere, drumul ni se părea mai uşor, nu ne mai zorea

nimeni. De aceea, uitam, din când în când, de casă, ne jucam pe-aici şi iarăşi transpiram... Aşa se face că, spre sfârşitul primăverii, eu am răcit rău şi m-am îmbolnăvit. Am avut febră mare, tuşeam. Mai mult de-o lună n-am putut merge la şcoală. Barbu venea în fiecare zi pe la mine şi-mi aducea lecţiile; îmi vorbea adică despre ce-a lucrat învăţătorul cu ei, îmi spunea ce teme le-a dat, pe care încercam şi eu să le rezolv. De la o vreme, începusem să mă simt mai bine, nu mai aveam febră, dar, de tuşit tot tuşeam... Am reluat drumurile spre şcoală, şi m-am bucurat mult când, la sfârşitul anului, învăţătorul mi-a aşezat pe frunte coroniţă de premiant întâi...

— Ştim, ştim — se aude vocea, cam spartă, a lui Alexandru — te-ai mai lăudat cu aşa ceva, într-o carte, în care spuneai că ai fost „premiant întâi din prima clasă primară până în ultimul an de facultate!”

— Alex! îi strigă Dan, repezindu-se spre el, de parcă ar vrea să-l ia de piept.

— Nu e nevoie, Dane! îi spun băiatului cel mic, adică nu e nevoie să mă apere... Aşa e, Alexandre — mă adresez apoi celuilalt — poţi s-o iei şi aşa — numai că *adevărul* acela nu se schimbă. Iar în ceea ce mă priveşte, ca profesor şi ca unchi al vostru — nu ascund faptul că mi-aş fi dorit ca şi voi să fiţi premianţi întâi. Deşi, nu acest lucru este cel mai important pe lume!

— Nu-i aşa, unchiule Geo? mă întreabă Dănuţ, căutându-mi ochii şi prinzându-mă de mână.

— Ce anume, Dane? întreb şi eu. Făcându-mă că nu pricep.

— Chiar dacă nu eşti premiant... poţi să faci ceva în viaţă, poţi să...

— Bineînţeles, nepoate, bineînţeles! Totul e să ştii ce vrei şi să te lupţi pentru împlinirea acelui *ceva,* frumos şi deosebit, pe care îl doreşti. Dar ţineţi minte că, fără învăţătură serioasă, nimic nu se poate! Acel „fără” se va

vedea peste tot, la fiecare pas făcut, cu fiecare vorbă rostită, cu orice faptă lăsată în urma ta!

— Şi, uite-aşa, am ajuns şi la ora de dirigenţie! afirmă Alex, cu ironia-i binecunoscută, învârtindu-se pe lângă mine! Poate ne dai şi-un „extemporal”! Ce zici?

— *Extemporale* dăm cu fiecare clipă de viaţă pe care o trăim, Alexandre!

— Vrei să spui că sunt şi altele pe care nu *le trăim?*

— Din păcate, da! Multe!

— Chiar dacă eşti „premiant întâi”?

— Chiar!

— Asta-mi place! Aşa mai pot ieşi în lume şi premianţii al II-lea! zice Alex, scoţându-şi pieptul, ca un curcănel ce se-nfoaie şi vrând, desigur, să-mi amintească de faptul că el a luat, în fiecare clasă, acest premiu!... Ce te faci însă când nu ai în ghiozdan decât o biată *menţiune,* sau când ai pierdut-o şi pe aceea într-o staţie de tramvai?!... adaugă Alexandru, privindu-l compătimitor pe fratele lui mai mic!...

Cât de răi pot fi copiii, uneori, în inconştienţa lor! îmi spun, privindu-l cu milă pe Dan, care a îngenuncheat în iarbă şi culege iarăşi flori! La câţiva paşi, mai încolo, Mihaela îl moralizează pe Alexandru pentru lipsa lui de delicateţe... Deşi îl iubeşte pe Dan — ştiu acest lucru cu siguranţă, m-am putut convinge de el în diverse împrejurări, între care şi în seara aceea, cu jocul de popice — are, câteodată, asemenea izbucniri de răutate, oricum — nepotrivite! Poate şi din cauză că îşi exersează mereu atitudinea, starea — nici nu ştiu cum să-i zic — de ironie faţă de atâtea şi atâtea aspecte, elemente de viaţă care nu-l satisfac pe el din prima clipă. Pentru aceasta pare şi, până la un punct chiar este, distant, rece, mai puţin sociabil, câteodată chiar nesuferit! S-ar putea ca locul al II-lea, obţinut în fiecare an de şcoală pe care l-a absolvit, să fie, cât de cât, în legătură şi cu asemenea

atitudine; chiar dacă foarte bună şi un om drept, învăţătoarea lui Alexandru s-a arătat nemulţumită de această comportare a lui — aşa cum am putut observa într-o discuţie avută cu ea. Şi, cum diferenţele la medii între premii sunt foarte mici în clasele primare, să opteze pentru altcineva n-a constituit pentru învăţătoare nicio problemă şi nici, poate, o atitudine de condamnat. Cu atât mai mult cu cât şi în clasele de gimnaziu: a V-a, a Vi-a, Alexandru tot premiul al II-lea a luat...

Cu Dan însă situaţia este ceva mai complicată. Dan este bun şi timid. Simţindu-se mereu descoperit, copilul disimulează, făcând pe teribilul. Atunci când te apropii de el, cu intenţie caldă, de ocrotire, îl faci praf. O vreme se luptă să nu te bage în seamă, punându-şi în aplicare tot arsenalul lui de gesturi şi de vorbe care să-l scoată din albia comună, dar până la urmă cedează, devine el însuşi... rămânând însă, cu toată fiinţa, la pândă. La cea mai uşoară boare de nesinceritate sau de răceală, băiatul trage obloanele peste lumea aceea atât de frumoasă, un adevărat miracol, trimiţând în afară o ploaie de săgeţi...

Din păcate, la şcoală, Dănuţ a trăit, în primele patru clase, o adevărată dramă. A avut parte de o învăţătoare distantă în comportare, rece, care, aflându-se în ultimii ani, înainte de pensionare, nu mai avea răbdarea necesară să se uite cu grijă la fiecare suflet din bancă. Oprindu-se cu munca ei de dascăl, cu vorbele şi cu gesturile de încurajare, mai ales la câţiva copii — ai căror părinţi poate că se arătau mai des pe la şcoală — pe ceilalţi îi neglija, în parte sau aproape de tot.

Dan, nefericitul, s-a aflat printre aceştia din urmă. El, care avea atâta nevoie de căldură sufletească, de o vorbă bună!... A suferit cumplit!... Şi-atunci a devenit „teribil*1, ajungând, în curând, cum s-a exprimat, odată, un băieţel, coleg de-al lui, „comandantul tuturor jocurilor din clasă”. Şi, de la teribil până la obraznic nu erau decât puţini paşi! Dan i-a făcut foarte repede, răspunzând, într-o

împrejurare, în clasa întâi, când învăţătoarea i-a poruncit să scoată manualul de aritmetică pe bancă, pur şi simplu că *nu vrea!* Dăscăliţa, enervându-se, a pierdut măsura argumentelor în moralizare, vrând să-l dea gata pe bietul Dan cu afirmaţia că „Aşa ceva nu i s-a mai întâmplat, că aşa ceva nu i-a spus nimeni!” până atunci… Băiatul, calm, cu un calm care-l costa mai mult decât usturimea a două perechi de palme, dacă le-ar fi primit (se putea observa aceasta după chipul lui palid şi după minutele ce-i tremurau), a completat: „Nu-i nimic, vă spun eu acum: nu *vreau!*”…

În loc să se cutremure de o asemenea atitudine ţi să-i caute în propria ei comportare cauzele, învăţătoarea l-a dus pe elev, de guler, la directoare.

Când a rămas singură cu el — până atunci ascultase doar spusele învăţătoarei, rostogolite ca un potop de gloanţe — directoarea l-a întrebat blând: „De ce ai făcut acest lucru, Dănuţ?

„Fiindcă nu mă bagă în seamă, tovarăşă directoare! a sosit, prompt, răspunsul copilului… Dar să ştiţi că îmi pare rău!… Vă rog să mă iertaţi!”…

Îşi ţinea ochii plecaţi şi frământa între degete un pix pe care îl luase de pe biroul din faţa lui.

„Îţi place pixul acela?” s-a auzit, după câteva zeci de secunde, glasul directoarei.

Dan abia atunci a început să privească obiectul din mâinile sale…

„Da! a răspuns. E foarte frumos!”

„Vrei să-l primeşti de la mine?”

Băieţelul a privit-o lung, înseninându-se la faţă.

„Şi eu ce să vă dau în schimb?” a întrebat-o, când a înţeles că directoarea chiar vrea să-i ofere pixul…

„Un zâmbet!”

„Pot să vă sărut? — a mai întrebat, timid — dar cu o lumină în ochi care ar fi încălzit până şi pietrele”, după

cum afirma directoarea, atunci când mi-a povestit întreaga scenă…

De-atunci, Dan cobora, în unele recreaţii, şi se învârtea prin faţa biroului directoarei.. Într-o zi. Profesoara de serviciu pe şcoală l-a observat frământându-şi mâinile şi pândind deschiderea uşii acelei încăperi în care, odată, intrase „adus de guler”.

„Ce faci tu aici, băieţel?” l-a întrebat profesoara.

„Vreau să mai stau şi eu puţin de vorbă cu tovarăşa directoare!”

Profesoara, zâmbind, a bătut în uşă şi a deschis.

„Aveţi un musafir!” a comunicat ea, cu acelaşi zâmbet bun pe faţă.

Dănuţ a intrat, a spus „sărut mâna” şi a rămas lângă uşă, încercând să se păstreze drept, în picioare, fiindcă simţea că puterile îl părăsesc.

Femeia aceea, frumoasă şi înţeleaptă, s-a ridicat de pe scaun şi, venind-i în întâmpinare, l-a mângâiat şi i-a sărutat obrajii peste care tremurau ape de jar.

„S-a întâmplat ceva Dănuţ?” l-a întrebat ea.

„Nu, tovarăşă directoare… dar…”

„Dar?…”

„Aş fi vrut să mai stau şi eu de vorbă cu dumneavoastră!…”

*

…Trecând pe lângă clasa lui Dan, într-o zi, directoarea s-a oprit câteva secunde, a deschis apoi uşa şi a intrat. S-a aşezat într-o bancă, unde era un loc liber…

învăţătoarea făcea o lecţie de aritmetică. Copiii erau acum în clasa a II-a, către sfârşitul anului şcolar…

Scoate un elev la tablă să rezolve o problemă. Copilul se încurcă… Mai scoate o fetiţă. Nu reuşeşte nici aceasta, învăţătoarea priveşte peste clasă. Întâlneşte ochii lui Dan.

Îl invită la tablă…

Băieţelul avea inima în gât… Iată, trecuseră aproape doi ani şi el nu se aflase în faţa tablei aceleia, în timpul lecţiilor, decât de vreo câteva ori. Degetele de la o mână erau poate prea multe pentru a stabili numărul. Şi, în plus, acum, în sală, se afla…

Ajuns însă lângă tablă, se uită repede peste problemă (până atunci nu prea fusese atent de ce se întâmplă, fiindcă pe el învăţătoarea nu-l întreba aproape niciodată… De aceea şi ajunsese să nu-şi mai facă lecţiile acasă; îşi scria temele cu foarte mare greutate, după îndemnuri şi rugăminţi repetate ale părinţilor…

„Nu mai scriu, mami!”, sau „Nu învăţ răspundea, „fiindcă tot nu se uită pe caiete” sau „tot nu mă întreabă nimic!”). Ajuns, deci, lângă tablă, Dănuţ priveşte, în câteva secunde, problema şi se apucă să lucreze. Intr-un minut, două, a rezolvat totul. A rezolvat bine! învăţătoarea face ochii mari şi, n-are încotro, îl laudă! Dan însă n-o ia în seamă. El caută spre banca unde se află directoarea şi, când îi întâlneşte privirea şi-i observă zâmbetul de pe buze, clipeşte repede dintr-un ochi, în semn de: „Aţi văzut?!”… Directoarea abia se abţine să nu pufnească în râs, în timp ce Dan străbate, cu capul sus şi cu paşi apăsaţi, spaţiul, de la tablă până la banca lui…

La sfârşitul clasei întâi, când a luat prima menţiune, „strigat” fiind imediat după premianţi, Dănuţ a primit o diplomă şi o carte învelită în celofan. Tată-său tocmai îi cumpărase nişte pantofiori noi, pe care băiatul îi încălţase cu această ocazie. Se nimeriseră însă cam mici şi-l cam strângeau. Adică, la drept vorbind, îl strângeau bine. A răbdat el cât a răbdat, că nu era frumos să se descalţe la şcoală — ar fi râs copiii de el —, dar, când a ajuns în staţia de unde urmau, el şi cu Alex, să se urce în troleibuz, ca să ajungă acasă, s-a aşezat pe bordura

trotuarului, a pus diploma şi cartea alături şi s-a descălţat. Nici n-a apucat să-şi dezmorţească degetele, că troleibuzul s-a şi oprit în staţie.

„Repede, Alex, a strigat Dan, luându-şi pantofii într-o mână şi împingându-l, cu cealaltă, din spate, pe fratele său mai mare, să urce pe scara maşinii. Repede! a repetat băieţelul şi ai grijă cum te urci!... (Deşi mai mic, el era „responsabil" cu călătoria, el ştia la ce staţie trebuie să coboare, el îl ocrotea pe fratele său, la înghesuială, să nu-l lovească cineva, el... Şi când se întâmpla să intre Alex la vreo încurcătură, cu unii copii mai răi, fie în curtea şcolii, fie în jurul blocului unde locuiau, dacă îndrăznea cineva să-l lovească — Alexandru, mai fricos, încasa lovituri, ne- fiind în stare să riposteze — Dan „intra" în ei, ca un mic buldozer, plasând, cu rapiditate, pumni în stânga şi în dreapta, încât copii mult mai mari decât el ajunseseră să-l ştie de frică. În acele momente, când îşi apăra fratele, mâna lui dreaptă nu mai conta. Îl durea cumplit, dar el nu ţinea seama de asta. Îl scotea pe Alex din încăierare şi pleca cu el acasă!)...

În troleibuz, desculţ şi cu pantofii în mână, constată, de la o vreme, că nu are diploma şi cartea. Se întristează, dar nu spune nimic... După câteva minute, observă şi Alexandru.

„Dane, unde e *menţiunea* ta?" întrebă el, mirat. „Le-am lăsat în staţie, să se bucure şi alţii de ele, că mie mi-au fost de-ajuns!"

„Le-ai uitat în staţie? Bă, da' căscat eşti!"

Dan îşi priveşte degetele de la picioare, pe care le mişcă din nou, ca să-şi revină, după strânsoarea la care fuseseră supuse. Apoi. Cu ochii în altă parte, îl anunţă pe fratele" său:

„Vezi că la prima coborâm!"...

Menţiuni a primit Dănuţ în fiecare clasă, până într-a patra, iar în clasa a V-a, pe care a terminat-o de curând, a

luat premiul al III-lea… Dar, vorba lui, „chiar dacă, la şcoală, nu eşti premiantul — se-nţelege «întâi» —, poţi să faci *ceva* în viaţă… care…”

Probabil că aşa s-a hotărât Dan să facă *judo… lupte.* A văzut în nişte filme… A făcut, din asta, o pasiune, astfel că, numai după câteva săptămâni, a ajuns să fie selecţionat pentru concursul naţional…

„Cum merge?” l-a întrebat, într-o zi, directoarea, când „au mai stat de vorbă”.

„Bine, vă mulţumesc!” a răspuns Dan… *„Mă lupt* şi eu pentru mâna asta!” a adăugat apoi băiatul, aproape cu lacrimi în ochi…

*

Incidentul, născut din vorbele lui Alex, s-a risipit printre firele înalte ale ierbii în care ne-am aşezat cu toţii, copleşiţi de frumuseţea şi de parfumul florilor din jur. Dan a uitat povestea „menţiunii”… Se răsfaţă, stând trântit în iarbă şi cu capul în poala verişoarei sale, căreia i-a oferit încă un bucheţel de albăstrele…

— Vă spuneam — încerc să înnod eu firul povestirii despre primul meu an de şcoală — că, până la urmă, am terminat cu bine clasa întâi… Tuşea, care mă sâcâise până spre sfârşitul primăverii, nu se potolea însă deloc. Dimpotrivă, după încheierea cursurilor, în vară, tuşeam din ce în ce mai mult şi mai tare. Mă duceam cu vitele pe zăvoi şi, când m-apuca tuşea, mă auzeau ai mei, de-acasă, de la aproape o jumătate de kilometru. Mă auzea multă lume. Eu tuşeam până mă înecam, simţind că mă sufoc, că mor. Slăbeam în fiecare zi, iar de obraji mi se lipise parcă o pânză subţire de umbră. Oamenii din sat, care mă cunoşteau,. Credeau că nu mai scap. Le simţeam privirea compătimitoare, când treceau pe lângă mine,

însoţită, din când în când, de exclamaţia: „Bietul băiat! Păcat de el!” Dar eu nu voiam să mor. Eram speriat, fiindcă nu mă mai făceam bine, dar nu voiam să mor. Nu ştiam însă ce să fac… Când simţeam că trebuie să tuşesc, mă abţineam câteva zeci de secunde, pe care ajunsesem chiar să le număr. Făceam o competiţie cu mine însumi, din acest punct de vedere, ajungând, uneori, cu un efort aproape supraomenesc, până la un minut. În timpul acela cred să mă făceam roşu-vânăt. Apoi, nemaiputând, izbucneam, şi tuşea era atunci parcă şi mai puternică…

*

În primăvara aceea, liliacul pe care tata îl plantase la fereastra dinspre şosea a casei noastre, în anul în care m-am născut eu, n-a mai înflorit. Se nimerise să fie un liliac alb. Toţi ai casei au rămas miraţi:. „liliac alb?!” se întrebau ei.

„Să ştii, Ioane, — i-a spus un vecin tatălui meu — că ăsta e un semn frumos: băiatul tău, cine ştie, va avea, poate, un destin mai deosebit!”

Când am auzit că este *liliacul meu,* m-am bucurat mult şi-am început să-l îngrijesc ca pe ochii din cap. Aşteptam fiecare primăvară ca pe un mare eveniment, fiindcă ea îmi aducea în fereastră bulgării aceia albi, cu mii şi mii de ochi, ce mă mângâiau, răspândind peste fiinţa mea ameţitoarele lor arome.

Dar, în primăvara în care m-am îmbolnăvit, n-a mai înflorit nici liliacul cel alb! Era verde, frumos, ca şi toată grădina, dar n-a mai înflorit!… încordarea, din semnele de întrebare, se năştea acum cu alte semnificaţii… „Oare ce-o fi cu el?… Ce poate să însemne asta?” auzeam rostindu-se, ici-colo, în ograda noastră sau dincolo de ea…

Când m-am îmbolnăvit, asemenea întrebări au început să devină şi mai apăsătoare… Mă rugam, în fiecare zi, de

liliac să nu moară — şi, pentru aceasta, îl udam, şi dimineaţa, şi seara, îl cercetam cu atenţie să văd dacă n-a apărut vreun semn rău, stăteam de vorbă cu el...

Mama, care era cu ochii pe mine, simţea că i se rupe inima de zbuciumul şi de spaimele mele. O vedeam, când mă apuca tuşea şi ea se afla prin preajmă, cum întoarce capul, ca să nu-i zăresc lacrimile... Mi-a făcut tot ceea ce a ştiut. A încercat tot felul de leacuri, mi-a fiert şi mi-a dat să beau toate buruienile în care spera. Degeaba!... Până într-o zi când, luându-mă de mână, s-a hotărât să mă ducă la spitalul dintr-o comună vecină, cam la vreo zece kilometri de aici...

Am urcat dealul acesta, apoi încă un deal şi-am ajuns în pădurea către care ne îndreptăm şi noi acum...

Ne aflam într-o poiană, în mijlocul pădurii. Pe mine m-a apucat, din nou, tuşea. Obosisem, nu mai puteam să merg. Am căzut în genunchi şi-ara tuşit până aproape am leşinat...

„Săriţi, oameni buni, mi se prăpădeşte băiatul!” am auzit-o pe mama strigând...

În câteva minute au sosit lângă noi nişte ciobani, care păşteau o turmă de oi, în poiana aceea.

Între ei se afla unul mai bătrân care, luând-o pe mama de-o parte, i-a spus ceva în şoaptă. S-a apropiat apoi de mine şi mi-a spus c-o să-mi dea să beau lapte cald de la oi, care o să mă ajute să mă fac bine!...

În cel mult zece minute, s-a întors cu o ulcică din pământ ars, cam de un litru, înăuntrul căreia se afla, până la jumătate, nişte lapte gălbui la culoare şi cu steluţe de grăsime pe deasupra. Se vedea că era proaspăt muls, fiindcă aburea.

Nu băusem niciodată lapte de la oi. Nici de la vacă nu voiam să beau, până ce mama nu mi-l fierbea. Atunci însă mi-am apropiat buzele de marginea oalei şi, căutând să-mi domin greaţa, ce începuse deja să-mi foiască în

stomac, am băut pe nerăsuflate şi cu ochii închişi laptele oferit de cioban. Când m-a văzut că îndepărtez ulcica de la gură, bătrânul, aflat lângă mine, mi-a întins o bucată de brânză, pe care o avea în mână, obligându-mă să muşc din ea şi să înghit imediat. M-am executat, sperând ca în felul acesta să-mi potolesc greaţa ce-mi ajunsese în gât, unde clocotea şi se tot înnoda, ameninţând să zădărnicească întregul efort.

Brânza înghiţită s-a dovedit salvatoare. Am îndrăznit să mai cer o îmbucătură. Bătrânul mi-a oferit cu dărnicie, trimiţând, totodată, pe unul dintre ortacii săi să mai aducă o bucată, dimpreună cu o „frântură de mămăliguţă caldă", pe care chiar atunci se nimerise s-o răstoarne din ceaun. Cât ai clipi din ochi, au sosit şi brânza şi mămăliguţă, de data aceasta într-o strachină. Am mâncat cu poftă şi, spre surprinderea mea, ca şi a mamei, am observat că nu-mi mai vine să tuşesc.

„Ţi-am spus eu, femeie? a zis baciul cel bătrân. Acum întoarce-te acasă! N-ai ce să cauţi cu băiatul la spital. Vii cu el aici, la noi, timp de o săptămână, de astăzi înainte, în fiecare dimineaţă. Vom repeta *tratamentul!* Şi-ai să vezi, feciorul dumitale se va face, sigur, sănătos!"

Mama, săraca, nu ştia cum să-i mai mulţumească bătrânului baci. Cred că dacă i-ar fi dat voie, ar fi fost în stare să-i sărute chiar mâna... Scena m-a impresionat mult, de aceea o ţin atât de bine minte...

La întoarcere, până acasă, n-am mai tuşit! În timpul nopţii însă, câteva spasme m-au chinuit din nou. În ziua următoare şi-apoi în celelalte, până la sfârşitul săptămânii, tuşea s-a liniştit tot mai mult, după fiecare ulcică de lapte băut, astfel că mi-am revenit, scăpând, cu ajutorul ciobanilor, de nenorocirea ce planase asupra vieţii mele...

Despre secretul laptelui însă, care nu fusese muls de la oi, ci de la acel animal prieten, mai bine-zis prietenă a oilor, care merge, de obicei, în frunte, ori în mijlocul

turmei, aveam să aflu mult mai târziu…

— Adică vrei să spui, unchiule Geo — întrebă Alex — că ai băut lapte de… măgăriţă?

— Exact, Alexandre! Şi să ştii că, fără el, tuşea' convulsivă de care sufeream şi căreia oamenii, la ţară, îi spun şi „măgărească" (după zgomotele pe care le fac bolnavii tuşind, dar, probabil, şi după sursa leacului), nu m-aş fi vindecat!

Băiatul face o grimasă de greaţă, scuturându-se.

— Îmi pare rău, unchiule, că nu ne-ai spus povestea aceasta mai de mult… intervine Dan, cu zâmbetul pe buze… în orice caz, de astăzi înainte, voi avea un respect deosebit pentru… măgari! Pentru cei *adevăraţi,* bineînţeles! adaugă el, râzând, şi dându-se peste cap prin iarbă.

Tarzan şi Lupu, care stătuseră cuminţi, la câţiva metri de noi, dormitând cu capul pe labele din faţă, se scoală, ca la comandă, şi încep să ne dea târcoale.

*

Ne ridicăm cu toţii şi începem să urcăm dealul…

Îmi aduc aminte că panta aceasta, de peste o sută de metri, pe care acum o luăm în stăpânire pas cu pas, se transforma, în timpul iernilor copilăriei mele, într-o nemaipomenită pârtie pentru săniuţe şi schiuri.

— Vă mai daţi cu săniuţele pe-aici? o întreb pe Mihaela.

— Bineînţeles! Iarna, când e zăpadă bună pentru aşa ceva, e potop de copii. Mai ales duminica! răspunde fata.

— Şi pe vremea mea era la fel! Veneam cu fraţii mei mai mici — cu părinţii noştri. Aveam o sanie în care încăpeam toţi trei. Urcam până în vârful dealului şi ne dădeam drumul. Senzaţia era nemaipomenită. Zburam, nu alta, fiindcă sania prindea o viteză extraordinară.

— Şi nu vă era frică? întreabă Alexandru, curios.

— De ce să le fie frică? Cel mult... se răsturnau în zăpadă! îi răspunde fratele mai mic.

— Ai dreptate, Dănuţ! Deşi pericolele puteau fi şi mai mari; lovindu-te de alte sănii, te puteai accidenta. Dar noi ne învăţaserăm. Conduceam cu grijă şi nu ne răsturnăm!

— Şi cine conducea, matale, unchiule Geo, sau tata? Ori unchiul Costel? întreabă Dănuţ.

Conduceam pe rând, căci fiecare dintre noi era în stare s-o facă. În orice caz, trăiam clipe sublime: ni se părea că, într-adevăr, ne aflăm în zbor deasupra pământului, aripa noastră, binefăcătoare, fiind... sania. Aceeaşi senzaţie, a zborului, n-o mai încerci decât călărind...

— Povesteşte-ne, povesteşte-ne! se roagă Dan.

— Am să vă spun, dar mai târziu ori într-o altă zi... Acum priviţi, priviţi această minune frumos mirositoare, foşnitoare şi fragilă, care este dealul!... Şi, mai ales, priviţi de-aici din creştet, către apus!...

Ne întoarcem cu toţii cu spatele către soare-răsare. Privind către apus, ochii ni se opresc, mai întâi, pe cordonul acela de străjeri, înalţi şi voinici, născuţi parcă o dată cu glia, dincolo de care şerpuieşte panglica cenuşie de asfalt, mărginită, de partea cealaltă de încă un cordon de paznici ce-şi dau, peste capul ei» mâna cu fraţii lor de trudă şi de veşnicie.

„Câte, oare, n-au văzut şi n-au auzit plutele acestea bătrâne de sute şi sute de ani!” exclam, cu gândul la atâtea întâmplări pe care eu însumi le cunosc...

Şi, mai departe de şosea, se-ntinde *zăvoiul,* pe care îl traversează un râu nestăvilit... Şi-apoi, livezile cu meri, grădinile de zarzavat, mari porţiuni de grâu şi de porumb, până ce ajungem, cu ochii, la un alt sat, de la poalele altui deal!...

— De-aici, de sus, priveliştea este magnifică! se extaziază Dan. Am impresia că, dacă închid ochii şi întind mâna, pot să mângâi plutele de pe marginea şoselei —

continuă el, închizând chiar ochii şi întinzând mâna cea dreaptă — şi că, peste o palmă de loc doar. Se află dealul celălalt!... Unchiule Geo, continuă el cu însufleţire, vezi, noi am mai fost pe-aici, dar niciodată nu ne-am uitat la ceea ce este în jur aşa cum o facem acum. Îmi pare bine c-ai venit cu noi! adaugi, prinzându-mă de mână...

Deşi i-am înţeles foarte bine trăirea, spun, totuşi, glumind:

— Eşti un mare şmecher, Dănuţule!

— Nu sunt! exclamă băiatul, apăsat, privindu-mă în ochi... Dar pot să mă fac, continuă, desprinzându-se de mâna mea şi culcându-se în iarbă. *Alex.* Se uită câteva clipe, după care face şi el aceeaşi mişcare... Mihaela mă cercetează rugătoare. Îi fac semn că n-am nimic împotriva să-i urmeze. Ea execută mişcarea fără întârziere...

Sunt acum, toţi trei, înşiraţi pe culmea dealului, unul. În continuarea celuilalt. Potrivindu-mă jocului, număr şi dau startul. Trupurile copiilor încep să se rostogolească prin marea de iarbă şi flori, fiecare înfăşurându-se în mătasea de azur a cerului, din care decupează fâşii pe măsură, îmbibându-le cu balsamul nemuritor al florilor de câmp. De la o vreme, râsul îi cuprinde pe toţi trei şi hohotele lor răsună, ca un cânt fericit, până departe, umplând, cu zigzagurile lui nevinovate, întreaga vale, parcă întreaga lume...

Tarzan şi Lupu ar dori să-i imite, dar parcă se jenează, ei fiind doi câini *serioşi.* Aleargă după copii, câtva timp, certându-i prin lătrături succesive, pentru ca, până la urmă, învinşi de curiozitate, să-şi părăsească mândria şi să se trântească la pământ şi, strângându-şi picioarele pe lângă trup, aşa cum făcuseră copiii cu mâinile, să înceapă să se rostogolească şi ei, schelălăind de plăcere...

O femeie, care, întâmplător, trece prin preajmă, se miră văzându-i, şi râde de-şi simte „băierile inimii”

tremurând. Se opreşte apoi şi-i „scuipă”, spunând:

— Ptiu! bată-vă să vă bată de năzdrăvani! la uitaţi-vă, oameni buni, au învăţat până şi câinii să se rostogolească!

Ajungând în vârful dealului, de unde, încântat, privesc „spectacolul”, mă întreabă puţin jenată:

— Ai dumneavoastră sunt?

— *Ai mei!* răspund, fără să stau prea mult pe gânduri…

— Să vă trăiască! adaugă femeia… că năzdrăvani mai sunt!…

În acest timp, copiii şi câinii se ridică din iarbă şi aleargă, pe întrecute, spre mine.

— A fost nemaipomenit! Nemaipomenit! se aude glasul lui Dan… Am să vin şi la iarnă să mă dau cu sania! Am să vin, Mihaela, auzi, am să vin!…

*

După ce traversăm calea ferată, începem să urcăm un nou deal. Aici ne strecurăm pe sub coroanele bogate ale unor meri, aşezaţi rânduri-rânduri, precum ostaşii la paradă, în grădini ce ni se par fără sfârşit. Sunt ale cooperativei agricole din comună.

— Peste toţi merii aceştia tata este stăpân! spune, la un moment dat, Mihaela. Cred că se află pe undeva, pe aici. Se îngrijeşte de ei şi-i iubeşte, de parcă ar fi propriii lui copii… Să-l vedeţi cum îi sapă la rădăcină, cum îi curăţă de uscături sau cum le taie crengile în aşa fel încât să le crească o coroană bogată, rotundă, frumoasă şi să rodească. Toamna, târziu. Le îmbracă trunchiurile în paie de grâu şi le leagă de jur împrejur, ca, în timpul iernii, să nu le strice iepurii coaja… Acum cred că le pune proptele, spre a le sprijini crengile să nu se rupă sub povara roadelor. Vedeţi ce multe sunt? La toamnă să veniţi! Este aici un adevărat paradis!…

Cunoşteam un asemenea *paradis,* îl ştiam din vremea copilăriei mele. Învăţătorul nostru, Sandu Lăzărescu, era şi un mare iubitor al naturii. Deseori putea fi văzut în grădina şcolii, lucrând alături de copii, învăţându-i să altoiască pomii, să-i îngrijească. El spunea că şi pomii au suflet şi, din când în când, îl puteai auzi stând de vorbă cu ei.

Mi-amintesc că, odată, într-o primăvară — eram în clasa a treia — l-am zărit în grădină dis-de-dimineaţă. Plecasem mai devreme de-acasă, împreună cu prietenul meu. Barbu. Drumul nostru către şcoală trecea prin grădina aceea. Ne-am oprit în spatele unui nuc masiv, ca să-l urmărim pe învăţător. Se mişca uşor, de la un pom la altul, îl privea pe fiecare, îi şoptea câte ceva. După câteva minute, s-a apropiat de un cireş tânăr, un pui de cireş de fapt. Cu o coroană rotundă, armonioasă, din crenguţe încărcate cu buchete de flori. Se pregătea să dea rod bogat cireşul. Era primul lui rod.

Ajungând lângă el, numai ce-l auzim pe Sandu Lăzărescu: „Măi, băiatul tatii, măi, frumosul tatii, ce faci, măi voinicule?” Şi, întinând braţul drept, i-a înconjurat coroana, apropiindu-şi, în acelaşi timp, obrazul, cu nesfârşită dragoste, de ninsoarea petalelor albe, plăcut mirositoare, ce zâmbeau dimineţii de mai.

În anul următor, am plantat pe dealul pe care ne aflăm acum, dar într-o altă parte, mai spre sud, o adevărată pădure de meri. Am pregătit terenul în terase, aşa cum ne-a învăţat Sandu Lăzărescu şi i-am plantat. De fapt, fiecare rădăcină intra în pământ purtată de mâna lui, supravegheată de ochii lui, „încălzită însă, cum îi plăcea învăţătorului să spună, de sufletele noastre curate”. Niciun pom, dintre aceia, nu s-a uscat, iar în câţiva ani au crescut cu toţii ca o minune, începând să rodească…

Eram, de-acum, în al doilea an de liceu. Urma să-l încep din toamnă. Mama avea o rudă pe-aici, în marginea

satului, o femeie în vârstă, căreia ne obişnuisem să-i spunem tuşa Maria. Trăia singură, retrasă, într-o căsuţă de sub dealul acesta, vecin cu pădurea cea mare de stejari. Veneam, din când în când pe la ea, trimis de mama cu câte ceva. Uneori rămâneam la bătrână câteva zile. Îmi plăcea aici, era linişte, era frumos, iar ea mă răsfăţa cu tot felul de bunătăţi. Era o femeie blândă şi bună „s-o pui la rană”, cum se spune. Trecuse de şaptezeci de ani, dar avea părul aproape tot negru, o faţă albă, care fusese frumoasă în tinereţe, iar în ochii căprui, acum obosiţi, mai luceau, din când în când, luminile de prospeţime a spiritului. Îi murise soţul, cu zeci de ani în urmă, în război, şi ea nu se mai recăsătorise. N-avusese niciun copil, aşa că a rămas să trăiască singură.

Tuşa Maria avea gospodărie bine întocmită, cu lighioane multe prin curte, cum obişnuia ea să-şi numească păsările, iar casa, cu cele trei camere ale ei, era curată ca un pahar şi mirosea frumos a flori şi a mere, a gutui şi dulceţuri de toate felurile. Când veneam aici. Nu scăpăm până „nu gustam” din fel de fel de borcane cu dulceaţă, până nu mâncam plăcintă cu mere şi plăcintă cu brânză, atunci făcute, proaspete şi tuşa mă tot îndemna: „Mai ia, Geo, mamă, ia băieţaş, încă o bucată, ia, dragule, uite, gustă şi din borcanul ăsta; stai să-ţi dea tuşa acum ceva nemaipomenit!”… Şi, aşa, tot luam, tot luam, până ce chiar că nu mai puteam! Atunci tuşa Maria mă încuraja, zicându-mi: „Nu-i nimic, Geo, mamă, lasă că îl culcă ea tuşa pe băiat colea în pat curat şi moale şi, mâine-dimineaţă, o luăm de la capăt”, mai adăuga, zâmbindu-mi cu ochii calzi şi buni. Şi chiar aşa se şi întâmpla: când nu mai puteam de sătul, dar şi de sporovăială — că vorbeam cu bătrâna despre câte în lună şi în stele, iar mie-mi plăcea să discut cu dânsa, fiindcă, după ce mă iscodea cu câte ceva, ştiindu-mi obiceiul, mă lăsa să vorbesc, să vorbesc! —, deci, când isprăveam şi cu mâncatul şi cu sporovăitul, treceam, într-adevăr, la

culcare, în patul moale, cu lenjerie curată, care mirosea a scrobeală proaspătă, zbicită în adieri de vânt şi de soare! …

M-am dus în vara aceea — era la începutul lui septembrie (mai aveam puţin şi plecam la liceu) — pe la tuşa Maria. M-a primit ca de obicei.

Am făcut inspecţie, mai întâi la cămară; tuşa m-a lăsat să admir ordinea, curăţenia şi varietatea sorturilor, care, atunci, întrecuseră parcă orice limită: pe policioarele acoperite cu hârtie albă, proaspăt schimbată, zeci de borcane cu dulceaţă! Fiecare purta pe obraz câte o etichetă pe care bătrâna mâzgălise, cum putea ea, cu creion chimic, indicaţii asupra conţinutului, ca de exemplu: „cireşe amare”…

— Mamăăă! exclamă Dănuţ, ce grozăvie e dulceaţa de cireşe amare!

— „Cireşe albe” — continui eu — „struguri”, „vişine”, „gutui”, „fragi”, „nuci verzi” etc.

— Nu se poate: şi nuci verzi? întreabă Alex, ironic, nevenindu-i să creadă.

— Da, şi de nuci verzi! susţin… Ai mâncat?

— Am mâncat o singură dată, de la bunica!…

— Apoi am început cu gustatul: „Ia, Geo, ia, dragule, mai încearcă şi din asta, şi din asta!…” mă îndemna.

— Auzi, unchiule, mai trăieşte „tuşa Maria” asta? se interesează Dănuţ.

— Nu, Dane! E de mult pământ! De peste douăzeci de ani! Casa ei, rămasă pustie, aproape că s-a dărâmat. Dacă vreţi, putem s-o vedem.:.

— Ei, şi? mai întreabă Alex. Nu ţi s-a făcut rău de-atâta dulceaţă?

— Nu, că ne-am apucat de treabă… A pregătit tuşa coca pentru plăcintă cu mere şi plăcintă cu briază, iar eu am curăţat merele şi le-am dat pe râzătoare, am ajutat-o să amestece brânza cu fel de fel de mirodenii şi, când

totul era gata — tăvile pline fiind aşezate în cuptor — am ieşit împreună în ogradă, am încolţit un cocoşe}, undeva, lângă gard, i-am luat gâtul cu toporul şi l-am curăţat, ca să-l perpelim apoi pe jăratec şi să-l tăvălim prin mujdei de usturoi, aşa cum îi stă bine.

Şi, ca de obicei, când mirosurile acestea toate, atât de îmbietoare, au început să dea buzna nu numai dincolo de uşile casei, ci şi dincolo de împrejurimile ogrăzii, lângă gardul tuşii Maria, venind dinspre ograda vecină, a apărut neică Gheorghe Botez, pe-atunci un bătrân falnic, care, în ciuda celor aproape 90 de ani pe care îi avea, se ţinea drept, arăta încă vânjos, călca sigur şi vorbea cu limpezime sfătoasă şi caldă. Avea părul mare, lung până aproape de umeri şi sur ca lâna oilor seine, sprâncenele stufoase şi mustaţa bogată îi erau însă albe, iar în obraji păstra încă urme de roşeaţă. Peste pantalonii albi, strânşi pe picior, purta cămaşă cu râuri pe poale, încinsă, la mijloc, cu un chimir lat, din piele cafenie, bătută cu ţinte de argint.

Cam de tot atâţia ani, de când tuşa Maria rămăsese fără bărbat, murise şi femeia lui neică Gheorghe Botez. Deşi încă tânăr pe-atunci, îşi crescuse singur cei doi băieţi ce-i avea. Aceştia se făcuseră mari, terminaseră şcoli şi facultăţi, întemeindu-şi gospodării departe de satul natal, unul într-un oraş, celălalt în altul. Veneau, din când în când, pe la tatăl lor ori îi trimiteau câte ceva, sprijinindu-i bătrâneţile.

Ca vecini, neică Gheorghe şi tuşa Maria s-au înţeles totdeauna bine şi s-au ajutat…

Bătrânul ne-a dat bineţe, s-a bucurat că mă vede, iar tuşa Maria l-a invitat, bineînţeles, la masă. S-a dus apoi repede în magazie şi-a adus de-acolo o sticluţă cu o licoare galbenă ca untdelemnul…

„Tu, Mărie, a zis neică Gheorghe, uitându-se la sticla din faţa lui, vrei ca toate să fie pe-o formă: eu bătrân, tu bătrână, şi ţuica la fel cu noi?”

„Da’, de când nu-ţi mai place, neică, ce este bătrân?” i-a răspuns femeia cu o anumită nuanţă în glas!...

„Apoi, drept să-ţi spun, mie bătrâneţea nu mi-a plăcut niciodată, dar, bătu-o-ar s-o bată. Cine ştiu eu, tot n-am scăpat de ea! Asta nu înseamnă că în gusturile mele nu accept şi excepţii. Accept! Două sunt de faţă: tu şi ţuica! Şi-apoi avem la masă şi tinereţe: băiat tânăr şi cocoşel tânăr, căruia îi rupem oasele, săracul, şi le mai şi mâncăm cu usturoi!” a zis moşul, zâmbind pe sub mustaţa-i stufoasă...

Pe prispa casei tuşii Maria, în faţa plăcintelor şi a unei oale cu vin negru, am stat în seara aceea de vorbă cu neică Gheorghe Botez până noaptea târziu. Nu ne mai întâlniserăm din vara trecută-şi el simţea nevoia să-mi povestească despre toate câte le făcuse în acest timp şi/ mai ales, despre ceea ce gândise în zilele lungi şi în nopţile şi mai lungi, transformate în ceasuri de veghe.

Şi, ca orice bătrân, zicea ce mai zicea despre ziua de azi, dar cu ochii sufletului era mereu spre ziua de ieri, spre* timpul trăit şi socotit în ani, în zeci de ani, pieriţi fără nicio putinţă de întoarcere.

Când vorbea despre tinereţile lui şi ale tuşii Maria, ca şi despre ale celor pe care îi cunoscuse, cu care împărţise munca şi viaţa, glasul lui se aprindea, vibraţiile baritonale ale vocii urcau tremurând, pentru ca, apoi, să se stingă treptat, transformându-se aproape în şoaptă dulce şi îndurerată.

Neică Gheorghe era şi un povestitor iscusit, fapt pentru care, cu prilejul fiecărei întâlniri, atunci când nu mă săturam cu ceea ce îmi spunea din proprie iniţiativă, îl rugam să mai caute în desaga sa plină cu tulburătoare amintiri.

Astfel, în seara aceea, de pildă, am aflat lucruri interesante despre haiducul Radu lui Anghel şi despre *comoara* din dealul urşilor...

— Mihaela — spuse Alexandru, pripit — te rog să pui masa, că, precis, urmează altă povestire!...

— O, ce bine, hai să mâncăm, să mâncăm! sare Dan.. T Dar eu vreau să ascult şi povestea cu haiducul... adaugă el. Aşa-i că ne-o spui, unchiule Geo?

Propunerea lui Alex s-a aprobat. Ne-am aşezat sub un măr, la umbră; Mihaela a scos, dintr-o pungă, „proviziile" pe care le luase de-acasă tocmai în acest scop şi-a întins masa... Gândindu-mă la puiul de altădată, tăvălit prin mujdei de usturoi, şi la dulceţurile tuşii Maria — despre care vorbisem atâta — mi se făcuse foame şi mie. Aşa că mâncam acum, pe-ntrecute, cu Dan şi cu Alex, căci Mihaela, în calitatea ei de gazdă, mai mult ne privea...

— Şi-acum, că ne-am refăcut forţele, ai cuvântul, unchiule Geo! se auzi, din nou, glasul lui Alexandru.

— Chiar vreţi să vă povestesc despre Radu lui Anghel?

— Daaa! răsunară cele trei voci, la unison.

*

— Neică Gheorghe plecase de mult! începui eu... Noaptea era liniştită şi albă. Luna, cu chipul ei întreg, rotund, privea către pământ, plimbându-şi razele reci peste păduri şi ape, peste câmpuri...

Deodată, aud undeva, nu prea departe, ropot de cai, potop de copite care bat pământul ritmic! Cobor de pe prispă şi privesc în jur... Zgomotele se aud tot mai aproape, mai aproape. Natura toată freamătă... Nucul cel mare, crescut lângă tâmpla casei tuşii Maria, îşi sună, înfiorat, frunzele, scăpând, din când în când, de emoţie, bombele sale mici, roşietice, care cad ca o ploaie în iarba cea rară de dedesubt.

Cavalcada se apropia tot mai mult. Iată, în sfârşit, un grup de călăreţi apărând pe creasta dealului din faţă. E *dealul urşilor,* numit astfel de oameni, pentru că, aflându-

se în buza pădurii, era plin, altădată, de zmeuriş, în care urşii se afundau să mănânce în voie şi pace.

Caii, negri şi roibi, se opresc, ca la un semn, săltându-se în două picioare şi pufnind pe nările înfiorate din care ţâşnesc trâmbe de aburi. În fruntea grupului, călare pe un cal alb, se roteşte un bărbat cu plete negre, pe care le flutură în vânt, îmbrăcat cu o haină ţărănească, din postav de lână, de culoare deschisă, înfloritǎ cu găitane cafenii şi cu nasturi de argint ce sclipesc în lumina lunii. De sub cingătoarea lată de piele se văd ieşind paturi de pistoale, iar din spate, deasupra umărului stâng, îi creşte ţeava dublă a flintei cu care se apăra de poteră. Nu mai încape nicio îndoială că este Radu lui Anghel, vestitul haiduc de prin părţile locului, însoţit de ortacii săi, cărora, iată, acum, le face un semn, arătând către un stejar falnic din marginea pădurii.

În câteva secunde, cai şi călăreţi, cu toţii, sunt în jurul stejarului. La comanda bărbatului de pe calul cel alb, haiducii descalecă în grabă, priponindu-şi caii de tufele din apropiere. Apoi târăsc lângă tulpina bătrânului stejar câţiva saci, în care, fără îndoială, ascundeau nepreţuite comori… Aşa, cum au apărut de pe creasta dealului, mi s-a părut că veneau dinspre conacul boierului Dobrotescu, cel pe a cărui moşie lucrau, de zeci de ani, toate satele din jur.

Radu lui Anghel, „arhanghelul dreptăţii”, cum îl numeau ţăranii, îl avertizase, în mai multe rânduri, pe boierul, putred de bogat şi hapsân, cerându-i să fie mai omenos cu cei care-i munceau pământul şi care nu câştigau nici atât cât să nu moară de foame. Dar, de fiecare dată, boierul strâmbase a dispreţ din nasul lui mare, zburlindu-şi firele de păr ce-i creşteau pe gogoloiul din vârf ca nişte ţepi de arici.

Atunci haiducul începuse să facă singur dreptate şi, astfel, ţăranii cei mai necăjiţi se pomeneau, cu câte o

pungă cu galbeni, ce-i scotea, măcar pentru o vreme, din nevoie. Ştiau că acestea erau darurile haiducului şi bieţii oameni se rugau pentru sănătatea lui, în general neavând cum să-i mulţumească altfel. Din când în când, foloseau limbajul specific al unor semne, pe care le plantau în drumurile cunoscute ale lui Radu, spre a-l anunţa de intenţiile poterelor ce urmau să-l caute.

Haiducii au săpat la rădăcina stejarului o groapă adâncă în care au aşezat, cu grijă, sacii aduşi, acoperindu-i apoi cu pământ, deasupra căruia au potrivit brazdele de iarbă în aşa fel, încât nimic să nu se observe. Inspectând locul, Radu s-a declarat mulţumit, după care a ridicat glas, în tăcerea şi în liniştea nopţii, rostind greu jurământ şi blestem ca niciunul din cei treisprezece haiduci, în frunte cu el, să nu încerce să dezgroape comoara. Mai mult, comoara să nu poată fi dezgropată decât în prezenţa întregului grup, a celor treisprezece!…

Şi, când a înălţat pistolul a semn, un singur glas, izbucnit din treisprezece piepturi, a înfiorat noaptea cu un singur cuvânt: „Jurăm”!

Din nou, ropot de copite şi cele treisprezece năluci, de cai şi de călăreţi, în fruntea cărora ardea o flacără albă, au dispărut dincolo de creastă, lăsându-mă cu inima bătându-mi puternic în piept…

„Geo, Geo, scoală-te, mamă. Că e târziu!” m-a strigat cineva de la capul patului…

Tuşa Maria se aplecase deasupra mea şi mă mângâia pe fruntea transpirată.

„Ce e cu tine, de ce te zbăteai aşa, ai visat urat?” m-a întrebat ea…

Prin fereastră, pătrundeau, blânde, razele de soare. Am rotit ochii în jur a recunoaştere, înţelegând imediat unde mă aflam. Îmi venea s-o întreb pe tuşa Maria dacă şi ea îl văzuse pe Radu lui Anghel! Apoi, m-am pomenii zâmbind singur gândului meu… Observându-mă, femeia m-a întrebat de ce zâmbesc. Ce era să-i spun?!…

„Îi zâmbeam lui Radu lui Anghel!” i-am răspuns.

„Haiducului? m-a întrebat, mirată. Te pomeneşti că l-ai visat?!... Ţi-a împuiat capul aseară palavragiul de neică Gheorghe, asta el la ieşi afară şi te spală cu puţină apă rece pe faţă şi-ai să vezi cum dispar toate vedeniile!” m-a îndemnat bătrâna.

Am ieşit, bineînţeles! M-am spălat cu apă rece până la brâu şi m-am frecat apoi bine cu un prosop aspru, de bumbac. Mă simţeam, acum, de minune.

Când tuşa pregătea micul dejun, a apărut, prin grădină, şi neică Gheorghe.

„Cum ai dormit, voinicule?” m-a întâmpinat el. În loc de *bună dimineaţa!*

„Cum să doarmă? a răspuns, înaintea mea, bătrâna, l-a visat, bineînţeles, pe Radu lui Anghel. Că aşa eşti. Dumneata, până nu răscoleşti toţi morţii, nu te laşi!” a mai zis femeia, prefăcându-se că-l ceartă.

„Dar nici nu era vorba de morţi, Mărie, a răspuns bătrânul. Radu lui Anghel n-a murit, să ştii de la mine. Degeaba l-or puşcat ei, poteraşii şi stăpânirea, când 1-Or prins! Atâta vreme cât mai vorbim de el, trăieşte! Şi-apoi comoara, comoara există, oamenii încă o mai caută! Iată, numai acum câteva zile — a început el să povestească — atunci când a fost trăsnit stejarul cel bătrân, pe timpul furtunii, şi-a ars... îţi aminteşti? Ce spuneau ciobanii, care erau cu turmele de oi, şi au fost martori?!...”

„Ei, ce să spună, închipuiri de-ale lor!” a răspuns zeflemitoare, bătrâna.

„Ba nu-s închipuiri, gândeşte-te bine! Auzi, Geo. Mi s-a adresat el mie, observând că-l urmăream cu interes... Fii atent!...

Ploua, ploua tare de tot! Cădea de sus potop de apă învârtejită de vânt şi spintecată de săgeţi de lumină, urmate de bubuituri ca la război. Fulgera şi tuna de-ţi venea să intri sub pământ, să te ascunzi...

Ciobanii se aflau cu turmele pe deal. Au strâns oile în grupuri mari, în luminiş, departe de copaci, şi le păzeau. N-au mai avut timp să le ducă la stână, că ploaia se pornise în câteva minute, pe neaşteptate. Se întunecase dintr-o dată, în mijlocul zilei, şi începuse să se reverse potopul…

Deodată, cum stăteau ei aşa, ciobanii, vreau să zic, cu mintenele pe cap, apărându-se cât puteau de ploaie, văd o săgeată de foc înfigându-se în inima stejarului cel bătrân de la marginea pădurii. Trăia, săracul, mai izolat, parcă era sortit morţii…

După săgeată, a urmat o puternică bubuitură care a cutremurat pădurea. Stejarul a căzut despicat în două şi, în acelaşi timp, crengile sale, tulpina, totul, au fost cuprinse de o flacără roşie, ce-a început să le mistuie.

Ciobanii s-au înspăimântat! Văzând că ploaia ce cădea de sus nu numai că nu ostoia focul, ci, parcă, dimpotrivă, îi dădea şi mai multă vigoare, au trimis un băiat să anunţe oamenii din sat să vină câţiva, ca să păzească pădurea, să nu se întindă focul.

Au sosit, repede, vreo zece-cinciprezece oameni, care au stat de pază până noaptea, târziu… Ploaia se oprise de mult. Trupul stejarului se mistuia în continuare, văitându-se şi aruncând către cer şuvoi de scântei, cape păreau o puzderie de mici stele, ce dispăreau treptat, înghiţite de întuneric.

După ore în şir de aşteptare, flăcările au scăzut, au toii scăzut, până n-au mai putut să se ridice de la pământ… Atunci, oamenii au tăbărât cu tot felul de lemne, cu cazmale şi lopeţi peste tăciunii aprinşi, lovindu-i cu sete, până ce le striveau inima, făcându-i negri, ca noaptea.

Dar, tocmai când se pregăteau să plece, socotind treaba terminată, atunci au observat, cu mirare, că deasupra vetrei negre pâlpâiau, întrerupte, limbi de flăcări galbene.

S-au întors şi au răscolit, încă o dată, tăciunii stinşi,

crezând că a rămas pe undeva o vatră de jăratec. N-au găsit însă nimic. Şi, sub ochii lor, din nou, fâlfâiau umbre de flăcări.

«Măi, să fie! îşi ziseră oamenii. Ce s-o fi întâmplat?» Şi s-au aşezat pe de lături, aşteptând. Flăcările misterioase îşi vedeau de treabă... Se înălţau un metru-doi, de la pământ, şi dispăreau imediat. Dacă n-ar fi fost noapte, întuneric, probabil că n-ar fi putut fi observate. Dar aşa, se vedeau clar! Cei prezenţi se întrebau unii pe alţii, ca să se convingă că n-au halucinaţii: «Le-ai văzut, Ioane? Le-ai văzut, Dumitre, Stane, Vasile! Le-aţi văzut?». «înseamnă că nu visăm, a zis atunci, Marin Dogaru, cel mai bătrân dintre ei... Asta el Am găsit!... Oameni buni, ţipă el către ceilalţi, n-o fi fost ăsta stejarul haiducului, al lui Radu lui Anghel? Aici o fi îngropată comoara!...»

Cuvântul de la sfârşit a trecut prin fiecare din cei zece-cincisprezece bărbaţi ca un fior cald...

S-au repezit la cazmale şi-au început să sape!... Şi-au săpat, făcând, pe locul fostului stejar, adevărate tranşee... Luminile zorilor i-au găsit scormonind pământul, transpiraţi, congestionaţi la faţă, încrâncenaţi! Dar de comoară n-au dat!... Au lăsat lucrurile aşa, fiindcă erau istoviţi. S-au întors pe la casele lor. Gândul le este însă şi acum, acolo, sus, la fostul stejar din dealul urşilor. Lucrurile n-au fost însă lămurite, oamenii mai speră! Sunt sigur că se vor întoarce şi vor relua săpăturile!" a încheiat neică Gheorghe, palpitanta-i povestire...

„N-au decât să sape! a răspuns tuşa Maria, cu ironie în glas. Nu le ajunge cât au, vor să se pricopsească acum şi cu comoară! Din partea mea, pricopsească-se!" a făcut ea un gest de lehamite...

...Peste câteva minute, am pornit-o cu neică Gheorghe prin grădină, în sus, către dealul urşilor. După vreo sută de metri, ograda lui se termina, mărginită de un gard bătrân ce abia îşi mai păstra ulucile, prinse de laţii

aproape putreziţi... Am ieşit printr-o deschizătură, care fusese, cândva, o poartă... Am rămas încremenit!...

„Neică, ce este aici?” am întrebat atunci, cu mirare.

„Cum, ce este? mi-a răspuns bătrânul, nu se vede? Livada de meri pe care aţi plantat-o voi, copiii, cu vreo şapte-opt ani în urmă, împreună cu învăţătorul Sandu Lăzărescu...”

Eram uimit! Vă mărturisesc că nici în vis nu văzusem o privelişte mai încântătoare... Imaginea era de-a dreptul ireală! Am intrat — aşa cum zicea Mihaela — într-un adevărat *paradis.* Aşa mi se părea... un paradis ce mă întâmpina, la fiecare pas, cu sute, mii de forme rotunde şi zâmbitoare, de culoare roşie... Parcă vedeam obrajii îmbujoraţi ai sutelor de copii, colegii mei, care lucraseră aici şi care parcă îşi sădiseră în pământ, o dată cu pomii, ceva din sufletul lor, din fiinţa lor proaspătă, „dornică de viaţă şi de devenire” — cum spunea Sandu Lăzărescu.

Meri, aşezaţi în rânduri drepte şi lungi, în trepte

— Cum vă spuneam — crescuseră puternici, aveau ramuri bogate şi toate pline de rod până la refuz. Crengile, aplecate până în pământ, erau sprijinite de proptele de lemn, ca să nu se rupă...

Fiecare pom constituia o boltă de bogăţie şi de frumuseţe, iar toţi, la un loc, creau o imagine de basm. Lumina soarelui, ce pătrundea printre crengi, se cocea, devenea roşietică, precum într-un moment prelungit de apus şi se parfuma cu îmbătătoare arome, distilate din comorile pământului...

Am început să alerg de la pom la pom, să le mângâi tulpinile, crengile; prindeam câte o crenguţă plină cu mere şi-mi apropiam obrazul de formele acelea rotunde, catifelate şi frumos mirositoare...

Bătrânul rămăsese mut. Mă privea uimit şi nu ştia ce să zică... M-am oprit atunci din alergarea mea şi, adresându-mă lui neică Gheorghe Botez, i-am spus: „Oamenii aceia ai dumitale degeaba scormonesc pământul. Comoara se

află sub nasul lor. Iată *adevărata comoară* din dealul urşilor!”... Acum observ că ea s-a mutat aici — am exclamat, privind grădina în mijlocul căreia ne aflam... pentru că merii aceia, ai mei, de demult, au îmbătrânit, s-au mai uscat, unii au pierit... aşa cum multe pier de pe lumea aceasta!...

*

...Am ajuns, în sfârşit, în pădure. Pătrundem ca într-o imensă, nesfârşită catedrală. Atmosfera este solemnă. Trunchiurile stejarilor, mai bătrâni sau mai tineri, sunt drepte şi înalte, că nu le poţi ajunge aproape cu ochii până la ultimul ram. Toate, îndrăgostite de cer şi de soare, îşi întind braţele încordate către aurul strălucitor şi fluid, dătător de viaţă. Copiii păşesc emoţionaţi, fără vorbe; nu se aud decât ecourile paşilor!... Tarzan şi Lupu au amuţit şi ei. Se învârtesc în jurul nostru, adulmecând în toate părţile cu boturile lor lungi şi cu urechile ca două săgeţi ascuţite, în atac.

Mă uit la Mihaela. Îmi zâmbeşte puţin speriată.

— Ştii, unchiule Geo, că n-am fost niciodată în pădurea aceasta?

— Cu atât mai bine, ai şi tu spectacol în premieră!...

Ne plimbăm mai departe... Suntem ca nişte pitici în împărăţia unor uriaşi... Dan şi Alex se apropie de trunchiul unuia dintre ei. Îşi lipesc feţele de trupul lui, care le mângâie cu perniţele de muşchi, crescute pe partea dinspre nord. Se mută pe partea cealaltă şi încearcă să-i asculte pulsul, cu urechea lipită de copac. Îşi dau mâinile, să vadă dacă-l pot cuprinde. Nu pot! Le-ar mai trebui cel puţin încă patru mâini. Soseşte şi Mihaela. Se uneşte şi ea în horă. Până când nu mă alătur lor, nu putem încinge, cu braţele noastre, bătrânul stejar... Acum

parcă îi auzim pulsând inima puternică, prin care, de sute de ani, se distilează esenţele pământului, împinse mereu spre înalt, către lumină şi soare…

Pătrundem într-un mic luminiş… Priviţi de departe, copacii par tuburi de orgă, uriaşe tuburi prin care pământul înalţă, clipă de clipă, tulburătoarele acorduri ale *Cantatei* lui de mulţumire către soare! Ne mai învârtim câtva timp, ascultând, cu sufletul sus, această minune de *Cantată!* Ni se pare uluitoare!

Dar, iată că soarele trage, pentru câteva minute, peste privirile sale de aur, pleoapele întunecate ale unor nori. Vrea parcă să ne încerce curajul. Pădurea se întunecă pe loc, transformându-se într-o lume de basm încordat. Fiecare copac a devenit o întruchipare, de la care nu ştii la ce te poţi aştepta… Copiii s-au strâns lângă mine. Sunt puţin speriaţi. Tarzan şi Lupu mârâie înfundat, păstrându-se şi ei cât mai aproape de noi. Teama se strecoară parcă şi în sufletul meu… Din întunecatele şi desele coroane ale copacilor, „Muma pădurii” întinde spre noi braţele sale uscate, prelungite în nişte gheare mari, ascuţite, ucigaşe…

Mi-aduc aminte de poemul *După melci* al lui Ion Barbu — şi versurile lui îmi sună în ureche:

„Pe sub vreascuri văzui bine / Repezită înspre mine / O guşată cu găteji / Chiondoriş / Căta la cale; / De pe şale, / Când la deal şi când la vale, / Curgeau betele târâş! / Iar din plosca ei de guşe / de mătuşe / Un tăiuş, un aspru: hârşi!… / Plâns prelung, cum scoate fiara, / Plâns dogit, / Când un şarpe-i muşcă gheara, / Muget aspru şi lărgit, / De vuia din funduri seara…”

Lumina apare însă din nou, străpungând perdeaua de noapte şi, o dată cu aceasta, spălând şi încordările din fiinţele noastre… Ne destindem… Copiii aleargă iarăşi, hârjonindu-se. Câinii îi însoţesc la fiecare pas.

Ajungem astfel într-o poiană ce-mi pare cunoscută… În câteva clipe, mă văd în genunchi şi ascult ecoul

cumplitelor spasme de tuse... Trag aer mult în piept, fiindcă am senzaţia că mă sufoc. Dănuţ mă observă. Vine lângă mine şi, după frumosul lui obicei, mă prinde de mână.

— Unchiule Geo, nu-i aşa că asta e poiana aceea... cu ciobanii şi cu... laptele?!...

— Asta e, Dănuţ! îi răspund şi mă aplec spre el şi-l sărut...

— Şi cu liliacul matale ce s-a mai întâmplat? A mai înflorit?

— Chiar în toamna aceea!

— Cum, toamna?! N-am mai auzit!

— Da, toamna! în toamna aceea, liliacul cel alb a înflorit! Se mai întâmplă, să ştii! Şi, de-atunci, pentru mine el a devenit o obsesie!

— Eu cred că de dragul matale a înflorit! Şi de bucurie, că te-ai făcut bine!...

Luminile cele negre ale *luptătorului* mă învăluie într-o căldură zâmbitoare. Mă apropii de ele şi le mai sărut o dată!...

*

„... Şi pentru mine liliacul alb este o *obsesie,* poate chiar mai mult, *un simbol:* el reprezintă, într-un fel, *revenirea mea la viaţă, încrederea în ea*

A fost, desigur, o coincidenţă! care mi-a făcut însă o mare plăcere. Fata ce mi-a făcut această mărturisire era una dintre cele mai bune şi mai talentate eleve ale mele...

Era blondă, cu părul lung, ondulat, curgându-i peste umerii înguşti şi firavi. Privind-o, nu părul, ci ochii îţi reţineau, în primul rând, atenţia, ochii ei de culoarea florii de „nu mă uita”, migdalaţi şi cu marginile prelungite în

nişte gene lungi şi întoarse, care se zbăteau, din când în când, ca două aripi mari, ce-şi luau avânt pentru zboruri îndepărtate. Căldura şi strălucirea lor se revărsau pe chipul alungit, ca de madonă, determinând un vibrant dialog între lumini şi umbre — expresie a acelei fierberi de dinăuntru ce n-o părăsea, cred, niciodată.

Se aşezase în ultima bancă, singură. Nu împlinise încă paisprezece ani, dar era mai înaltă decât toate colegele sale din clasa a VIII-a. Când se mişca, avea unduiri de trestie, ce-ţi dădeau fiori la gândul că se poate frânge din clipă în clipă. Mergea, totuşi, ceva mai greu decât ar fi fost normal. În ritmul în care se angajau, picioarele, lungi şi subţiri pentru statura fetei, aveau momente de încetineală, de parcă ar fi smuls, de fiecare dată, nişte greutăţi spre a le pune în mişcare.

Fiind cea mai bună din clasă, am pus-o responsabila acesteia…

La puţin timp de la începerea trimestrului al II-lea, în penultima zi a lunii ianuarie, Andra — aşa se numea fata — Andra Nicolau, mi-a oferit, în faţa clasei, o creangă splendidă de liliac alb. Împlinisem atunci treizeci de ani!

„Liliac alb… în ianuarie?… am întrebat cu încântată mirare. De unde ai ştiut că aceasta este floarea mea preferată?… *Obsesia mea?…”*

„N-am ştiut! Dar şi pentru mine liliacul alb este o *obsesie…* mi-a răspuns fata, poate chiar mai mult: un *simbol!”…*

Eram curios. După oră am stat de vorbă…

„Din datele pe care vi le-am pus la dispoziţie (la solicitarea dumneavoastră, în calitate de diriginte) — şi-a început Andra povestea — aţi aflat că tatăl meu a murit, cu trei ani în urmă, răpus de un cancer ce i-a prins întregul sistem osos. A fost un om bun şi eu cred că şi un pictor mare. Din prea multă modestie, n-a expus decât de câteva ori, când lucrările sale s-au bucurat de un real

succes, presa făcând consemnări şi comentarii elogioase.

O serie de lucrări i-au fost achiziţionate atunci, mai multe însă după dispariţia lui. Casa noastră — n-aţi ajuns încă s-o vedeţi, vă fac, cu prilejul acesta, invitaţia de rigoare — este plină de tablouri, care — mie, cel puţin, îmi plac şi, în plus, mi-l păstrează viu pe acela ce le-a dat viaţă. Unul dintre ele însă mă obsedează cu adevărat, mă luminează în fiecare clipă în care-l privesc, ori în care mi-l amintesc, îndurerându-mă în acelaşi timp şi în aceeaşi măsură. Este un tablou de dimensiuni impresionante, oferind privirilor şi sufletului *un enorm buchet de liliac alb,* atât de viu, de proaspăt, încât pe mine mă robeşte strălucirea lui, îi simt, aproape la propriu, aromele cum îmi pătrund în toată fiinţa şi, de fiecare dată, în asemenea clipe, simt în mine crescând puteri ce mă ajută să-mi mişc... picioarele prin viaţă... întocmai ca atunci când...

Mai aveam puţin să împlinesc nouă ani. Începusem clasa a treia de câteva luni. Crescusem, dintr-o dată, mult mai mult decât era normal pentru vârsta mea. În aceste împrejurări s-a produs un rapid şi grav proces de decalcifiere a coloanei, ca şi a altor oase principale, eu ajungând în situaţia de a nu mă mai putea mişca. Riscam în orice minut să fac grave fracturi, care mi-ar fi pus în pericol viaţa.

Medicii au hotărât ca, pe lângă un intensiv tratament medicamentos, să stau într-o poziţie de nemişcare aproape totală, timp de... un an. Perspectivă deci îngrozitoare! Neexistând altă soluţie, m-au internat într-un sanatoriu, mi-au aplicat un fel de corset din ghips, care mi-a cuprins corpul, de la bazin, până la gât, lăsându-mi libere doar mâinile şi capul; mi-au pus, de asemenea, în ghips şi picioarele, de deasupra genunchilor şi până la glezne şi aşa, ca pe o mumie, vie încă, m-au aşezat într-un fel de cutie, ce semăna, bineînţeles, cu un

sicriu.

A început astfel, pentru mine, în primul rând, dar şi pentru ai mei, cu deosebire pentru bunica — fiindcă ea m-a vegheat tot timpul — un lung şi de neimaginat calvar, din care eu nu credeam că voi mai ieşi. La început, plângeam tot timpul. Nu ţipam, nu făceam scandal, plângeam! Nu-mi puteam stăpâni lacrimile. Mă durea tot corpul, imobilizat astfel, încremenit în nemişcare, dar, cu deosebire, ţipa în mine sufletul. Întrebam în fiecare zi când mă vor scoate din «sicriu»?!... La început mi s-a spus că «peste o săptămână»-, apoi «peste încă o săptămână» şi, tot aşa, săptămânile se adunau, zilele lor se scurgeau din ce în ce mai greu, durerile mele creşteau, deveneau de nesuportat, iar răbdarea îşi arsese tot finii, pâlpâia, gata-gata să se stingă definitiv. O mare parte din timp mă ţineau adormită, ca să nu mai ştiu, bineînţeles, de mine.

Într-o bună zi, la una din întrebările mele, disperante de-acum pentru toţi cei ce le ascultau, un medic tânăr, care vorbea totdeauna frumos cu mine şi mă mângâia mereu pe obraz, pierzându-şi, uneori, ore întregi lângă patul meu, spunându-mi fel de fel, mi-a răspuns că-mi vor scoate ghipsul atunci «când va înflori liliacul!» «Şi când va înflori liliacul?» am întrebat eu, imediat. «La primăvară! «a sosit răspunsul prompt. «Şi cât mai este până la primăvară?» am întrebat, în continuare, printre lacrimi, uitându-mă, prin fereastră, la zăpada ce acoperea pomii din parcul sanatoriului. Înţelegând, doctorul mi-a răspuns că anul acesta primăvara va sosi mult mai devreme; aşa «citise» el undeva şi că deci şi liliacul va înflori mult mai curând.

De faţă se afla şi tatăl meu, care şi-a întors privirea într-o parte, spre a-şi putea şterge ochii, pe furiş, cu batista..

În zilele şi în săptămânile următoare n-am trăit decât cu gândul la liliacul ce «trebuia să înflorească mai curând,

pentru mine!» Era la începutul lunii ianuarie. Venise pe lume un nou an care mă găsise imobilizată în «sicriul» chinurilor mele. În fiecare dimineaţă priveam prin fereastră cu nerăbdare, să văd dacă n-a venit primăvara, până într-o zi...

M-am trezit mai târziu decât de obicei. Visasem ceva frumos, şi cel mai frumos lucru pe care-l puteam visa era să fiu sănătoasă — şi chiar aceasta era imaginea mea din vis: a unei fetiţe sănătoase, care mergea la şcoală, care se juca atât cât poftea, fără niciun fel de teamă... în sfârşit, vis, dar cu siguranţă că mă simţeam atât de bine, încât n-aş mai fi vrut să mă trezesc.

Camera în care îmi trăiam chinul avea două ferestre: una spre răsărit, prin care, dimineaţa, pătrundeau razele de soare ce-mi deveniseră atât de dragi, mai ales acum când nu le mai puteam săruta decât dacă treceau prin faţa patului meu...; întindeam atunci mâinile, până ce ajungeau în bătaia lor, le ţineam aşa întinse şi le răsfăţăm în baia aceea de aur celest; desfăceam, după un timp, palmele amândouă, le adunam căuş spre a putea închide în cupele lor măcar câţiva stropi de nemuritoare lumină, pe care-i sorbeam apoi cu buzele, sărutându-mi propriile mâini. Cealaltă fereastră era spre apus, patul în care zăceam aflându-se astfel aşezat, încât aveam în stânga răsăritul, iar în dreapta apusul. În faţa patului meu era uşa prin care se intra în cameră. Parcul eu îl priveam prin fereastra dinspre apus. De aceea, ori de câte ori deschideam ochii, luminile lor într-acolo alergau, de la o vreme, căutând, tot mai înfrigurate, *primăvara!*

În ziua aceea, m-am trezit mai târziu decât de obicei. Şi, bineînţeles, că prima privire mi-am îndreptat-o către parc. Mi s-a părut că nu văd bine, de aceea m-am frecat la ochi cu amândouă mâinile şi am privit din nou spre fereastră. Dintr-o dată am scos un strigăt de adevărată

fericire: «Bunico! am spus, a venit primăvara! A înflorit liliacul!». Bătrâna plângea încet lângă mine... «De ce plângi?» am întrebat-o, întorcând capul spre partea stângă. Atunci l-am văzut, la căpătâiul meu, în picioare, lângă pat, pe tata! A întins mâna dreaptă şi-a început să mă mângâie pe frunte, pe obraz, apoi s? a aplecat deasupra mea şi m-a1 sărutat îndelung şi afectuos, cum nu făcuse el acest lucru aproape niciodată.

«Dar ce s-a întâmplat?» am întrebat eu nedumerită.

«La mulţi ani! fetiţa tatii; astăzi este ziua ta! *• mi-a răspuns tata zâmbindu-mi şi mângâindu-mă din nou pe obraz.

«Şi cu liliacul? «

«Liliacul *a înflorit* pentru tine! S-a rugat tata de el să înflorească mai repede...», am auzit glasul celui ce nu înceta să mă mângâie.

«Cum?» am exclamat atunci mirată, privind din nou, cu toată atenţia spre fereastră... Uimirea mea de-abia de acum începea: o dată cu înţelegerea a ceea ce vedeam, a ceea *descopeream* în faţa ochilor... Întreaga fereastră dinspre parc... nu mai exista: în locul ei se afla un imens tablou, luminat acum de razele blânde ale soarelui ce veneau dinspre răsărit. Un tablou, la care tata lucrase, după cum aveam să aflu, zi şi noapte, timp de două săptămâni; şi aceasta pentru ca să-l poată termina până astăzi.

Ce cuprindea aed tablou v-am spus la început, fără să vă dezvălui însă atunci totul. De fapt pânza aceea nu înfăţişează numai un buchet de liliac — fie el şi alb — ci sugerează o întreagă atmosferă, este o imagine a vieţii esenţializate, concentrate În câteva simboluri. Astfel, acea enormă eflorescenţă, clocotind de sevele cele mai pure ale vieţii, ţâşneşte parcă dintr-un izvor, dintr-o viguroasă «tulpină», deşi aproape invizibilă, cu rădăcini adânc înfipte în glie, şi se revarsă peste lume ca o expresie a vitalităţii de neînvins. Luminile ei albe,

proaspete, pure sunt ameninţate însă de cenuşiul din jur care creează o atmosferă de apăsare îngheţată, de sufocare. Impresia generală este de fragilitate şi grandoare, de îngrijorare şi speranţă, dominantă rămânând *speranţa,* care-şi culege puterile din fiecare steluţă albă a măreţului candelabru ce-mprăştie în jur un adevărat hohot de zâmbet parfumat, mândru, triumfător! ...

Câteva minute, nimeni n-a scos niciun cuvânt. Cercetam tabloul uimită, din ce în ce mai uimită! Simţeam în nări parfum de liliac; îmi venea să mă ridic din «sicriul» meu şi să-mi cufund faţa în minunea aceea albă, să-i sorb aromele şi puterea, să-mi împodobesc părul cu clopoţeii ei de argint tăcut şi-apoi să alerg, să alerg pe poteci de viaţă adevărată, fără teamă de nicio oboseală.

Am prins mâna tatălui meu, care-mi mângâia încă obrazul, am dus-o la buze şi-am sărutat-o ca pe ceva sfânt. «Tăticule, am întrebat, la un moment dat, dar de ce tocmai *liliac alb*?». «Ca sufletul tău, puiule, proaspăt şi pur, mi-a răspuns tata, ca limpezimea gândurilor şi ca frăgezimea fără de umbră a fiinţei tale, ca aspiraţiile curate şi drepte ce trebuie să învingă orice obstacol pe care *iama vieţii* ţi-l poate oricând aşeza în cale şi ca împlinirile ce neapărat or să vină. *E bine să treci mândru şi pur prin lumina vieţii, lăsând, dacă se poate, în urmă, lumină!»* a mai adăugat el, exprimând, fără îndoială, doar câteva frânturi din clocotul acelor zile şi al-acelor nopţi în care se luptase ca să aducă pe lume «liliacul meu alb», *primăvara mea albă, în mijloc de ianuarie!*

Din ziua aceea tabloul a rămas în fereastră. N-am mai vrut să ştiu că afară este încă iarnă. Pentru mine venise primăvara, *liliacul meu* înflorise. În suflet îmi creştea o lumină proaspătă şi tânără, se crăpau mugurii şi începeau

să pâlpâie în zborul lor multicolore petale, ascultam, încântată, ciripitul păsărelelor, toată fiinţa mea era în stare să clameze, precum Macedonski:

«Veniţi: privighetoarea cântă şi liliacul e-nflorit!»

Au trecut alte zile, alte câteva săptămâni. Eu trăiam crezând în primăvara pe care mi-o adusese în fereastră şi în suflet tatăl meu. Trăiam sperând în cuvintele lui. Şi... *minunea* s-a înfăptuit!

Deşi nu ajunsesem nici la jumătatea timpului pronosticat, desfăcându-mi ghipsul spre a-i înlocui cu altul şi controlând starea mea prin noi radiografii, medicii au constatat ceea ce nici măcar n-ar fi putut să spere, raportând la obişnuit: mă vindecasem! Mai exact: coloana, oasele mele aveau, aproape în întregime, aspect normal. Nu mai era nevoie deci de corset, de - «sicriu». Tratamentul cu medicamente trebuia continuat, dar puteam părăsi sanatoriul, mă puteam mişca (fireşte, cu grijă), puteam merge la şcoală, mă întorceam deci la viaţă. La şcoală am recuperat, nu prea greu, ceea ce pierdusem şi-am absolvit clasa în rând cu ceilalţi copii.

Am adus, bineînţeles, acasă, *primăvara* tatălui meu. Am aşezat tabloul pe un perete din camera mea, în faţa patului. În fiecare zi, prima imagine cu care îmi limpezesc privirile încă somnoroase şi ultima cu care adorm în gând este aceea a *liliacului meu alb,* venit pe lume într-un miez de ianuarie!”...

*

La întoarcere, drumul ni se pare mai scurt. Îl ştim de-acum cu toţii. Bineînţeles că şi el ne ştie... Mai ales pe mine...

— Când eram ca voi, de fapt, mai mic decât voi, cam până la vreo zece ani, mă temeam cumplit de întuneric!

— Dumneata, unchiule Geo?! întreabă, cu sinceritate,

Alexandru.

— Da, eu! Starea aceasta e urâtă şi păgubitoare, dar se poate vindeca. Vă spun din experienţă proprie!

Alex mă priveşte foarte atent. Îl interesează subiectul...

— Când se lăsa noaptea, de pe oriunde m-aş fi aflat — la joacă sau cu vitele la păscut (cu caii trebuia să stau, uneori, şi noaptea să-i pasc), ori dacă eram trimis după vreo treabă, prin vecini, făceam ce făceam şi mă trăgeam în curtea casei. Mă strigau fraţii mai mici

— Părinţii voştri —, surorile sau copiii vecinilor să mai alergăm pe la poartă, să mai dăm o raită prin zăvoi

— Aşa cum o să dăm noi mâine —, mă strigau, dar, zadarnic, nu mă mişcăm din ogradă. Preferam s-o ajut pe mama la tot felul de treburi, ce se-nghesuiau să fie terminate, toate parcă, în ceasul acela de dinainte de culcare.

Vorbele bune, pe care le primeam, uneori, din partea ei sau a tatălui meu mă nemulţumeau însă din ce în ce mai tare. Socoteam că nu mi se cuveneau pe drept, căci, dacă ar fi fost după pofta inimii, mamă, mamă!... ce-aş mai fi alergat şi eu alături de ceilalţi!

Cu deosebire eram îngrozit când trebuia să străbat drumul acesta pe care noi l-am călcat astăzi cu mare plăcere...

Ca un făcut, mama îşi aducea aminte că-i trebuie ba una, ba alta: ba chibrituri, ba untdelemn sau gaz, ba macaroane, ori sare de lămâie, sticlă de lampă, piper, scorţişoară sau te miri ce, mai ales pe înserate, după asfinţitul soarelui. Şi, tot ce-i trebuia dânsei găseam să cumpărăm tocmai din satul prin care am trecut, dincolo de calea ferată, la prăvălia lui nenea Ionel Ghinescu. Stăpânul prăvăliei ştia că, în timpul zilei, lumea e plecată după treburi, aşa că ţinea deschis până noaptea, târziu.

Pe cine să aleagă mama să-l trimită la cumpărături? Pe cine găsea la îndemână, adică pe mine! Mai avea dânsa

cel puţin încă două motive pentru alegere: mai întâi că eu eram cel mai mare dintre băieţi (pe fete nu le trimitea niciodată seara de-acasă, chiar dacă erau mai mari decât mine); şi, în al doilea rând, eram alesul pentru că eu mă întorceam cel mai repede. Chiar aşa şi zicea: „Geo e un băiat serios, nu pierde timpul, nu cască gura, el cumpără şi vine acasă!” Nu ştia ea, mama, săraca, ce se petrecea, în realitate, cu mine!... Este adevărat nu-mi plăcea „să pierd timpul”, „să casc gura”, dar motivul scurtării timpului era, în primul rând, frica, iar calea de a trăi cât mai puţin cu ea în sân o constituia fuga...

Când auzeam că trebuie să merg din nou până la prăvălia lui Ghinescu, se strângea carnea pe mine. Nu spuneam nimic, bineînţeles... Aş fi putut lua, să mă însoţească, pe unul dintre băieţi, pe Costel sau pe Nelu, dar asta ar fi însemnat să mă dau de gol. Şi-apoi, şi cu ei tot mi-ar fi fost frică. Singurul care, alături fiind, în împrejurări asemănătoare, îmi dădea deplină siguranţă era tata! Astfel că, atunci când trebuia să mă duc la prăvălie, neavând încotro, „îmi luam picioarele la spinare” şi alergam cât mă ţineau puterile — şi la ducere, şi la întoarcere alergam — fiindcă orice fel de mogâldeaţă, orice tufă, orice pom se luau, neapărat, după mine, iar situaţia nu avea niciodată altă alternativă pentru mine decât să scap cu fuga... Simţeam, uneori, că mi se rupe inima, că mă sufoc, dar nu mă opream nicio secundă măcar... Până într-o seară când, fiind prea târziu. Mama, îngrijorându-se, a pornit-o înaintea mea, prin grădină...

Întunericul era subţire, aproape străveziu, fiindcă-l împingea, tot mai spre pământ, lumina lunii, ce răsărise deja.

M-a văzut de departe, de la câteva sute de metri — cum avea să-mi spună mult mai târziu. Alergam în disperare, întorcând, din când în când, capul în urmă, ori privind când într-o parte, când în alta. I-a fost teamă să mă strige, să nu mă sperie şi mai tare. Cu inima strânsă

de necaz (i se făcuse milă de mine), s-a ascuns după o tufă, să n-o văd. Am trecut pe lângă dânsa ca o nălucă, gâfâind însă precum locomotivele bătrâne, când urcau" dealul, înainte de a se opri la halta din centrul satului...

A venit repede acasă, în urma mea. Eram roşu la faţă, ca jarul, şi îmi feream ochii în care, cu siguranţă, s-ar fi putut vedea încă roiri de spaime.

În timpul mesei, mama ne-a povestit tuturor, aşa „ca din întâmplare", ceva din copilăria ei, între altele despre felul în care a trebuit ea, cea mai mare dintre şapte copii, rămasă, la 16 ani, fără amândoi părinţii, într-o singură săptămână (muriseră de tifos, în timpul războiului), să-şi înfrângă câte şi mai câte spaime, între care şi teama de întuneric, să învingă nebănuite greutăţi spre a supravieţui şi a-şi creşte fraţii şi surorile mai mici...

Ascultând-o, mi s-a făcut o ruşine teribilă. Am înţeles că povestea era spusă anume pentru mine... De necaz, mi-au venit lacrimi în ochi, dar nu m-am ridicat de la masă, ca să nu mă observe ceilalţi. O singură dată mi-am săltat privirea şi-am văzut cum mama îmi cerceta, cu mare atenţie, reacţiile. Atunci am simţit cum încrâncenarea din sufletul meu se înseninează sub lumina caldă din zâmbetul acelei femei simple, care n-avusese parte de minunile ce le săvârşeşte, în viaţa fiecărui om, şcoala (de-aceea nu învăţase decât să se iscălească), dar care intuia, cum rar se întâmplă, mişcările, oricât de tainice, ale sufletului omenesc.

O hotărâre s-a născut în acele clipe în fiinţa mea, o hotărâre însoţită de un jurământ de suflet: să scap de frică şi, mai ales, de spaimele întunericului! „Chiar dacă mi se întâmplă orice, chiar dacă mor, n-o să mai fug noaptea de frică!" mi-am zis. Şi n-am mai fugit! O, dar cât efort de voinţă mi-a trebuit pentru asta. Faptul a constituit pentru mine o revelaţie: „Va să zică se poate!" am constatat, cu mirare şi cu nemaipomenită satisfacţie.

Începutul a fost însă cu: „trebuie să se poată!”

Prin voinţă, am reuşit să-mi domin tremurul inimii, să aduc frica la înghesuială, la tot mai mare înghesuială, până când…

Ajunsesem dintr-o extremă, în cealaltă: nu mă mai temeam de nimeni şi de nimic!

— Nu se poate! a exclamat Alexandru.

— Ba se poate! Şi-ai să te convingi din ceea ce am să-ţi spun acum…

După vreun an, într-o noapte — era toamnă târzie, spre iarnă, afară începuse să fulguie — ne-am pomenit cu doi lupi în târla de oi. Mama şi tata nu erau acasă. Plecaseră, pentru două zile, la nişte rude, într-un sat aflat la vreo 20 de km distanţă…

Lătrau câinii îngrozitor. Sora mea mai mare, Gabriela (cu trei ani era mai mare decât mine) i-a auzit şi s-a sculat. M-a deşteptat şi pe mine…

„Ce e? Ce s-a întâmplat?” am întrebat-o.

„Ori sunt lupi, ori hoţi! Din două — una!” a răspuns Gabi, cum îi spuneam noi.

„Să ieşim afară imediat!” am zis eu.

„Cum să ieşim? Dacă ne dă cineva în cap sau, Doamne fereşte, ne sfâşie vreo jiganie?”

„Şi-atunci ce să facem, să aşteptăm să sfâşie oile? Aprinde, repede, felinarul, şi îmbracă-te!” i-am poruncit.

M-am îmbrăcat şi eu, în grabă, cu ce-am găsit la îndemână. Am luat toporul de după uşă. Am luat şi felinarul. Afară ningea.;. Ne-am îndreptat către târla oilor, aflată în spatele casei. Câinii, când ne-au simţit, au început să latre şi mai tare.

Mi-am dat seama că sunt lupi. Am iuţit paşii.

„Geo, fii atent!” mi-a strigat Gabi, din spate.

În clipa aceea, am învârtit toporul şi-am izbit cu sete într-o mogâldeaţă ce venea spre mine, în salturi învârtejite, minată de cei doi câini — Stoian şi Leu, cum se numeau cei de pe-atunci. Ceva mi s-a rostogolit la

picioare, stropindu-mă de sânge pe mâini şi pe piept. Era un lup, pe care câinii l-au imobilizat în câteva secunde, potolindu-i zbaterile şi ducând la capăt ceea ce începuse lovitura mea de topor, aplicată, din întâmplare, desigur, drept în moalele capului.

Văzându-mă plin de sânge, Gabriela a început să strige:

„Eşti rănit! Eşti rănit! Opreşte-te!”

Dar eu nu simţeam nicio durere. Înaintând către ţarcul oilor, am observat că două, din cele zece, câte aveam, se aflau la pământ.

„Repede, un cuţit!” i-am strigat Gabrielei…

În noaptea aceea am avut de lucru până spre ziuă. A trebuit să tai cele două oi, care fuseseră rănite de lupi (fiindcă, altfel, mureau); ajutat de Gabi, le-am jupuit apoi de piele, am împărţit carnea — aşa cum văzusem, altădată, că făcea tata, şi-am pus-o la adăpost.

Gabriela se minuna de curajul şi de priceperea mea…

Într-o altă situaţie însă, realmente, am fost într-un mare pericol…

Plouase mult, timp de aproape două săptămâni. Râul din apropiere, pe care îl ştiţi şi voi, căpătase aspect nu de fluviu, ci de mare… Căci o mare de apă, pe o distanţă — ca lăţime, de peste 1 km — se revărsa deasupra unor locuri, unde, cu puţin timp înainte, fuseseră grădini, pomi, zăvoi. Şi-acel înspăimântător balaur lichid ducea, pe spatele lui, copaci, ce fuseseră smulşi din pământ şi cărora li se mai zăreau, din când în când, crengile ori rădăcinile, buşteni de brad sau de stejar, desprinşi din locuri unde fuseseră, probabil, depozitaţi, înainte de a fi transformaţi în cherestea, coteţe de păsări şi chiar case. Imaginea era a unui prăpăd…

Oamenii din sat, adunaţi pe marginea şoselei, care, fiind mai înaltă, îi despărţea şi-i apăra de furia apelor,

priveau, îngroziţi şi neputincioşi, *spectacolul!*

Mă aflam printre ei, împreună cu mama şi cu Gabriela. Era vară. Ajunsesem de-acum student şi venisem în vacanţă.

La un moment dat, la circa douăzeci de metri de drum, pe apă. Şi-a făcut apariţia o căsuţă de lemn, prăpădită la înfăţişare.

„O casă! O casă!” au început să strige oamenii. M-am apropiat mai mult, aţintindu-mi privirea spre ferestre. Mi s-a părul că ceva se zbate înăuntru, dincolo de ele. M-am gândit că pot fi copii.

Am întrebat atunci în jur: „Cine merge cu mine, să încercăm să-i salvăm?”

„E moarte curată, neică!” mi-a răspuns un bărbat din grămadă.

M-am hotărât, totuşi, să încerc. Nu puteam suporta gândul că fiinţele acelea nevinovate au trecut pe lângă noi şi-atâţia oameni zdraveni n-am încercat să le întindem o mână de ajutor.

Mi-am aruncat hainele de pe mine, în grabă, rămânând doar în slip.

„Geo, nu, nu! mi-a strigat mama, din apropiere. Te îneci, băiatul mamei, nu! E păcat, dac-or fi copii, dar n-ai nicio şansă şi te prăpădeşti şi tu! Apa e adâncă de câţiva metri, nu vezi?”

Mi-am dat, totuşi, drumul în apele acelea nebune şi tulburi şi-am început să înot în direcţia casei. După câteva minute, am ajuns lângă un trunchi de lemn, nu prea gros. Dar lung de câţiva metri, care plutea deasupra apei. M-am agăţat de el, ca să mă odihnesc puţin. Aşteptam să sosească până la mine casa plutitoare…

Când aceasta s-a apropiat (se mişca încet, fiindcă intrase într-o zonă de apă mai puţin învolburată), am împins de capătul lemnului de care eram agăţat, ridicându-l pe celălalt şi proptindu-l în unul din pereţii casei.

„S-a oprit! S-a oprit!” a început să strige lumea din drum. Într-adevăr, casa se oprise, dar în acelaşi moment eu am dispărut sub apă, fiindcă lemnul m-a tras înăuntru. După câteva secunde, revenindu-mi, am ieşit, din nou, la suprafaţă, şi-am început,. Cu eforturi extraordinare, să orientez casa, prin scurte lovituri în perete, în direcţia unui dâmb de pământ., din apropierea drumului, unde, dacă ar fi ajuns, ar fi putut fi ancorată.

„Hai, Geo! Hai, Geo!” mi se părea că aud încurajări de pe mal. Mă aflam într-o parte a casei, de unde o împingeam. Prin ferestrele mici, am zărit doi copilaşi... Am văzut cum, în grabă, s-au mai aruncat în apă doi băieţi, hotărâţi să-mi vină în ajutor. Peste câteva secunde însă, un ţipăt, din drum, m-a cutremurat: „Buştenii! Buştenii!” Era glasul, disperat, al mamei.

Într-adevăr, din susul râului, se apropiau în viteză, curgând pe fluxul agitat al apei, vrea cincisprezece-douăzeci de buşteni, care păreau o haită de lupi, dezlănţuită. Cei doi băieţi s-au oprit, schimbându-şi direcţia înapoi, către mal, înţelegând că, dacă ar înainta, ar fi zdrobiţi de tăvălugul acela de lemne.

„Buştenii, Geo!” a strigat, din nou, mama, crezând că nu i-am văzut. Îi văzusem, dar, în ciuda spaimei ce mă cuprinsese, m-am gândit că era păcat de tot efortul făcut şi de cei doi copii, dacă aş fi fugit din calea lor tocmai acum... Cu un ultim efort, am potrivit casa în aşa fel încât, ajungând lângă ea, lemnele au izbit-o puternic în temelie, împingând-o, cu forţă, tocmai spre locul către care mă străduiam s-o aduc eu însumi... Casa a ajuns la dâmbul de pământ din apropiere şi a putut fi ancorată de câţiva bărbaţi ce-au alergat, în mare grabă, acolo. Dinăuntru au fost scoşi un băiat de cinci ani şi o fetiţă de trei. Erau, după cum avea să-mi spună lumea, aproape leşinaţi de spaimă şi de plâns...

În clipa în care lemnele au întâlnit casa, eu m-am

afundat în apă, cu intenţia de a trece pe sub ele. Unul dintre acestea m-a lovit, totuşi, la cap. M-am agăţat, cu disperare, de el, gândindu-mă că numai aşa mai pot scăpa. Ameţisem puţin... Simţeam lemnul învârtindu-se pe loc. Mi-am spus că e bine, că trebuie să se fi oprit undeva şi-atunci am zvâcnit spre suprafaţă, ridicând o mână, eventual ca să fiu observat... Cei doi băieţi, ce făcuseră tentativa de mai înainte, s-au aruncat, din nou, în apă, ajutându-mă să mă salvez din vârtejul creat, în clipele acelea, în apropierea casei, unde se învârteau şi buştenii. Când am ajuns pe mal, am simţit că un firicel de sânge, care izvora din apropierea arcadei stingi, îmi curge peste ochi şi pe obraz... Mama şi Gabriela mi-au spus că eu zâmbeam însă... Mă gândeam că fusesem în stare ca, încă o dată, să înving frica aceea ce, cu ani în urmă, mă sugruma...

*

Noaptea învăluia de mult casa, ograda, întreaga suflare. Pe cer, pilcuri de nori se mai agitau încă, străduindu-se parcă să prindă în braţele lor razele lunii. Nu reuşeau decât din când în când. Dormisem vreo oră, când m-a trezit o mişcare ce-o intuiam undeva, în apropiere, parcă pe sub fereastra camerei. M-am sculat şi-am ieşit, încet, în prag...

Priveam spre curte şi nu-mi venea să cred. Alex, însoţit de cei doi câini — Tarzan şi Lupu — se plimba dintr-o parte în alta şoptind, numai pentru sine: „Nu mi-e frică!” „Nu mi-e frică!” „Nu mi-e frică!”... Câinii îl urmau curioşi şi ascultători, nu lătrau, nu mârâiau... Se străduiau parcă să înţeleagă ce-i cu băiatul, ce vrea, în fond?!... Mi s-a părut că o uşă, spre intrarea dinspre şosea a casei, este întredeschisă...

După alte două drumuri — până la poartă şi înapoi —

vreme în care privea cu atenţie în toate părţile, Alexandru s-a oprit. Câinii s-au apropiat de el. Băiatul i-a mângâiat pe cap, vorbindu-le, de asemenea, pe şoptite (dar, fiind atâta linişte în jur, ecoul cuvintelor ajungea, clar, până la mine): „Sunteţi nişte câini nemaipomeniţi! Bravo! Fără voi nu ştiu ce m-aş fi făcut. Vedeţi, mâine, să nu mă daţi de gol!”... S-a îndreptat apoi spre camera cu uşa întredeschisă, dispărând în spatele ei...

— Unchiule Geo, m-a abordat Dan, a doua zi, când ne pregăteam pentru o nouă plimbare, ştii ce-a făcut Alex azi-noapte?

— Nu ştiu! i-am răspuns.

— A ieşit afară şi, timp de vreo jumătate de oră, s-a plimbat prin curte, însoţit de câini şi rostind, la fiecare pas: „Nu mi-e frică! Nu mi-e frică!”... Eu m-am trezit când s-a dat jos din pat şi l-am urmărit din uşă... N-am vrut să ştie că l-am văzut... Ce zici de chestia asta?!

— Da’ tu ce zici, Dănuţ?

— Matale tot aşa îţi spuneai?... Atunci când... ţi-aminteşti, nu?!

— Cred că tot aşa!

— Atunci e bine!

— Şi eu zic la fel!... Deci...

— Tăcere! exclamă băieţelul, făcând un gest sugestiv către buze. Rămâne între noi! Să vedem ce-o să se mai întâmple!...

Capitolul III
OCHII TIMPULUI

1

De când mă ştiu m-a obsedat şoseaua aceasta! Panglica ei cenuşie şi aproape îngustă ţine în palmă atâtea destine! Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască luminile şi umbrele fiecăruia dintre ele!...

Cei trei copii — Mihaela, Alexandru şi Dan — se află în apropierea mea. Mă ascultă încordaţi... Ne-am propus să mergem astăzi în zăvoi. Deocamdată, ne-am aşezat pe banca de lângă poartă...

— M-au obsedat, mai întâi, maşinile, sutele, miile de maşini care trec, zilnic, la deal sau la vale — îmi ascult, mai departe, gândurile. Stăteam, uneori, copil fiind, aici, în poarta casei şi alergam cu ochii la dreapta ori la stingă, după fiecare. Şi sufletul încerca să se ţină, un timp, după fulgerările acelea albe, roşii, albastre, verzi, galbene sau negre, dar, o dată cu dispariţia lor în zare, obosea, se descuraja şi se întorcea acasă. Uneori, însă, îl prindea încăpăţânarea, se aşeza undeva, pe canapeaua din spate, ori pe fotoliul din dreapta şoferului şi rostea către cei de dinăuntru: „Eu de-aicea nu mai plec, merg şi eu cu voi departe, până la capătul pământului!” Observând mirarea de pe feţele acelor străini, repeta: „N-aţi auzit? Merg şi eu cu voi!...” Iar când privirile stăpânilor maşinii rămâneau

tot întunecate şi reci, ca de gheaţă, sufletul meu începea să se roage: „Merg şi eu cu voi! Vă rog, luaţi-mă şi pe mine cel puţin până în satul vecin, ori măcar un kilometru, sau o sută de metri... Vreau să văd şi eu cum este într-o maşină. Vă rog!”... Dar nu-mi amintesc ca, chiar după asemenea rugăminţi, să fi rămas o dată măcar în vreuna din acele maşini. Cu fiecare asemenea prilej auzeam parcă strigându-se la şofer: „Opreşte imediat şi dă-l jos pe ţărănoiul ăsta obraznic, că ne murdăreşte maşina! Dă-l jos! Dă-l jos!” Şi ecoul acela ascuţit mă urmărea până aici, unde, izbindu-se de stâlpii cei mari ai porţii, se potolea şi se stingea... în sufletul meu, însetat de alte orizonturi...

Au trecut pe şoseaua aceasta şi altfel de maşini: de un verde întunecat la culoare, mari şi cu multe roţi, unele cu şenile. Au trecut urlând, de se speria pământul de ele şi tremura de frică, au trecut spulberând liniştea şi întunecând nădejdile oamenilor. Au trecut!... S-au dus... şi nu s-au mai văzut! Dar, o dată cu ele, s-au petrecut din sat şi multe chipuri de bărbaţi, mai ales tineri... Lumina lor s-a stins din atâtea case, spre a se aprinde, în flăcărui galbene şi mici, acolo, lângă bisericuţa din deal, încălzind zâmbetul trist al chipurilor reapărute pe braţe de lemn ori de piatră...

Căruţele m-au impresionat mai apoi, caii, cu deosebire, aceste superbe făpturi, trăgând, uneori, din greu de înjghebările de pe cele patru roţi. Poziţia omului care mână caii mi-a spus totdeauna foarte mult. Am văzut oameni stând în picioare, în căruţă, zvâcnind doar din hăţuri şi învârtind pe deasupra fulgerul biciului... Aceia ori treceau cu zâmbetul pe buze şi sufletul liber, luminat, ori scrâşneau din dinţi, întunecaţi la obraz, gâfâind pe dinăuntru de nerăbdare şi de încrâncenarea gândurilor. După cum am văzut oameni aşezaţi în fruntea grămezii

de lucruri acoperite de coviltirul sărac, aplecaţi înainte, până aproape de trupurile cailor, copleşiţi de necazuri... miş- cându-se încet, fără grabă, pe drumul lor lung şi pustiu de bucurii.

Am ascultat, nu o dată, însoţind aceste imagini mişcătoare, atâtea melodii triste, ori duioase, arareori sprinţare, şoptite doar pentru sufletul cel călător şi pentru altele rămase departe, ori trimise în afară, în lumea umbrelor tainice, ale înserării, mai ales, prin fluxul unduios sau mai încordat al şuieratului născut dintre buze.

Călătorii cei singuri, purtându-şi paşii, ori învârtind roţile de bicicletă pe margine de drum, în voie sau mai în grabă, mi s-au părut totdeauna, nu ştiu de ce, cocori rătăciţi în căutarea acelui *unghi de zbor,* mult mai plin de nădejdi şi de siguranţele aşteptatelor împliniri...

De când mă ştiu m-a obsedat şoseaua aceasta! Panglica ei cenuşie şi aproape îngustă ţine în palmă atâtea destine.

Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască şi *să stăpânească,* în acelaşi timp, luminile şi umbrele fiecăruia dintre ele!...

2

— Sunt mulţi ani de-atunci! Era în timpul războiului. Aveam, ca Alex, doisprezece ani şi eram, după cum ştiţi, cel mai mare dintre băieţi. Pe lângă noi însă, părinţii mei mai aveau patru fete. Eram deci şapte copii!

Mama era bolnavă de mult timp, iar tata se afla, de aproape trei ani, pe front. Singura noastră avere şi sursă de a ne câştiga existenţa erau doi cai şi o căruţă, cu care, în lipsa tatii, muncea o soră de-a mea, pe-atunci de

şaisprezece ani.

Deşi avea numai patru ani mai mult decât mine, a fost una dintre fiinţele care m-au influenţat cel mai puternic în viaţă. A fost una dintre luminile zilelor mele de-atunci… şi de mai târziu. A fost, pentru că, numai peste şase ani, s-a stins, pe neaşteptate!

Eu mi-o amintesc mai ales cum era la şaisprezece ani: înăltuţă, subţire şi mlădioasă, cu un păr blond, strâns într-o coadă mare, pe care-o purta peste umăr, pe piept, cu ochii de cer limpede (nu ştiu de unde apăruse ea cu ochi albaştri, fiindcă nimeni în familia noastră n-avusese asemenea ochi), cu o faţă albă, fină şi frumoasă. Parcă ar fi coborât dintr-un tablou şi, privind-o călcând desculţă prin ogradă, te apuca mirarea şi te temeai să nu-şi frângă picioarele lungi, cu glezne subţiri, să nu-şi strice mâinile mici, delicate, cu degete fine.

În ciuda acestei înfăţişări, dublate de un suflet dăruit cu podoabele sensibilităţii şi ale alesei omenii, Gabriela — pentru că despre ea este vorba — era un flăcău în toată regula, dacă o apreciai după ceea ce era în stare să muncească, după ceea ce efectiv muncea.

Pot să spun, fără niciun fel de exagerare, că, timp de patru ani, ea ne-a crescut. Fără ea, n-ar fi avut cine să lucreze cu căruţa şi caii şi, fără această sursă, viaţa noastră s-ar fi aflat la grea cumpănă.

Cu vreo zece zile înainte de sfârşitul unui an, ni se terminase fânul, nu mai aveam deci cu ce să hrănim caii (fusese un an secetos şi chiar atunci, în decembrie, nu exista pic de zăpadă). În întreg ţinutul nostru n-am găsit la nimeni un braţ de fân în plus. N-aveam de unde să cumpărăm. Ne-am pregătit atunci de drum lung, peste munţi, până în Ardeal. Numai disperarea a determinat-o pe mama să ne lase să plecăm, pe mine şi pe Gabriela. A mai căpătat puţină inimă când a văzut că s-a hotărât să ne întovărăşească, pentru aceeaşi nevoie, vecinul nostru

de peste drum, nenea Ionel...

De la Câmpulung înainte, drumul ne era necunoscut. Am făcut zile şi nopţi peste munţi, până în inima Transilvaniei. Aici, după îndelungi căutări (nu găseam fân bun, ori era prea scump pentru punga noastră subţire), am reuşit să încărcăm căruţa, plătind ultimii bani pe care-i aveam. Mi-amintesc că, la plecare, femeii de la care am luat fânul — o văduvă, cu patru copii — i s-a făcut milă de noi şi ne-a dat s-avem pentru drum o pâine mare şi-o bucată de brânză. Am plecat cu lacrimi în ochi, sărutând mâna cea bună şi darnică şi, luând, în plus, merinde pentru suflet, un zâmbet cald şi-o încurajare: „S-ajungeţi cu bine, copii! Să vă dea Dumnezeu sănătate vouă şi mamei voastre, şi fraţilor voştri! Şi să-l vedeţi pe tatăl vostru cât mai curând acasă!”

Lelea Ioana, care voia să mai spună ceva, şi-a înghiţit vorbele, pentru că a podidit-o plânsul. (Soţul ei murise pe front.) Ne-am apropiat de cai şi, amândoi, pe jos, pe lângă ei, am pornit-o domol. Am plecat singuri şi îngrijoraţi, fiindcă pe nenea Ionel, vecinul nostru, îl pierduserăm între timp. El se dusese într-altă comună (aici nu se învoise din preţ) şi, cu toată aşteptarea noastră, nu sosise.

Mai erau cinci zile până la Anul Nou. După socoteala noastră, puteam să ajungem acasă, dacă totul ar fi decurs bine, înainte de momentele *„cumpenei dintre ani”.*

Dar n-am avut parte de această bucurie! La numai o zi de mers, după ce-am plecat din satul în care cumpăraserăm fânul, ni s-a stricat o roată la căruţă. Gabriela, care a intuit, prima, nenorocirea, s-a făcut albă la faţă (şi aşa era aproape îngheţată); apoi am văzut cum au început să-i tremure buzele şi să-i curgă din ochi lacrimi fierbinţi.

Mi-am amintit atunci de tot ceea ce mă învăţase ea în cei câţiva ani în care tata lipsea de-acasă: să nu mă dau

bătut în nicio împrejurare, să nu-mi pierd cumpătul, să nu mă vaiet, chiar dacă mă doare ceva, să fiu curajos... Şi, de multe altele mi-am amintit, fulgerător, atunci când am dat s-o încurajez pe Gabriela, spunându-i: „să nu-ţi fie teamă, că eşti cu mine!”

Săraca de ea! A zâmbit amar, apoi mi-a luat capul între palmele ei mici şi îngheţate şi m-a sărutat pe ochi. Rezultatul a fost că am început eu să bocesc. S-a întors cu spatele spre mine şi m-a lăsat să mă liniştesc, timp în care ea însăşi şi-a adunat toate puterile delicatei sale făpturi ca să se liniştească şi să chibzuiască ce-i de făcut.

Trei zile ne-am chinuit să reparăm roata. Până am găsit un meşter într-o comună vecină, până l-am convins să ne ajute fără bani, până a făcut reparaţia, fără să descărcăm fânul, până...

A fost, totuşi, o mare minune, socoteam noi, că cineva s-a îndurat să ne ajute fără să primească vreo altă plată în afara unor vorbe de mulţumire, cu care nu mai conteneam, şi a lacrimilor de bucurie, pe care le vărsăm din belşug.

Nici astăzi nu socotesc această faptă altfel! L-am căutat mai târziu pe omul acela, pe moş Ion Pânzaru, după război, când, student fiind, am participat la o excursie de documentare prin Transilvania. I-am mai găsit doar numele, în cimitirul satului. Am plecat un genunchi şi-am stropit c-o lacrimă un buchet de flori de câmp, pe care l-am aşezat pe mormânt. Atunci, nu se mai afla, de ani, printre cei vii, nici sora mea, Gabriela!...

...Am reluat drumul şi, încet-încet, am lăsat în urmă satele şi ne-am apropiat din nou de munţi, pe care trebuia să-i trecem a. Doua oară, de data aceasta mult mai greu, căruţa fiind încărcată cu fân. Am lăsat în urmă şi zilele!

Era 31 decembrie, după-amiaza, când am început să coborâm munţii! încercare temerară. Oricând căruţa

putea să se răstoarne, în orice clipă puteam să ne trezim (mai de grabă să adormim pe veci) într-o prăpastie, cu cai cu tot! Şi, totuşi, trebuia să ajungem acasă, altă cale nu exista!

Gabriela purta caii de dârlog, vorbind cu ei tot timpul, domolindu-le orice încercare de a grăbi pasul, atunci când căruţa îi forţa din spate. Caii se supuneau cu blândeţe şi ţineau cu străşnicie oiştea căruţei, proptindu-se în hamuri, mai să le rupă. Dar oricât ar fi ţinut căruţa bieţii cai, nu se putea coborî fără să-i ajutăm printr-un sistem de frânare. Era un sistem primitiv, la care ne gândiserăm de-acasă; primitiv şi greoi, dar nu aveam altul. În faţa roţilor din spate, era suspendat, cu nişte lanţuri, un buştean, ce se strângea când apăsai pe o pârghie, formată dintr-o prăjină şi un lanţ. Cineva trebuia să apese permanent pe această pârghie. Acel cineva n-avea cine să fie altul în afară de mine. Cu mâinile nu puteam apăsa pârghia. N-aveam destulă forţă. De aceea, a trebuit să mă caţăr cu picioarele pe ea, ţinându-mă, în acelaşi timp, de alt lanţ care strângea un lemn lung, anume aşezat, de-a lungul căruţei, peste fân, deasupra, ca să nu se răstoarne sau să se risipească în timpul mersului. Astfel, apăsând cu toată greutatea corpului şi printr-un anume balans pe care-l făceam aproape la fiecare metru parcurs, reuşeam să îngreuiez parţial mersul căruţei, să uşurez, de fapt, coborâşul.

N-am făcut niciodată în viaţa mea un drum mai lung şi mai istovitor ca acela. Mâinile îmi îngheţaseră pe lanţ, gata oricând să se desprindă, iar picioarele îmi tremurau de oboseală. Pe Gabriela n-o vedeam. O auzeam vorbind mereu cu caii. Vocea îi era din ce în ce mai slabă. Răguşise de tot!

De la o vreme s-a înnoptat. Mi se părea că am intrat în iad! Lumina felinarului, pe care Gabriela îl purta în faţa cailor, pâlpâia speriată la fiecare serpentină, în apropierea prăpăstiilor. Mă cuprinsese o teamă cumplită.

Tremuram din toată fiinţa. Plângeam. Cred că şi Gabriela plângea.

Mă aşteptam în fiecare moment să sticlească, din întunericul ce ne înconjura, ochii vreunui lup, ori să apară cine ştie ce răufăcător...

Auzeam sforăitul cailor. Mi se părea că presimt lupii pe-aproape. Bocănitul copitelor pe pietre şi scârţâitul căruţei răsunau puternic în noapte. În afară de noi, în faţă sau în spate, nimeni! începuse să bată un vânt ascuţit. Mă pătrundea până în oase. Gabriela se încălzea mergând. Picioarele ei mici se loveau de pietre.

Când am coborât ultima pantă şi-am văzut lucind luminile caselor de la Podul-Dâmbovicioarei, ni s-a părut că visăm! Nu credeam să mai ajungem!

Gabriela a oprit caii la margine de drum, lângă zidul unei case. A smuls nişte fân şi l-a pus în faţa cailor. Apoi,. Văzând că nu apar, s-a repezit îngrijorată în spatele căruţei. Aşezat pe pârghia cu care frânasem roţile, plângeam încet, liniştitor.

Gabriela s-a apropiat, mi-a şters lacrimile cu mâneca hainei şi m-a rugat să mă urc în căruţă şi să încerc să-mi fac un culcuş în fân ca să mă încălzesc puţin. Nu m-am urcat. Am preferat să-mi frece ea mâinile, ca să mi le dezmorţească. Nu mâncasem nimic, de dimineaţă. De altfel, nici n-aveam ce să mai mâncăm. Pâinea şi brânza de la lelea Ioana se terminaseră. De-acasă nu mai aveam decât nişte mere. Mere pe stomacul gol! Mere... Şi-atât! în noaptea de Anul Nou!

„Aoleu, zise Gabriela! Am uitat că asta e noaptea de Anul Nou!”

„Cât o fi ceasul? întrebai. O fi sosit?”

„Cine să sosească?”

„Anul Nou!”

„Nu ştiu! O fi sosit! Probabil că e trecut de douăsprezece!”

„La mulţi ani, Gabriela!”

„La mulţi ani, Geo!”

Ne îmbrăţişarăm.

„Oare ce-or fi făcând ai noştri? Mama cred că a înnebunit de frică şi de durere! Dar tata, pe unde-o fi el acum?”

„Mâine ajungem, zisei. Mâine se vor bucura că ajungem sănătoşi şi aducem şi fân”.

„Mâine!

În clipa aceea, uşa casei lângă care ne opriserăm s-a deschis şi, pe prispă, a apărut o femeie tânără, cam de 35 de ani, gătită de sărbătoare.

Când a dat cu ochii de căruţă şi de mogâldeţele de la poartă, a lăsat pe-o masă ceea ce avea în mână şi s-a apropiat. Cu glasuri pierite aproape, dădurăm „Bună-seara!”. Femeia răspunse mirată:

„Bună-seara! Dar cine sunteţi dumneavoastră? De unde veniţi? Sper că nu sunteţi singuri!”

„Ba singuri suntem!” a răspuns Gabriela.

„Singuri?” exclamă şi mai mirată femeia.

După câteva minute, caii se aflau la adăpost, cu două braţe de lucernă în faţă, coborâtă din podul gospodinei, iar noi ne încălzeam lângă sobă şi priveam la cei doi copilaşi, un băieţel şi o fetiţă, care se jucau încă în jurul pomului de iarnă. Alături, o masă întinsă cu destule bunătăţi. La masă, se afla un bătrân, bunicul copiilor. Soţul femeii, ca şi tata, era pe front.

„La mulţi ani, copii!” ne ură bătrânul.

„La mulţi ani, bunicule! La mulţi ani, lele! Şi vă mulţumesc mult! Fără dumneavoastră nu ştiu ce ne-am fi făcut. Era păcat să îngheţăm afară, după ce-am izbutit, să coborâm munţii”.

Gabriela se dezmorţise şi avea chef de vorbă. Mai prinsesem şi eu ceva inimă, dar mi-era atât de foame că înfulecam, pe tăcute şi fără jenă, din câte erau pe masă. Iar femeia mă îndemna de zor:

„Mănâncă, mănâncă, băieţaş!”

Am mâncat şi, tot la îndemnul acestei nevisate gazde, răsărită în calea noastră ca zânele din poveşti, m-am strecurat în patul cald şi bun şi-am adormit imediat. A mâncat şi Gabriela şi s-a culcat apoi lângă mine. Păcat de mâncare însă şi de pat! Tot somnul m-am zbuciumat cu pârghia şi cu frâna de la căruţă!

A doua zi, spre seară, am ajuns, în sfârşit, acasă. Ai noştri nu mai sperau să ne mai vadă întregi…

…Pe Gabriela am pierdut-o după şase ani! Se căsătorise şi avea două fetiţe: una de un an şi jumătate, alta de câteva luni. A răcit rău, a făcut meningită şi… n-a mai scăpat! Pe fetiţe le-a crescut mama…

…De-atunci, în toate nopţile, în care anii îşi dau mâna, mi-apar în minte imaginile drumului meu peste munţi, făcut alături de acea minunată făptură, cu destin atât de aspru, încheiat revoltător de prematur!…

3

„… Era într-o noapte. Dormeau toţi. Deodată, tata s-a sculat încet de lângă mine să nu mă trezească. A luat de-alături un braţ de lucernă proaspătă şi-a coborât scara care scârţâia sub greutatea lui. L-am auzit apoi deschizând uşa grajdului şi înaintând către iesle spre a aşeza în faţa calului lucerna. Mocanu, aşa se numea calul, a nechezat scurt, bucuros. Şi-a recunoscut stăpânul pe care, în patru ani, îl văzuse de două-trei ori. Patru ani lungi şi grei, ani de război! Tata fusese tot timpul concentrat. Acum se întorsese acasă, de câteva zile. O dată cu schimbarea frontului, primise şi el o permisie de două săptămâni.

Când a urcat scara, m-a găsit în gura slonului.

„Nu dormi, băiete?” m-a întrebat cu un glas blând.

„Nu!” i-am răspuns.

Ce era să-i spun? Că n-am dormit aproape toată noaptea? Că de patru veri îl aşteptam să mai dorm lângă el, în fân, îmbătat de mirosul aromitor şi de mândria că *eram bărbat,* şi *bărbaţii* dormeau, toată vara, în slon, adică în podul cu fân? Pe-atunci, *bărbaţii* din casa noastră, cei de la… *şapte* ani în sus, erau doar doi: eu şi tata. Ceilalţi fraţi, ai mei, mai mici, rămâneau cu surorile, şi cu mama în casă. O vară întreagă dormisem cu tata în fân! Trecusem în clasa a II-a, împlinisem şapte ani, eram *mare* deci. Mă adăposteam lângă spatele lui cald şi mă înveleam cu o pătură, peste care presăram fân, fân proaspăt cosit. Nu cunosc parfum mai răscolitor decât mirosul de fân. Şi azi, după zeci de ani, când strâng în palmă câteva fire de iarbă proaspăt cosită simt urcând în mine sevele copilăriei. Mă văd, dintr-o dată, alergând desculţ pe malul râului, ori aruncându-mă, nu de puţine ori, cu haine cu tot, în valurile-lui repezi, rostogolindu-mă, apoi, prin iarba moale a zăvoiului, căţărându-mă prin cireşi, strigând după oile mai năzdrăvane sau după vite, ori ascultând basmele cele multe şi fermecate ale lui moş Ioniţă. Bătrânul sfătos care a încântat, cu *poveştile* lui, anii dinţii ai tuturor copiilor satului…

…După vara aceea, tata plecase şi mama nu m-a lăsat să dorm singur în podul cu fân. Degeaba m-am rugat eu de dânsa, nu şi nu! „Dacă te sperii de ceva, ori visezi urât, te trezeşti şi cazi de-acolo! îmi spunea. Nu, nu se poate! Când o veni taică-tău!” adăuga ea, văzându-mă întristat. „Trebuie să vină, trebuie să-i dea drumul! Poate se termină şi războiul. Mai ai răbdare!”

Avusesem multă răbdare. În patru ani, tata nu venise însă decât de două-trei ori, pentru câteva zile, şi-atunci, nu ştiu cum se întâmpla, că era tot iarnă. Odată, într-o iarnă, ninsese mult, viscolise şi trenurile nu mai circulau

regulat. Întâmplându-se pe drum şi văzând că, de la Piteşti spre noi, fiu mai pleca niciun tren, tata a luat-o pe jos. A străbătut prin viscol, noaptea, douăzeci de km. Când a ajuns, ne-am speriat văzându-l. Era mai mult mort decât viu, pe trei sferturi îngheţat. Nu văzusem niciodată până atunci un om cu ţurţuri de gheaţă pe faţă. L-am văzut pe tata: îi îngheţaseră pe obraji lacrimile ce se scurseseră treptat din ochii biciuiţi de zăpada viscolită, iar coloana de aburi, care zvâcnea gâfâind din fiinţa lui trudită. Întinsese pod de gheaţă peste mustaţă şi peste buzele crăpate până la sânge.

N-am putut să-i scoatem mantaua de pe el decât după o jumătate de oră, când apa ce se impregnase în ea şi devenise gheaţă a început să mustească; iar ca să-l putem descălţa de cizme, a trebuit să-şi ţină picioarele, minute întregi, aşa încălţat, într-un lighean mare cu apă fierbinte...

„E o noapte frumoasă! Peste vreo oră şi jumătate - două plecăm. Când se face ziuă trebuie să fim în Piteşti!”

„Plecăm! zisei. Iarăşi o să tragă bietul Mocanu, singur, la oişte”.

„O să tragă, ce să facă? Aşa a avut el parte, săracul”

În cei patru ani, de când dura războiul, de trei ori ne duseserăm, eu şi sora mea, Gabriela, cu câte doi cai la Piteşti, undeva acolo sus. Pe deal, unde se afla cazarma militară şi, de fiecare dată, ne-am întors cu Mocanu singur la oiştea căruţei.

Prima dată ni l-au luat pe Vânătu, un cal alb, frumos, cu pete mici, vineţii, pe tot corpul. De zece ani era perechea lui Mocanu. Se înţelegeau perfect, trăgeau amândoi cu străşnicie, când erau puşi la greu, încât ar fi fost în stare să mute şi casa din loc, dacă asta le-ai fi poruncit să facă! ... Uneori, când erau mai odihniţi şi se aflau la păscut, zburdau ca nişte mânji, alergau unul după altul, ca nişte

năluci cu coamele înfoiate şi, dintr-o dată, se opreau, se sprijineau bine pe picioarele din spate, iar cu cele din faţă se înălţau, le propteau unele într-altele, sunându-şi potcoavele, şi-şi aplecau capetele când într-o parte, când în cealaltă, murmurând, în nechezatul lor, cântecul de bucurie al vieţii.

Ca să nu ni-l rechiziţioneze pentru nevoile frontului şi pe Mocanu, tata ne învăţase, înainte de a pleca în concentrare, să-l înţepăm uşor în piciorul drept din spate, puţin deasupra copitei, unde calul avea deja o mică deformaţie, o umflătură care, astfel, devenea dureroasă şi-l făcea să şchiopăteze. Aşa că. De câte ori primeam hârtie cu dungă albastră la colţ. Prin care eram chemaţi cu caii la control pentru rechiziţie, Mocanu începea să şchiopăteze şi astfel... scăpa de front, rămânând, pentru o perioadă, până reuşeam să-i cumpărăm alt tovarăş, să muncească singur spre a hrăni o familie numeroasă ca a noastră, cu şapte copii.

...Nu mă puteam despărţi de calul cel alb şi frumos, cu pete vineţii pe tot corpul. Luat de la oiştea căruţei noastre, de un soldat, fusese legat de o bară de lemn, lângă alţi cai care, ca şi el, erau rechiziţionaţi. Îl mângâiam pe cap şi-l sărutam, plângând în hohote. Vânătu sufla peste mine abur cald, trăgând, în acelaşi timp, de lanţul cu care era legat de gât spre a scăpa şi a merge spre tovarăşul său ce rămăsese singur la căruţă. Când am plecat, smuls mai mult cu forţa de Gabriela, un nechezat dureros, ţâşnit aproape consecutiv din fiinţele celor doi cai, mi-a sfâşiat sufletul, ca o prevestire, parcă, a durerilor ce aveau să urmeze. După câteva luni, am primit o altă hârtie prin care eram înştiinţaţi că Vânătu nostru pierise pe front. Intr-un an am reuşit să cumpărăm alt cal, care a avut soarta celui de dinainte. Cu al treilea s-a întâmplat la fel!...

Acum, fiindcă venise tata acasă, voia *el* să aleagă un

cal bun, dacă s-ar putea ca cel ce fusese perechea dintâi a lui Mocanu...

În oborul de vite din Piteşti am ajuns, într-adevăr, când se lumina de ziuă. Pe trupul negru, lucios şi puternic al lui Mocanu, apăruseră, de sub curelele hamului, flori albe de spumă, asemănătoare aceleia ce-i împodobea fruntea. Tata l-a şters peste tot cu un şomoiog de fân, făcându-i, parcă, un fel de masaj, l-a mângâiat apoi pe cap, întârziind în regiunea urechilor — ceea ce nu puteam face eu niciodată, fiindcă Mocanu era urâcios, se întindea să mă muşte —, a aruncat peste el o pătură, să nu răcească, după care a luat din căruţă lucernă cât a cuprins cu braţul şi i-a aşezat-o dinainte să mănânce. Oprisem căruţa undeva, foarte aproape de intrare. La ora aceea, oborul era aproape liniştit. Pe o distanţă de câteva hectare, dispuse într-un fel de dreptunghi, pe laturile căruia creştea un gard înalt, de zid şubrezit de vreme, mişuna o lume pestriţă — oameni şi animale de tot felul; oameni, cei mai mulţi îmbrăcaţi rău, cu haine pe care înfloreau petecele, bărbaţi cu feţele înţepoşate de bărbile nerase de cine ştie când, femei, cel mai adesea cu legături negre peste gură, desculţe sau târându-şi opincile rupte, copii ca mine, care căscau gura miraţi, pentru că un asemenea *târg* nu mai văzuseră în viaţa lor.

Din când în când, câte un individ cu cizme lustruite-n picioare, cu haină trei sferturi din postav bun, „trei peceţi”, strânsă cu cordon la mijloc, cu obrazul roşu, ras proaspăt, se agita în câte un grup de amărâţi.

„Geambaşii! Aceia sunt geambaşi, spuse tata parcă şoptit. Cumpără pe nimic, păcălesc oamenii, ca apoi să-ţi vândă, când eşti la strâmtoare, cu un preţ de câteva ori mai mare”.

„Bine, dar oamenii cum de se lasă păcăliţi?” întrebai aproape intrigat.

„Se lasă!” zise tata cu un zâmbet trist în colţul gurii... lăsându-mă nelămurit.

Ne mişcăm prin această mulţime, căutând. Cu privirile caii. Dar caii întârziau să apară. Câteva gloabe — forme de cai, mai mult pielea întinsă pe oase — nu ne puteau reţine atenţia. Am mai găsit câţiva care, de asemenea, nu ne-au convenit: ori erau prea mici, nu s-ar fi potrivit cu Mocanu, ori prea bătrâni (tata îi căuta la dinţi ca să se lămurească). Orele treceau şi noi iv-aveam la ce să ne hotărâm. Aproape că pierduserăm nădejdea să mai cumpărăm un cal bun. Când mă gândeam să ne întoarcem acasă, aşa cum plecaserăm, cu locul din partea stângă a oiştii pustiu, mă cuprindea disperarea.

Tata privea crunt şi blestema războiul. Tocmai ne îndreptam spre ieşire când, pe poarta oborului, a intrat un bătrânel cu un cal roib de dârlog; înalt cât Mocanu al nostru, subţirel, cam slăbuţ, se vedea că nu fusese hrănit prea bine, dar sprinten, ţinea capul sus de parcă ar fi privit de la distanţă peste lume.

„Tată, tată, strigai plin de freamătul ce se născuse dintr-o dată în mine, uite calul *nostru!”*

Tata, care mergea cu ochii în pământ, a ridicat capul mirat şi-amândoi am iuţit paşii spre bătrânel.

„De vânzare ţi-e roibul, taică?”

„D-apoi cum”, zise bătrânul oprind calul lângă gard. Intr-o clipă, lumea s-a strâns ciopor în jurul omului cu calul roib. S-au repezit şi câţiva geambaşi. Inima îmi ajunsese la gât de teamă: „Ăştia ne iau calul! mă gândeam, ne iau calul, calul nostru, noi l-am văzut întâi! ... Nu se poate, e calul nostru!” Se pare că gândurile mele prinseseră glas, glas de strigăt, că numai ce văd lumea întorcându-se spre mine, iar pe unul dintre cei cu cizme-n picioare şi obraz roşu apostrofându-mă: „De unde e calul *vostru,* mă mucosule?”

Bătrânelul întinse atunci mâna, dădu lumea din faţa mea la o parte şi spuse, spre mirarea tuturor, inclusiv a

tatei:

„Are dreptate băiatul, calul e vândut!... I l-am dat creştinului ăstuia”... şi arătă spre tata. Apoi, apropiindu-se cu un pas de noi, mai zise, în şoaptă: „Îl iei, omule? Câţi bani ai?”.

„Atât”... zise tata, prinzând curaj!’

„Roibul e-al tău, flăcăiaşule, vino să batem palma!” spuse moşul bucuros nevoie mare, de parcă el ar fi câştigat ceva, nu noi.

M-am repezit spre bătrânel mai să-i sărut mâna. El m-a mângâiat pe obraz cu o palmă aspră, care ardea şi mi-a ciufulit apoi claia de păr castaniu ce-mi adumbrea ochii.

Lumea din jur s-a împrăştiat murmurând. Geambaşul care mă apostrofase i-a trântit şi moşului o înjurătură, spunând, pe deasupra, că „trebuie să fie ţâcnit” sau cam aşa-ceva, a făcut un gest cu mâna a lehamite şi-a plecat.

Când am prins roibul de căpăstru, acesta şi-a aplecat capul şi a început să-l frece pe pieptul meu, de parcă m-ar fi cunoscut de când lumea. L-am cuprins pe după grumazul lui falnic şi l-am îmbrăţişat ca pe-un prieten drag.

„Înseamnă că e blând, tată, nu ca Mocanu, izbucnii fericit, am să-l pot călări!”...

„Ai să zbori cu el, băiatule, e blând ca un mieluşel, dar aleargă de parcă ar fi un şoim, adăugă bătrânelul tot mai încălzit de bucuria mea. Apoi, faţa i se întunecă de parcă ar fi trecut peste ea umbrele unor nori negri... Aşa-i când ajunge omul la strâmtoare!... începu el ca şi cum s-ar fi pregătit să spună o poveste tristă... Calul ăsta...”

În clipa aceea, văzduhul a fost sfâşiat de ţipetele stridente ale unei sirene care a început să se vaiete, să se vaiete...

„Alarmă!... strigă tata cu spaimă-n privire. Repede, băiatule, s-ajungem cu calul la căruţă, să-l înhămăm şi să fugim!”

„Blestemaţii!... adăugă apăsat moşneagul, dar mai liniştit decât tata, nu se mai satură de-atâta moarte; de când nu mai suntem cu ei, fac prăpăd! Nu le-ajunge cât au luat în atâţia ani, acum distrug şi ce-a mai rămas!”

Am înţeles că era vorba despre nemţi, despre avioanele ce treceau aproape zilnic şi pe deasupra satului nostru şi care bombardau când ici, când colo...

„Să v-ajute Dumnezeu, oameni. Buni, mai spuse bătrânul, la despărţirea noastră pripită, să scăpaţi cu bine! V-am dat straşnic cal, să ştiţi! Aveţi grijă de el!”...

„Îţi mulţumim din suflet, bunicule, răspunsei, în timp ce alergam după tata. Fugi, fugi şi matale!” îl îndemnai eu pe bătrân.

„De mine se sperie moartea, flăcău; fugiţi voi, fugiţi!”...

Glasul lui s-ă stins în vaietele sirenei şi-n strigătele mulţimii înnebunite.

Căruţa noastră era aproape. Am ajuns repede; tata a scos hamul dintr-un sac, în câteva clipe l-a potrivit pe calul cel roib, l-a înhămat apoi lângă Mocanu şi-am pornit de parcă cineva ar fi aruncat cu apă fiartă în urma noastră. În picioare, lângă tata, în căruţă, mă ţineam de mijlocul lui şi priveau în jur speriat.

Uitându-mă peste zidurile oborului, mi s-a părut că acolo se mutase, în câteva minute, iadul!

În poartă se striveau grămezi de oameni şi de animale; se auzeau ţipete, înjurături; porcii guiţau, vitele zbierau, caii nechezau; unii oameni săreau peste ziduri şi se rostogoleau printre căruţe; alţii cădeau călcaţi în picioare de animalele speriate de urletele sirenei; în câteva locuri s-au dărâmat zidurile, iar prin spărturi reuşeau să ţâşnească mai ales animalele care scăpaseră din mâinile stăpânilor lor şi se pierdeau astfel în vacarmul general.

Mi s-a făcut dintr-o dată teamă, o teamă cumplită. „Doamne, îmi spuneam în gând, să nu murim tocmai acum! Ar fi păcat, mare păcat! A venit şi tata, am cumpărat şi un cal frumos, dă, Doamne, să scăpăm din

iadul acesta

„Stai jos, băiatule, că ne răsturnăm, strigă tata furios ia mine, apăsându-mă pe cap cu mâna dreaptă. Nu vezi că”…

Într-adevăr, strada pe care porniserăm spre a ieşi din oraş oferea o imagine aproape ireală. Caii noştri, îndemnaţi de biciul ce se-ncolăcea şi plesnea deasupra lor, speriaţi de toate zgomotele din jur şi, mai ales, de urletul atât de strident al sirenei, alergau în galop; în rând cu noi însă, în dreapta şi-n stânga, alergau, tot atât de înnebuniţi, alţi cai, târând după ei alte căruţe; în spatele nostru, pe trei rânduri, alte şi alte căruţe, iar pe margini, din când în când, animale răzleţe sau oameni, împinşi spre şanţul din dreapta al străzii de tăvălugul acela îngrozitor, care înainta ca un monstru.

Apucaserăm, din fericire, în fruntea coloanei. În faţa noastră drumul era liber. Totul depindea acum de cai şi de dibăcia tatei de. A-i manevra printre celelalte două căruţe ce se-agăţau de-a noastră, când una, când alta.

„Dacă se rupe vreo roată, dacă se-mpiedică un cal, aici rămânem, ne fac praf ceilalţi”… mă gândeam.

De la o vreme, caii noştri au ţâşnit din rând; căruţa alerga uşoară în fruntea tuturor, iar tata, ţinând cu străşnicie hăţurile, îi îndemna, îi îndemna… Ne aflam într-o cursă în care lupta se dădea pe viaţă şi pe moarte…

Dintr-o dată sirena a încetat î Deasupra oraşului au apărut uriaşele păsări cenuşii purtătoare de foc ucigător. Vuiau atât de puternic, încât vibra nu numai aerul, ci şi tot pământul î

Mai aveam câteva sute de metri până la podul de peste Argeş, de la marginea oraşului.

„Dacă ajungem acolo, am scăpat!” îmi şuieră tata, privindu-mă o clipă cu ochi în care se aprinseseră luminile speranţei.

Dar, tocmai atunci, din pădurea de arini de lângă pod,

ţâşniră flăcări ce se îndreptau spre păsările cenuşii.

„Tunurile antiaeriene! Au început să tragă tunurile antiaeriene!... spuse tata, pălind pe loc! începe cu adevărat hora morţii, băiete! Ascunde-te în căruţă, trage pătura peste tine!” El însuşi s-a aşezat pe-o scândură şi-a continuat să mâne cu străşnicie caii.

Avioanele, care, după cum aveam să aflăm mai târziu, se îndreptau spre Ploieşti, neavând în obiectivul lor bombardarea, de data aceasta, a oraşului în care ne aflam, s-au întors din drum, s-au rotit de câteva ori, nepăsătoare parcă faţă de obuzele tunurilor de lângă pod, an coborât cât mai aproape de ţintă şi-au început să sloboadă din pântecele lor Uriaşe zeci şi zeci de bombe care semănau, aproape la fiecare pas, prăpăd şi moarte. În câteva minute copacii de la picioarele podului au fost făcuţi ţăndări, tunurile, care glăsuiseră zadarnic şi-atât de neinspirat, au amuţit! Iadul, coborând acum din... cer, se întindea, treptat, peste tot oraşul.

Din fericire, noi ajunseserăm însă dincolo de porţile lui. Căruţa a trecut peste pod ca o nălucă şi, după câteva sute de metri, s-a oprit într-un lan de porumb.

„Jos, repede jos! a strigat tata. Culcă-te la pământ şi stai nemişcat!”...

Am sărit din căruţă şi m-am pomenit cu capul lângă un muşuroi de porumb. Din urma noastră veneau alte căruţe. Şi alţi oameni au intrat cu cai cu tot în lanul de porumb. Atunci a început să se învârte deasupra noastră una dintre acele cumplite păsări cenuşii. Când am văzut-o, m-am gândit că s-a terminat cu noi! „Păcat, îmi spuneam, am scăpat noi din *iadul* acela ca să murim tocmai acum!”...

Cred că tata gândea la fel, dar nu mai avea curaj să spună nimic. Trăgea caii de căpestre să îngenunche, să se culce în porumb, ca să dispară astfel ca ţintă a pârdalnicei păsări. Înţelegând parcă pericolul, caii au îngenuncheat şi-apoi s-au trântit şi ei la pământ. Întâi a

făcut acest lucru calul cel roib. Apoi, îndemnat, în continuare, de tata, s-a culcat şi pretenţiosul Mocanu.

...Pasărea se rotea, mai departe, deasupra noastră. Aşteptam ca, din clipă în clipă, să auzim exploziile bombelor... „dacă vom mai putea să le auzim”!...

„Întinde-te lângă spatele calului roib!” îmi comandă tata, cu spaimă!...

Mă executai fără să mai gândesc... Am înţeles apoi că pot fi aşa, eventual, mai bine apărat. „Da, dar cu ce preţ? Nu, nu vreau să moară Roibu! (îmi trecuse prin minte că aşa am să-l numesc de-acum: Roibu! Dacă scăpăm!) Şi nici Mocanu nu vreau să moară, nuu!... El ne-a crescut atâţia ani, săracu! Ce dacă e urâcios?! Aşa e el, nu suferă pe nimeni să-l atingă nici măcar cu un deget!”... „Parcă-ar fi prinţ!” spusese tata odată. *„Prinţu! Prinţu!* Să-i zicem *Prinţu!*” propusese o soră de-a mea, sărind într-un picior. Şi i-am zis o vreme aşa, dar Mocanu nici nu ne băga în seamă. Am revenit la numele lui...

„... Şi nici tata, bineînţeles!... Dar dacă mor, numai...” Îmi simţii lacrimile calde pe faţă Nici n-am apucat să călăresc pe Roibu! Vai, şi ce mult îmi doream acest lucru! ...”

„Ce face ăla, mă, se mai plimbă mult deasupra noastră?” întrebă tata intrigat, ridicându-şi în acelaşi timp capul din pământ. Făcui şi eu la fel, întorcându-mă într-o parte.

Tocmai atunci pasărea cu ciocul de oţel începu să scuipe flăcări, flăcări mici, ascuţite care porneau spre noi în zgomot sacadat de... mitralieră.

„Să ştii că ăsta nu mai are bombe, ne mitraliază! Băiete, sub căruţă, repede!;’

Ascultai şi de această nouă comandă a tatii... Ne trezirăm amândoi sub căruţă.

„Dar caii? Ce facem cu caii?” ţipai de parcă aş fi luat foc.

„Cum le-o fi norocul, băiete!” Îi curgeai şi tatii lacrimi pe obraji. La început era ca o... ploaie cu pietre... poc! poc! poc! se auzeau gloanţele lovind obloanele căruţei. La fiecare pocnitură închideam ochii şi înghiţeam în sec. Aşteptam s-ajungă vreunul şi la noi... Muream astfel cu fiecare pocnitură spre a ne trezi, din nou... şi iarăşi... şi iarăşi...

Tata nu ştia ce să creadă, privea la cai şi nu ştia ce să creadă: aceştia stăteau cu urechile ciulite, şi primeau fiecare lovitură de glonţ tresărind... *dar numai tresărind* şi-atât!... Plumbii alunecau pe lângă ei, fără să-i rănească măcar...

În jurul nostru, întreaga suflare parcă-şi ţinea respiraţia! Nu se auzea nicio mişcare... Doar cântecul de moarte, tot mai răguşit, tot mai îndepărtat al păsării cu cioc de oţel...

„A plecat, a plecat!” strigă aproape tata, ieşind de sub căruţă şi repezindu-se spre cai. Şi, deodată, îl aud râzând, râzând în hohote...

„Doamne, a înnebunit tata!”...

„Ha-ha-ha-ha!... Ha-ha-ha-ha!”... Tata râdea în continuare! Şi, printre hohote de râs, reuşi să îngaime, la un moment dat:

„Imbecilul! Imbecilul! A fost prea sus, nu şi-a dat seama, plumbii sunt reci; priveşte, băiete, sunt reci; caii n-au nimic! Am scăpat, am scăpat!”...

între timp, caii se ridicaseră şi tata îi pregătea ca să plecăm. S-au ridicat din lanul de porumb şi ceilalţi oameni care trăiseră, desigur, aceeaşi groază ca şi noi. Cu toţii erau veseli, unii aruncau cu pălăriile în aer şi ameninţau cu pumnul pisările cenuşii ce dispăreau încet-încet din zarea ochilor. Cu toţii erau veseli... numai pe mine m-a podidit plânsul... Şi plângi... şi plângi!

„Ce ai, mă, ce s-a-ntâmplat? se-ntoarce tata surprins spre mine. De ce plângi?”

„Plâng şi eu, aşa!... răspunsei. *Ce,* n-ai mai văzut?”

4

Se încheiase o săptămână de când dormeam în pădure. Construisem un adăpost din crengi, ca un fel de cort; pe jos aşternusem fân gros, acoperit cu piei de oaie şi pături.

Tata se întorsese la unitate, iar noi eram, din nou, singuri. Permisia se sfârşise.

Asistam acum la retragerea nemţilor. În coloane întregi, în maşini sau pe motociclete, iar uneori în grupuri răzleţe, călări pe cai, treceau zi şi noapte. Treceau crunţi, cenuşii. Din când în când, se opreau; şi-atunci tot ce se găsea prin curţile oamenilor: păsări, vite, dispăreau. Se dăduse zvon că e bine ca…

„Lele Ioană, lele Ioană!” o auzim, într-o zi, pe-o vecină.

„Ce e, Margareto, ce s-a întâmplat?” întreabă mama. „Spune-i lui Geo să fugă cu fetele şi cu caii! Şi matale ar fi bine să pleci…”

„Unde să fugă, Margareto, leică, îi răspunse, nedumerită, mama vecinei noastre care stătea, la câteva case, mai jos. Şi, de ce? Ce s-a întâmplat?”

„Vin nemţii! Au pornit dinspre Piteşti coloane de nemţi, care se retrag. Sunt ca turbaţi! Iau tot, e nenorocire!”

„Fugi, fată, de-aici! Or fi luând, nu zic ba, lua-i-ar… Doamne iartă-mă, de nemţi! Parcă până acum, timp de patru ani, ce făcură? Ne-om fi pricopsit cu ei în ţară, nu?” „Bre, să ştii că nu mint! A venit cineva, o cunoştinţă de-a noastră de la Piteşti, şi ne-a spus. Adineauri a plecat. Mama m-a trimis să…”

„Şi voi ce faceţi?”

„Păi şi noi plecăm. Melania şi Nuţi au făcut bagajul. Plecăm!”

„Şi unde plecaţi, maică?!…”

„În pădure, unde în altă parte! Stăm câteva zile până trece nenorocirea!”

„Dac-ar trece în câteva zile!”…

Se încheiase o săptămână şi nemţii treceau mereu… Mama n-a vrut să se clintească de-acasă. Nici nu puteam să lăsăm totul aşa, în părăsire! Pe lângă cai, la început am luat cu noi, în pădure, vaca şi cele trei oi. Păsările şi porcul n-aveam cum să le luăm. Au rămas acasă. Le îngrijeau cei doi fraţi mai mici şi mama. În special de curci ne era teamă, de cele cincisprezece curci, care crescuseră mari, se făcuseră, de-acum, bune de tăiat…

…Coloana s-a oprit drept în faţa porţii noastre, aici, în drum. Au coborât soldaţi din maşini şi-au intrat prin toate curţile vecine. S-au apropiat trei şi de poarta noastră, care, pe-atunci, era înaltă şi lucrată frumos: fiecare ulucă, pe care erau sculptate tot felul de figuri, se termina cu o floare crescută dintr-un gât subţire de lemn.

Mama a auzit zgomotul maşinilor şi-a ieşit pe prispă. Cei doi fraţi ai mei — pe lângă dânsa!

„Vai, curcile! Nelule, curcile

„Ce să le mai fac acum?”… spuse cu părere de rău fratele meu cel mic…

Într-adevăr, ce să le mai facă? Păcătoasele de curci, care până atunci fuseseră tot timpul ţinute în spatele casei, prin grădină, se aflau acum la vedere. Parcă le-ar fi aşezat cineva la expoziţie, aşa se înşiraseră pe marginile căruţei, unele pe-o parte, altele pe cealaltă. Se aflau în aşteptare! Şi, iată că…

Soldaţii au împins în poartă să intre. Poarta era încă încuiată. Au strigat ceva în limba lor, au zguduit-o, dar nimic. Mama rămăsese încremenită pe prispă.

Unul dintre ei, mai tinerel, s-a prins atunci cu mâinile de capetele a două uluci, şi-a proptit cizmele pe-o grindă şi-a încercat să sară pe deasupra. Dar a rămas cu două flori… de lemn în mâini, prăvălindu-se pe spate. S-a ridicat nervos, le-a aruncat peste poartă în curte, înjurând

şi blestemând, a introdus, apoi ţeava automatului printre scânduri şi-a tras o rafală.

Curcile şi-au ridicat capetele mirate, dar una n-a zburat de pe căruţă. Pesemne că erau hotărâte să asiste mai departe la spectacol”.

Un alt soldat a îndreptat automatul spre prispa casei. Mama a coborât atunci, tremurând ca varga, a tras piedica de la zăvor (pe care nemţii n-o dibuiseră, în furia lor) şi s-a pomenit izbită cu poarta în piept şi lipită de gard.

Cele trei tunici cenuşii s-au apropiat de căruţă, cu automatele în poziţie de luptă. Curcile au început să dea semne de nelinişte... În curând cele cincisprezece lighioane se aflau împinse în grajdul cailor, încercuite treptat-treptat şi, cu gâturile... sucite în aşa fel încât să nu mai opună niciun fel de rezistenţă, se îngrămădeau grăbite în trei saci.

Băieţii plângeau, iar mama era neagră de furie! În schimb, „musafirii”, cu cei trei saci în spinare, erau veseli şi... „spirituali”: unul, cel mai în vârstă dintre ei, ţinea în mâna dreaptă o curcă vie, cu gâtul întreg; era cea mai mică dintre cele cincisprezece. S-a îndreptat cu ea spre mama şi, cu un gest de... mărinimie batjocoritoare, i-a aruncat-o în faţă. Ne lăsau, chipurile, şi nouă ceva! Cu toţii au izbucnit într-un râs gros şi-au ieşit pe poartă.

„Mânca-v-ar viemii pământului, de vii să vă mănânce! izbucni mama într-un blestem neputincios. Să vă stea-n gât, aşa!” mai zise ea, în timp ce coloana de maşini se punea-n mişcare.

„Ne-au rupt şi *florile* de la poartă, spuse, printre suspine, Costel, adunând cele două bucăţi de lemn aruncate prin curte şi îndreptându-se cu ele spre locul unde gardul porţii rămăsese ştirb.

„O să facă taică-tău altele, nu mai plânge! îl linişti mama. Să scăpăm noi numai cu atât!”

*

Caii păşteau liniştiţi la marginea pădurii. Se împlinise o săptămână de când tot îi ascundeam de ochii celor ce ni-i puteau lua.

Era după-amiază, Soarele se afla încă sus, luminând o zi dulce de septembrie. După povestea cu soldaţii şi curcile cu gâtul sucit, pe care-o aflasem în amănunt de la unul dintre băieţi, surorile mele au plecat acasă.

„Mergem s-o ajutăm pe mama, a zis Gabriela. N-o mai lăsăm singură!”

„Şi dacă se-ntâmplă ceva cu voi?” am întrebat eu îngrijorat.

„Nu se-ntâmplă nimic, n-ajung ei să pună mâna pe noi! De altfel, cred c-am făcut rău plecând de acasă. Ne-am luat după fricoasa de Margareta!”

Am rămas singuri cu caii. Îi urmăream cum păşteau iarbă bot lângă bot. Mocanu, calul cel negru, era bucuros că-i cumpărasem un tovarăş de ispravă. Avusese dreptate bătrânelul din oborul de vite de la Piteşti. „V-am dat straşnic cal! Aveţi grijă de el!” ne strigase atunci, la despărţire. „Ce s-o fi întâmplat cu moşul? O fi scăpat din cazanul acela al morţii „din iadul în care fusese transformat oraşul de zecile de păsări uriaşe cu cioc de oţel?” mă întrebam.

Roibu trăgea bine şi era blând nevoie mare. În sfârşit, aveam un cal pe care-l puteam călări după pofta inimii. De când tânjeam eu după aşa ceva!…

Locul era strategic ales; în faţă şi în partea dreaptă puteam vedea departe, până la panglica cenuşie a şoselei. Mă uitam peste lanurile de porumb şi grădinile de pruni. Era, totuşi, un singur punct către care atenţia trebuia să fie mărită: partea stângă. Aici îmi închidea perspectiva o pădurice de fagi şi tufe de aluni. Mă

îndepărtai cu caii la vreo sută cincizeci de metri de ea. Nu ştiu de ce mă cuprinsese un fel de nelinişte Şi mă simţeam atât de bine până mai adineaori!... Gabriela-mi promisese că se va întoarce pentru ca, la noapte, să rămânem împreună cu caii în pădure. Dar până se însera mai era destul! încercam să uit de teamă, cioplind cu briceagul pe codirişţea biciului tot felul de figuri geometrice. Aproape că mă liniştisem...

„... Da, tată, nu te teme, am eu grijă! Sunt mare de-acum, am treisprezece ani, am intrat la liceu! Şi de mama, şi de ceilalţi mici, am eu grijă. Sigur, împreună cu Gabriela, cu Gabriela, da!" îmi şoptea sufletul...

„Dacă n-ar fi Gabriela, ce ne-am face?!" mi-am zis eu, în gând, atunci, când îl asigurasem pe tata, la plecarea lui, din nou, pe front!... „La şcoală? N-ai nicio teamă, nu te fac eu de râs! Da, mai sunt câteva săptămâni şi încep cursurile!"...

Câteva săptămâni? Cum câteva săptămâni? Mai sunt exact nouă zile! Vai! şi câte mai trebuie să-mi facă mama până atunci...

„Mai abitir decât dacă te-ai mărita, Geo, maică! izbucnise, într-o zi, mama. Parcă sunt nebuni şi ăştia de la internat. Auziţi ce cer: trei cearşafuri de pat, trei de plapumă (deci trebuie şi plapumă), trei feţe de pernă; apoi: patru cămăşi, patru indispensabili, patru prosoape, patru batiste... Nu mai vorbesc de alimente: grâu, porumb, cartofi, fasole, untură, nuci... Dar cu nucile ce fac, măi băiete?"

„Cozonac, ce să facă? Ne vor da, în fiecare dimineaţă, cozonac cu cafea, de-aia turcească, cică!"

„Vai de *cozonacul* nostru, flăcăule! adăugă mama. N-aveam în toată casa ceea ce ne cer ăştia pentru tine. Trebuie să le cumpărăm. Şi pe ce?"

„Le cumpărăm, mamă, le cumpărăm, se repezi Gabriela. Geo trebuie să meargă la şcoală, trebuie să

înveţe!” „Le cumpărăm, maică, ce să facem?... Parcă avem altă scăpare?!”...

...Se mişcă tufele de aluni... trosnesc crengi...; se aude ropot de cal în galop!... Iată-l! Iată-l! Un soldat, un soldat român, după uniformă!

„Fugi, Geo, fugi! strigă soldatul. Încalecă şi fugi, băiete, ascunde caii-n pădure; în spatele meu, la câteva sute de metri, vin doi nemţi, călare, caută cai!”

Soldatul era Petre al lui Costică Marinescu, un vecin de-al nostru. Venise şi el, de curând, de pe front; aştepta să plece în direcţia cealaltă. Peste câteva luni, părinţii aveau să primească vestea morţii lui... Săracu’ Petre! Era un băiat bun, harnic, respectuos...

„... Când i-a văzut intrând în luncă, m-a rugat Gabriela să vin să te anunţ, ca să nu te ia prin surprindere, mai spuse Petre, care ajunsese în apropierea mea. M-au văzut alergând spre pădure şi s-au luat după mine. Hai, repede, că se-apropie!”

Un salt şi mă aflam pe spatele Roibului! Nici nu ştiu cum am reuşit, de data aceasta, să încalec atât de uşor (altădată trebuia să mă opintesc de câteva ori, calul fiind înalt, iar eu...) M-am aplecat pe gâtul lui, am prins lanţul care lega pe cei doi cai şi-am pornit-o în goană. După câteva zeci de metri, trebuia s-o iau spre dreapta, ca să ajung cât mai repede în pădure. Am tras de lanţ, l-am îndemnat pe Roibu să facă mişcarea dorită. Calul s-a supus imediat, dar a întâmpinat rezistenţa tovarăşului său. Trag din nou de lanţ, arătându-i lui Mocanu că trebuie s-o ia neapărat spre dreapta, dar el se încăpăţânează. Atunci îl plesnesc furios cu biciul peste gât!... În clipa aceea, calul cel negrii s-a smucit ca ars, trăgându-l forţat după el pe celălalt. Roibu s-a poticnit, iar eu am zburat de pe spatele lui peste picioarele lui Mocanu. Probabil că l-am lovit rău de tot, pentru că, după ce-a scăpat de mine, a nechezat şi-a aruncat cu picioarele

din spate, să mă lovească. Din fericire, în clipa în care-am ajuns la pământ, am aplecat, instinctiv, capul în piept. Copita calului mi-a zburat doar şapca pe care, nu ştiu cum, în rostogolire, n-o pierdusem de pe cap. Dacă mă izbea în plin, acolo rămâneam!

Caii s-au oprit în iarbă. M-am ridicat, ca şi când nimic nu se întâmplase, am încălecat din nou şi-am pornit ca o nălucă.

Din spate, am auzit strigând: *„Halt! Halt!”...* apoi o bubuitură de armă. Şi încă una!

Petre ajunsese deja la marginea pădurii. A oprit calul s-a întors cu faţa spre nemţi şi-a început să tragă şi el. Mă aflam între două focuri! M-am lipit de trupul calului care alerga cât putea de repede!

Am trecut pe lângă Petre, în goană, şi-am luat-o pe potecă în sus. Soldatul a mai tras câteva focuri şi m-a urinat.

Poteca se pierdea printre copaci! Nemţii, ajunşi nu departe de noi, trăgeau disperaţi, la întâmplare! Atunci l-am îndreptat pe Roibu spre stânga şi-am coborât pe-un povârniş, într-o vâlcea în care cu greu ne-ar fi putut găsi cineva. Am înaintat adânc în inima pădurii până n-am mai auzit bubuiturile armelor.

„Îţi mulţumesc, nene Petre, mi-ai scăpat viaţa*...; şi* caii mi i-ai scăpat!... Îţi mulţumesc!”... spusei, gâfâind, băiatului care tocmai mă ajunsese din urmă. Li întinsei mâna, zâmbind încă speriat şi, probabil, palid la faţă.

„Sânge! Eşti rănit?!... strigă soldatul. Unde eşti rănit, ce te doare?”

Privii mirat la mâinile mele care erau pline de sânge!...

„Nu mă doare nicăieri, n-am simţit nimic, spusei, uitându-mă în jurul meu, controlându-mi picioarele, pieptul... Calul, calul e rănit, strigai atunci disperat. L-au împuşcat pe Roibu, nene!”... şi sării de pe spatele lui...

Gâtul calului era plin de sânge. Rupsei nişte frunze şi

începui să-l şterg ca să găsesc rana. Dar rana — nicăieri! „Măi, să fie!” Şi ştersei mai departe, mai sus, mai sus, spre cap. „Formidabil! Ia priveşte, nene, glonţul a trecut prin urechea stângă a calului! De-aici curge sângele!... Dacă nu mă lipeam de gâtul lui?”... mă gândesc...

Petre caută repede nişte buruieni... Vine cu un pumn de foi late... Aplec capul Roibului spre firul de apă care curge pe fundul vâlcelei, spăl cu grijă rana, iar soldatul zdrobeşte frunzele în palmă şi prelinge sucul peste locul pe unde a pătruns plumbul. Rupe apoi o fâşie din poalele cămăşii sale soldăţeşti şi-l bandajează pe Roibu. E caraghios aşa, cu o ureche albă. Îmi vine să râd uitându-mă la el. Îl mângâi pe cap, iar el şi-l freacă încet pe pieptul meu, aşa cum făcuse atunci când ne-am, cunoscut, în oborul de vite din Piteşti.

Mocanu priveşte la noi parcă înduioşat.

„Dacă mă omorai, domnule Mocanu, cu piciorul dumitale în care te-am înţepat de-atâtea ori ca să nu te ia la război? Taci, ai? Nu-ţi’ convine să te muştruluiască cineva? Păi, sigur! Dumneata eşti prinţ, nu suferi, nicio observaţie!... Fiindcă eşti încăpăţânat, de-aceea te-am plesnit cu biciul peste grumaz...” întind cu teamă mâna spre capul calului negru... Pentru prima dată, Mocanu se pleacă supus! O căldură blândă mă pătrunde în toată fiinţa!

„Uite, nene, că e bun şi războiul la ceva!” zic... Soldatul mă privea nedumerit...

5

Zăvoiul, cu pilcurile de arini, crescute în luminişul verde al ierbii, ne-a întâmpinat parcă mai obosit decât altă dată şi, în orice caz, împuţinat. Apele râului, după fiecare

ploaie mai serioasă, devenind vijelioase, nestăpânite, s-au tot lovit, ca nebunele, de maluri, muşcând treptat din trupul acela blând şi neajutorat al pământului. Au căzut, astfel, rând pe rând, bucăţi mari, înfăşurate în maramă de smarald şi s-au înecat în viitoarea spumegândă. Au părăsit aerul, în care stătuseră parcă rezemaţi până atunci, şi rânduri de arini, mai vârstnici sau mai tineri, seceraţi de nemila apei, care, dezgolindu-le rădăcinile vieţii, i-au răsturnat, până la urmă, în sicriul mişcător ce i-a purtat, cine ştie, undeva, la vale..;

Astăzi însă râul curge liniştit, apele lui sărind, din când în când peste pietrele mai mari, încreţindu-şi, în clipele acelea oglinzile mişcătoare şi bombănind încet, ca să le mai treacă timpul şi să nu le apuce oboseala.

Soarele îşi răcoreşte săgeţile de foc, înmuindu-şi-le în undele blajine, care, la vederea lor, se luminează şi tremură de plăcere. Zvâcneşte deasupra apei un peşte, sclipindu-şi plăcuţele de argint ale veşmântului în lumina bună şi ocrotitoare.

Mă aşez undeva, pe malul râului, dornic să-i mai ascult lunecarea nesfârşită prin aerul timpului, şi el fără capăt...

Copiii mă imită imediat, dar ei îşi scot încălţările, vârându-şi picioarele în apă.

— Unchiule Geo — mă întreabă Dănuţ —, ne laşi să facem baie?

— Bineînţeles! Numai că acum e prea de dimineaţă. Apa e încă rece, după cum cred că ai constatat. Trebuie să mai aşteptăm puţin...

— Până atunci, prindem peşte! se bucură Alexandru. Dumneata prindeai peşte, când erai mic?

— Oho! îi răspunde Mihaela... Mi-a spus tata că, în vacanţa de vară, erau aproape toată ziua pe râu!

— Nu chiar „toată ziua”, dar pe prins — *prindeam! Ne* plăcea — şi mie şi taţilor voştri — mai ales să prindem peştele, nu să-l şi mâncăm...

Odată, mi-aduc aminte…

— Atenţie, că *avem o* întâmplare şi cu peştele!… Exclamă Alexandru.

— „Avem” mai multe, dar una tot merită să v-o spun…

…Era într-o duminică, vara, desigur! Dar locurile acestea arătau cu totul altfel pe-atunci… Mai întâi că zăvoiul era mult mai mare. Acum, după cum vedeţi, l-a cam înghiţit râul — în partea aceasta, iar din cealaltă şi-au întins oamenii grădinile de zarzavat, schimbându-i astfel faţa şi destinaţia. Atunci însă zăvoiul constituia un teritoriu de basm! Sau, cel puţin, aşa mi se părea mie, ca şi tuturor copiilor, mai mari sau mai mici, zecilor şi zecilor de copii cu care ne întâlneam aici, ca să paştem oile, vitele, caii… Zăvoiul era frumos, şi bogat, şi plin de vraja basmelor ce ni le spunea în fiecare zi, un bătrân înţelept — moş Ioniţă. Locuia la câteva case mai sus de bunica voastră, într-o odăiţă modestă. Rămăsese singur… Neputând să mai lucreze la câmp, se îngrijea de vitiele unor oameni din sat, primind, pentru asta, bani. Fusese un bărbat frumos. Acum avea părul tot alb, alb ca zăpada, şi mustaţa la fel! Citise mult în viaţa lui. Mai păstra şi acum, pe-o policioară din odăiţă, vreo douăzeci de volume. Printre ele, câteva erau de basme — *Basmele românilor,* adunate şi publicate de Petre Ispirescu. Se aflau, de asemenea, printre cărţile moşului, volumul *Amintiri din copilărie,* de Ion Creangă, ca şi un volum de poezii de Mihai Eminescu, altul de George Coşbuc, şi altul de Octavian, Goga. Mi le-a împrumutat şi mie să le citesc, în acei ani, şi să învăţ poezii, pe care îmi cerea mai apoi să le recit în faţa cârdului de copii.

În afară de râul cel mare, zăvoiul era străbătut de un iaz, adică o parte de apă din râu, dirijată pe o albie anume trasată. Iazul acesta lega două mori, construite la o distanţă de câţiva kilometri una de alta, mori care măcinau grâu şi porumb cu ajutorul apei din iazul acela. Cădea apa, lunecând pe un jgheab, punea în mişcare

nişte lopeţi care începeau să învârtească un trunchi puternic din lemn, ce intra sus, în moară, în inima unor bucăţi mari de piatră, rotunde, între care erau zdrobite boabele. Şi, din chinul acela. Al boabelor, ieşeau mălaiul şi făina, care, ce-i drept, nu se prea omorau cu fineţea. Mămăliga era însă bună, şi sănătoasă — atunci când o aveam — şi pâinea, la fel!...

Din când în când, iazul despre care vă povestesc era secat, adică apele lui erau deversate, pentru câteva ore, cel mult o, zi, în albia cea mare a râului. Treaba aceasta se făcea, fireşte, cu scopul de a fi prins peştele.

Lucrul se desfăşura cu anumit dichis, o întreagă ceremonie avea loc, la care luau parte oficialităţile comunei, oamenii cei mai de vază ai satului şi, fără îndoială, cei mai buni pescari. Dacă pentru sat secarea jazului era o sărbătoare, pentru noi, copiii, faptul reprezenta un prilej de nespusă bucurie. Mai întâi că ne îndesam, pe întrecute, să ajutăm la operaţia propriu-zisă, tăind şi cărând crăci de arini, pietre, nisip, pentru a ridica un dig în drumul apei, obligând-o să-şi schimbe, pentru scurt timp, drumul.

Foarte important era „apoi, momentul aşezării vâ*rşelor.*

— Ce sunt acelea? mă întreabă Dan.

— Să-ţi spună Mihaela, că ea sper să fi văzut.

— Când e vorba de explicaţii, o lăsăm deci pe tovarăşa „învăţătoare”, completează Alexandru.

Mihaela zâmbeşte, dar îşi ia rolul în serios:

— Îmi pare rău că n-am o tablă şi-o cretă la îndemână, ca s-o şi desenez, dragă vere, răspunde ea. Întorcându-i uşoara ironie. În orice caz, *vârşa* — dacă ar fi s-o definim „în mare — este un coş special din răchită, larg la gură şi strâns într-un fel de nod la partea opusă, având înăuntru un fel de guler, care seamănă cu gâtul vechilor călimări, astfel că, o dată intrat, peştele nu măi poate să iasă... Mulţumit? Priceput?!...

— Să zicem!

— Ia uită-te ce şmecherie! se miră Dan, închipuindu-şi obiectul descris de Mihaela.

— Se ştie — continui eu — că, atunci când apa începe să scadă, peştele se retrage o dată cu valul. Dacă nu prinzi acest moment, treaba devine zadarnică în cea mai mare măsură, deoarece grosul peştelui se pierde, scapă. De aceea, oameni pricepuţi erau desemnaţi să observe scăderea nivelului apei şi să aleagă vadurile cele mai potrivite pentru a aşeza, în calea peştelui, vârşele. În locurile alese, se rânduiau pietre, una lângă alta, începând de la malurile apei, până în mijlocul albiei, într-o formă unghiulară, lăsându-se, în centru, un loc în care se aşază acel coş special, într-o groapă mică, punându-se deasupra lui una sau mai multe pietre, pentru ca apa să nu-l poată mişca.

Luat de valul, din ce în ce mai mic, peştele se grăbeşte la vale, până ce întâlneşte, în calea sa, unghiul de pietre. Strecurându-se pe lângă acestea, ajunge, fireşte, la centru, unde îl aşteaptă vârşa, în care, intrând, acolo rămâne.

Ridicarea vârşelor din apă şi scuturarea lor pe mal, în iarba zăvoiului, era, poate, cel mai aşteptat moment. Să vadă cât mai de aproape peştele zbătându-se mai întâi între smicelele de răchită şi mai apoi pe iarbă şi să ajute la strângerea şi sortarea lui, după mărime, era ceea ce îşi dorea fiecare copil. Mergeam cu liota* şi ne opream la prima vârşă, apoi la cea de-a doua, la a treia şi aşa mai departe, până la ultima Le scuturam de mai multe ori, până ce se retrăgea tot peştele. Dar, odată terminată această treabă, abia începea alta, cu prilejul căreia bărbaţii şi tinerii se angajau într-o adevărată întrecere: aceea a prinderii cu mâna a peştelui ce rămânea în bălţi, mai adânci sau mai puţin adânci, constituite, de obicei, în jurul rădăcinilor unor arini bătrâni.

În duminica aceea iazul fusese secat şi, într-o

asemenea baltă, se învârteau, de vreo două ore, cinci bărbaţi care scoseseră, în acest timp, destul peşte, astfel că fiecare s-ar fi putut declara mulţumit. Totuşi, ceva îi reţinea, în continuare, în apa răvăşită de mâinile, de picioarele şi de trupurile lor (uneori se afundau până la gât la rădăcina celor doi arini aplecaţi peste apă, căutând cu înfrigurare). Acel ceva era un peşte mai mare decât toţi pe care îi prinseseră ei până atunci. Fiecare din cei cinci se întâlnise o dată sau de mai multe ori cu *inamicul,* fără să-l poată, totuşi, captura. Dar, de lăsat nu se lăsau, scociorau în continuare...

Trecând de-a lungul râului, ajunsesem în preajma celor ce se frământau atâta. Am înţeles repede despre ce este vorba şi începusem să fac în gând pronosticuri cu privire la cel care va reuşi să prindă peştele. Erau acolo numai pescari unul şi unul: Niţă Vişan, Costică Bejancu, Ionel Petrescu, Marin Şerban, Filip Hulubei. Dintre toţi, eu aş fi vrut să prindă peştele cel mare vecinul nostru de peste drum, Ionel Petrescu. Era un om blând, vorbea rar şi te întâmpina tot timpul cu un zâmbet cald în ochii lui albaştri ca cerul limpede de vară. Avea şi el copii, băieţi şi fete, unii de-o vârstă apropiată cu a mea. Dar, cele mai multe şanse le avea Costică Bejancu, el era cel mai priceput, mai ager în mişcări şi, în plus, avea nişte mâini mari şi puternice, care, cu siguranţă, n-ar fi scăpat peştele, dacă ar fi ajuns să se încleşteze peste trupul lui alb şi alunecos. El era însă şi cel mai rău, om ursuz, nervos, vorbea totdeauna răstit, era în stare să se ia oricând la harţă cu cineva, din te miri ce. De altfel, era certat cu mulţi oameni din sat.

Şi băieţii lui — avea doi băieţi: unul de-o seamă cu mine, altul ceva mai mare — îi semănau leit şi la fire, şi la înfăţişare. Aici, pe zăvoi, se băteau cu toţi copiii... N-aş fi vrut, în niciun caz, să prindă el peştele... Îl priveam: era

roşu la faţă şi căuta, încordat, printre rădăcinile copacilor doar, doar...

Intrasem şi eu în baltă... Mă aflam spre coada ei, o limbă de apă mai puţin adâncă, ce trecea cu ceva peste genunchi şi în care soarele îşi scălda în voie razele sale aurii... Mă mişcăm încet, asistând, de fapt, la zbaterea celorlalţi. În sinea mea, îmi făcusem însă calculul că peştele s-ar fi putut trage spre coada apei, în bătaia razelor de soare.

La un moment dat, am simţit cum piciorul meu cel drept s-a aşezat peste un buştean gros şi alunecos... „Un buştean tocmai aci? De unde?" m-am întrebat. Voiam, totuşi, să ridic piciorul şi să păşesc mai departe. În clipa aceea însă, „lemnul" pe care călcasem s-a mişcat puţin.

O idee mi-a fulgerat prin minte... şi inima a început să mi se zbată în piept parcă mult mai repede decât simţeam zbaterile de sub picior. Când am înţeles exact despre ce e vorba, am făcut eforturi mari, ca să nu ţip de bucurie. Am reuşit să nu spun nimic şi să nu fac vreo mişcare care să atragă atenţia vreunuia dintre cei cinci. Deşi mi-era milă de bietul peşte, mă apăsam cu toată puterea de care eram în stare peste corpul lui, căutând să-mi păstrez echilibrul. Problema era însă cum să-l scot fără să-l scap şi fără să mi-l ia cineva. La urma-urmei, fiecare din oamenii aceia aveau dreptul la o parte din acest peşte. „Poate că îl voi împărţi cu ei — mă gândeam —, dacă vor fi atât de hapsâni", dar mândria cea mare ar fi fost să-l prind eu, eu singur...

„Ia să vedem, noi, drăguţule, cum stăm!" mi-am spus în gând şi m-am aplecat să-l pipăi cu degetele, într-o parte şi în cealaltă a piciorului... „Mamăăă!" mi-a venit să strig, când am înţeles cât este de mare. „Am noroc! — mi-am şoptit, în gând — capul peştelui este în partea mea dreaptă". Aşa că strecor, cu grijă, degetele în golurile pe care le cunoşteam foarte bine, le înfig adânc, ca să am

siguranţa că nu-l voi scăpa, când voi încerca să-l ridic. Apoi, mângâi, cu mâna stângă, trupul peştelui, în partea cealaltă şi mă opresc în apropiere de coadă, de unde pot să-l prind cât de cât... Stau liniştit câteva clipe, ca înaintea unei lupte, după care încep să ridic încetişor piciorul.

„Şi-acum, între noi doi!" am spus, în timp ce scoteam din apă corpul acela mare şi alb. Când am ajuns cu el la suprafaţă, mi-am luat avânt şi m-am aruncat cu totul pe mal, strigând cât m-au ţinut puterile: „Peşteleee!" Era, fără îndoială, un strigăt de imensă bucurie şi de victorie, amestecate, în acelaşi timp, cu puţină teamă... „Peşteleee! am reluat, am prins peştele!"... împingându-l în clipele-acelea cu mâinile, rostogolindU-1 tot mai departe de apă...

Era o mreană mare şi frumoasă, lungă de câteva zeci de cm., cântărind, sigur, mai multe kilograme.

Cei cinci bărbaţi au rămas, câteva secunde, înmărmuriţi. Apoi, glasul lui Ionel Petrescu s-a auzit răsunând, fără nicio urmă de invidie: „Bravo, Geo!, a spus el, bravo, băiete! Mă bucur că l-ai prins tu şi nu Costică, mai adăugă, uitându-se spre Bejancu. El şi aşa are prea mult!"

Costică Bejancu se făcu negru la faţă de furie şi începu să mestece printre dinţii lui îngălbeniţi de tutun o suită de înjurături. Scuipă apoi a lehamite în baltă şi ieşi pe mal, îndreptându-se s]5re mine.

Mreana se mai liniştise din zbatere. Stătea acum întinsă cu burta pe iarbă, deschizând şi închizând, tot mai repede, botul său lung cu care parcă îşi număra clipele vieţii.

Aşezat în genunchi, o mângâiam afectuos pe spinare. Mi se făcuse milă de ea. Aproape că sufeream, văzând-o cum moare.

Când Bejancu a ajuns lângă mine, mi-am ridicat ochii şi

l-am întâmpinat cu un zâmbet.

„Dacă vreţi, putem s-o împărţim!” i-am spus şi lui, şi celorlalţi care ieşeau din apă.

„Dă-mi voie să mă uit şi eu puţin la ea!” a rostit Bejancu cu vocea lui răguşită de băutură.

„Poftim!” i-am răspuns, eliberând prada.

Omul acela, întunecat la faţă şi la suflet, a împins peştele cu piciorul, rostogolindu-l de câteva ori. Apoi s-a aplecat, l-a luat cu amândouă mâinile şi-a început să-l „cântărească” într-un balans care creştea din ce în ce mai mult. Şi, când nimeni nu se aştepta, a aruncat mreana, peste capul meu, drept în baltă, acolo unde apa era mai adâncă. Peştele a rămas câteva clipe la suprafaţă, descumpănit; apoi, înghiţind lacom apă, a început să se zbată cu putere, afundându-se către rădăcinile copacilor.

„Dacă nu l-am prins eu, nici tu să nu te bucuri de el!” a zis namila din faţa mea, clipind din ochii lui plini de răutate. „Auzi, un copil să prindă ditamai peştele!” a adăugat, îndreptându-se spre sacul său, care era plin…

Încremenisem! Cred că eram ca varul la faţă!… Îmi venea să mă reped cu pumnii în fălcile umflate şi negre ale lui Bejancu, să-l lovesc cu picioarele în stomacul rotund şi mare, cât un butoi, să-l zgârii cu unghiile pe obraji!…

— Aici sportivul de Dan ar fi fost bun! zise Alex, care asculta, ca şi ceilalţi doi copii, cu sufletul la gură.

În clipa aceea, Dan s-a şi ridicat din marginea râului şi-a început o demonstraţie de lupte „ca-n filme Striga, ţipa, lovea cu mâinile şi cu picioarele, în stilul, cunoscut, luptându-se cu un adversar… nevăzut. După câteva minute se opreşte şi se-apropie de mine, gâfâind;

— Unchiule, mai trăieşte Bejancu ăsta, unde e, spune-mi unde e, să-l fac ţăndări!

— Potoleşte-te, Dănuţ! îi zic. Bejancu e de mult sub pământ!…

— Atunci îl iertăm! exclamă Alexandru, râzând.

— În ceea ce priveşte bătaia, să ştii că şi eu aş fi putut să mă lupt cu el — ei, nu chiar ca tine, dar aş fi putut! Aşa cum o făceam cu băieţii lui, pe care-i puneam jos pe-amândoi odată, deşi erau mai voinici decât mine. Se-ncăierau cu copiii din orice! De fapt ei căutau harţa, ei o provocau… învăţasem şi eu să mă lupt, de la un băiat, o rudă de-a noastră, care era ofiţer. Şi-atunci îi surprindeam cu mişcări şi lovituri ce-i anulau imediat. Îi făcusem să mă ştie de frică şi pe ei, şi pe alţii! Era de-ajuns să m-apropii de locul încăierării, că se şi potoleau!…

Atunci, însă, n-am făcut nimic din ceea ce simţeam că ar trebui să fac. M-am abţinut şi, întorcându-mă cu fâţa spre apă, am privit lung la undele create de zvârcolirea peştelui ce, numai cu câteva minute înainte, fusese în mâinile mele. Am rostit apoi, cu durere în glas:

„Păcat! S-ar putea să moară!… în ceea ce mă priveşte — am adăugat, privindu-l cu silă pe bărbatul hain

— Să ştiţi că, pentru mine, plăcerea este să *prind* peştele, nu *să-l mănânc!* Iar de prins… l-am prins! Eu, şi nu dumneata! Şi, în clipa aceea, i-am întors spatele şi am plecat spre casă… După câţiva metri m-am oprit însă. Ini venea să plâng… M-am aşezat în iarbă şi-am privit la bărbaţii de pe malul apei.

Gestul lui Bejancu a uimit pe toţi cei ce erau de faţă. Marin Şerban, cel mai tânăr dintre ei, dar şi cel mai puternic, s-a repezit şi i-a ars un pumn într-o falcă, de l-a dat grămadă.

„Ticălos nenorocit ce eşti, om de nimic! s-a auzit, în acelaşi timp, glasul lut Niţă Vişan, eşti în stare să-ţi pui mintea cu un copil? Ce, mă, aici e moşia ta sau a lui taică-tău? Cum ai putut să faci o asemenea faptă? Băieţi! — îi îndemnă el pe ceilalţi — ia să-i luăm peştele din traistă şi să i-l ducem lui Geo!”…

Costică Bejancu a scos repede, dintr-un buzunar al pantalonilor cu care era îmbrăcat (stătuse cu ei în apă),

un briceag pe care l-a deschis cu iuţeală,. Înaintând către Marin Şerban şi amenințându-l. Dar, văzându-i pe cei patru adunându-se la un loc, a bătut în retragere, ascunzând satul cu peşte la spate…

„Du-te scârnăvie, du-te şi te satură de peşte, tu şi tot, neamul tău de ticăloşi! a spus atunci vecinul nostru, nenea Ionel. Opri-ţi-s-ar un os în gât, să ţi se oprească, poate-aşa va scăpa satul de tine, că greu te mai suportă!” blestemă el cu năduf pe cel care, asigurându-se că nu este urmărit, iuţi din ce în ce pasul, pierzându-se printre nişte tufe de arini…

M-am ridicat şi eu din iarbă şi-am plecat…

Peste câteva ore, spre seară, Ionel Petrescu a bătut la poarta noastră. A ieşit tata… Eu eram în grădină. L-am văzut pe nenea Ionel, dar n-am ştiut de ce venise…

Am mai întârziat pe-afară vreo jumătate de oră. Când am intrat în bucătărie, am văzut peştele *meu* întins pe masă.

„De unde aveţi peştele acesta?… am întrebat, cu mirare.

„Păi, nu l-ai prins tu? a răspuns tata şi mai mirat. L-a adus adineauri vecinul Petrescu.. Zicea că l-ai lăsat la el! De fapt, n-am înţeles de ce nu l-ai adus singur acasă! În orice caz, te felicit pentru un asemenea peşte! înseamnă că, de-acum, am un băiat mare!” a mai spus tata, apropiindu-se şi mângâindu-mi obrazul…

Am alergat la casa. Vecinului.

„Nene Ionele, ce s-a întâmplat?” am întrebat, cu sufletul la gură.

„Măi flăcăule, mi-a răspuns cu blândeţe omul cu ochii albaştri, nu puteam să te lăsăm aşa!… După plecarea ta, am mai cotrobăit vreo oră prin baltă, până l-am prins din nou. Marin Şerban l-a prins, să ştii! Şi mi l-a dat să ţi-l aduc. Era doar al tău, aşa că trebuia

Mi-au dat lacrimile…

„Nu plânge, băiatule, nu merită! a adăugat nenea Ionel.

Cu multe din astea ai să te. Întâlneşti în viaţă. Şi cu bune, şi cu rele

— Peştelee! Am prins peştelee! Priviţi, oameni buni, peşteleeee! strigă Dan sărind de la locul lui şi, alergând pe zăvoi, începe să se dea peste cap, să se rostogolească, în locul peştelui…

Cineva tocmai trece prin preajmă, un bărbat în vârstă:

— Ce peşte ai prins, măi băiatule, de te bucuri aşa? îl întrebă el.

— Cum, nu ştiţi? răspunde împieliţatul de Dănuţ, simulând nevinovăţia: peştele… din poveste! Din povestea unchiului Geo!… Peşteleeee!… Priviţi, oameni buni, peştelee!… îşi continuă Dan jocul, strigând mai departe şi rostogolindu-se.

Omul îl priveşte nedumerit şi-apoi îşi continuă drumul…

Noi râdem cu toţii, pe înfundate…

6

— Ştiţi că eu trebuia să fiu elev la *Liceul militar?* Şi aş fi fost dacă…

— „Dacă”? întreabă Dănuţ.

— Dacă n-ar fi fost războiul, care să-l sperie pe tata…

— Dumneata, militar?! se miră Alexandru, cântărindu-mă din ochi. Nu cred că ţi s-ar fi potrivit!

— De ce, Alex? De ce socoteşti că numai tatălui tău i se potriveşte şi mie nu?!

— Ei, matale eşti mai visător, eşti romantic! Nu cred că ţi-ai fi dorit să-ţi vibreze prin sânge o *anume* cadenţă:

„Un’-doi!” Un’-doi-trei-patru! „Stângu!” „Stângu!” „Stâng’-drept’-stângu!”…

— Mulţumesc, nepoate î Nu eşti departe de adevăr!… Şi, totuşi, atunci…

...Terminasem clasa a patra la şcoala din sat... V-am arătat-o!... începuse, de mai bine de un an, războiul şi tata fusese mobilizat şi trimis pe front încă din primele luni ale prăpădului. În sat a venit o dispoziţie — nu ştiu cine o trimisese — să se recruteze copii spre a deveni elevi la *liceul militar.* Am fost recomandat şi eu... Mama s-a bucurat, când a aflat — scăpa de unul din cei şapte pe care-i avea de crescut —, dar nu şi-a dat consimţământul până ce n-a primit răspuns de la tata. În urma întrebării puse printr-o scrisoare: „Ce fac, Ioane, cu el? Eu aş zice să-l lăsăm că, uite, sunt mulţi”... şi aşa „şi pe dincolo, tata a răspuns categoric: „Nu, nu sunt de acord! Acum e război! Să rămână acasă! Să mai înveţe la şcoala din comuna vecină (care avea şi clasele a cincea, a şasea şi a şaptea)! L-om da noi undeva, mai târziu!”

Bietul tată! Îl speriase rău războiul!...

Eu, în schimb, îmi făcusem deja visuri, mă şi vedeam îmbrăcat în uniformă militară, băteam „pas de defilare”, împreună cu vecinul meu Barbu, pe lângă casă, salutam ca soldaţii, ne făceam pistoale din toate beţele pe care le întâlneam în cale şi „împuşcam” cu ele *duşmanii...*

Răspunsul tatii m-a dezumflat... Am plâns, am bătut cu piciorul în pământ, strigând că „eu vreau”, „ce dacă el nu vrea?”. „că tot o să mă duc” „, că o să fug de-acasă”!... O urecheală bună pe care mi-a tras-o stăpâna casei mi-a mai limpezit gândurile şi mi-a potolit avântul... Am rămas totuşi trist mult timp...

În toamnă, am continuat, într-adevăr, şcoala într-o comună vecină, mergând. Cam vreo şase km pe jos, trei la ducere, trei la întoarcere. Nu învăţam însă mai nimic. Pierdeam timpul aproape de. Pomană, fiindcă manuale nu existau, programele de învăţământ erau neclare ori lipseau cu desăvârşire, profesorii improvizând după cum se pricepeau sau îi îndemna inima. În anii aceia, un lucru l-am făcut bine: împreună cu un alt prieten — Mihai, vecin şi el şi coleg cu mine —, am săpat, în fiecare primăvară şi

vară, grădina cu pomi şi zarzavaturi a directorului şcolii, care, văzându-ne harnici şi serioşi, ne-a pus la treabă, la fiecare sfârşit de săptămână înmânându-ne şi câţiva lei, în timp ce ne repeta, cu zâmbetul pe buze:

„Cine mişcă tot mai pişcă.

Cine şade coada-i cade”.

Noi râdeam, primeam banii în palmă, îi priveam câteva secunde, după care, mulţumind, plecam spre casele noastre. Uneori, în câte-o seară, când întârziam mai mult, directorul ne oprea la masă. La început ne-am codit, nu ne venea să mâncăm, deşi foamea ne dădea ghes. Până la urmă, după îndemnul repetat şi sincer al dascălului, ne-am aşezat la masă şi-am mâncat — e adevărat, cu mare grijă şi jenă. Plecam apoi veseli, ţinându-ne, uneori, pe după gât şi lălăind, ca flăcăii din sat. Câte un cântec, dintre cele auzite ori învăţate la şcoală…

— Şi la *Şcoala Normală* cum ai ajuns? mă întrebă Dănuţ.

— Am să v-o arăt! Mergem zilele acestea, cu maşina, la Câmpulung. O să vă placă. E ca o cetate!…

— Am bătut la porţile acelei *cetăţi,* pe care, la sărbătorirea unui secol din viaţa ei, aveam s-o numesc „Cetatea emoţiilor”, într-o zi de la începutul verii anului 1944.

Gătit cu hainele mele cele mai bune — o cămaşă cu râuri pe poale şi pe la mâneci, nişte pantaloni de postav alb, - o vestă neagră, făcută dintr-alta, mai veche, pe care-o purtase tata, şi cu nişte opinci în picioare —, mama mă trimisese să mă înscriu spre a da examen de admitere la Şcoala Normală din Câmpulungul Muscelului, oraş aflat, după cum ştiţi, la 30 de km de comuna noastră.

Am plecat împreună cu alţi doi copii din sat, daţi cu toţii în grija unui băiat mai mare, deja elev al acestei şcoli.

Războiul nu se terminase şi tata era încă în concentrare. Călătoria la Câmpulung a fost sub semnul

războiului. Nemţii şi-au repezit, din nou, avioanele pe deasupra oraşului, au mai aruncat câteva bombe, iar noi, obişnuiţi cu zăvoiul acesta, de unde, atunci, plecaserăm numai cu câteva ore înainte, ne-am ascuns precum puii de potârniche sub poalele unei păduri de brazi, spre a ne salva bietele noastre fiinţe speriate.

În împrejurarea aceea m-am rătăcit de tovarăşii mei... şi-am pornit-o aiurea prin oraş, întrebând unde se află Şcoala Normală, către care mă împingea inima zvâcnind a teamă şi nerăbdare.

După îndemnurile şi semnele oamenilor, am trecut podul peste Râul Tîrgului, apa pe care o vedeţi şi în care mă scăldasem de atâtea ori.

Şi, iată *cetatea:* lângă tâmpla dealului „despre care aveam să aflu că se numeşte Flămânda — clădiri multe, sobre, din cărămidă roşie, punctată ici-colo cu ornamente; iată ceasul cel mare din inima clădirii; iată brazii, poate seculari, care-o-nconjoară!... iată... dar eu, parcă nu mai văd nimic, pentru că simt ceva cald în inimă, mult prea cald; picioarele se încăpăţânează să nu devină dintr-o dată blegi, iar genunchii, atinşi parcă de-o seceră nevăzută, privesc, nu ştiu de ce, înduioşaţi spre asfaltul trotuarului, stând gata să-l îmbrăţişeze când unul, când celălalt.

7

...Peste câteva săptămâni, într-un impresionant pătrat de clădiri, rezemam un colţ de zid şi-mi venea să-mi plâng de milă, pentru că tata sosit, de curând, într-o permisie, se uita prea lung şi prea compătimitor spre feciorul lui, pe-atunci „'nalt la stat cam de vreun cot", şi nu ştiu ce i-a venit să-mi spună: *„Toată speranţa noastră*

e în tine”!

N-am înţeles, dintr-o dată, întregul sens al vorbelor. Uitându-mă, însă, a nu ştiu câta oară în jur, la sutele de copii care tremurau ca şi mine, unii îmbărbătaţi de fraţii lor mai mari, alţii de oameni maturi, pe care-i numeau profesori, m-a apucat de-a dreptul spaima.

Dar tot avea inima înnebunită să-ncerce, parcă, să-mi sară din piept, peste câteva zile…

Sute de oameni şi de copii; o singură respiraţie şi-o singură privire — aţintită spre treptele acelea, care mi s-au părut ca un podium!…

însoţit de câţiva profesori, directorul şcolii, masiv, adus puţin de spate, cu o coamă mare de păr alb, apăruse acolo spre a aduce la cunoştinţă mulţimii, probabil, după vreo tradiţie a şcolii, numele celor mai buni copii, care au ocupat primele locuri în rândul celor declaraţi reuşiţi la examen.

Sute de oameni şi de copii — o singură respiraţie şi-o singură privire…

După primul nume, pe care nu-l mai reţin, directorul şcoli; a strigat un altul. A strigat o dată, de două ori, de trei ori. Din rânduri nu se prezenta nimeni. Atunci, m-am pomenit îndemnat de tata:

„Du-te, poate-oi fi tu!”

Nu ştiu cum mi-am făcut loc în faţa celui care mi se părea cât muntele de mare.

„Pe mine mă cheamă…”

„De unde eşti, băieţaş?”

Spusei comuna, satul, şcoala de unde veneam, anul, luna, şi ziua în care m-am născut… Datele se potriveau!

Mi-era greu să cred… şi, totuşi, era adevărat!

Directorul mi-a strâns mâna şi m-a mângâiat uşor. Parcă şi astăzi simt pe creştet căldura palmei lui bune.

Până atunci nu-l observasem pe tata niciodată dintre oameni. Acum l-am văzut de la distanţă; mi s-a părut că

întrece cu un cap pe toţi ceilalţi.

Când am ajuns lângă el, m-a strâns încet la piept, şi-a ferit ochii într-o parte şi-a zis:

„Hai, dragu' tatei, hai să vedem ce fac caii şi să plecăm acasă!"

Şi-am plecat!...

Ieşind din pătratul de clădiri, abia atunci am observat că şcoala avea alei încântătoare, cu ronduri de flori cum nu mai văzusem până atunci şi mi s-a părut că din toţi brazii, din toţi pomii cântau numai privighetori.

Stropit de-o lacrimă a biruinţei, hotărâtoare pentru toată viaţa mea de mai târziu, am plecat cu sufletul cântând, spre a mă întoarce mai apoi, de zeci de ori, în timpul celor opt ani ai adolescenţei mele, petrecuţi în „Cetatea emoţiilor".

Tatii îi plăcea să revină aici, mai ales la sfârşitul anului, când, alături de *zestrea* de bagaje, mă aşezam în căruţă cu braţul plin de cărţile premiilor şi cu cununa de flori. Atunci era mândru, cu adevărat mândru şi uita de toate necazurile. Trăia un an pentru o asemenea zi. Şi eu ştiam acest lucru, îl ştiam bine şi nu l-am uitat nici mai târziu, când tata mă căuta pe culoarele Universităţii din „dulcele târg al Ieşilor"...

8

În primul an de liceu, la internat, în timpul războiului, am răcit cumplit. Era o iarnă grea şi şcoala nu prea avea lemne, apa cu care ne spălam era aproape îngheţată; în clase era frig, stăteam cu paltoanele pe noi, în dormitoare la fel. În asemenea condiţii — păduchi şi râie, de care am avut în anii aceia o adevărată spaimă!... Exagerasem cu spălatul în situaţii cu totul improprii — ca să nu mă

îmbolnăvesc de râie — şi răcisem deci. La infirmerie, mi-au pus ventuze. Cineva, un alt bolnav din cameră, a deschis fereastra, să iasă mirosul acela urât, de petrol ars. Eu am adormit. A adormit şi el. Fereastra a rămas deschisă, iar patul meu era lângă ea. M-am trezit cu gâtul înţepenit de durere. Nu-l puteam mişca în nicio parte. Orice încercare făceam în acest sens îmi dădea senzaţia că mişcarea se produce prin răscolirea — fizică — a creierului.

Infirmierul n-a ştiut ce să-mi facă. Nici doctorul şcolii. La spitalul la care m-am pomenit, am fost supus unw tratamente, care au rămas însă fără niciun efect pozitiv. I-am văzut pe. Medici consultându-se şi ridicând din umeri. M-au trimis acasă: nu mai aveau, ori nu mai ştiau ce să-mi facă!

A venit tata şi m-a luat cu sania. Pe mama am găsit-o cu ochii roşii de plâns.

Doctorii nu-mi dăduseră mai mult de o lună... pe care am petrecut-o în chinurile cunoscute. De murit, însă, n-am murit. Fiecare zi care a început să se adune peste „soroc” era smulsă din vistieria „bătrânei cu coasa*!

„Va să zică, se poate trăi! mi-am spus. De ce nu s-ar putea să mă şi vindec?”...

Gândul meu era şi al mamei.

„Trebuie să te faci bine, Geo! mi-a zis ea, într-o zi. Să ştii că asta de tine depinde!”

„Cum adică?”

„E ca un fel de luptă, pe care tu trebuie s-o câştigi. Dacă vrei, nu se poate să nu învingi!”

„Dacă vreau?!...”

Şi-am început lupta: cu mişcări, cu exerciţii, cu oblojeli, cu tot felul de buruieni, de leacuri... dar mai ales cu masa, ie pe care mama mi le făcea de mai multe ori pe zi. Mă frecţiona până nu-şi mai simţea degetele de la mâini,

până ce începeau să-i curgă lacrimile din ochi — de mila mea, de durerile ei şi-ale mele... Când mă gândesc la mama, îi văd întâi mâinile şi, mi ales, i le simt — într-o mângâiere caldă şi aspră totodată. Au trecut zeci de ani de-atunci şi nu e nevoie nici măcar să închid ochii, ci doar să mă gândesc, pentru ca senzaţia aceea —de căldură bună şi de asprime generatoare de viaţă — să revină în fiinţa mea cu tot atâta adevăr...

Şi-acum, de câte ori mă doare capul, simt degetele mamei alunecându-mi de-a lungul gâtului, pe lângă urechi, pe tâmple, spre a se opri apoi deasupra frunţii şi ia jurul ochilor, bombănind uşor, delicat şi tandru, ca-ntr-un descântec fermecător, dătător de viaţă...

După câteva zile, durerile au început să slăbească, iar după. O lună eram vindecat. Au contribuit, desigur, şi nişte injecţii pe care mi le-a făcut un sanitar din comună, în omoplaţi. Hotărâtoare au fost în5ă — continui să cred

— Degetele acelea crăpate de muncă ale mamei şi încrederea în puterea lor miraculoasă, dorinţa, sfinţită de speranţă, ca a doua zi să-mi fie mai bine, mereu mai bine...

Dănuţ, care acum s-a liniştit şi ascultă, din nou, cuminte, se apropie de mine şi-mi şopteşte:

— Deci şi matale, unchiule Geo...şi matale?!...

— Da, Dănuţ! Şi eu!...

— Mă bucur pentru ce-mi povesteşti!...

9

— Clopoţelul a sunat sfârşitul orei! Este recreaţia mare! Ura! „Mergem să mâncăm, mergem să mâncăm!” strigaţi unii copii, sărind într-un picior. Sunt cei care au avut

norocul „să le vină cineva de-acasă”… mai curând… Să ştiţi că în toţi anii petrecuţi în această *cetate,* unele dintre cele mai frumoase vorbe pe care le putea auzi un elev sunau astfel: „Du-te până la poartă, ţi-a venit cineva de-acasă!”

„Ţi-a venit cineva de-acasă!” însemna, dincolo de bucuria revederii unui om drag, din familie, „ţi-a sosit un pachet cu mâncare”! Voi nici nu vă puteţi imagina ce însemna, pe-atunci, să poţi mânca, măcar din când în când, pe săturate. Nu în fiecare zi, cu atât mai mult nu la fiecare masă, ci măcar din când în când. Şcoala făcea o serie de eforturi; noi, copiii, chiar dacă eram bursieri, eram obligaţi să aducem, la începutul anului şcolar, tot felul de alimente: făină, mălai, cartofi, fasole, untură… De asemenea, lucram şi în timpul cursurilor (ca activitate practică sau în timpul nostru liber), precum şi în vacanţe la ferma şcolii şi în grădina de zarzavaturi, în livada cu pomi fructiferi, pentru ca, de pe urma acestei munci, să ne putem îmbunătăţi cât de cât masa. Foamea rămânea, totuşi, un personaj cu care deseori trebuia să dialogăm cu încordare. Aşa că, atunci când „îţi venea cineva de-acasă”, trebuia să te socoteşti fericit. Este adevărat că, de multe ori, pachetele pe care le primeam erau cam anemice. Şi, pe drept cuvânt, cei rămaşi acasă, părinţii — uneori unul singur — fraţii şi surorile mai mici, ori cei mai mari, care nu mai erau la şcoală, de unde să facă rost să ne trimită nouă, mereu, pachete şi cât mai consistente? Intr-adevăr, de unde? Căci şi ei, săracii, cei de-acasă, trăiau şi munceau mai mult nemâncaţi: ne aflam în timpul războiului, apoi după război, în vremea secetei cumplite din 1946, apoi după secetă şi tot aşa… Nu era uşor!

Dar, oricând „sosea cineva de-acasă, cât de cât acolo, tot îţi aducea. Şi astăzi îi aducea unuia, mâine altuia, poimâine celuilalt… Copiii se legau prieteni, se ajutau la lecţii între ei, iar când era vorba de mâncare, acela care

avea ceva punea totul la mijloc! Ne adunam ciorchine pe marginea cuferelor (nişte lăzi mari, ca cele de armată, cu care eram obligaţi să venim la şcoală, făceau parte din aşa-zisa zestre, fără de care nu erai primit la internat), ne adunam deci în jurul cufărului în care se afla câte ceva de mâncare şi împărţeam frăţeşte totul. În câteva minute lăsam locul curat, nu mai rămânea nimic! Apoi, aşteptam, aşteptam să auzim iarăşi cuvintele magice: „Du-te la poartă, că…”

Printre copii, erau unii ceva mai înstăriţi ori cu mai puţine greutăţi familiale. Acelora le soseau mai des pachete cu alimente şi era firesc ca, în recreaţia mare, să ne învârtim în jurul lor, precum în jurul unor poli magnetici.

În ceea ce mă priveşte, eu am avut noroc de un prieten, băiat foarte bun, cu un suflet de aur, pe care îl mai ajutam uneori în rezolvarea unor teme, ori la înţelegerea unor lucruri mai dificile din diferite lecţii. Făceam aceste gesturi în numele prieteniei, al colegialităţii, dar trebuie să mărturisesc că aveam, în plus, şi un suport cu totul palpabil, material: prietenul meu Costel avea totdeauna cufărul plin de bunătăţi dintre cele mai alese — pâine albă, proaspătă, pufoasă şi rumenă, s-o mănânci cu ochii; cozonaci nemaipomeniţi, cu nişte dungi groase de nucă în ţesătura lor aurie, dulce şi parfumată (tatăl lui era bucătar iscusit), caşcaval afumat, brânză de tot felul, cârnaţi de porc şi friptură de miel, magiun de prune, fructe şi câte şi mai câte… „Raiul” — ascuns, de data aceasta, între patru scânduri!…

Este recreaţia mare, aşa că poftiţi „la pod”, poftiţi „la pod”, să luăm o gustare!

— Ce bună ar fi „o gustare” acum! exclamă Alexandru. Mi-ai făcut poftă, unchiule Geo. Iar Mihaela văd că astăzi nu ne mai iubeşte, n-a mai luat nimic cu ea!

— Păi, nu v-ar fi ruşine, casa e la doi paşi! Să mă port

cu mâncarea-n spinare. Haideţi acasă, să mâncăm, în cazul acesta!

— Haideţi! se aude şi glasul lui Dan… Că mi-e o foame! …

10

— Să vă spun şi cum „am mâncat” eu prima, dar şi ultima bătaie la Şcoala Normală? Mi-e cam jenă, dar asta el Am intrat în horă…

Să vedeţi! Era într-o zi de pe la mijlocul unei săptămâni, mi se pare că într-o miercuri. Ajunsesem de-acum în clasa a IV-a; peste câteva luni, după ce treceam examenul de capacitate, urma să intru în cursul superior.

În calitate de „şef al clasei” din care făceam parte, răspundeam de munca întregului colectiv, de tot ceea ce se întâmpla în clasă. Mă străduiam să fiu drept şi, bineînţeles, că eram solidar, în bine, cu toţi colegii mei. Ei ştiau că nu pâram niciodată pe nimeni, dar că nici nu puteam să mint. De aceea aveau grijă să nu-mi creeze situaţii delicate pe care n-aş fi putut să le’ soluţionez altfel decât în spiritul adevărului.

Şi, totuşi, în ziua aceea am minţit, am minţit împreună cu toată clasa! Mai bine zis, am minţit la propunerea colegilor mei de care m-am lăsat influenţat.

Despre ce era vorba: aşa cum făceam toată munca de gospodărire a şcolii, tot noi, elevii, trebuia să ajutăm şi la pregătirea mesei. În consecinţă, în fiecare zi, câte o clasă era de serviciu la bucătărie. Munca aceasta era planificată cu cel puţin o săptămână înainte. Cunoşteam deci din timp când urma să fim de serviciu.

În ziua aceea, nu ştiu ce se întâmplase, încât se ivise nevoia de a fi solicitată, în plus, o clasă de elevi să

lucreze în sprijinul bucătarilor. Pentru această treabă a fost aleasă clasa noastră...

Era după-amiază. Ne aflam în timpul programului de pregătire a lecţiilor pentru a doua zi. Elevul de serviciu pe şcoală, unul din ultima clasă, pe-atunci clasa a VIII-a (peste câteva luni devenea învăţător) mi-a trimis vorbă să mă prezint cu clasa la bucătărie. Vestea a stârnit discuţii aprinse. Colegii toţi se împotriveau argumentând în fel şi chip: ba că nu suntem noi de serviciu — şi-atunci de ce să ne aleagă tocmai pe noi — ba că acest lucru e un abuz, ba că avem de învăţat pentru a doua zi... La un moment dat unuia i-a venit ideea să motivăm refuzul nostru cu faptul că, a doua zi, avem teză la matematică. Toată lumea a aprobat! Se ştia că, în ajunul tezelor, nu era voie să scoţi elevii la niciun fel de activitate suplimentară. Trebuiau lăsaţi să înveţe! Degeaba am încercat eu să spun că nu acesta este adevărul şi că, dacă se află, putem fi sancţionaţi.

Tocmai în timpul acela a intrat pe uşa clasei elevul de serviciu. Parcă îl văd şi acum: era un băiat scund, subţirel, cu un păr mare, ondulat, cu o figură prelungă, pe care se putea citit o mare energie. Era cunoscut în toată şcoala ca unul dintre cei mai capabili tineri. Fusese, de mai multe ori, premiant pe liceu.

Întârzierea noastră îl supărase şi-atunci a hotărât să vină personal spre a vedea ce se întâmplă.

La întrebarea lui: „De ce nu sunteţi la bucătărie?”, întrebare care a căzut peste ciorovăiala noastră, eu am ieşit în faţa clasei şi-am răspuns răspicat, fără niciun fel de ezitare: „Pentru că solicitarea dumneavoastră încalcă o regulă: mâine avem teză la matematică!”

Tânărul cu banderolă pe braţ a răspuns oarecum mirat: „Daaa?!” plimbându-şi, în acelaşi timp, privirile peste noi.

Ne prefira printre gene!

În clipa aceea m-am gândit la greşeala de neiertat pe care-o făcusem; după ce că eram mincinoşi, mai eram şi

proşti, fiindcă nu ne gândiserăm nici măcar la atâta lucru: afirmaţia noastră, adică minciuna, putea fi verificată foarte, uşor. Profesorul nostru de matematică, fiind şi director-adjunct al şcolii, locuia într-un apartament din incinta „cetăţii”. Ion Enescu, aşa se numea elevul de serviciu, ne-a întors spatele, pornind-o direct spre telefonul de la cancelaria profesorilor. L-a sunat pe directorul-adjunct, cerându-şi scuze că-l deranjează şi l-a întrebat dacă elevii din clasa a IV-a C au în ziua următoare lucrare scrisă la matematică.

„Nu! a fost răspunsul directorului, abia săptămâna viitoare vor da teză!” Plecând de lângă telefon, Enescu s-a deplasat până în grădina şcolii, a scos briceagul din buzunar şi a tăiat, dintr-o tufă de alun, o „sfântă” de nuia, cu care s-a prezentat calm, dar palid la faţă. În clasa noastră» Eram cu toţii încremeniţi! Între timp ne dăduserăm seama de prostia făcută, aşa că îl aşteptam.

„Va să zică, mâine aveţi teză la matematică, nu-i aşa? Aşa mi-aţi spus doar! Cum se face însă că profesorul vostru nu ştie nimic despre acest lucru?” în timpul acest’) mi-a făcut semn să mă apropii de el.

Îl priveam sfidător. Nu ştiu ce mă apucase. În loc să-i cer scuze, pentru că era clar că greşisem, eu cutezam să-l privesc cam de sus (era şi cu câţiva centimetri mai scund decât mine).

„Dumneata erai un băiat bun, Pietrarule! a adăugat el, în timp ce-i scânteiau ochii. Ce s-a întâmplat? E bine să fii solidar cu clasa, dar nu aşa, ţine minte!”

Şi când a zis: „Ţine minte!” mi-a ars, cu toată puterea lui, o palmă pe un obraz şi încă una pe celălalt!...

„Asta ca să nu uiţi niciodată că minciuna se plăteşte!” a subliniat viitorul învăţător, luându-şi nuiaua de pe catedră, de unde o lăsase cu câteva clipe înainte.

N-am suportat în toată viaţa mea să fiu înjosit de cineva. Atunci când ştiu că eu am dreptate şi nu mi se

recunoaşte, înfrunt pe oricine, indiferent de rangul pe care-l. Are sau de funcţia ce-o îndeplineşte. Atunci însă *el* avea dreptate, cu toate că nu aşa trebuia să rezolve lucrurile. Gestul lui, deşi, repet, eu greşisem, mă înjosise. De aceea, primul impuls pe care l-am simţit a fost acela de a mă repezi asupra lui, ca să-l lovesc şi eu cu aceeaşi sete…

M-am stăpânit, însă, scrâşnind din dinţi. Cred că pe obraji aveam dungi albe, care, treptat, s-au făcut roşii — Urmele degetelor lui. Am rămas pe loc, ţintuindu-l cu privire de ură şi silă…

Mă mai bătuse aşa o singură dată în viaţă cineva, dar acela fusese tatăl meu. Şi asta pentru că l-am scos din sărite într-o zi. Nu ştiu ce tot mă îndemna să fac şi eu nu aveam chef. Mi-a zis o dată, de două ori, mi-a zis a treia oară. Eu răspundeam invariabil: „Nu vreau, n-am chef!”… Cum nu vrei, mă, cum n-ai chef? îl auzii, la un moment dat, pe tata izbucnind. Ce înseamnă asta? Nu ţi-e ruşine? Mişcă-te mai repede de-acolo că vin acum la tine şi-ţi trag o mamă de bătaie de ai să mă ţii minte toată viaţa!” (El repara nişte hamuri, stând pe pragul unei magazii; eu eram la vreo cinci-şase metri depărtare şi mă legănam într-un scrânciob improvizat dintr-un lanţ agăţat cu capetele de-o creangă dintr-un nuc bătrân; la mijloc pusesem o pernă, ca să fie moale, să nu simt lanţul… şi mă legănam gânditor; adevărul e că n-aveam chef să mă duc unde mă trimitea tata). Când l-am auzit spunând că vine la mine să mă bată, i-am răspuns, cu obrăznicie: „Vino, vino, dacă poţi să mă prinzi!” îmi trecuse prin minte că eu alerg foarte repede (la întrecerile pe care le făceam cu copiii pe zăvoi nu mi-o lua nimeni înainte) şi că tata, fiind mult mai în vârstă. În niciun caz nu mă poate prinde, chiar dacă ar vrea!

„Ce-ai spus, mă, răspunse tata enervat, zici că nu te pot prinde, ai?” Şi, în clipa aceea, a aruncat hamurile cât colo, s-a ridicat şi-a pornit spre mine. Am părăsit şi eu

scrânciobul şi, când am înţeles că nu glumeşte, am luat-o la sănătoasa.

Ne-am învârtit de mai multe ori prin grădina din spatele casei… Simţeam că gluma s-a îngroşat, tata se enervase de-a binelea, aşa că nu mai aveam nicio şansă să scap fără „plată”. De aceea m-am hotărât să părăsesc grădina, luând-o printr-un lan de ovăz. N-am fost, bineînţeles, inspirat: ovăzul era înalt şi, din câţiva paşi, tata m-a luat frumuşel de-o ureche, m-a întors cu faţa spre el şi mi-a ars două palme, încât l-am văzut înconjurat de stele verzi.

„Acum cred că ai chef, aşa-i?” mi-a spus el, prinzându-mă de guler şi scoţându-mă din lanul de ovăz.

Am plecat, imediat, la treaba către care mă îndemnase înainte de cursa noastră de „viteză… cu obstacole”. Nu ştiu de. Ce, însă, după câţiva paşi, îmi venea să fluier şi chiar îngânai un scâncet de fluierat. Simţeam că tata mă priveşte lung şi mirat. Am întors capul şi i-am zâmbit! Deşi mă lovise destul de tare, palmele tatei nu mă dureau deloc!…

…Pe cele ale lui Enescu le simţeam până în suflet!

„Şi-acum e rândul vostru, puişorilor!” spuse cu bucurie rea în glas omuleţul cu nuiaua, îndreptându-se către colegii mei. I-a invitat să iasă din bănci, ordonându-le să se aşeze cu spatele la perete, de jur-împrejurul clasei.

Colegii au înţeles că trebuie să se supună, deocamdată. Orice împotrivire le-ar fi agravat situaţia, ori niciunul dintre noi n-avea nevoie de aşa ceva.

Când „stârpitura”, cum i-a zis cineva după aceea, ajungea în dreptul lor, băieţii întindeau, pe rând, mâinile, ca cerşetorii, primind pe fiecare palmă câte două lovituri ţie nuia, aplicate cu furie şi putere. Când a terminat cu ultimul, bătăuşul gâfâia, obosise. Broboane de sudoare îi apăruseră pe fruntea înaltă, peste care se revărsau şuviţe de păr.

Niciunul dintre băieţi n-a scos nici cel mai mic cuvânt.

Fiecare îşi înghiţea cum putea mai bine durerea şi ura. Unii dintre ei se gândeau, desigur, la răzbunare. Şi, de fapt, n-ar fi fost o răzbunare, ci o plată întârziată, făcută j cu aceeaşi monedă. Pentru că, încă o dată precizez, deşi noi greşiserăm, nu aşa trebuia sancţionată vina unor copii. Vă, întrebaţi, cum de se tolera atunci bătaia în şcoală? Întâmplarea pe care v-o povestesc se petrecea cu câteva luni înainte de reforma învăţământului din 1948. Atunci a fost, interzisă bătaia ca modalitate de sancţionare a diferitelor greşeli.

Unii dintre colegii mei au primit această prevedere a legii cu părere de rău, afirmând, mai în glumă, mai în serios: „Fir-ar să fie, s-a interzis bătaia tocmai când am ajuns şi noi în cursul superior!” adică în situaţia de-a o putea aplica celor mai mici decât noi!...

Mă uitam, pe rând, la colegii mei. Unii dintre ei îndrăzneaţi să mă privească în ochi, cerându-mi parcă iertare pentru nesăbuinţa lor, la care le-am fost părtaş, în timp ce alţii priveau drept înainte, înstrăinaţi parcă de propriile lor fiinţe, înstrăinaţi mai cu seamă de momentele înjositoare prin care cu toţii treceam...

11

— De câte ori trec prin „Piaţa Buzeşti” din Capitală, fără să vreau încetinesc pasul, dacă sunt pe stradă, iar dacă mă aflu în tramvai, troleibuz sau în vreo maşină privesc pe fereastră, caut cu ochii un loc anume... şi mă întreb, de fiecare dată: „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele?”

— Care opinci, unchiule Geo? întrebă Alexandru.

— Cum „care”? Acelea din cauciuc gros, tăiat dintr-o anvelopă de maşină... alea, frate, cu „nasul” într-o parte,

butucănoase, da' bune, bune, că puteam să bag în ele nu ştiu câte obiele să nu-mi mai degere picioarele. Mi le cumpărase soră-mea, Gabriela, în timpul războiului!... Tot nu vă amintiţi?! Nu v-am povestit despre ele?... Mă mir!... fiindcă eu, de câte ori-trec prin „Piaţa Buzeşti"...

...Era în vara anului 1946! Secetă mare, foamete!... Se luptau bieţii oameni să-şi revină după război. Munceau ca disperaţii la refacerea ţării — cei care erau învăţaţi să muncească, cei din fabrici, ateliere, de pe ogoare, că erau şi unii care, ca şi altădată, învârteau doar afacerile, şi le mergea bine, al naibii de bine! — munceau cei mulţi şi amărâţi, dar, colac peste pupăză, pe lângă nenorocirile aduse de război, a mai venit şi seceta aceea cumplită, încât, ce să mai vorbim, îţi venea să-ţi plângi singur de milă. Munceau oamenii mai mult nemâncaţi, răbdau de foame şi ei, şi copiii lor, răbdau până ce... uneori se sfârşeau...

În satele noastre, pe-aici, era şi mai greu. Nu tu grâu, nu tu porumb, se uscase şi iarba, nici vitele nu mai aveau ce mânca! Greu, greu de tot!...

Fiecare familie se descurca cum putea. Când făcea unul rost de un dublu de mălai sau de făină, dădea un ciur- două şi vecinilor.

„Mor bieţii capii de foame, cum să te lase inima să nu le dai?! spuneau cei care erau în stare, din când în când să-şi ajute vecinii.

Noi? Aşa cum ştiţi! Eram nouă guri la masă: şapte copii, mama şi tata! Biata mama şi, mai ales, bietul tata.

Se uitau peste noi când ne adunam în jurul mesei mici, rotunde, fiecare cu strachina în mână. Da, acum ne modernizasem, nu mai mâncăm toţi dintr-o strachină, pe care altădată o aşeza mama în mijlocul mesei şi-o umplea de nu ştiu câte ori până să ne săturăm. Nici n-apuca să se întoarcă spre oală, că strachina se şi golea.

„Dumnezeule, Doamne, voi o să-mi mâncaţi şi

urechile!” zicea ea, privindu-ne... cu drag! N-ajungea niciodată să stea în rând cu noi la masă. Ea trebuia să care, să care şi să toarne în strachina de la mijloc, în care noi ne amestecam. Şi ne ciocneam lingurile de lemn. Acum însă, cum vă spuneam, ne modernizaserăm. De sân’ Petru se făcea, în fiecare an, un târg, la Câmpulung. Mergeam şi noi la târg. Ne îmbrăca mama cu ce aveam mai bun, ne urcam cu toţii în căruţă şi-o porneam. Fiind însă vară, cald, nu ne încălţam niciodată. Şi de-am fi vrut să ne încălţăm, parcă aveam cu ce?!...

Mama însă se încălţa! Avea nişte pantofi de lac, ascuţiţi la vârf, cu tocuri înalte... de când fusese mireasă, adică de vreo optsprezece ani. Îi cumpărase tata atunci şi ea... îi e păstra! Erau încă buni, nu se rupseseră, nici măcar nu-i pingelise vreodată...

Nu se poate? Nu vă vine să credeţi? De ce? Păi iată cum stăteau lucrurile: înainte să-i cumpere, tata cred că nu s-a uitat prea bine la picioarele mamei, în orice caz nu i-a luat niciun fel de măsură, s-a dus la Piteşti, ori la Câmpulung, nu ştiu unde s-o fi dus, a intrat omul în prăvălia unui negustor, a spus că vrea nişte pantofi. De care?” l-o fi întrebat-negustorul şi i-a arătat mai multe feluri, până ce s-a hotărât. „Ăştia!” va fi zis tata atunci, părându-i-se cei mai frumoşi. „Ăştia? a întrebat, probabil, negustorul, eşti sigur de măsură, ce număr poartă soţia sau fata pentru care îi cumperi?”

„Nu ştiu ce număr poartă, cred că, a răspuns tata, dar sper să se potrivească!” Şi i-a luat.

De potrivit s-au potrivit ei, dar... nu chiar de tot.

„Mă cam strâng, Ioane, a zis ea când i-a pus prima dată în picioare, dar sunt tare frumoşi, s-or mai lăsa ei!”

„Se lasă, se lasă! a asigurat-o tata, şi-or să fie numai buni!”

Nu ştiu de ce, cu timpul, pantofii, în loc *să se lase,* cred că s-au mai strâns întrucâtva. La urma urmei, eu cred era şi firesc, s-au mai scorojit şi ei, fiindcă mama când se

„încălţa” cu pantofii, îi lua, de fapt, în mână şi mergea desculţă până la târg, până la... te miri unde se ducea şi ea. Acolo punea pantofii în picioare, călca cu ei de parcă şi-ar fi călcat pe ochi, aşa că, în curând, îi scotea şi... picioarele, fiind iarăşi la largul lor, ziceau „bogdaproste”. În felul... acesta pantofii rămâneau mereu noi. I-a mai păstrat mama, io! încă vreo şapte-opt ani de-atunci până când, plictisindu-se de ei, i-a dat unei rudărese pe un căruţ (o jucărie din două roate de lemn, legate de osie — tot de lemn — cu o coadă prinsă de mijloc. Se putea alerga cu el prin curte...) Fraţii mei mai mici s-au bucurat de căruţ, iar rudăreasa a zis că-şi încalţă fata ei cea mai mare şi-o face cocoană!”...

La târgul din vara aceea, nu prea aveai ce să cumperi. Nici măcar turtă-dulce nu se mai găsea. Venise un pârlit de negustor cu nişte făină, o tot frământa pe-o scândură, în faţa oamenilor, apoi lua câte un strop şi-l arunca deasupra unui căzănel cu ulei, sub care ardeau nişte cărbuni, Stropul de cocă şi drojdie se umfla pe dată, negustorul îl învârtea de câteva ori, pe-o parte şi pe alta, cu un băţ pe care i-l înfigea în mijloc şi-ţi oferea — gogoaşa, strigând cât îl ţineau plămânii: „Ia gogoaşa, neamule! Ia gogoaşa-nfuriată! Ia gogoaşa!”...

Ne-a luat şi nouă tata câte o gogoaşă, că n-a scăpat de noi, dar, ce să vă spun, ne-am dezumflat pe loc, nu e bună de nimic. Cel puţin mie nu mi-a plăcut. Mai bună era plinea pe care-o făcea mama!

Ne-am plimbat mai departe prin târg şi-am dat de unii cu oale şi străchini. Erau frumoase, smălţuite, cu fiori şi nici nu le vindeau scump.

„Ia-mi şi mie o oală, a zis Nelu, fratele cel mic. Vreau o oală, o oală şi-o strachină! Tată, te rog!” a adăugat copilul.

„Ce zici, femeie?” a întrebat tata, uitându-se la mama.

„Ia-le, ce mai aştepţi?! Măcar, dacă nu vor avea mâncare de-ajuns, să aibă cel puţin străchini!” a spus ea zâmbind amar.

A cumpărat tata zece oale şi zece străchini, a zis că cine ştie? poate se mai sparge vreuna, să fie acolo!

…De-atunci, de fiecare dată când ne adunam în jurul mesei mici, rotunde, cu străchinile în mină, tata se uita trist peste noi şi se gândea cu ce să le mai umple?!…

În vara aceea fusese de nu ştiu câte ori „pe Vlaşca” (aşa numeau oamenii de pe la noi satele din Bărăgan, unde se cultivau, pe suprafeţe întinse, cât vedeai cu ochii, grâul şi porumbul). Făcuse câte un drum aproape în fiecare săptămână. Pleca duminică noaptea — spre luni şi se întorcea abia sâmbăta. Făcea sute de kilometri pentru ca să poată aduce un sac de grâu sau de porumb.

Pornea cu căruţa plină de scânduri, laţi pentru garduri, uluci, paturi (lemn se găsea pe la noi destul) şi venea, cu toată această marfă, cu un sac pe care nici nu-l vedeai în căruţă, un singur sac de grâu sau de porumb care ne ajungea — nouă şi cailor — o săptămână, atât! Săptămâna viitoare trebuie să plece iarăşi, şi iarăşi!… „Până când Doamne, până când? se întreba tata.” „Până vom ieşi din nenorocire, omule, până atunci! îi răspundea mama îndârjită. Vrei să-i lăsăm tocmai acum să moară de foame? Spune!”

„Dar m-au speriat, femeie, m-au speriat pur şi simplu, mai zicea tata. Nu ştiu ce se întâmplă cu ei, că mănâncă mai mult decât de obicei. Altădată, ţi-aminteşti, îi rugai cu mâncarea. Acum sting totul, ca de frica morţii!”

Într-adevăr, şi nouă ni se părea că mâncăm mai mult decât de obicei, „mâncăm ca de frica morţii”, cum zicea săracul tata. Parcă nu ne mai săturam!…

Imediat ce aducea grâul, alergam cu el la moară şi îl măcinam. Mama înmuia făina, o amesteca cu drojdie, o

ţinea puţin la dospit şi, când era totul gata, încingeam cuptorul cel mare de sub şopron, până ce vatra era numai bună ca să primească rotogoalele de cocă. În timp ce pâinea se cocea, nu era chip să ne alunge de lângă cuptor. Îi tot dădeam târcoale cu nasurile alungite, scâncind de plăcere şi înghiţind în sec.

Momentul cel mai aşteptat era scoaterea pâinii!... Atunci ne împingeam, ne înghionteam, care pe care, spre cât mai aproape de mama... „Astâmpăraţi-vă, măi diavolilor!” striga ea la noi, şi, uneori, ne „astâmpăra” cu câte o jordie pe spinare. „Na! Na! ne atingea pe unde apuca, nu vă mai săturaţi, are dreptate taică-tău, trageţi a sărăcie!” zicea cu năduf. „Mai săraci decât atât?” a dat, într-o zi, o replică „deşteaptă”, fratele cel mijlociu... „Decât atât? a răspuns mama plină de furie. Să nu ajungi, băiatule, să vezi cât de săraci pot fi unii oameni şi cum se moare de sărăcie! Voi, de-bine-de-rău, aveţi ce mânca. Fiecare înghiţiţi câte o jumătate de pâine pe zi, başca străchinile pline cu lobodă. Să vă văd ce faceţi când nu le veţi mai avea?!”

Îi venea să plângă de necaz. Se trudea atâta pentru noi, şi ea şi tata, şi tot nu eram mulţumiţi?!...

Şi-apoi, să fim drepţi: faţă de alţii, despre noi, adică despre familia noastră, nu s-ar fi putut spune că răbdam de foame. Dimpotrivă! În primul rând era loboda! Dintre toate bălăriile care se puteau mânca, nu ştiu cum se făcuse că, în ciuda secetei, numai loboda creştea, puzderie de lobodă prin grădină, pe lângă garduri... O culegeam, o spălam bine, o opăream şi-o puneam la fiert cu zarzavaturi, în fine, cu tot ceea ce trebuia. Uneori o acream cu corcoduşe, dar cum acestea erau puţine, mama a pus într-o zi, în tuciul cu lobodă (aveam un tuci mare în care o fierbeam), lapte bătut (fătase vaca, de curând, şi lapte aveam). A ieşit nemaipomenită şi, unde pui, că era şi mai hrănitoare.

„Porţia” de pâine, o jumătate de pâine pe zi, o împărţeam în trei bucăţi: pentru dimineaţa, la prânz şi scara. Când ne aşezam la masă, flecare îşi ţinea bucata lângă el dar, spre surprinderea mamei, nimeni nu mânca din pâine. Mâncam lobodă goală... sau ceea ce ne mai dădea mama.

„Şi cu plinea ce faceţi?” a întrebat ea când ne-a observat întâia oară.

„O mâncăm la sfârşit!” am răspuns noi în cor. La sfârşit” însemna după ce ne ridicam de la masă. Atunci, cu bucata de pâine în mână, fiecare pleca la treaba pe o avea de făcut, prelungind astfel plăcerile mesei. Mama s-a minunat şi ne-a lăsat în pace. Fără îndoială, nu era bine ce făceam, pâinea trebuia mâncată o dată cu loboda sau cu ceea ce ne mai punea mama pe masă, dar noi, de frica foamei, voiam să putem spune mai mult timp că mai avem ceva de mâncat. Iar când acel *ceva* era un colţ de pâine, eram foarte fericiţi. Mi-e cam ruşine s-o spun, dar mărturisesc totuşi, că de-atunci am rămas cu o pornire interioară pe care, uneori, nu mi-o pot stăpâni nici acum: când văd un colţ de pâine rumenită, îmi vine să-l mănânc, chiar dacă cu câteva secunde înainte am înghiţit ultima bucăţică din cel mai delicios tort...

În vara aceea, lipsisem trei săptămâni de acasă. Îmi câştigasem pâinea singur, cum spunea tata. Şcoala Normală, al cărui elev eram, avea, după cum v-am spus, o grădină mare de pomi fructiferi, o altă grădină de zarzavaturi, fermă de vite, porci, păsări... Toate acestea trebuiau îngrijite şi în timpul vacanţei de vară. Şi, cum un învăţător avea nevoie să cunoască şi să fie în stare să îndrume sau să facă tot ceea ce trebuie într-o adevărată gospodărie, elevii erau solicitaţi, pe rând, *să facă practică* în acest domeniu. Îmi venise şi mie rândul în vara aceea...

De-abia mă întorsesem de la Câmpulung. Pot să spun că mă simţeam destul de bine. Viaţa în cele trei săptămâni fusese mai puţin severă decât în perioadele de cursuri.

În primul rând nu mai aveam de învăţat, de scris teme, nu ne mai asculta nimeni. Nu m-am mai visat în nicio noapte scos la lecţie!...

În al doilea rând, nu mai aveam grijă de niciun fel de bagaj: lucrurile toate, le luase tata acasă, la sfârşitul anului, urmând să le aducă, din nou, la toamnă. În asemenea împrejurări, ne dădea şcoala totul. Eu n-aveam decât hainele de pe mine — şi pe acestea nu le mai păzeam de nimeni pentru că n-ar fi tentat intr-adevăr pe nimeni. Nu era uniforma de şcoală, erau nişte trenţe cu care lucram la grădină...

Vai! ce spaimă am tras în noaptea în care am dormit pentru prima dată la Şcoala Normală. Abia venisem în clasa I. Tata mă „depusese" aici cu toată „zestrea" aceea pe care regulamentul şcolii cerea s-o ai.

Înainte de a ne culca, în prima noapte, pedagogul, care se ocupa de clasa noastră, a vrut să stea de vorbă cu noi. Şi-a stat!... Ne-a spus băiatul (era absolvent, din anul acela, tot, al Şcolii Normale) fel de fel! Ne-a învăţat foarte multe lucruri bune: cum să ne purtăm în şcoală, la masă, în sălile de meditaţie, în dormitor, cum să procedăm când vom avea învoire în oraş, cum să învăţăm... Printre altele, către sfârşitul convorbirii cu noi (de fapt el vorbea, iar noi ascultam cu gurile căscate, din ce în ce mai înfricoşaţi, dându-ne seama câte aveam de făcut, întrebându-ne dacă vom fi în stare să le facem cum trebuie, ce se va întâmpla cu noi? pedagogul ne-a atras atenţia, să avem mare grijă de lucruri, să nu rămânem, cumva, fără ele.

Toate ca toate, dar când m-am gândit numai că s-ai putea să rămân fără palton, ori fără bocanci, sau fără

haină, pantaloni, m-a cuprins spaima. Drept pentru care, când s-a anunţat stingerea în dormitor, eu mi-am strâns tot ceea ce dezbrăcasem de pe mine, inclusiv bocancii, am desfăcut uşor cufărul şi-am înghesuit totul acolo. Am încuiat la loc cu lacătul, iar cheile le-am ascuns între burduful de pernă şi faţa ce-l acoperea. Am întors perna cu cheile în jos şi m-am culcat. Vorba vine: m-am culcat; de fapt, m-am zbuciumat toată noaptea căutând bocancii, pe care, în vis, mi-i furase, totuşi, cineva. Când m-am trezit leoarcă de sudoare, deşi în dormitor nu era prea cald şi am văzut că nu se întâmplase nimic (ca să mă conving am căutat în ladă şi-am văzut că bocancii erau neclintiţi), m-a cuprins o adevărată fericire. Am adormit din nou, visând, de data aceasta, că sunt acasă, la râu şi că mă scald cu fraţii mei mai mici. Deodată apa s-a făcut rece şi eu am început să tremur. M-am trezit. Mă dezvelisem, iar în dormitor se făcuse frig.

Spaimele s-au prelungit şi în alte nopţi, până ce m-am convins şi eu, şi alţii că n-avea cine să ne fure lucrurile. Eram cu toţii copii de ţărani, nu se putea bucura unul la ceea ce era al altuia.

Totuşi, grija rămânea grijă. Acum însă, în vacanţi, ea dispăruse. În plus, pot să spun şi acest lucru, fiindcă mama nu mă mai aude, mâncarea de la şcoală mi-a plăcut mai mult decât cea de acasă. Cu excepţia micului dejun, când beam surogat de cafea (cafea „Unica”), dar, în loc depline, ne dădea câte o felie de mămăligă (vă închipuiţi — cafea cu mămăligă), ceea ce mi se oferea la prânz şi seara era destul de bun: îmi plăceau ghiveciul, varza, fasolea, musacaua de cartofi. Poate că şi mâncarea de la cazan avea mai mult gust, poate, văzându-i pe ceilalţi mâncând cu poftă, mă îndemnam şi eu, oricum, cert este că m-am întors acasă cu câteva kilograme câştigate în greutate. Şi, cum, pe-atunci, eram atât de mic, ele mi-au prins foarte bine…

… „Văd că te-ai îngrăşat, ce-ar fi să facem un drum împreună pe Vlaşca?” mi-a spus tata într-o duminică.

M-am dat peste cap de bucurie. De când aşteptam eu lucrul acesta. Fiind la şcoală, în ultimii ani nu mai călătorisem cu tata aproape nicăieri. Zis şi făcut! În aceeaşi noapte mă îndreptam spre necunoscut…

„Pe Vlaşca” nu fusesem niciodată. Ca o surpriză, pe care n-a mai putut-o păstra până în momentul respectiv, tata m-a înştiinţat, a doua zi, că, la întoarcere, vom trece şi prin Bucureşti. Unul din visurile mele de copil era pe cale să se îndeplinească. Auzisem multe despre Bucureşti; de asemenea, citisem unele lucruri, dar de văzut nu-l văzusem niciodată! Nerăbdarea cu care număram zilele până la aceea în care urma să trecem prin capitala ţării era deci justificată.

Drumul „pe Vlaşca” a fost obositor! Am rătăcit mai multe zile prin. Tot felul de sate cu case prăpădite, multe fără garduri care să împrejmuiască ogrăzile, cu drumuri în care te înecai în praf, cu oameni amărâţi ca şi noi.

Cel puţin pe la noi aerul era mai curat, vedeam în fiecare zi râul curgând, zăvoiul, pădurea… Era altfel J Nu mi-a plăcut „pe Vlaşca!”…

Am umblat mult până am reuşit să vindem amărâtele acelea de paturi cu care plecaserăm de-acasă. Cu banii obţinuţi, tata a cumpărat, ca de obicei, un sac de grâu. Pentru atâta ajungeau.

Singura bucurie, în tot drumul, a fost aceea că la o casă unde-am dormit într-o noapte, gazda ne-a dăruit, la plecare, o pâine mare, albă, abia scoasă din cuptor. Nu mai văzusem până atunci pâine atât de mare. De bună, nici nu mai vorbesc. Mi se părea nemaipomenită! (La noi, v-am spus — făina se măcina la moară de apă, iar pâinea, făcută dintr-o asemenea făină, nu era prea albă. Din contră!) Tata m-a lăsat să mănânc din ea cât am vrut eu, pe săturate. Atunci mi-am adus aminte că, de câte ori

aducea el, de la Piteşti, ori de la Câmpulung, ori din altă parte, câte o pâine albă, rotundă şi subţire, lipie — îi spuneam noi — îmi venea să-i zic: „De ce nu aduci odată una întreagă numai pentru mine?” Dar mi se oprea întrebarea în gât, când mă uitam şi vedeam câţi mai erau pe lângă mine în ograda noastră. „N-ar fi avut şi ei dreptul să ceară la fel?” mă gândeam. „Şi-atunci? De unde?”

Acum însă tata a zis: „Mănânci cât vrei!”

Parcă tocmai de aceea am mâncat mai puţină decât oricând. După vreo două zile, văzând pâinea aproape întreagă, m-a întrebat: „Ce ai, mă, nu-ţi place?”

(El mânca pâine neagră, adusă de-acasă.)

„Ba da! am răspuns ed. Cum să nu-mi placă? Asemenea minune?!”

„Atunci?” a adăuga* tata nedumerit.

„Celorlalţi nu le ducem nimic?” am zis eu, gândindu-mă cum o să se bucure Nelu, şi Nuţa, şi Costel, şi ceilalţi când o vor vedea. Aş fi vrut s-o vadă aşa mare, întreagă, dacă s-ar fi putut. Dar, ce să fac? Nu rezistasem, mâncasem cam vreun sfert din ea.

„Mănâncă, Geo, taică, mănâncă, băiatule, m-a îndemnat tata, mângâindu-mă pe cap. Celorlalţi le cumpărăm noi alta de la Bucureşti. Şi-apoi asta se învecheşte până când ajungem noi acasă. E păcat de ea, n-o să mai fie bună!” a adăugatei.

„E burtă şi mai veche, am răspuns eu *înţelept,* abia se mănâncă mai puţină!’”

Tata m-a lăsat în pace, văzând că n-o scoate la capăt cu mine.

Într-o dimineaţă (era a patra zi de când plecasem de-acasă), tatii mi-a spus:

„Astăzi pe la prânz suntem în Bucureşti! Ne oprim undeva, găsim noi un loc, mâncăm şi bem şi-o bere. Ţi-am promis doar de-atâta timp!”

Freamătul de dinăuntru s-a stârnit şi mai tare.

Mărturisesc că mi-era teamă ca tata să. Nu se fi răzgândit. De aceea, nici n*am îndrăznit să-l întreb.

„Va să zică nu s-a răzgândit!” Începuse să cânte ceva în mine. „Deci văd Bucureştiul, văd Bucureştiul! Astăzi pe la prânz!”

Cât putea să mai fie până la prânz? Nu mult, în orice caz. Soarele se ridicase sus pe boltă, noi mergeam de câteva ore. Roibu şi Mocanu trăgeau în voie, căruţa fiind aproape goală. Un sac de grâu era o nimica toată. Mai greu era coviltirul, care ne apăra de eventuala ploaie şi, într-o măsură, de răceala nopţii. (Dar unde nu venea ploaia!.»)

Bucureştiul mi-a plăcut, cu toate că în mintea mea fi vedeam altfel: grandios, cu străzi largi, cu lumini multe! Ce mai, altfel!

După cum aveam să înţeleg mai târziu, de fapt noi am trecut atunci printr-o margine de Bucureşti, care era normal să nu mă impresioneze cine ştie cât!

Berea însă nu mi-a plăcut!... Mai întâi că am văzut cănile acelea mari cu spuma de un lat de palmă, ajungând până la gură. Lichid cu spumă nu văzusem până atunci, în afară de lapte. Şi nici la lapte nu-mi plăcea spuma.

În al doilea rând, berea nu mi-a plăcut fiindcă era... amară! Eu îmi închipuiam că cine ştie ce bunătate nemaiîntâlnită trebuie să fie!... Când colo?... o zeamă galbenă cu spumă şi, pe deasupra, amară!

„Asta e berea!” m-am mirat eu, strâmbându-mă din clipa în care îmi înmuiasem, cu sfială, buzele în cana aceea de sticlă pe care abia o ţineam în mână.

„Ce e, mă, nu-ţi place?” mă întrebă tata.

„Sigur că nu-mi place, am răspuns pe jumătate revoltat. Ziceai că e... aşa şi pe dincolo! M-ai amăgit de pomană! mai spusei împingând cana din faţa mea. Bea-o dumneata!”

„Bă, neam de traistă ce eşti! mă «apostrofă tata, zâmbind. Să nu mai spui nimănui acest lucru, că te faci de râs! Cum să nu-ţi placă berea? Păi tocmai ăsta e farmecul ei, gustul amărui!”

„O fi, mie nu-mi place! răspunsei cam în silă. Şi, ca să nu rămân dator, adăugai: Iar în ceea ce priveşte «neamul»... de care ziseşi, mă mângâi cu faptul că nu sunt neam cu dumneata!”

Tata, râzând acum de-a binelea, a luat în mână şi halba mea (am aflat că aşa se chema cana aceea) şi-a băut-o pe nerăsuflate! Apoi mi-a comandat şi mie un sirop; fiindcă, „e dulce!” a subliniat el ironic.

Nu mi-a păsat de ironia lui, am băut siropul, deoarece îmi era sete şi mă usturau pe gât mititeii aceia pe care-i mâncasem (tata comandase, mi-aduc aminte, cu mare satisfacţie: „Mici şi bere!” crezând că o să mă facă praf! Dar nu mă făcuse!) Astăzi însă n-aş putea spune că. Mi-am păstrat aceeaşi părere. Îmi plac şi micii, şi berea!

Mă rog, după ce am terminat de mâncat, tata a plătit, a mai cumpărat câte ceva pentru cei de-acasă şi-am plecat.

La un moment dat, a oprit iarăşi caii şi mi-a spus: „Suntem în Piaţa Buzeşti!” (Şi până atunci îmi tot spusese: aici e strada cutare, asta e piaţa cutare, aceea e statuia lui cutare, dincolo e... nu ştiu care instituţie, el le ştia intr-adevăr, fiindcă în timpul războiului, un an stătuse concentrat în Bucureşti şi apoi fusese trimis pe front.) „Rămâi lângă cai, a mai adăugat tata, mă duc aici, după colţ, la o farmacie, să cumpăr nişte doctorii pentru maică-ta!” (Mama era deseori bolnavă şi, probabil, îl rugase să-i cumpere vreo doctorie care numai la Bucureşti se găsea.)

La farmacie a zăbovit cam vreun sfert de oră.

„Nu era deschis, mi-a explicat el, a trebuit să aştept până a sosit ora!”

„Nu-i nimic, am mai căscat şi eu gura!” i-am răspuns în vreme ce pornea căruţa.

După câtva timp, am ieşit din oraşul în care

aşteptasem atâta să ajung. Nu eram nici bucuros, dar nici trist. Tata mâna caii tăcut. Din când în când, întorcea capul spre mine, părându-i-se că parcă nu mă aflam în apele mele.

„Ce ai, mă, de ce te foieşti aşa? mă întrebă, la un moment dat. Ţi-a plăcut Bucureştiul?”

„Aşa-şi-aşa!” răspunsei.

„Păi, sigur, zise el aproape scos din sărite, ţie nimic nu-ţi place! Ia pleacă de-aici şi încalţă-te. Nu vezi că s-a lăsat frigul?”

Ne apropiam de Pădurea Rîioasa (sau Rîioasei, n-am ştiut niciodată bine cum îi zice). Se întuneca şi, într-adevăr, începuse să-mi fie puţin frig.

„N-ai auzit ce-am spus? reluă tata văzând că nu mă mişc din poziţia în care mă aflam lângă el, acolo, în faţa căruţei. Treci şi te încalţă, că ai să răceşti. Nu vreau să te aud din nou tuşind”.

„Cu ce să mă încalţ?” întrebai eu cu un aer de nevinovat.

„Cum, cu *ce* să te încalţi? Cu opincile!”

„Care opinci?”

„Mă, pe tine te doare capul? mă luă tata la rost de-a seriosul. Opincile cu care ai plecat de-acasă, care altele?! … Te rog să mă scuzi că nu ţi-am luat bocancii, mai zise el ironic, am uitat, când am plecat de-acasă, că o să trecem prin Bucureşti… Şi aici vocea îi scăzu pe neaşteptate… Poate că ar fi trebuit să-i iei cu tine, totuşi, adăugă el nespus de cald. Aşa n-ai mai fi umblat desculţ prin oraş… Fir-ar să fie de sărăcie, că n-am putut să-ţi cumpăr şi ţie nişte ghete!” mai zise cu ciudă şi cu sincer regret…

Abia îmi stăpâneam lacrimile. Purtam de trei ani o pereche de bocanci, pe care mi-i cumpărase o dată cu uniforma de şcoală. Tălpile se subţiaseră şi se desprinseseră din cusături. Ca să nu-i duc la cizmar, îi

legasem singur cu nişte sârmă, aşa puteam să-i mai port şi în anul următor. În vacanţă, nu mă încălţam cu ei decât în zi de sărbătoare. Şi asta dacă plecam undeva de-acasă. În rest, dacă era nevoie, apelam la opinci... la aceleaşi opinci pe care le purtam de vreo şapte-opt ani. Mi le cumpărase, în timpul războiului — cum v-am spus — sora-mea, Gabriela. Atunci, mi s-au părut foarte bune: erau făcute dintr-un cauciuc gros, tăiat dintr-o anvelopă de maşină, care nu mai putea fi folosită. Aveau „nasul” într-o parte, nu drept, ca cele pe care le purtasem înainte şi care, fiind înguste în părţi, îmi intrau totdeauna zăpada şi apa în ele. Umblam mai mult ud la picioare. Aşa că... m-am bucurat când le-am văzut, m-am simţit bine În ele un an, doi, trei, cinci — dar acum mă săturasem, „ca de mere pădureţe”, cum se spunea pe la noi, nu le mai puteam vedea în faţa ochilor. Şi, totuşi, la ele mă întorceam, dacă era frig şi trebuia să mă încalţ.

„Ia-ţi opincile, mi-a spus tata, când am plecat la drum. Noaptea e frig şi va trebui să te încalţi!”

Le-am luat, m-am şi încălţat cu ele, în câteva nopţi, dar în Bucureşti, când am văzut pe toţi cei care mergeau pe stradă încălţaţi şi nu cu opinci, m-a cuprins o jale pe dinăuntru. Îmi plângeam singur de milă, dar nu spuneam nimic. Până şi tata avea nişte bocanci în picioare!... Numai şu!... Şi-atunci mi-a apărut foarte clar un lucru: totul e din cauza opincilor, mi-am zis. Astea mă îngroapă şi nu mai. Scap de ele. Am avut chiar un gând sinistru: „Cum mi-ar sta mie, băiat tânăr, în coşciug şi cu opinci în picioare?!”...

M-am scuturat ca de ceva ce nu putea să fie adevărat. „Până să mor mai am, de ce să mor eu de-acum?” mi-am zis, autoîncurajându-mă!

„Dar de opinci trebuie să scap, neapărat, chiar acum! Că altfel”...

Eram în locul pe care tata îl numise „Piaţa Buzeşti”. Stăteam lângă cai şi priveam în jur. În momentul în care

mi-am zis: „Acum!” am şi sărit din căruţă, am scos opincile de unde se aflau, de sub un maldăr de fân, le-am legat frumos împreună, reţinând, pentru orice eventualitate, ciorapii şi obielele, le-am înfăşurat repede într-un jurnal pe care-l cumpărase tata (voia să vadă ce mai e în ţară, în lume; parcă nu-i ajungea ce vedea cu propriii lui ochi) şi» binişor, am coborât prin spatele căruţei. Le-am potrivit undeva, la îndemână. Când tata s-a întors şi-a pornit căruţa eu am rămas câţiva paşi în urmă, ani luat frumuşel pachetul de unde-l ştiam şi... l-am aşezat lângă primul stâlp de telegraf... sau de lumină electrică, nu m-am uitat ce fel era; ce, parcă stâlpul mă interesa pe mine? Mi-am zis, în gând: „Să le poarte sănătos cine le-o găsi! Să le mai poarte şi altul, că eu m-am săturat!” Şi, ţuşti! în căruţă! M-am ascuns în spatele tatii şi nu m-am mai imitat înapoi de teamă să nu mă fi văzut cineva şi să mă strige... spunându-mi că mi-am pierdut nu ştiu ce. Atâta i-ar fi trebuit tatii, ar fi fost vai de urechile mele! A$&, acum... m-a bombănit cât m-a bombănit, când a aflat că nu mai arc încotro, că va trebui să-mi cumpere ghete, şi-apoi... a tăcut, ce era să mai facă?!...

Mă strecurasem adânc sub coviltir, îmi pusesem ciorapii în picioare şi le băgasem aşa sub fân. Tata îndemna caii de *zor* ca să traversăm mai repede pădurea aceea întunecoasă, loc în care se petrecuseră multe tâlhării.

În mod obişnuit ar fi trebuit să-mi fie teamă. Dar gândurile mele erau în altă parte: aveam în faţa ochilor pacheţelul pe care l-am aşezat cu grijă, ca pe ceva de preţ, lângă stâlpul din marginea acelei străzi bucureştene.

„Cine, oare, l-o fi găsit?” Răspunsul nu l-am aflat nici până astăzi!

De aceea, de câte ori trec prin Piaţa Buzeşti, fără să

vreau încetinesc pasul, dacă sunt, pe stradă, iar dacă mă aflu în tramvai, în troleibuz sau în vreo maşină, privesc pe fereastră, caut cu ochii un loc anume... şi mă întreb, de fiecare dată: „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele?!”...

12

— Perioada practicii de vară era pe sfârşite. Ca în fiecare an, şi în vara aceea petrecusem, mai bine zis muncisem, două săptămâni în grădina şcolii. Îmi plăcea mai ales să cosesc: trifoi, lucernă, la nevoie şi iarbă. Iarba se cosea mai greu, şi-apoi locurile pe care creştea iarbă, doar simplă iarbă, erau cele pe care nu se putea cultiva altceva, adică acea parte de deal din vasta grădină a liceului. Să coseşte pe deal, nu era atât de uşor. Tăiam brazdele de-a curmezişul coastei. Lăsam în urmă cărări, cărări în trupul moale şi verde. Oţelul lucitor murmura un cântec monoton şi blând, vrând parcă să potolească tremurul abia perceptibil al firelor de iarbă ce-şi primeau cu demnitate sfârşitul.

Cu voia sau fără voia directorului de serviciu, ori a profesorului care răspundea în perioada respectivă de activitatea ce-o desfăşuram, dormeam, uneori, în nopţile calde şi frumoase, în căpiţele de fân proaspăt cosit. Aşterneam o pătură dedesubt şi ne înveleam cu alta până sub bărbie şi astfel, ascultând răsuflarea pământului şi ţârâitul adormitor al greierilor, întrebam cerul de unde şi-a luat atâtea făclii pe care să le pună de veghe la căpătâiul lumii adormite.

Într-o dimineaţă, directorul şcolii a chemat de urgenţă la cabinetul său pe unul dintre băieţii de la practică. Era un elev mai mare decât mine cu vreo doi ani. Învăţa bine şi, pe deasupra, era responsabilul formaţiei de fanfară a

liceului, din care făceam şi eu parte. Începusem ca toboşar. După câtva timp, profesorul instructor m-a trecut la unul dintre instrumentele de suflat care aveau menirea să realizeze acompaniamentul, iar peste un an ajunsesem în elita fanfarei, numărându-mă printre trompetişti, cei care dădeau de fapt viaţă oricărei melodii. Cântam alături de elevul chemat în dimineaţa aceea de director…

Costel, aşa se numea băiatul, Costel Popa, s-a întors după câteva minute îngrijorat. Se nimerise ca în perioada aceea să fie prezent în şcoală (la activitatea practică) mai mult de jumătate din efectivul fanfarei, reprezentând fiecare compartiment artistic. Nu lipsea nici cel care avea în răspundere toba mare şi nici cel ce mânuia cinelele. Aşa încât fanfara putea foarte bine să funcţioneze. De altfel, ne şi adunam în fiecare seară şi cântam până noaptea târziu, cântam pentru sufletul nostru, dar şi pentru plăcerea atâtor altora, ce ne ascultau. Ne instalam de obicei în jurul unui rond mare de flori din faţa clădirii principale a liceului. Astfel, valul de armonii, eliberat de hotarele zidurilor, străbătea întregul parc al şcolii, plutind, mai departe, peste case şi străzi, până în inima oraşului şi înfiorând blânda pace a serilor de vară. „Cântă normaliştii! Ascultaţi, cântă normaliştii!” tresărea, ici-colo, câte un suflet mai sensibil.

De mulţi ani, fanfara Şcolii Pedagogice de băieţi era cunoscută de întreaga urbe. Nicio manifestare mai deosebită nu avea loc în oraş, fără ca din programul ei să nu facă parte şi fanfara noastră. Mai ales în fruntea coloanelor ce demonstrau cu diferite prilejuri ne aflam noi, „băieţii de la fanfară”, mândri nevoie mare, pentru că eram urmăriţi de ochii mulţimii adunate de-o parte şi de alta a străzilor pe care le străbăteam.

„Cântă normaliştii! Veniţi să-i vedeţi pe normalişti”! Şi lumea venea. Iar noi treceam mândri, suflând din toate puterile în alămurile ce străluceau în soare!…

„Băieţi, suntem în mare încurcătură!” ne spuse Costel.

„Ce fel de încurcătură? S-a întâmplat ceva?” l-am întrebat, care mai de care.

„De ce te-a chemat directorul? intervenii eu. Te pomeneşti că nu i-a plăcut cum am cosit. Deşi ieri n-a spus nimic despre acest lucru. Dimpotrivă, ne-a felicitat”.

„Nu e vorba de coasă, Geo, ci de fanfară!”

„De fanfară? Nici aici nu văd încurcătura! Sper că nu s-a plâns nimeni de noi. Cântăm civilizat, lumea spune că şi frumos. Poate nu i-a plăcut faptul că ascultătorii noştri au transformat aleile parcului în ringuri de dans... Asta da, s-ar fi putut să-l supere. Dar îi promitem că vom lua măsuri... „

Îmi dădusem drumul, tocam vorbele ca o moară stricată boabele de porumb, din care ai fi dorit să iasă păsat...

„Termină, o dată, Geo! interveni iritat colegul meu. Nu e timp de glumit, avem de făcut astăzi o treabă foarte serioasă, pentru care nu suntem deloc-pregătiţi. Dar absolut deloc!”

„Vrei să ne explici mai repede despre ce este vorba?” „Despre o înmormântare!” spuse Costel, împrumutând o mină chiar ca de om bun de dus la groapă...

„Înmormântare? Şi ce legătură avem noi cu morţii? Cine a murit?”

„Măi, băieţi, ascultaţi-mă puţin, ascultaţi şi nu mai puneţi tot felul de întrebări, care nu fac altceva decât s. A ne mănânce timpul!”ne-a spus conducătorul fanfarei...

„Tovarăşul director m-a chemat să-mi spună — continuă Costel Popa, văzând că ne-am potolit — că astăzi, la ora 14, trebuie să cântăm la o înmormântare!”

„Ce face?!... se repezi Sergiu Costache, care purta de gât, atunci când defilam, măgăoaia aceea de tobă ce răsuna de se auzea în tot oraşul: bum! bum! bum-bum-bum! Şi Sergiu învârtea mâna într-un anumit fel, de parcă-şi înşuruba ciocanul masiv în aer, după care urma o

nouă serie de lovituri: bum! bum! bum-bum-bum! De când am ajuns noi şi ciocli? reluă băiatul de la tobă. Numai asta n-o făcusem până acum”…

„Într-adevăr, numai asta n-am făcut-o până acum! preciză şi Costel, dar uite că trebuie s-o facem astăzi. Tovarăşul director m-a rugat să înţeleg situaţia. A murit un inginer de la o întreprindere agricolă din nu ştiu ce judeţ. Se afla aici în oraşul nostru, la o consfătuire de specialitate şi, nu mi s-a spus cum, s-a întâmplat, bietul om a murit, cică, la o oră după ce-a fost dus la spital. Acum trebuie transportat în judeţul din care a venit. De la spital şi până la gară, unde sicriul va fi urcat în tren, noi vom conduce mortul în cântec de fanfară”…

Am încremenit, gândindu-ne cu toţii la acelaşi lucru; cum să cântăm la înmormântare, mă rog, cum să conducem un mort fie şi pe o bucăţică din ultimul lui drum (iar bucăţica asta însemna să traversăm aproape întregul nostru oraş), dacă nu ştiam niciun marş funebru?!

De-o oră întreagă cârâiam instrumentele încercând tot felul de melodii… Degeaba! Nimic nu se potrivea!

…Bine, mă deşteptule, dar n-ai putut să-i spui directorului că noi nu suntem fanfară mortuară?!” repetă cineva, a nu ştiu cita oară, în esenţă aceeaşi întrebare.

Răspunsul fusese dat demult: „Găsiţi voi ceva, ar fi spus directorul, la nevoie învăţaţi, până la prânz, un marş funebru. Sunteţi băieţi deştepţi. Am încredere în voi!”

„Ce replică aş mai fi putut da la o asemenea subliniere? Spuneţi şi voi? îşi completase Costel Popa răspunsul. Puteam să încep sa mă lamentez ca o bocitoare, spunându-i că nu avem nici măcar notele muzicale pentru un asemenea marş?”

În tăcerea ce s-a lăsat în sala de muzică, unde ne aflam adunaţi, trompeta în care suflam a început să legene larg, cadenţat, *Marşul triumfal,* pe care îl cântam, de obicei, la

defilări...

Sergiu Costache a înţeles imediat ritmul şi-a început să-l marcheze: bum!... bum!... bum-bum-bum! În ochii lui Costel Popa s-a aprins o lumină. Şi-a dus imediat la gură propria-i trompetă, prinzându-se în hora aceleiaşi melodii, care respira însă într-un ritm nou, dictat de mine... În câteva clipe, toate instrumentele răsunau într-un singur glas şi... într-un singur pas: bum!... bum!... bum-bum-bum!

„Victorie! Victorie! ţiparăm cu toţii, când ne-am luat instrumentele de la gură, după parcurgerea primei secvenţe a marşului. Nu ne venea să credem! Reuşiserăm!”

„Băieţi, încă o dată! spuse Costel, preluând conducerea! De la cap până la sfârşit, în ritmul sugerat de Geo!”

Am reluat marşul de la capăt, larg, legănat, mişcându-ne, în formaţie, în jurul sălii. Când am terminat, mai că ne venea să. Plângem! Ne pătrunseserăm noi înşine de atmosfera ce se crease. Parcă am fi fost la o înmormântare şi am fi ascultat cu adevărat, un impresionant marş funebru.

„Bravo, Geo, bravooo!” au izbucnit apoi băieţii în cor, repezi ndu-se care mai de care să mă îmbrăţişeze. Am simţit mai degrabă loviturile instrumentelor lor în cap, în spate, care pe unde mă ajungeau.

„Încolonarea!” ordonă responsabilul formaţiei!

Ne-am încolonat şi-am ieşit în faţa şcolii, de unde o maşină ne-a transportat la spitalul în care murise inginerul.

Totul era pregătit de plecare. Maşina cu sicriul a pornit-o încet pe bulevard. Încolonaţi, în spatele ei, am pornit şi noi. Ne urma lume multă!

Directorul liceului era cu noi. Nu mai avusese timp să ne asculte lai şcoală, să audă cum cântăm. Ne-a întrebat doar dacă am reuşit să pregătim ceva. I-am răspuns ci „n-

a să-l facem de ruşine!”

Înainte de a începe, ne ticăiau inimile. Eu mai ales mă gândeam că, dacă n-o să iasă’ bine treaba, în capul meu se va sparge totul, pentru că eu am fost cu *ideea.*

După primii paşi făcuţi, la un semn al lui Costel, i-am dat drumul…

începutul a fost uşor, lin, apoi melodia a urcat, a urcat, legănându-se, pentru ca după aceea să se rupă imediat, dureros, căutând tonuri joase, coborând ca un plânset ce se îneca… Apoi, notele gâlgâiau iarăşi în şuvoi ondulat, marcat, la intervale rare, de bubuitul tobei lui Sergiu, care puncta parcă rostogolirea bulgărilor de pământ peste sicriu…

Trăgeam cu coada ochiului spre director. Era un om sobru, serios, un bun pedagog, distingându-se prin aleasă pregătire, sensibilitate reţinută, corectitudine ireproşabilă în comportare şi în muncă, ordine în tot ceea ce făcea, calm desăvârşit! Nimeni nu l-a auzit vreodată ridicând cât de cât tonul în faţa cuiva, oricât de supărat ar fi fost. Dacă erai vinovat de ceva, vinovat grav, astfel că trebuia să ajungi în faţa directorului, ai fi preferat orice fel de pedeapsă în locul unei simple întrevederi cu acela ce conducea şcoala. Şi aceasta în ciuda faptului că directorul, după ce se uita lung la tine, măsurându-te pe toate părţile, ţi se adresa cu un glas blând şi îndurerat, spunându-ţi doar atât: „Băieţaş (indiferent în ce clasă ai fi fost, pentru el tot „băieţaş0 erai), dumneata îţi dai seama că ai greşit?” După care te mai măsura preţ de câteva minute, privind prin tine, dintr-o parte, în alta, cu nişte săgeţi cenuşii ce-ţi răscoleau sufletul până în adâncuri. Pentru ca apoi să adauge: „De data aceasta te iert. Caută să te îndrepţi. Te rog!” Şi-ţi făcea semn să ieşi. Erai liber!

Aduşi într-o asemenea situaţie, cei mai mulţi *vinovaţi* izbucneau în plâns. Dacă le-ar fi dat voie directorul, ar fi îngenuncheat în faţa lui şi i-ar fi sărutat mâna. Dar omul

din spatele acelui birou impozant se ridica şi privea peste tine, parcă, undeva, departe, în viitor, aşteptând să părăseşti încăperea. Era sigur că a doua oară n-o să mai ajungi acolo pentru un motiv asemănător...

Acum păşea liniştit pe lângă noi, pe trotuar, în dreapta lui; Costel Popa. Avea o faţă destinsă, ca de om mulţumit. De altfel, la un moment dat, apropiindu-se mult de Costel, se aplecă spre urechea lui, şoptindu-i cald, părinteşte, în timp ce întindea gâtul, cu cap cu tot, într-o parte, după un gest reflex, ce se repeta la intervale egale: „Bi-ne, tovarăşe Popa, Bi-ne! Foar-te bi-ne!”

Costel întorcea capul spre noi, încurajându-ne din ochi!

Cântam mai departe *Marşul triumfal,* numai de noi ştiut. Lumea era pătrunsă tot mai mult de atmosfera specifică momentului. Se auzeau comentarii pe margini, din care înţelegeam părerea de rău pentru omul, încă tânăr, ce pierise în urma unui accident stupid. Din când în când, câte o batistă se furişa spre ochii înduioşaţi sau înlăcrimaţi. Şi tot din când în când, aceleaşi şoapte la urechea lui Costel: „Bi-ne, tovarăşe Popa, bi-ne! Foar-te bine! Bra-vo!”

Ajunşi în gară, începusem să simţim oboseala. Ne dureau buzele şi plămânii de atâta suflat. Eram nerăbdători să încheiem odată!

în momentele acelea, se pare că responsabilul nostru, Costel Popa, uitase unde se află. Cu trompeta ridicată peste capetele noastre, cânta, cânta pierdut, cu ochii duşi undeva departe. Cânta forţând ritmul, aducându-l astfel la... normal.

În clipa aceea, Costel simţi o mână că îl prinde de gulerul cămăşii, în timp ce altă şoaptă îi pătrundea în urechi şi în suflet: „Ce faci, mă, *nepricopsitul’. E,* urci mortul în tren cu *Marşul triumfal*?”

Nici nu trebuia să privim în spatele lui Costel spre a identifica pe autorul apostrofei. După apelativul

„nepricopsitule”, nu putea fi altul decât profesorul nostru de fanfară.

Într-adevăr, el era! Tocmai se întorcea din concediu. Sosind cu un treti în gară, a fost surprins să ne vadă cântând în urma unui mort. Când a mai înţeles şi ce cântam, l-au apucat furiile. Şi-a lăsat bagajele de-o parte şi-a venit lângă noi. Directorul rămăsese undeva, în spate, nu-l văzuse.

În secunda în care l-am auzit pe „nepricopsitul” (aşa îi rămăsese numele printre noi) apostrofându-ne, am rărit iarăşi ritmul cântecului, aprinzându-ne, dintr-o dată la faţă. Bineînţeles că nimeni, în afară de profesorul nostru de muzică, nu observase schimbarea, după cum nu cred că înţelesese cineva (mai degrabă nimeni nu se gândise) că noi putusem să cântăm altceva decât un marş funebru!

„Bine-ai venit, tovarăşe profesor, mă bucur să te văd! îl auzirăm pe director întâmpinându-l pe dascălul nostru, în clipa în care totul se terminase. Buni băieţi ai, să ştii! S-au descurcat de minune! Chiar dacă au cântat... *Marşul triumfal!*...”

13

Către seară am ieşit în faţa porţii. Stăteam, ca Ilie Moromete, pe bancă şi aşteptam parcă să apară cineva... A apărut după vreo zece minute, vecinul de-alături, nenea Aurică Tudosescu. E tatăl lui Barbu, fostul meu coleg de şcoală primară. La rândul său, el a fost coleg cu tata... Acum are peste nouăzeci de ani. Se mişcă însă bine, vede bine, e încă sănătos...

Mă recunoaşte... Se bucură că ne-am întâlnit.

Mă întreabă dacă sunt tot profesor?

— Tot! îi răspund.

— Am auzit că…

— Da, am făcut, mai fac şi altele, dar rămân ceea ce am fost totdeauna: profesor!

— Şi de ce te-ai făcut tu, Geo, neică, profesor? mă întreabă, pe neaşteptate, bătrânul.

Hm! Zâmbesc… Iată că, după o viaţă de *om,* trebuie să răspund de ce sunt *aşa!*

— Simplu, nene: Fiindcă mi-a plăcut! Mi-a plăcut să fiu profesor! De-aceea…

— De ce, băiete? De ce ţi-a plăcut? De ce nu te-ai făcut tu inginer, cum am auzit că voia taică-tău?… Şi eu aş fi vrut ca măcar unul din băieţii mei să se fi făcut inginer. Credeam că, poate, Barbu, care a fost coleg cu tine… Dar ai mei n-au prea fost prieteni cu cartea, nu le-a prea plăcut să înveţe… Sunt însă oameni de treabă, au meserii bune…

— Dacă unul dintre băieţii dumitale, nene, urma o facultate, de ce ai fi vrut să se facă *inginer şi* nu profesor?

— Acum mă întrebi tu pe mine. Răspunzi cu o întrebare, ai? Uite, să-ţi spun: inginerul e altceva, dom'le, se vede ce face î… Din mâna şi din capul lui iese ceva! Crezi că puţin lucru este să se spună, de exemplu, că podul acesta a fost construit de… *cutare,* ori blocul acesta a fost construit sau proiectat de băiatul lui Pietraru ori de-al lui Tudosescu, sau şoseaua aceasta… şi aşa mai departe… Eu aş fi mândru să aud aşa ceva! *Să văd* aşa ceva! Pe când profesorul, ce face? Se chinuieşte toată ziua cu elevii…

— Şi cum, nene Aurică, din mâna profesorului nu iese nimic? De pe urma muncii lui nimic nu se vede?!… Dumneata te-ai gândit vreodată la faptul că tot ce fac oamenii — atunci când ajung *să facă ceva* — este, mai întâi, opera învăţătorilor şi profesorilor lor? Vorbeai de construcţii, de ceea ce se vede, de ceea ce rămâne şi

poate fi apreciat, admirat. Dar, oare, omul de la catedră nu construieşte nimic?

— Ce să construiască, Geo, neică? Ce? Omul tău de la catedră umblă cu vorbe, nu cu…

— *Sufletul, nene, sufletul îl construieşte,* lumea de dinăuntru, fără de care nicio *formă de om* n-ar sta în picioare şi nimic din ceea ce se. Vede nu s-ar fi putut înălţa în aşa fel încât să şi *dureze!* Iar dacă am sta să vorbim despre pretenţia, despre dorinţa — mai exact spus — pe care fiecare o are ca măcar cineva să-şi amintească de el, pentru că a făcut *ceva* în viaţă, te-aş întreba: de cine îşi amintesc toţi oamenii de pe lume, fără niciun fel de excepţie, indiferent când, în ce împrejurare şi cum?

Există vreo fiinţă de pe lume care să nu-şi amintească de părinţi? După cum crezi că există cineva care să fi trecut prin şcoală şi să nu-şi amintească, măcar o singură dată, de învăţătorul lui, ori de profesorii lui? Şi, dacă fiecare elev, din câţi au trecut prin mâna unui dascăl, prin sufletul lui, îşi aminteşte măcar o singură dată de el, este de-ajuns ca chipul său, fiinţa sa să lumineze prin timp şi să dureze. Lucrarea de-o clipă sau de-o viaţă, a unui învăţător ori profesor, oricât de măruntă; oricât de modestă ar fi devine astfel fără de moarte!…

— Îmi dau seama că tu într-adevăr nu ţi-ai greşit cariera, Geo, neică! zise bătrânul… Tu iubeşti oamenii şi, pentru un profesor, cred că acesta este un lucru esenţial. Vorbeşti, apoi, frumos şi convingător! Şi de asta e nevoie pentru a stăpâni oamenii, mai ales pe cei cărora vrei să le formezi sufletele, cum spuneai adineauri. De fapt, te-am încercat pur şi simplu cil întrebarea mea. Am vrut doar să te stârnesc… Acum îţi spun, cu toată sinceritatea, că aş fi fost fericit dacă vreunul din copiii mei ar-fi ajuns profesor!

— Vezi, în timp ce vorbeai dumneata, fără să vreau mi-am mai trecut şi eu ochii, încă o dată peste „icoanele” din

sufletul meu.

— Am auzit că acolo, la Şcoala Normală, unde ai învăţat tu, aţi avut profesori grozavi…

— Nu greşeşti, nene!… De altfel, datorită acestor dascăli m-am hotărât să devin şi eu profesor. Mai ales influenţa unuia a fost determinantă în alegerea pe care am făcut-o între Facultatea de Filologie, de la Universitate, şi cea de Electrotehnică, din cadrul Institutului Politehnic…

…Eram elev în penultimul an al Liceului Pedagogic. Profesoara noastră de limba română se îmbolnăvise pe neaşteptate. Lipsea de două săptămâni. Locul ei nu fusese luat de nimeni, în acest timp. Mă gândeam că încă o oră de limba română se va scurge fără niciun fel de folos. Lăsaţi fără supraveghere, colegii mei numai la carte nu se gândeau; dimpotrivă, vorbeau, glumeau, alergau prin clasă; iar, într-o asemenea atmosferă, era imposibil să nu te contaminezi.

Deodată, uşa clasei s-a deschis brusc şi în faţa noastră a apărut un bărbat scund de statură, cu părul blond dat pe spate, cu ochi albaştri, scânteind sub sprâncenele stufoase. Nasul, puţin acvilin împrumuta expresiei chipului o notă de energie şi hotărâre. În colţul gurii — cu buze cărnoase — stătea deschis un zâmbet din care nu ştiai prea bine ce să înţelegi: în acelaşi timp înaintau spre noi parcă, unde frumoase de căldură, de prietenie, de încurajare, dar şi ascuţimi de ironie, zeflemitoare chiar. Ochii aceia sfredelitori, ce ne-au măsurat câteva clipe şi zâmbetul enigmatic ne-au ţinut în poziţia de drepţi, în care ne-am pomenit, ca la comandă, o dată cu deschiderea uşii.

Ne-am aşezat, la un simplu gest al mâinii care lăsase, cu câteva clipe înainte, catalogul pe catedră.

Nu s-a prezentat, n-a întrebat ce lecţie avem, n-a controlat să vadă ce ştim. Omul din faţa noastră ne-a întrebat doar dacă ştim ce zi era aceea pe care-o trăiam?

Mărturisesc că până atunci nu dădusem atenţie zilei în care ne aflam, Când privirile albastre s-au oprit asupra mea, am răspuns, tremurând de emoţie, roşu-palid, cred, indicând data zilei şi căutându-i semnificaţiile în legătură cu naşterea, într-o zi ca aceea, în urmă cu peste un secol, a „Luceafărului poeziei româneşti”.

Am simţit o mână caldă mângâindu-mă pe cap… Din clipa aceea, a început să se reverse în clasă, peste noi — în auzul nostru, peste sufletele noastre — un şuvoi de suflet, de scăpărări de inteligenţă, de vorbe frumoase, legate-ntre ele cum nu mai auzisem niciodată în sutele, în miile de ore, de lecţii la care asistasem, pe care le trăisem.

La sfârşitul orei, sosit, din păcate, mult prea repede, Mihai Eminescu ne era atât de aproape cum nu fusese niciodată. În acelaşi timp, se înălţase atât de sus pe cerul tuturor valorilor noastre spirituale, aşa ca să rămână veşnic „nepereche” în poezia românească. Iar noi vedeam atât de clar şi ştiam atât de bine şi-am fi putut, cred, să răspundem de ce se află atât de sus.

De fapt, era de-abia începutul! Căci, timp de câteva săptămâni, am ascultat, cu o încântare fără seamăn, de la cel care, de-atunci, din acea oră a zilei de 15 ianuarie, ne-a devenit profesor de literatura română, până la sfârşitul liceului, am ascultat şi am trăit un excepţional curs consacrat poeziei şi personalităţii lui Mihai Eminescu. Programa de învăţământ a anului nostru am făcut-o, mi-amintesc, în ore suplimentare, în după-amiezile în care, cu toţii, ne aflam în internatul liceului — casa noastră timp de opt ani…

În primăvara acelui an, am ajuns într-o cetate a cărţilor şi a documentelor rare: casa profesorului meu… Eram uimit!… Câteva camere pline cu-cărţi: în rafturi, pe mese, pe jos chiar! Aproape că nu te puteai mişca printre ele. Mape întregi, multe, cu documente, cu documente

originale care vorbeau despre personalitatea şi creaţia atâtor scriitori…

„Aici se află toată viaţa mea! Aici — şi-acolo, la şcoală, între voi!” a exclamat profesorul odată…

Fericindu-mi nenumărate ceasuri, în care îmi făcea cinstea să discute cu mine, acest admirabil om şi dascăl m-a câştigat atunci definitiv pentru aceeaşi misiune de slujitor al catedrei, după cum îţi*spuneam…

Tot în primăvara aceea, am aşezat, cu necomparabil tremur al inimii, între puţinele mele cărţi — un plic, un plic cu o solie adusă din „dulcele târg al Ieşilor”, din parcul Copou, pe unde aveam să-mi port, în curând, paşii în anii studenţiei mele. Plicul adăpostea o frunză şi o floare din „Teiul lui Eminescu”, desprinse, fără îndoială, cu emoţie şi cu gândul cel mai frumos, de dascălul meu. Şi lângă ele, aceste vorbe: „Numai de la euritmiile eminesciene se poate vorbi, la români, despre cornul îmbelşugării pentru poezie. O simţim aceasta cu fiecare generaţie care, ciclic, îşi restituie, spornic, alt Eminescu în tinereţe ireversibilă”…

Sunt peste treizeci şi cinci de ani de-atunci!…

Între timp, dascălul meu a ajuns profesor universitar, doctor docent şi a publicat numeroase volume… Comorile — cărţile şi documentele aflate între pereţii casei sale — s-au înmulţit. Prelucrate şi dezvoltate printr-o mare capacitate de interpretare, de dezvăluire a feţelor şi. Semnificaţiilor ascunse, aceste izvoare au alimentat cursurile, inspirate, pe care profesorul le-a ţinut în faţa a numeroase generaţii de studenţi, ori şi-au trecut substanţa în diverse volume, ca şi în aprinsele, elegantele, strălucitoarele conferinţe rostite în localităţi din toate colţurile ţării. Pretutindeni glasul său a răsunat vibrant spre a înălţa, în faţa tinerilor, marea pildă a muncii, a talentului, a spiritului de dăruire şi de sacrificiu de care au dat dovadă cei ce au scos la lumină, în

ţesătura cuvântului artistic românesc, sufletul, fiinţa de dinăuntru, capacităţile creatoare ale neamului nostru.

Profesorul n-a râvnit la niciun fel. De avere! Modestia traiului, a comportării în orice împrejurare şi faţă de oricine, modestia înălţată pe suportul unei trainice şi luminoase demnităţi, a. Caracterizat întreaga lui existenţă.

S-a zidit în cuvânt şi în inimi. În cuvântul cu aproape inegalabile peceţi de mlădiere, de căldură şi culoare, de claritate şi de precizie — toate ţesute în curgerea clocotitoare a *zicerii,* ca şi în cuvântul scris, cu tăietură sigură şi adecvată, mustind de seva vieţii adunate în el. Şi iarăşi *s-a zidit* în inimi — generaţii şi generaţii de inimi care i-au ascultat ori i-au citit cuvântul!... Şuvoi de suflet, veşnic în stare de înaltă şi frumoasă vibraţie — profesorul a revărsat peste lume, timp de atâtea decenii, o imensă corolă de frumuseţi ale gândului şi ale vorbei — peste o lume aflată în băncile şcolilor, ori ale amfiteatrelor, pe drumul formării ei pentru viaţă, ca şi peste o lume cu feţe de dinăuntru dintre cele mai diverse şi din locuri atât de diferite ale cuprinsului românesc...

A scris până în ultimele lui zile, trudindu-se să mai vadă cuvintele... viaţa din ele...

S-a zidit în cuvânt şi în inimi! Cuvintele au rămas să ardă, cu nestinsa lor flacără, în aerul neuitării, iar inimile — o parte din ele — orânduite în două nesfârşite ţărmuri, s-au plecat, în ultima primăvară, îndurerate şi recunoscătoare, petrecându-i paşii în *marea tăcere* spre locul de veşnicie ce i-a fost anume ales în apropierea *Poetului'* nostru „nepereche", căruia profesorul, cărturarul, criticul şi istoricul literar — despre care-ţi vorbesc — i-a închinat, cu deosebire, şi truda, şi visul şi izbânda întregii lui vieţi!...

În gândul pios, cu care de-atâtea ori îi înconjur amintirea, îi spun să-i fie somnul lin şi ocrotit de marile

spirite ce pulsează în duhul culturii acestui neam român, din care şi el e parte de lumină!...

— Geo, neică, m-ai făcut praf!...

— Să nu exagerăm, nene!

— Nu, nu! Ţi-am spus-o pe-a dreaptă!... Acest profesor al tău, dacă te-ar fi auzit vorbind, aşa cum ai făcut-o acum, s-ar fi putut considera fericit şi răsplătit pentru întreaga lui muncă!... Mă întreb: oare cum vorbesc elevii tăi despre profesorul lor?!...

— Să lăsăm, deocamdată, fără răspuns această întrebare!...

Îţi vorbeam despre cărţile din casa profesorului meu...

În anii aceia îmi doream aşa de mult să am cărţile mele.

Într-o vreme, către sfârşitul acelei penultime clase de liceu, cu învoirea specială a profesorului de fizică şi. De chimie, îmi mutasem patul într-o cămăruţă — anexă a laboratorului, unde lucram până noaptea târziu, făceam experienţe... De la un timp, însă, mai ales citeam, citeam pe nerăsuflate zeci, sute de cărţi, pe care le împrumutam atât de la biblioteca şcolii, cât şi din copleşitoarea zestre de literatură română şi străină descoperită în casa profesorului despre care ţi-am vorbit.

Lângă mine se afla, de multe ori, cuprins de aceeaşi patimă a lecturii, un coleg, un băiat mic de statură, cu un chip rotund şi cu ochii albaştri, inteligenţi, care a devenit, după terminarea liceului, ofiţer. El mă iniţiase în secretele unui sistem de citire rapidă, aşa că înghiţeam, în câteva clipe, pagină după pagină, dând gata, în fiecare noapte, una-două cărţi...

Suferam, totuşi, pentru faptul că nu aveam *cărţile mele!*...

Înainte de a descoperi acele surse de lectură, la fiecare ieşire în oraş (când ne dădeau învoire să plecăm din internat — sâmbăta după-amiază ori numai duminica), primul drum pe care-l făceam era la singura librărie

existentă, pe-atunci, în târguşorul nostru. Era o librărie particulară, a cuiva, nu-mi mai amintesc numele. Intram şi nu mai plecam din faţa meselor cu cărţi decât după aproximativ două ore...

Cercetam, mai întâi, să văd ce-a mai apărut nou. Apoi mă opream, luam un volum şi începeam să-l răsfoiesc.. După câteva minute, mă apucam şi citeam, de la început, pagini întregi, zeci de pagini...

Dacă la primele intrări în librărie nu prea fusesem observat, după aceea, adică după câteva săptămâni, stăpânul mă cunoştea... Era un bătrân cu o bărbuţă albă şi cu o figură de om inteligent şi bun. Mă lăsa să citesc, dar îmi atrăsese atenţia să nu stric vreo pagină, ori coperta, să nu se îndoiască ceva, să citesc — mi-a spus el, înţelegând bine de ce nu cumpăr acele cărţi ce-mi plăceau atât. De mult —, dar „să nu se observe că am pus mâna pe ele", căci, altfel, „nu se mai vând".

Atâta mi-a trebuit, să aud acele vorbe binecuvântate de la stăpânul cărţilor. După această dezlegare, luam o carte, mă aşezam undeva, într-un loc mai ferit, şi, într-o oră şi jumătate-două, „o înghiţeam"! Chiar aşa mă întreba negustorul la sfârşit, când plecam, neştiind cum să-i mulţumesc mai călduros pentru binele ce mi-l făcea: „Ai mai înghiţit una?" Şi se interesa apoi ce-am citit. Era un om instruit, şi lui îi plăceau cărţile, nu era doar un negustor pur şi simplu. Cât stătea uneori acolo, sus, la *casă,* înlocuind-o, pentru scurte perioade, pe soţia sa care, de obicei, primea banii de la cumpărători, deschidea el însuşi câte o carte şi se afunda în lectură. Atunci,. În librărie, intra — spre a servi clienţii — o fată tânără, cam de vreo douăzeci şi ceva de ani, fiica librarului, despre care am aflat mai târziu că făcuse vreo doi ani de facultate „la litere", dar, apoi, îmbolnăvindu-se, părăsise studiile. Acum era, din când în când, vânzătoare în librăria părinţilor. În restul timpului nu ştiam ce face, probabil că

şi ea citea, dacă tot fusese studentă „la litere”?!...

M-a întrebat şi pe mine odată (se dumirise, între timp, căci, la început, îl întrebase pe tatăl său: „Ce este cu băiatul acela care, ore întregi, nu se mişcă din faţa cărţilor, nu e, cumva, vreun hoţ, care aşteaptă o clipă potrivită spre a şterpeli ceva?”), m-a întrebat deci dacă nu vreau să urmez „literele”, după ce voi termina liceul... Îmi atrăsese apoi atenţia şi ea: să „nu stric cărţile” şi să nu cumva „să mi se lipească vreuna de degete”!... Când am auzit-o, am simţit lacrimi în ochi. Am spus: „Mulţumesc! Bună-ziua!” şi-am plecat!...

Vreo câteva săptămâni n-am mai intrat în librărie. Treceam pe stradă, mă opream în faţa vitrinelor, priveam minute în şir şi... plecam, plecam trist... Asta până într-o duminică... Era de dimineaţă. Ieşisem în oraş mai devreme, fiindcă venise tata la şcoală şi „mă ceruse” de la director; voia să meargă până la o cunoştinţă să rezolve ceva şi avea nevoie de mine ca să păzesc caii şi căruţa, în timp ce el urca până la persoana respectivă care stătea undeva, deasupra parcului, pe o străduţă unde se ajungea mai greu. Aşa că pe mine voia să mă lase în piaţă, cu caii şi căruţa; mai vindeam, între timp, câteva kilograme de roşii, ardei şi ce mai adusese tata din grădina noastră, să mai scoată un ban. Cât venise la şcoală, rugase pe un vecin, tovarăş de drum, ce se afla, de asemenea, în piaţă, să aibă el grijă de tot...

Acum, duminică dimineaţa fiind, eu treceam cu tata pe strada principală, în drum către piaţă. Pe această stradă se afla şi casa negustorului cu librăria...

Tocmai deschisese şi se găsea în prag, privind în jur cu „satisfacţia omului care constată că afară e o zi frumoasă...

L-am salutat respectuos. Mi-a răspuns cu bucurie, recunoscându-mă şi m-a întrebat, totodată, de ce n-am mai venit pe la librărie... Mă oprisem din mers. Tata se uita curios, neştiind cine este acel om şi, mai ales, ce

legătură aveam eu cu el.

„E băiatul dumitale? a întrebat librarul, privind spre tata. Ştiai că-i place atât de mult să citească?”

Tata a confirmat, bineînţeles, că sunt feciorul lui, dar n-a priceput pe loc de unde cunoştea negustorul pasiunea mea pentru cărţi. A îngânat ceva, încurcat, iar eu l-am tras de mânecă, să mergem.

„Te-aştept pe la mine!” mi-a spus librarul la placare...

M-a bucurat mult invitaţia lui... Peste o săptămână, sâmbăta viitoare, am intrat din nou în librărie. Când m-a văzut (se afla la casă), m-a întrebat de-acolo) de sus (era aşezată pe un podium, cam la vreo cincizeci de centimetri înălţime, probabil să se vadă în toată încăperea) de ce n-am mai venit în ultimele săptămâni. În librărie se afla, - bineînţeles (când pleca mama — apărea tata), şi fata lui, fosta studentă; auzind întrebarea, s-a uitat spre mine, atentă să asculte ce am să răspund.

„Am avut multă treabă, n-am mai putut ieşi în oraş, de aceea...” am răspuns. Fata a schiţat un zâmbet, întorcând repede capul într-o parte. Dar, după vreo jumătate de oră, când tocmai mă aflam adâncit în lectură, m-am pomenit cu ea lângă mine, spunându-mi: „Te rog să mă ierţi! Să ştii că sunt şi dintre cei care...”

Mi s-a făcut din nou ruşine, dar, de data aceasta, nu pentru ceea ce spusese fata, ci pentru că, odată, la început pentru câteva fracţiuni de secundă, îmi trecuse şi mie prin gând — să-i fac în ciudă — o asemenea idee: „Ce-ar fi să ascund sub haină o carte şi să plec cu ea?” Dar, chiar în clipa următoare, am simţit că-mi tremură mâinile şi că mi-a strecurat cineva parcă un sloi de gheaţă pe spate între cămaşă şi piele. Mi-amintesc că am aşezat pe masă cartea cu care eram în mână şi, ducându-mă mai aproape de negustor, chiar foarte aproape de el, mi-am ales alta şi am început s-o răsfoiesc. Timp de câteva minute, însă, n-am văzut decât rândurile,

cuvintele erau legate între ele şi nu aveau sens. În capul meu se zbuciuma un singur gând, pe care i-l adresam, cu insistenţă, librarului: „Uită-te la mine, uită-te la mine, priveşte-mă şi convinge-te că n-am luat nimic, nimic, dacă vrei mă şi dezbrac!”... Şi mi-am scos tunica şi mi-am aşezat-o pe umeri... Privindu-mă întâmplător, desigur, stăpânul librăriei mi-a zâmbit, întrebându-mă: „E aşa de interesantă, că te-a şi încălzit?” N-a mai aşteptat însă răspunsul, pentru că cineva îi solicita o carte...

Treptat, am început să strâng bani — economisind - „la sânge”, din ceea ce îmi trimiteau, uneori, ai mei, ca şi din bursă — şi să-mi cumpăr astfel câteva dintre cele mai îndrăgite cărţi. La sfârşitul fiecărui an şcolar le aduceam acasă, împreună cu cele pe care le primeam drept premii, încropindu-mi, încet-încet, o. Mică bibliotecă, la care, pe-atunci, ţineam ca la ochii din cap... Acele cărţi au rămas aici, în sat... Cu timpul mi-am cumpărat altele, pe-acolo pe unde am ajuns!...

— Ştiu, am citit şi eu dintre cărţile acelea ale tale.

Şi copiii mei au citit, ca şi alţi tineri şi oameni din sat. Drept să-ţi spun nu m-am gândit niciodată la eforturile făcute, ca să le cumperi... Mă gândeam însă că ţi-au fost dragi: le vedeam frumos învelite, păstrate bine... Şi mai spuneam, când le vedeam în mâna altora, să aibă grijă de ele!...

— Mulţi n-au avut, să ştii! Atâtea dintre ele, din păcate, ajunseseră într-o stare jalnică... Eu am sperat însă — şi speranţa nu mi-a fost deşartă — că cititorii cărţilor mele vor învăţa, cu timpul, să umble aşa cum se cuvine cu aceste documente de suflet...

... M-ai stârnit, nene Aurică, la începutul discuţiei noastre cu misiunea profesorului şi simt cum alte chipuri, între cele ale foştilor mei dascăli, ies în aceeaşi lumină. Amintirii...

... Iată, profesorul nostru de matematică — era un bărbat înalt, subţirel, smead la chip, cu ochii căprui, scăpărători, cu un păr foarte frumos ondulat, negru ca pana corbului. Vorbea rar, condensat, de parcă fiecare cuvânt ar fi fost o noţiune. Lăsa impresia unui om rece, dur, ursuz. Aceasta până când începea să explice ceva. Atunci vocea i se-ncălzea dintr-o dată, fiecare cuvânt devenea rotund, parcă mângâiat, iar noţiunile, teoremele, formulele — ce ni se păreau cu totul abstracte, de nepătruns — începeau să-şi dezvăluiască, treptat, înţelesurile, să intre în dialog cu minţile noastre, să ni se apropie de suflet chiar, cerându-şi un loc cât mai sigur în zestrea valorilor pe care le adunam, cu înfrigurare, în fiinţa noastră.

La orele lui, eram numai ochi şi urechi. Când intra în clasă, aproape că ne ţineam respiraţia. Se aşeza la catedră, privea liniştit peste noi şi făcea un semn. Cel la care se uita trebuia să iasă la tablă. Avea o memorie fantastică, cunoştea foarte bine pe fiecare dintre elevi, incit nici n-avea nevoie să se. Uite în catalog ca să ştie situaţia unuia sau a altuia... Mai făcea încă un semn şi alt elev se ridica şi începea să lucreze, pe-o jumătate de tablă, la rezolvarea exerciţiului sau a problemei de pe bileţelul pe care i-l întindea profesorul. Cei rămaşi în bănci primeau, la rândul lor, alte sarcini. Lucram pe întrecute. Rezultatele erau valorificate, pe rând, pentru întreaga clasă. Aveam, în felul acesta, multe lucruri de învăţat, într-un scurt timp.

În curând a ajuns şi director-adjunct al şcolii. Era necăsătorit şi locuia, în această calitate, într-un apartament modest, dintr-o clădire anexă. Venea astfel în fiecare zi în şcoală, în timp ce ne pregăteam lecţiile. Ne ajuta totdeauna când aveam nevoie. În aceste ore era mult mai apropiat de noi, prietenos chiar. Îl îndrăgeam şi ne temeam, în acelaşi timp, de profesorul nostru. Mai

presus de toate, îl preţuiam. O dată cu matematica, am învăţat de la el ce înseamnă a fi drept cu elevul în orice fel de împrejurare... Lucru extrem de important pentru un dascăl!...

Într-o zi, profesorul de ştiinţe naturale a luat, din greşeală, catalogul altei clase. Când l-a deschis şi a înţeles că nu este al nostru, m-a chemat la catedră şi m-a rugat să-l duc la cancelarie, să-l schimb. Am primit bineînţeles, cu plăcere şi emoţie, în acelaşi timp. (De fapt, n-ar fi avut voie să dea catalogul pe mina unui elev; de aceea, gestul făcut era de mare încredere şi mă încânta) ...

Nu intrasem, până atunci (deşi eram de aproape patru ani elev la această şcoală), în cancelaria profesorilor. Când m-am gândit că trebuie să fac acest lucru, am simţit că mi se taie picioarele. Am încetinit pasul, mi-am reglat respiraţia şi, cu catalogul sub braţ „mi-am continuat drumul, încercând să mă gândesc cum m-aş purta eu în chip firesc, dacă aş fi profesor... „Mai întâi, trebuie să fac pasul mai mare, să calc mai puţin precipitat şi să par gânditor” mi-am zis. Un profesor are atâtea probleme la care să se gândească. De pildă, pe cine să asculte, că doar acest lucru nu se poate face la întâmplare. Profesorul de matematică ştie dinainte cine n-are notă, cine are nevoie de încă o examinare, asupra cui nu s-a lămurit... (Mai sunt şi dintre cei ce învârtesc catalogul dintr-o parte în alta, făcând să tresalte atâtea inimi, până ce se hotărăsc asupra cui să se oprească.) Te poţi gândi apoi la lecţia nouă, la ceea ce ar trebui să faci spre a fi mai interesantă, mai antrenantă şi mai clară pentru elev...”

„Ce e cu tine, Pietrarule, unde te duci cu catalogul acela?” m-am trezit întrerupt din gândurile mele de către profesorul de fizică şi chimie.

„Vă rog să mă iertaţi... mă gândeam... spusei cam

încurcat... îl duc la cancelarie, domnule profesor, să-l schimb, ştiţi l-a luat din greşeală...”

„Bine, bine!” spuse bărbatul acela voluminos, rotund la faţă, cu părul creţ, tuns scurt, care începuse să-i înflorească puţin pe la tâmple. Sclipea de inteligenţă! Se putea constata şi după ochii pe care cu greu reuşeai să-i urmăreşti în mişcările lor. Cu elevii era mai ales vesel, dar, în spatele acestei veselii, se ascundea o ironie muşcătoare, ce se concretiza, deseori, în usturimi care se chemau: *doi, trei, patru...*

Punea, de pildă, o întrebare. Deschidea catalogul, se uita, întorcea filele şi, dintr-o dată, numele răsărea dintr-o cu totul altă parte... Cel indicat se ridica şi începea să răspundă.

De obicei, dacă răspunsul se desfăşura pe coordonatele adevărului, profesorul tăcea, privind pe fereastră sau într-o direcţie în care în niciun caz nu se afla cel ce vorbea. Adresa, apoi, încă o întrebare. Căuta cu ochii peste clasă şi, în sfârşit, se oprea... tot la elevul ce răspunsese mai înainte. Dacă şi acest răspuns era bun, profesorul se declara mulţumit, fără entuziasm însă, se îndrepta spre catedră şi nota. Apoi, zâmbind sincer, către elevul cu pricina, îi comunica, cu plăcere, nota.

În cazul însă în care răspunsul începea rău, sau într-un chip nepotrivit, corectarea făcută aproape cu o atitudine neutră, mai degrabă cu oarecare bunăvoinţă, venea pe loc. Soseau întrebările de ajutor, de „desţelenire” cum îi plăcea lui să le numească. Mulţi se redresau şi răspundeau bine în continuare. Când însă nici cu ajutor lucrurile nu se schimbau, iar elevul îşi etala mai departe mostrele de neştiinţă, profesorul începea să-l „încurajeze”: „Bine! Bine! Foarte bine! Excepţional!” spunea el, într-un crescendo plin de încântare. După care adăuga, cu un glas care părea şi chiar era afectat de o sinceră tristeţe: „Nota trei!... Şi, dacă ai să mai continui

aşa, preciza profesorul, atunci, flăcăule, ar fi mai bine să ne laşi cu inimile fripte de părere de rău că... te-am pierdut şi să te întorci acasă, să le ţii tovărăşie oilor, vacilor, porcilor, în sfârşit — lighioanelor din gospodăria lui tătâne-tău. Iar, dacă nici acolo nu te vei dovedi de vreun folos, nu-ţi rămâne alta de făcut decât să te rogi de cine s-o îndura să te prindă de turul pantalonilor şi să te arunce pe vreo gârlă ce s-o afla prin apropierea voastră! în felul acesta se va auzi pământul spunând: «mulţumesc!» pentru că s-a mai uşurat de-o loază ca tine!”...

După câţiva paşi, mă întâlnii cu profesorul de geografie.

„Bravo, Pietrarule, văd că ai ajuns profesor! Îţi stă bine, să ştii!” m-a întâmpinat el cu un zâmbet deschis...

Era un bărbat plăcut, înalt, cu părul aproape alb, deşi nu avea mai mult de 35 de arii. Avea o voce caldă şi domoală. Se îmbrăca elegant şi lăsa, totdeauna, în urma sa, un miros discret, de colonie bărbătească fină. În timpul explicaţiilor lui, dispăream cu toţii din clasă, nu mai eram elevi, deveneam cercetători, călători, exploratori! Geografia prindea viaţă sub ochii noştri cu ajutorul cărţilor, albumelor, filmelor, toate însufleţite de cuvântul profesorului...

M-am apropiat, în sfârşit, de uşa pe care se afla scris cu litere galbene, mari: *Cancelaria profesorilor.*

În momentul în care mă pregăteam să bat la uşă (inima mi se zbătea de-ai fi crezut că-mi sare din piept), clanţa s-a mişcat, ca prin minune şi în faţa mea a apărut „Papa”, un alt profesor de limba română al şcolii. Era poreclit astfel, fiindcă era mai în vârstă decât toţi profesorii, iar, după cum arăta, mie mi se părea că ar fi trebuit să iasă de mult timp la pensie... în realitate, însă, omul nu împlinise încă şaizeci de ani. Dar, din cauza unui

reumatism cumplit (fusese pe front şi avea picioarele degerate), mergea încet, târşind. Puţin picioarele, de parca s-ar fi mişcat prin propria lui odaie, în halat şi papuci... Hainele de pe el erau, în general, ponosite, cădeau rău, atârnând pe la colţuri. Omul fusese înalt şi voinic. Acum era slab şi aplecat de spate. Pe cap purta o pălărie neagră, cu boruri foarte largi, iar la gât o lavalieră de culoare grena. În totul, avea o înfăţişare jalnică şi demodată!...

Când priveai înspre el, ceea ce te izbea, în primul rând, era nasul... mare, anormal de mare, semănând cu un morcov uriaş, înfipt în mijlocul feţei. La aspectul lui dizgraţios, contribuia şi pielea, care păstra pe ea nenumărate găuri, urme, ca de vărsat... Pe deasupra, bietul dascăl avea şi o voce piţigăiată, ca de adolescent în prefacerea vârstei...

Elevii cărora le era profesor spuneau însă despre el că fusese o mare capacitate. Era şi acum o vastă bibliotecă ambulantă, care însă cu greu mai găsea forţa necesară spre a-şi valorifica nestematele minţii în faţa elevilor.

Copiii, mai ales cei din cursul inferior, care-l cunoşteau mai puţin, îi făceau viaţa un calvar. Se amuzau tot timpul pe seama lui. Când îi auzeau vocea aceea nefirească pentru un bărbat, izbucneau în râs. Profesorul nu spunea nimic, nu le făcea nicio observaţie. Vorbea mai departe. Privea, de obicei, peste clasă, undeva, prin fereastră, şi vorbea. Cei ce reuşeau să-i prindă vorbele începeau să înţeleagă ce lucruri interesante şi necunoscute le comunica dascălul lor. Făceau atunci semne colegilor gălăgioşi, strigau la ei. Treptat, în sala de clasă se aşternea liniştea...

Profesorul părea, dintr-o dată, surprins şi parcă puţin speriat. Deruta dura însă doar câteva clipe, după care explicaţiile erau reluate cu şi mai multă ardere, cu pasiune. Ochii mici, albaştri, şterşi aproape de culoare, ai

profesorului, se închideau din ce în ce, ajungând ca două linii calde, în spatele cărora se presimţea clocotul unui cazan. Uneori. În asemenea momente, pe genele rare şi blonde, se puteau zări stropi de rouă fierbinte…

La sfârşitul orei, cei mai năzdrăvani dintre copii alergau la catedră, rugându-l, chipurile, să le spună ce note au la… o disciplină sau alta. Profesorul, blând şi înţelegător, deschidea catalogul, le spunea. În acest timp, câţiva draci în uniforme de şcolari îi umpleau buzunarele cu fel de fel: cu mere ori cu resturi de mere, cu hârtii, cu buretele de la tablă, cu cretă, adunau în ele tot ce aveau sau găseau la îndemână.

Astfel, bietul „Papa” pleca spre cancelarie „încărcat”, unde, descoperind isprăvile elevilor lui, nu zicea absolut nimic: îşi deşerta buzunarele în coşul de gunoi, păstrând obiectele ce puteau fi folositoare. Întorcându-se, în ora viitoare, în aceeaşi clasă, el anunţa elevii că *cineva* „şi-a uitat’ în buzunarul lui de la haină buretele, creta etc. Şi le restituia. La început, elevii râdeau, faptul constituind un nou prilej de a face haz. Cu timpul însă, bunătatea, bunul simţ şi temeinica pregătire a dascălului s-au impus tuturor copiilor, care-l aşteptau cu interes la ore şi-l respectau aşa cum se cuvenea…

…„Papa” a rămas surprins când m-a văzut în uşa cancelariei.

„A, zise el, uitându-se la catalogul din mâna mea: de-aia nu-l găseam eu… îl caut de aproape cinci minute.”

„Tovarăşul profesor de ştiinţe naturale vă roagă să-l scuzaţi, am spus la repezeală. A luat, din greşeală, alt catalog; de aceea m-a trimis pe mine să-l schimb!…”

Am făcut într-adevăr schimb de cataloage cu „Papa”, care, politicos, m-a invitat, mai. Întâi, în cancelarie.

„Poftim, poftim, băieţaş! «puse el cu vocea aceea piţigăiată. Eşti în clasa a IV-a C, da? deduse el după

catalogul care rămăsese liber şi după care venisem eu. Cum te numeşti?”

Îmi spusei numele.

Profesorul, care parcă nu se mai grăbea, deschise catalogul clasei a IV-a C la numele meu.

„Bravo! spuse el, cu încântare, bravo,. Băieţaş! Vad că eşti un elev foarte bun, ai numai note de zece! Ce sunt părinţii tăi?”

„Ţărani, domnule profesor”, am răspuns cu un soi de mândrie.

„Mai ai fraţi, surori?”

„Încă şase!”

„Trebuie să vă fie greu!”

„Ne descurcăm!”

„Cu cărţile cum stai îţi place, să citeşti? Uite, dacă vrei, odată, când o să ai mai mult timp, te-aş ruga să treci pe la mine pe-acasă — spuse profesorul — întinzându-mi o carte. De vizită. Am să-ţi împrumut orice carte vei dori să citeşti. Eşti de acord?”

„Vă mulţumesc foarte mult, domnule profesor, vă sunt profund recunoscător de pe acum, spusei, în timp ce-mi simţeam obrajii în flăcări şi ochii umeziţi de emoţie.”

„Spune-mi, ce vrei să te faci când vei fi mare?”

„Profesor, profesor de limba română!”

„Papa” s-a uitat mai bine la mine şi m-a învăluit în căldura unui zâmbet bun, părintesc.

„Să-ţi ajute cerul, băiete, şi să ai noroc, mult noroc!” mi-a uratul, luându-şi catalogul şi pornind spre uşă.

Am luat şi eu catalogul *meu* şi m-am repezit să-i deschid înainte ca el să pună mâna pe clanţă.

„Eşti un copil bun!” a mai spus, ieşind încet pe coridor… Păşeam şi eu alături de el, puţin mai în spate.

„De ce rămâi în urmă, vino alături de mine, *colega!”* a adăugat profesorul, întinzând o mână şi mângâindu-mă pe cap.

Nu ştiam ce să mai zic, eram teribil de încurcat... Călcam în tăcere, aproape în acelaşi ritm cu „Papa”.

În faţa laboratorului de ştiinţe naturale, m-am oprit şi m-am plecat respectuos în faţa dascălului, mulţumindu-i pentru vorbele bune şi pentru invitaţia de a-l vizita.

„Te aştept, negreşit, flăcăule, te aştept!” a mai spus el la plecare, continuându-şi drumul pe culoar către clasa la care avea lecţie...

Peste două săptămâni, într-o duminică dimineaţa, pe la zece, am sunat la uşa lui „Papa”.

„A, dumneata erai, Pietrarule, m-a întâmpinat el, binevoitor. Poftim, poftim înăuntru!”

M-a surprins că mi-a spus pe nume. Nu mi-l citise decât o singură dată, în catalog...

Locuinţa profesorului era compusă din două camere mari şi, probabil dependinţele necesare. În camere, în afară de un pat metalic, ca de spital, de un dulap de haine şi de un birou masiv, întregul spaţiu era ocupat de cărţi. Mi-am adus atunci aminte de casa celuilalt dascăl, * profesorul meu, despre care ţi-am vorbit. Am înţeles, astfel, odată mai mult, nene Aurică, că nu se poate să fii profesor de literatură fără o bibliotecă bogată. Bucuria mea începuse să fie umbrită de tristeţe. „Papa” a observat şi m-a întrebat, firește, ce se întâmplă cu mine.

I-am împărtăşit gândul ce mă frământa...

„Nu-i nimic, flăcăule — m-a încurajat el... Ai să alcătuieşti şi tu bibliotecă! Numai dragoste de carte ai. Ea te va învăţa ce să faci pentru a-ţi aduce cărţile casă!”...

Îţi mărturisesc, nene, că şi astăzi, de câte ori cumpăr o carte, îmi apare în minte imaginea lui „Papa” şi parcă ascult ecoul vorbelor de-atunci...

Sfârşitul lui s-a petrecut între cărţi, aşa cum trăise singur, o viaţă. L-a găsit o vecină, care, deschizându-i uşa pentru că, timp de două zile, nu mai auzise la el nici un

zgomot, l-a văzut *adormit* cu capul pe nişte volume masive. Lucra la traducerea, în limba română, a nu ştiu cărei opere din literatura universală. Era în primul meu an e studenţie!

În testamentul ce s-a găsit se menţiona că lasă toate cărţile, care însemnau întreaga lui avere, Bibliotecii Municipale din localitatea respectivă…

14

Dan aleargă prin curte cu un balon mare, albastru, i mână. A venit taică-său astăzi de la Bucureşti şi-a adu mai multe baloane pentru Ruxandra, nepoata lui Dar care nu are decât trei ani. „Campionul” judocan a ajutat-i pe micuţa lui nepoată — copilul Aurorei, fata sorei mei mai mari — să le umfle şi acum aleargă, urmat, bineînţeles, de Ruxandra, prin curte, strigând cât îl ţin puterile „Baloane, ia baloane, ia baloane! Baloane albastre! I; baloane!”…

Îmi vine în minte imaginea altor baloane, tot albaştri pe care…

…Nu ştiu cine instituise obiceiul, devenit tradiţional ca, în prima duminică din luna noiembrie, din pătratul aflat în centrul clădirilor ce alcătuiau sediul Şcolii Normale, să se lanseze baloane… Ce fel de baloane? Nu, desigur, din cele pentru copii, pe care să le spargi cu acul ci baloane mari, frumoase, înalte de câţiva metri şi ci diametrul de optzeci-nouazeci de centimetri, baloane confecţionate dintr-un material textil special, ca cel din care se fac paraşutele! Nu ştiu, zic, cine a avut ideea acestui joc de copii mari, ştiu însă că mie mi-a plăcut foarte mult.

De obicei erau lansate unul-două asemenea baloane de

către elevii din ultima clasă a şcolii, viitorii învăţători. Ele reprezentau un fel de simbol al zborului în care urmau să pornească peste câteva luni, zborul către viaţă. De aceea, lansarea propriu-zisă era precedată de un întreg ceremonial. Elevii cei mai buni din fiecare clasă erau invitaţi în careu. Să asişti, deci, la lansarea baloanelor era o adevărată cinste. Faptul genera o emulaţie între elevi, între clase, care se încheia totdeauna cu rezultate mai bune la învăţătură, în comportare, în domeniul activităţii cultural-educative, literar-artistice şi sportive.

În acel careu se desfăşurau adevărate programe consacrate acestei activităţi: se recitau poezii, corul promoţiei, care urma să absolve şcoala în acel an, interpreta câteva melodii, iar cei mai buni dintre elevii claselor mari ţineau scurte discursuri consacrate, în principal, misiunii învăţătorului...

N-am fost niciodată atent la tehnica lansării baloanelor. Fiecare clasă îşi avea specialiştii ei în această direcţie. Pe mine m-a interesat şi m-a entuziasmat întotdeauna ideea ca atare.

În tot cazul, mi-amintesc că, în mijlocul pătratului, se aflau două mese lungi, pe care erau întinse cele două baloane, confecţionate cu ajutorul croitoriei şcolii şi al atelierului de lucru manual, de către elevii claselor amintite. Pe fiecare balon era înscris numele liceului, era cusută sau pictată emblema şcolii şi menţionate, în continuare, clasa care îl lansa şi anul lansării.

La capetele libere ale celor două mese (celelalte două erau unite) se aprindeau două focuri; lângă fiecare foc se afla câte o scară dublă, pe care se urcau doi elevi, unul pe-o parte, celălalt pe-o parte.

Balonul, ridicat de pe masă, era încredinţat celor doi spre a-l ţine, la o anumită distanţă, deasupra focului, ca să se umple cu aer cald. Când operaţia de umplere era terminată, balonul devenea uşor, uşor, gata să-şi ia zborul. Atunci se dădea foc spirtului aflat într-un recipient

ancorat în partea de jos a acestui corp zburător. Astfel arderea era asigurată, în continuare, întreţinându-se tot timpul aerul cald ce-l purta în zbor. Cantitatea de lichid din recipient (spirt amestecat cu ceva, nu-mi amintesc cu ce anume) era calculată în aşa fel încât să dureze douăsprezece ore. În timpul acesta balonul putea să ajungă departe, departe, la zeci de kilometri.

Cel care avea cinstea să-l atingă ultimul, înainte de zbor, era şeful promoţiei. El păstra, până în cea din urmă secundă, şnurul de ancorare şi, în clipa în care îi dădea drumul din mână, balonul îşi lua zborul.

În aceeaşi clipă, întregul spaţiu dintre aceste clădiri se umplea de ropote de aplauze şi de vocile răsunătoare ale sutelor de elevi care intonau binecunoscutul imn: *Gaudeamus igitur.*

Minunea aceea de culoare albastră său roşie îşi continua, în acest timp, drumul pe verticală, însoţită de atâtea perechi de ochi până ce depăşea înălţimea clădirilor. Apoi, se lăsa în voia curenţilor de aer, care-o purtau peste oraş şi, mai departe, peste cine ştie câte sate...

Cetăţenii oraşului, cunoscând tradiţia normaliştilor, îşi tot îndreptau, în această zi, privirile spre şcoală, aşteptând să vadă înălţându-se deasupra ei baloanele. Nu mai vorbesc de copiii şi de tinerii care se adunau zeci, sute, în faţa şcolii pentru a putea fi martori cât mai apropiaţi ai acelor momente deosebite.

Când balonul se ridica deasupra şcolii, ieşeam şi noi în fugă din pătrat şi alergam pe alei, în direcţia zborului. Trecând de hotarele *cetăţii* noastre, lumina albastră sau roşie era urmărită mai departe cu privirea, până când se destrăma în zare.

Şi locuitorii satelor învecinate erau la curent cu această frumoasă tradiţie. De fapt, baloanele se constituiau ca nişte scrisori de suflet îndreptate către ei. Cei care le

găseau, acolo unde îşi încheiau zborul şi aterizau, erau rugaţi (se afla înscrisă, în acest sens, o menţiune specială pe pânza ce fluturase ore în şir, la mari înălţimi deasupra pământului) să înştiinţeze şcoala, printr-o scrisoare, despre acest lucru, iar dacă erau şi mai binevoitori se aştepta de la ei gestul de a remite liceului ceea ce mai rămăsese din fostul balon. La muzeul nostru şcolar există numeroase dovezi în acest sens: baloane întregi, lansate în diferiţi ani, ori părţi din acestea, însoţite de scrisori cu emoţionante consemnări.

În anul În care urma să susţinem examenul de capacitate pentru a trece în cursul superior, noi, cei din clasa a IV-a C — cum ne numeam pe atunci — am ţinut să îmbogăţim tradiţia cu încă un element, propunând să se confere dreptul de a lansa asemenea baloane nu numai toamna, ci şi primăvara, în prima duminică a lunii mai. Norocoşii urmau să fie elevii ce se găseau în pragul absolvirii cursului inferior.

Directorul şcolii a întâmpinat cu entuziasm propunerea noastră, aprobând-o, fireşte!…

Dintre cele trei clase a patra, până la urmă, noi singuri ne-am prezentat la start, făcând însă o memorabilă surpriză întregii şcoli. De data aceasta balonul era conceput, la propriu, ca o scrisoare de suflet către lume…

Fiecare dintre elevii clasei avusese dreptul să-şi consemneze, pe pânza din mătase albastră a balonului, un vis, o dorinţă, o speranţă, fie sub forma versurilor, a unei cugetări, ori a unei micropoze, fie printr-un desen. Dedesubtul acestor originale inscripţii erau aşternute semnăturile noastre…

Astfel că, în acea dimineaţă însorită de mai, noi n-am trimis în lume un simplu balon, ci am înălţat către cer, simbol al frumuseţii şi nevinovăţiei sufletelor noastre, o floare albastră cu patruzeci de petale de vis.

După spectacolul de rigoare, înaintea lansării, au fost

citite, pe rând, pentru cei prezenţi la festivitate, toate înscrisurile noastre. Eram cum nu se poate mai mândri, văzându-ne aprobaţi, şi felicitaţi cu cel mai mare entuziasm…

Floarea visurilor noastre a avut zbor lung şi frumos, fluturând peste dealuri şi văi, peste cătune şi sate, până către seară, când s-a hotărât să coboare din înalt într-un loc plin de lume, în mijlocul unei hore de fete şi flăcăi.

Printre numele înscrise pe pânză, care au fost citite la lumina lămpii, unul era al unui băiat din satul respectiv. Avea acasă o mamă şi patru fraţi mai mici. Tatăl le pierise pe front. Cu gândul la ei, colegul meu scrisese pe mătasea albastră: „Te iubesc, mamă! Şi pe voi, prichindeilor!”…

Nevătămat, „balonul albastru cu visuri o mie” a fost înapoiat şcolii de către o delegaţie de tineri, în frunte cu învăţătorul satului, şi el fost elev al liceului nostru.

L-am sărutat cu toţii ca pe un steag victorios dintr-o luptă a noastră cu viaţa…

15

Copiii toţi sunt acum în jurul Cocăi. A venit şi ea de la Bucureşti, împreună cu fratele meu mai mic, tatăl lui Alex şi al lui Dan… E o *iubire* veche între ea şi aceşti copii. Nu ştiu ce se întâmplă, dar, când soseşte aici, nu mai scapă de ei… E un fel de a spune „nu ştiu”… Copiii li simt sufletul bun; tuturor le place să-şi răsfeţe fiinţele în lumina zâmbetului ei permanent şi frumos, să se învăluie în mătasea caldă a privirilor ei de smarald, să-şi umple braţul cu darurile pe care le primesc de la ea, de fiecare dată…

— Tanti Coca, de mult am vrut să te întreb — se aude

glasul Mihaelei, şcolăriţa din clasa a VIII-a — ce se află în medalionul acela cu formă de inimă pe care îl porţi matale şi de care am auzit că nu te desparţi niciodată?!

— Vrei să vezi, Mihaela? Poftim! i-a răspuns Coca, desfăcându-i micuţa şi strălucitoarea inimă.

— A, e chipul mamei dumneavoastră! exclamă fata. Era tânără şi foarte frumoasă!...

— Frumoasă mai este şi acum, dar tânără... Au trecut, de-atunci, peste treizeci şi cinci de ani... Eu abia împlinisem zece! Atunci mi-a dăruit medalionul, pe care îl avea şi ea de la bunica...

S-au uitat la fotografie şi-au admirat-o şi băieţii şi, bineînţeles, şi Ruxandra cea mititică...

— Şi chiar nu v-aţi despărţit niciodată de medalion? întrebă Dan, pe neaşteptate... A venit lângă Coca şi-o priveşte cu tandreţe... aşa cum ştie el s-o facă, mângâindu-i parcă obrajii cu petale de trandafir din sufletul lui delicat...

— Ba da! răspunde Coca, după aproape un minut de tăcere. Odată, când era să rămân fără el...

— Povesteşte-ne! Povesteşte-ne!

— Nu e o întâmplare veselă, Dănuţ!

— Parcă unchiul Geo ne-a relatat numai întâmplări vesele? intervine Alexandru. Şi-apoi, aveţi de-a face cu „oameni serioşi”!

Ruxandra s-a şi cuibărit În braţele Cocăi şi aşteaptă „serioasă”...

...Nu trecuse nicio săptămână de când intrasem în posesia medalionului — şi-a început Coca povestirea. Împlinisem deci zece ani şi eram în clasa a patra primară. Era la (începutul lunii februarie. Împreună cu mama, cu fratele meu, mai mic cu un an ca mine, cu cele două surori gemene, care, pe-atunci n-aveau decât trei ani, şi cu bunica (tata ne părăsise de curând, se despărţise de mama) stăteam într-o căsuţă cu două camere, undeva

într-o margine a oraşului. Intr-una din încăperi dormeam, într-un singur pat, noi, cei patru copii, în cealaltă, care era şi bucătărie, dormeau mama şi bunica…

Se terminaseră lemnele de foc, iar gerul era mai straşnic decât oricând. Ninsese, din nou, de câteva zile, şi zăpada era îngheţată. Nu puteai s-o strângi în mână, s-o faci bulgăre. Când alergam prin curte sau mergeam pe stradă, scârţâia sub picioare, de parcă ai fi ascultat un concert de ţipete!…

În casă era frig, fetele cele mici plângeau, iar mama se îmbolnăvise. Avea febră mare, o durea capul îngrozitor, nu se putea ridica din pat. Bunica era bătrână şi neputincioasă. Tuturor ne trebuia, în primul rând, căldură. Dar de unde lemne?!…

Fratele meu, care n-a fost prea harnic la carte, nici nu mai căuta în ghiozdan. Se înfofolea bine cu nişte zdrenţe de haine şi se juca pe-afară, cu prieteni de-ai lui. Se mai ducea pe la ei, se încălzea pe unde putea…

Eu suflam în mâini şi scriam temele. Mă plimbam prin cameră, bătând din picioare, ca să mă încălzesc şi citeam. Nu voiam să lipsesc de la şcoală şi nici să mă duc cu lecţiile nepregătite. Dar, dacă mai continuam aşa câteva zile, ne îmbolnăveam, sigur, cu toţii…

„De unde au vecinii noştri lemne, Mihai?” l-am întrebat, într-o după-amiază pe fratele meu, care tocmai se întorsese de la un prieten, în casa căruia spunea că s-a încălzit puţin.

„N-au nici ei lemne!” a răspuns băiatul.

„Atunci cu ce fac focul, cu ce se încălzesc?”

„Cu seminţe, cu seminţe de floarea-soarelui!”

„Şi de unde au seminţele?” am întrebat, cu mare curiozitate.

„De la moara lui Asan!”

„Deci tot pe bani!” am zis, descurajată.

„Mai pe bani, mai…”

...În câteva minute eram în stradă. Târam după mine o sanie mare, rătăcită la noi în curte, de câţiva ani, nu ştiu de cine... O scosese dintr-un şopron fratele meu, dar nu se putea distra cu ea, fiindcă era prea mare. Găsisem şi doi saci potriviţi, care-i pusesem în sanie. Aveam şi două bucăţi de sârmă, cu care, eventual, să-i leg la gură.

„Ştii unde e moara?" m-a întrebat, în stradă, Mihai.

„O găsim noi, întrebăm şi-o găsim!" i-am răspuns, cu o încrâncenare în mine...

Am ajuns după vreo trei sferturi de oră. Nu era prea aproape de casa noastră moara lui Asan! Am ajuns gâfâind. Sania era grea chiar şi goală, drumul lung, iar eu

— O mină de om. Nu aveam mai mult de douăzeci şi cinci de kilograme. Respiram greu, aproape înecându-mă. Era ger cumplit! Ni se lipeau nările, se astupau... înghiţeam aerul rece pe gură. Mâinile şi picioarele îmi îngheţaseră bocnă. Aproape că nu mai puteam vorbi. Mihai nu mai scotea de mult niciun cuvânt. Era vânăt la faţă şi dârdâia.

„Acum e-acum!" mi-am zis în gând, văzând un grup de clădiri din cărămidă roşie, căruia oamenii îi spuneau „Moara lui Asan"...

Ne-am apropiat de porţile mari de fier, alături de care se afla ghereta paznicului. Se înnopta! De la porţi, într-o parte şi în alta, pornea gardul de zid. Era înalt, nu se putea sări peste el! în niciun caz n-am fi putut arunca noi peste el un sac plin cu seminţe! Atunci?

„Ce facem, Mihai, pe unde intrăm?" l-am întrebat pe fratele meu mai mult ca să pot gândi mai clar în timpul acela, decât aşteptând vreun răspuns salvator.

Băiatul, cum mă şi aşteptam, a înălţat, neputincios, din umeri.

„Stai aici, ai grijă de sanie!" i-am spus, hotărâtă, de parcă aş fi găsit soluţia...

Nu găsisem nicio soluţie, în afară de aceea a omului

cinstit: să mă rog de portar, cine ştie, poate are şi el copii, i s-o face milă de mine... mă gândeam, în timp ce intram pe uşa gheretei.

„Dumneata eşti portarul?" am întrebat, după ce l-am salutat pe omul îmbrăcat în şubă, cu mâinile întinse deasupra unui godin în care duduiau flăcări îmbietoare. M-am mirat şi eu când mi-am auzit glasul. Era atât de hotărât, de parcă ai fi crezut că sunt cel puţin fiica proprietarului.

Omul s-a uitat mirat la mine, fără să-şi schimbe în vreun fel poziţia în care se afla, m-a măsurat de două-trei ori, de sus în jos şi de jos în sus, răspunzând, apoi: „Ce doreşti, fetiţo? Cine eşti şi pe cine cauţi?"

„Am o rudă, un unchi care lucrează aici, am spus la repezeală şi, bineînţeles, altceva decât mă gândisem înainte. Mi-a spus că aveţi o mulţime de seminţe cu care n-aveţi ce face, pe care... le aruncaţi... şi că, dacă vreau, pot să vin şi eu să iau un sac, doi... că, dacă tot le aruncaţi..."

Cred că, din vânătă, cum eram, când am intrat în gheretă, mă făcusem roşie, precum flăcările din sobă... Am simţit că mă cuprinde o căldură în tot corpul, am dus mâna la gât şi mi-am slăbit basmaua cu care mă înfăşurasem.

Omul din faţa mea a izbucnit în râs: Ha-ha-ha-ha! Ha-ha-ha-ha! îl auzii icnind, în timp ce se scutura şuba de pe el. Dacă aş fi fost mai mare, i-aş fi tras o palmă peste figura lui lătăreaţă, peste gura aceea lăbărţat, acoperită de o mustaţă pleoştită, printre firele căreia se vedeau dinţii îngălbeniţi de tutun...

„Seminţe pe care să le aruncăm? a spus el, scuturându-se, din nou, de râs. Ai înnebunit, fetiţo? Seminţele se vând pe bani! Vrei seminţe, plăteşti!"...

„Şi dacă n-am cu ce să plătesc?!"... am răspuns, aţintindu-l cu două priviri rugătoare... Mă cuprinsese

ciuda, fiindcă îmi venea să plâng... „N-avem bani, mama e bolnavă, surorile mele sunt mici şi-aproape că au îngheţat, fratele le fel, bunica e bătrână... iar tata ne-a părăsit!... Astăzi, la prânz, am ars ultima bucăţică de lemn pe care o mai aveam... din gardul din spatele casei...”

Eram în stare să nu mă mai opresc!...

Am ridicat ochii din podea şi l-am privit din nou pe omul din faţa mea... Acum se uita el în pământ. Se uita încruntat şi nu zicea nimic!... Oasele feţei îi jucau nervos pe sub pielea încreţită şi acoperită de părul nebărbierit.

„N-am ce să-ţi fac, fetiţo! mi-a răspuns, îmbufnat, după aproape jumătate de minut. Nu se poate fără bani!”

„E noapte, nu mă vede. Nimeni şi nici nu sărăceşte nimeni, dacă iau şi eu un sac de seminţe! am spus, din nou, hotărâtă. Vă rog!”... am adăugat, în vreme ce puterile nu mă mai ascultau; începusem să plâng!

„Nu, nu se poate! Cum o să-ţi dau aşa, pe degeaba? Dacă n-ai bani, de ce n-ai adus ceva din casă, ceva...” a adăugat el, privindu-mă cercetător...

„Ticălosule! mi-am spus atunci, în gând. Nu se poate fără plată*!...* Eşti şi tu un prăpădit, care faci pe grozavul, însă! Eşti slujbaş aici, ai ajuns să te roage lumea şi inima ta strâmbă nu te lasă să dai de pomană, de parcă ai da din averea ta, nepricopsitule!” îmi venea să-i strig cu glas tare tot ceea ce vuia ca talazul în mine...

Când am găsit soluţia salvatoare, cred că m-am îngălbenit de încordare, de emoţie... Am desfăcut, în grabă, basmaua de pe cap, şi de la gât, mi-am descheiat paltonaşul şi-am scos din sân medalionul, pe care doar cu câteva zile în urmă îl primisem de la mama. L-am desprins, cu mâinile tremurânde, şi i l-am întins.

Mi l-a luat din mână, l-a întors pe-o parte şi pe alta, l-a deschis, mârâind de bucurie:

„Cine e?” m-a întrebat, privind fotografia.

„Mama mea! i-am răspuns, ştergându-mi lacrimile. E

cel mai de preţ lucru din casa noastră. Ia-l şi pricopseşte-te! am adăugat. Dar o să-mi dai seminţe până la primăvară, să ştii!”... am spus, încrâncenată...

...Ţineam larg deschisă gura sacului, în timp ce Mihai împingea înăuntru, cu amândouă mâinile, nu seminţe ci, coji de seminţe de floarea soarelui, dintr-o grămadă imensă aflată în curtea morii. Era bucuros nevoie mare, fiindcă, aşa cum îi spusesem, „portarul s-a îndurat de noi şi ne-a lăsat să luăm fără bani!” Se grăbea să umple sacii de teamă că omul cel *binevoitor* să nu se răzgândească...

„Săptămâna aceasta sunt de serviciu în fiecare după-amiază, mi-a spus portarul la ieşire. Să vii tot aşa, pe înserate!”...

„Coca, eşti grozavă, cum ai reuşit? a izbucnit Mihai. Venim şi mâine, deci, şi poimâine, toată săptămâna. Ce bucuroasă o să fie mama!” a mai spus el, îmbrăţişându-mă, dintr-o pornire pe care nu i-o cunoscusem niciodată până atunci.

„Hai, nu te mai prosti! i-am răspuns... Apucă mai repede de lanţ şi trage de sanie, să nu-i găsim îngheţaţi de tot pe-ai noştri!”... Şi iarăşi îmi venea să plâng!

Mama şi bunica s-au lăsat convinse de argumentele mele: „Am găsit, dragă, un om cumsecade, un om de suflet, căruia i s-a făcut milă de mine, asta el” repetam, la orice întrebare de-a lor.

„Mergem şi mâine, şi poimâine, toată săptămâna! a adăugat Mihai. Zău, mamă, l-am auzit cu urechile mele, când i-a spus Cocăi”, întărea el.

Împrumutasem de la un vecin mai pricopsit un aparat special de ars coji de seminţe: un fel de pâlnie cu un cot la mijloc şi cu o revărsare, ca un jgheab, din care cojile se rostogoleau treptat pe vatra sobei, alimentând jocul binefăcător al flăcărilor.

În urma unor doctorii, pe care tot nea Neculai, vecinul nostru, care lucra la uzinele „Malaxa”, ni le dăduse,

mama se simţea mai bine, iar surioarele mele ieşiseră de sub păturile în care fuseseră înfofolite şi zburdau acum pe lângă sobă. Bunica, fericită, pregătea de mâncare...

De la o vreme, n-am mai scos nicio vorbă. Stăteam cu o carte pe genunchi şi priveam limbile flăcărilor din sobă. Căldura îmi făcea bine, Uitasem de medalion. Dar, la un moment dat, mi s-a părut că văd mistuindu-se în flăcări ochii albaştri ai mamei...

„Fotografia! mi-am spus, trebuia să iau măcar fotografia!”...

Am început să tremur, în casă era din ce în ce mai cald, iar eu tremuram. Noroc că lampa noastră cu gaz nu lumina prea bine, aşa încât nimeni nu m-a observat şi nu m-a băgat în seamă.

„Mâine am să i-o cer, am să iau fotografia înapoi!” m-am hotărât şi gândul acesta m-a mai liniştit puţin. După câtva timp, fără să pot mânca ceva (deşi bunica m-a rugat atâta), m-am băgat în pat şi-am adormit imediat.

A doua zi i-am cerut portarului fotografia mamei. Mi-a răspuns că n-o are, fiindcă lăsase medalionul cu fotografie cu tot acasă. L-am rugat să nu uite să mi-o aducă în ziua următoare. Răspunsul lui nu l-am înţeles prea bine atunci. În orice caz, m-a făcut iarăşi să plâng. Mi-a spus că „fără fotografie, medalionul meu nu face mare scofală!” şi că de aceea, „dacă-l păstrează, îl păstrează cu totul!”...

În fiecare zi tremuram de emoţie să nu observe cineva lipsa medalionului. Nu mă dezbrăcăm niciodată în faţa mamei sau a bunicii. Ţineam mai tot timpul un fular la gât, profitând de faptul că nu ne înduram să facem prea cald în casă, economisind cojile de seminţe. Măsura a fost înţeleaptă, pentru că, în săptămâna următoare, portarul a fost de serviciu dimineaţa şi, la lumina zilei, era greu să iei „seminţe” fără un ban care constituie dovada că le-ai plătit. Bonurile erau verificate de altcineva. Aşa că...

Ne-am încălzit şi noi cu ce rămăsese din... economii, iar

când cunoştinţa noastră a apărut iarăşi după-amiaza în gheretă, au reapărut şi sacii cu coji de seminţe în casa noastră.

În ciuda faptului că, spre mirarea permanentă a mamei, a bunicii şi mai ales a lui Mihai, care mă însoţea de fiecare dată, sacii cu coji de seminţe se umpleau mereu „pe gratis”, alimentând flăcările de pe vatra noastră, eu eram din ce în ce mai tristă. Faptul a fost observat şi de portar care, într-o seară, după ce am scos sania cu sacii în stradă, m-a chemat puţin în ghereta în care stătea de pază...

Deşi înţelegeam că, fără ajutorul lui, am fi fost demult îngheţaţi, nu puteam, totuşi, să-l iert că-mi luase medalionul. La drept vorbind, atunci când i l-am oferit, în adâncul sufletului meu speram să nu mi-l primească, să-l impresionez şi să nu mi-l primească...

„Cum îţi închipui, fetiţo, că aş putea fi atât de hain, să-ţi iau medalionul cu chipul mamei tale? Bănuiesc că trebuie să fie o amintire scumpă şi că trebuie să-l păstrezi ca pe un lucru sfânt?”... aşa mă gândeam că o să-mi zică atunci şi, după ce-l va cerceta, o să mi-l dea înapoi...

Flăcările din soba de tuci ardeau ca şi în seara aceea. Omul din faţa mea a scos medalionul din buzunar, l-a deschis, a mai privit o dată fotografia, l-a închis la loc şi mi l-a întins.

„Pune-l la gât, fetiţo, a zis el cu o voce, care creştea parcă direct din flăcările acelea bune, am şi eu copii ca tine, cu toţii suntem amărâţi!”...

Am oprit mâna aceea într-ale mele şi am sărutat-o!...

Când am ieşit pe uşa gheretei, mi s-a părut că afară răsărise soarele, că e primăvară şi că de peste tot mă mângâie petale de flori!...

Ningea!... Trăgeam de sanie şi-mi venea să sar într-un picior. Chiar am făcut câţiva paşi ca la şotron...

Mihai nu ştia ce să zică. Mă privea uimit şi întreba ca de pe o placă stricată: „Coca, ce e cu tine? Coca, ce e cu tine?”... Nimeni n-a ştiut atunci, în afară de mine şi de portar, ce s-a întâmplat cu medalionul... Şi n-aţi fi ştiut nici voi, dacă Dănuţ...

16

Mă uit şi eu lung la fosta fetiţă cu seminţele şi cu flăcările de pe vatra săracă, de demult!.. Într-adevăr, prin câte a mai trecut şi ea!... A crescut fără tată, de la opt ani!... Mă mir cum de-a spus asemenea lucruri, fiindcă e un om mândru, mândru şi tare, în ciuda făpturii ei de bibelou... Nu i-a plăcut să fie compătimită în nicio situaţie... Mărturisirile ei către mine au fost ca nişte şoapte ale sufletului ce nu vrea să păstreze, faţă de celălalt, nicio zonă de umbră...

„La şcoala primară — îmi spunea cândva — eram cea mai mică din clasă. Voiau să mă îngraşe cu untură de peşte... Era în anii aceia de sărăcie, de după război. Şi mie, fiindcă eram aşa de pricăjită, îmi rezerva învăţătoarea totdeauna două linguri, porţie dublă deci.

Aveam în clasă însă o fată de măcelar. Erau mai pricopsiţi, în orice caz, aveau ce mânca. Odrasla măcelarului, colega mea, venea la şcoală cu o grămadă de sandvişuri: cu şuncă, ori cu salam bun sau cu te miri ce mai punea între feliile de pâine. Le mânca singură, fără să dea o bucăţică vreunui copil. De aceea era şi grasă cât o putinică. Aşa o şi porecliserăm, de fapt: «Putinică»!

Ceea ce ne scotea din sărite, pe mine cu deosebire — eram şefa clasei, răspundeam deci de ceea ce se întâmpla în colectiv — erau laudele colegei noastre,

«Putinică». În fiecare recreaţie, îşi scotea sandvişurile din ghiozdan, se ducea repede la catedră, se urca pe scaun — ca să fie văzută de toată clasa — şi începea:

«Ia uitaţi-vă ce am eu aici: şunculiţă buuună (şi se lingea pe bot), sălămior buun (şi repeta gestul, trecându-şi limba peste buze), «ouşor»... «buun», completa clasa, în batjocură; «da, ouşor buun» — relua «Putinica» — şi-apoi se-apuca să înfulece.

Am rugat-o, de câteva ori, să se-astâmpere, spunându-i că e urât şi nepotrivit ceea ce face. Dar nu m-a ascultat, nici nu se uita la mine. Înconjurată de şunca şi de salamul ei, se considera irezistibilă.

Într-o zi, mă durea capul teribil, de foame, probabil... «Putinica» a apărut din nou, cu sandvişurile ei la catedră.

Am ţipat la ea să plece de-acolo.

«Da cine eşti tu să strigi la mine? Sărăntoaco! mi-a răspuns. Crezi că dacă înveţi bine...»

N-a mai apucat să continue, că m-am repezit la ea şi-am plesnit-o peste faţă.

«Putinica», urla cât o ţineau puterile, de a pus toată şcoala-n picioare. Toţi au aflat de isprava mea şi n-a fost nimeni să nu-mi dea dreptate...

Măcelarul şi-a mutat odrasla la altă şcoală. Directoarea, care mă iubea ca pe propriul ei copil, a fost însă nevoită să-mi scadă nota la purtare pe trimestrul acela...

Eu, totuşi, n-am înţeles-o, cu toată motivarea ei. N-am putut şi nici n-am vrut!

«Să reclame! i-am răspuns atunci. Şi ce dacă? Să vină cine-o vrea şi să întrebe copiii; să asculte ce făcea fiica măcelarului în fiecare zi!»

«Ei, ce ştii tu?!»... mi-a răspuns.

La sfârşitul anului şcolar, am avut însă, la purtare, tot media zece!”...

*

„Mă îmbolnăveam des când eram mică — îmi povestea altădată — făceam febră mare, nu ştiu de ce. Totdeauna mă salva bunica, nu doctorul. Ea mă învelea în cearşafuri ude, mă frecţiona cu unsori făcute din buruieni, stătea-tot timpul săraca lângă mine, până-mi trecea. Când m-am făcut mai măricică, am început să dorm cu dânsa şi aşa s-a întâmplat până a murit. Atunci, pentru prima dată, nu mi-a mai fost frică de morţi. Înainte de a se sfârşi, m-a chemat lângă dânsa cu un semn. M-am apropiat. A ridicat puţin mâna şi mi-a mângâiat obrazul. Nu mai putea să vorbească. La câteva minute, a oftat o dată puternic şi-a închis ochii…

Fusese o femeie înaltă şi energică. Avea un păr lung, care, în anii din urmă, ajunsese aproape în întregime alb. Îl strângea şi îşi făcea cu el un coc mare, la spate. După moartea bunicului, rămăsese tare săracă… Să creşti zece copii? Că atâţia avea… Mama era penultima…

De aceea, poate, din cauza greutăţilor adică, bunica era atât de econoamă…; strângea orice petecuţ de cârpă ce-l găsea în cale, un nasture — dacă vedea — se apleca şi-l lua din ţărână, nu dădea niciodată bani la tramvai, pentru că niciodată nu mergea cu tramvaiul… Când trebuia să se ducă undeva, o lua pe jos, indiferent care ar fi fost distanţa.

«Cât mă mai ţin picioarele, maică, le folosesc! De ce să dau bani la tramvai?» aşa răspundea…

Din cârpe, zdrenţe — pe care le potrivea ea cum ştia — ţesea nişte preşuri foarte frumoase. Aşa mi se păreau mie pe-atunci. Şi, cum le vedeam ţesute, începeam: «pe-astea mi le dai mie, bunico! Când o să mă mărit!»…

«Ţi le dau, draga maichii, ţie ţi le dau! răspundea, zâmbindu-mi. Numai să ajung eu să te văd măritată!»…

N-a ajuns, bineînţeles!...

Ştii ce-mi plăcea mie, mai mult şi mai mult, să mănânc atunci când eram bolnavă?... Gem de prune!... Dar noi n-aveam! Uite, nu-mi dau seama de ce, dar n-aveam, ori n-am avut niciodată de-ajuns, ca să mă satur!...

Avea însă un gem foarte bun vecina noastră, «tanti mama», îi spuneam noi... îmi aducea numai când eram bolnavă... Venea cu câte o jumătate de pahar, nu mai mult. Trebuia să le dau însă din el şi fetelor, celor mici, care stăteau cu gura căscată când mă vedeau mâncând. Aşa că, abia mă alegeam cu o linguriţă, două...

«De-aceea faci tu atâta gem acum! Şi aşa de bun l» i-am zis atunci...

«Să ştii că da!» mi-a răspuns..

În afară de gem însă — a continuat Coca — în zilele în care eram bolnavă, mai aveam şi altă bucurie: primeam cadou cel puţin o carte, tot de la cineva vecin cu noi, un tipograf. Văzuse că-mi place să citesc. Îmi împrumuta din cărţile lui, fiindcă avea acasă o adevărată bibliotecă. Dar, dacă mă îmbolnăveam...

«Cum văd eu, suferinţele tale erau îndulcite, pe-atunci, cu gem şi cu., visuri!», am subliniat eu, zâmbind.

«Mai ales cu visuri! Şi *Lazărul,* Liceul „Gh. Lazăr**, unde am învăţat, a fost unul dintre ele!...»

La şcoala generală toată lumea mă răsfăţa... Prin clasa a VII-a — mi-aduc aminte — ne-a venit o nouă profesoară de engleză. Fusese până atunci la universitate. Nu ştiu ce se întâmplase de ajunsese la noi... Era o femeie distinsa, fină şi elegant îmbrăcată. Avea nişte mâini delicate, eu degete lungi, iar pe unul dintre ele purta un inel cu o piatră care strălucea până în spatele clasei, în timp ce scria ceva pe tablă. A fost numită şi diriginta noastră. Eu eram fericită. Îmi plăcea de dânsa, îmi plăcea cum vorbea - era o încântare s-o asculţi, deşi, pe-atunci, înţelegeam

doar foarte puţin din ceea ce spunea; explica bine la gramatică... În acele momente însă, îmi căuta totdeauna ochii, eu eram punctul ei de încercare, testul: privind la mine, îşi dădea seama dacă are şanse să fie pricepută de ceilalţi copii. (Venind de la universitate, pentru ea era o problemă să se facă înţeleasă de nişte copii de vârsta noastră).

Când constata că lucrurile merg bine, continua; altfel se oprea, relua, întreba, iarăşi explica... În orice caz, ţinea cu tot dinadinsul «să învăţăm carte de la dânsa!»

Obişnuindu-se să-mi citească în ochi, a început să folosească această metodă şi în calitate de dirigintă. Ştia că sunt sinceră, uneori — brutal de sinceră, că nu mint. De aceea, intr-o zi, când nişte băieţi mai năzdrăvani şi mai leneşi, bineînţeles, au împins băncile până în spatele clasei, pentru ca profesorul de matematică să nu se mai poată plimba pe-acolo şi să-i observe cum copiază, diriginta s-a supărat şi a vrut să ştie cine săvârşise fapta. Autorii ei nu s-au ridicat să recunoască. Nimeni, din toată clasa, n-a scos o vorbă... Atunci m-a întrebat pe mine şi m-a privit atent în ochi. Nici eu n-am spus nimic, dar dânsa, rostind singură numele presupuşilor vinovaţi, pe care-i bănuia *a citit* pe faţa mea adevărul, confirmarea. Băieţii nu s-au supărat pe mine, fiindcă mă cunoşteau; le-a părut râu că n-au recunoscut singuri. Iar pe dirigintă o iubeam cu toţii...

Vorbind cu mama, într-o zi — întâmplător, bineînţeles, nu ştiu de ce venise pe la şcoală — i-a spus: «îmi place fata dumitale! Aş fi vrut să am şi eu una ca ea. Nu am decât un băiat mai mare, care e student. Nu mi-o dai mie? 0 înfiez! Dumneata mai ai trei I Şi eşti singură!»...

Mama a făcut eforturi ca să n-o repeadă, să-i răspundă politicos. Dorinţa şi propunerea profesoarei o jigniseră. «Adică şi-a spus, desigur: *eu nu pot s-o cresc, s-o educ?!*»...

Am înţeles! Şi eu m-aş fi revoltat la fel... Dar realitatea

rămânea aceeaşi, cu toată revolta — şi ea se numea sărăcie, ce nu putea fi schimbată.

De aceea, mama ar fi dorit ca, după gimnaziu, să mă apuc să muncesc. Eram mică, nu împlinisem paisprezece ani, dar se oferise cineva s-o ajute, să-mi găsească de lucru… (Surorile mele aşa au început să. Lucreze, de la 14 ani; când au fost angajate nici nu aveau buletin de identitate!).

Când am aflat despre această hotărâre, m-a apucat un plâns disperat. Eram premianta întâi pe şcoală, alţii, mult mai slab pregătiţi decât mine, încercau să intre pe la diferite licee, iar eu să închei învăţătura aici? Asemenea gânduri se frământau în mintea mea în timp ce plângeam, pe înfundate, în spatele curţii noastre, ascunsă după o magazie, ca să nu mă vadă nimeni…

Am stat de vorbă cu bunica şi i-am spus că m-am hotărât: «O să mă fac profesoară! Profesoară de engleză, ca doamna Stoica!»

Bătrâna a rămas cu ochii aţintiţi la mine, câteva clipe n-a putut să spună nimic, apoi, apropiindu-se, m-a strâns lângă pieptul ei şi, mângâindu-mi obrazul, a început să-mi spună, aproape ca intr-un descântec: «Draga mamii, draga mamii!… >» Şi-a început să plângă…

M-am desprins de ea aproape supărată.

«Te rog să nu plângi! i-am spus. Ai să vezi! Am să ajung profesoară!»…

M-am aşezat pe un scaun şi-am început să privesc prin fereastră. În câteva clipe, nu mai eram acolo… Am „intrat” într-o cancelarie — ca aceea de la şcoala noastră —, am luat un catalog de pe masă şi, cu el sub braţ, am ieşit pe culoar… înaintam!… Eram elegantă, ca doamna Stoica şi toţi foştii mei colegi se fereau din calea mea, se lipeau, sfioşi, cu spatele de ziduri, şoptind:

«E Coca! E Coca! Noua noastră profesoară!»…

«Să-ţi ajute Dumnezeu, Cocuţa, maică! a exclamat bunica, aflată, din nou, lângă mine. Şi, dacă vrei să ştii, şi eu cred... cred, draga mamei! *Pentru că tăria* omului *e nemăsurată,* atunci când *vrea, când merge după* o *lumină!*»...

Nu mai plângeam. Am îmbrăţişat-o şi am ieşit repede în curte. Apoi pe stradă. Apoi...

*

Când am coborât din tramvai — pe-atunci circulau tramvaie pe bulevardul din faţa Liceului «Gh. Lazăr* — mi s-au înmuiat picioarele. Nu puteam să merg. Parcă se învârtea toată lumea cu mine. M-am apropiat de gardul «Cişmigiului» şi m-am sprijinit. Un bărbat în vârstă, trecând pe lângă mine, s-a apropiat şi m-a întrebat dacă mă simt rău.

«Nu, n-am nimic!» i-am răspuns şi am plecat, decisă, spre şcoală...

În faţa listelor cu rezultatele, afişate pe un panou, se afla multă lume: copii, părinţi. Era o foială îngrozitoare, sfâşiată de strigăte de bucurie sau de hohote de plâns, stropită cu lacrimi ori cu stele, din zâmbetele învingătorilor.

M-am aşezat undeva, pe o margine de zid, lângă un gard, să mă odihnesc, ca după un drum lung. Şi, dacă mă gândeam bine, era într-adevăr foarte lung drumul...

Puteam să stau liniştită, nu mă cunoştea nimeni. Niciun copil din şcoala noastră ori din mahalaua noastră nu îndrăznise să se prezinte la examenul de admitere la Liceul «Gh. Lazăr». Eram singura!

«Am să mă uit când 6-0 mai limpezi locul! mi-am spus. Dacă mă Înghesui acolo, mă striveşte mulţimea. Şi-apoi, ce e scris pe *liste* nu se schimbă! Aşa că...»

După vreo două ore, nu mai era aproape nimeni lângă

panou. M-am oprit şi eu…

Am început să citesc de jos în sus, am luat listele deci de la coadă. Pe măsură ce citeam tot felul de nume inima mi se ridica mai mult, mai mult. Îmi ajunsese în gât…

Mai aveam vreo zece-cincisprezece rânduri şi terminam… «însemnează că n-am intrat!»…

M-am proptit de panou, fiindcă iarăşi începuse să se învârtă totul în jur… «Bine că n-am spus la nimeni că dau examen la liceu şi, cu atât mai mult, la *Liceul Lazăr!* în afară de bunica! Ei cum o să-i spun? Cum o să mă uit în ochii ei

Mi-am revenit după câteva secunde. Am continuat lectura. Am ajuns la al treilea rând de sus; numele citit mi se părea cunoscut: *Petrescu Coralia.* Mă mai uit o dată: *Petrescu Gh. Coralia.* Am citit şi iniţiala de la mijloc. Media: 9,70… - «Nu se poate! mi-am zis. Am greşit eu!»…

Citesc, din nou, listele, de data aceasta, de sus în jos, ca să văd dacă mai există cineva cu numele de *Petrescu.* N-am mai găsit pe nimeni. Mă uit şi la listele respinşilor, să mă asigur că nu este vreo confuzie. Nici acolo nu se afla numele meu…

Ca să fiu sigură, m-am dus la secretariatul liceului şi am întrebat de la ce şcoală vine eleva Petrescu Gh. Coralia. Secretarele — erau vreo trei — s-au uitat lung la mine, dar au căutat în acte şi mi-au răspuns. Era şcoala mea!…

Când mi-a văzut faţa luminându-se, femeia care mi-a răspuns, cea mai în vârstă de-acolo, m-a întrebat:

«Ai vrut să te convingi că eşti tu?»

I-am răspuns sincer: «Da!»…

«Bravo, fetiţo! mi-a spus secretara. Te felicit din toată inima. Ce sunt părinţii tăi?»

«Mama e vânzătoare într-un magazin!» i-am răspuns.

«Şi tata?»

«Vă mulţumesc pentru informaţie! am adăugat eu, în

loc de răspuns la întrebare. Bună-ziua!»

«Stai, stai! mi-a strigat secretara, învăluindu-mă cu ochi buni. Voiam... voiam să te felicit încă o dată, Coralia! Şi, vezi, să te ţii tot aşa, în frunte!»...

Aş fi dorit ca în clipa aceea să fiu acasă, să privesc în ochii bunicii şi într-ai mamei... Dar, cum tot nu puteam să ajung aşa de repede (trebuia să schimb două tramvaie până acasă şi să mai merg vreo jumătate de kilometru şi pe jos), m-am hotărât să fac o plimbare în «Cişmigiu. Eram acum «lăzăristă», aveam dreptul...

Era lume multă, de toate vârstele, în parc... Mi-am ales aleea din centru... şi am străbătut-o încet, cu răbdare, de două ori, de la un capăt la celălalt, mergând cu mâinile la spate!...

Bunica a tras o porţie de plâns, de bucurie, fireşte! Mama însă n-a rămas prea impresionată. Abia când toate colegele ei de la magazin s-au adunat în jurul nostru (acolo mă dusesem să-i spun vestea), mirându-se de faptul că am avut curajul să dau examen la Liceul «Lazăr» şi, mai ales, că reuşisem, abia atunci s-a gândit şi ea că făcusem o ispravă mai acătării şi, drept răsplată, m-a strâns la piept şi m-a sărutat. În clipele acelea înţelegeam pentru totdeauna că, pe drumul pe care pornisem, orice fel de ajutor de care aş fi avut nevoie, nu-l puteam primi decât... de la mine!

*

Cu prima bursă (fiindcă am avut şi bursă) mi-am cumpărat uniformă şi palton; apoi — echipament de sport, ghete... Iar meditaţii la engleză am început să dau din clasa a IX-a, altfel nu se putea. Am avut noroc, am învăţat, în continuare, bine limba engleză, de data aceasta, de la profesoara mea de liceu... Era înaltă profesoara mea, cu ochii verzi, cu picioare frumoase,

tunsă scurt, ca urî bărbat. Avea un aer extravagant. Se îmbrăca în verde şi în mov. În clasă, crea o atmosferă plăcută, destinsă, învăţai de plăcere. Ne spunea multe lucruri în plus faţă de programe şi manuale. Ne lua la concerte, la spectacole de teatru, ne iubea!

Şi matematică am învăţat cu mare plăcere, de la ci profesoară pe care o admiram: domnişoara Rugescu. Era cea mai elegantă profesoară şi cu mâinile cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată; erau ca de fildeş. Când îţi corecta caietul, nu-ţi puteai desprinde ochii de pe mâinile ei. Toată era delicată, fină... Era însă o femeie tristă, n-am văzut-o niciodată zâmbind. În şcoală circula o poveste, cum că ar fi trebuit să se căsătorească cu un pilot, care s-a prăbuşit cu avionul înainte de ziua nunţii. De-atunci rămăsese singură.

Pe profesoara de geografie n-o iubeam: nu mă scotea din «vedetă» şi asta pentru că îmi făcusem două bluze albe, cu gulerul puţin mai înalt, până sub bărbie, şi cu o vestă bleumarin. Îmi stătea foarte bine cu aceste două lucruri simple, care nu ieşeau prea mult din norma uniformei. Nimeni nu se lega de mine, în afară de ea, care, spre a se răzbuna, mă asculta în fiecare oră. Am învăţat geografie în silă şi de frică...

Într-un an, ne-a venit o nouă profesoară de psihologie. Era grasă şi cu sprâncenele total smulse ori rase. În locul lor îşi trăgea nişte arcade cu creionul, numai că pe una o trăgea mai jos, la un ochi, iar pe cealaltă — mult mai sus. Era, din această cauză, ca o sperietoare, ca un claun. De cum intra pe uşă, izbucneam în râs. Nu ne putea «ţine în mână». Era o nenorocire la oră, fiecare făcea ce vrea. Eu, fiind mai mică, mă băgăm, uneori, cu totul în bancă. Râdeau colegele să leşine şi ea se enerva tot mai mult,

întrebându-le: «De ce râdeţi, dragă, de ce?» Eram, pe-atunci, numai clase de fete. De-aceea şi profesorii noştri erau femei. Singurul bărbat profesor era «Burticus», de latină... îl porecliserăm aşa fiindcă era mic şi burtos. Era însă foarte delicat în comportare, politicos. Când ne întâlneam cu el pe stradă, îşi scotea pălăria şi ne saluta, ceremonios, adăugind: «Sărut mâinile, domnişoarelor!»... Eram foarte mândre, bineînţeles şi, ca să nu-l supărăm, învăţam de mama focului la latină!...”

Ei, dragii mei, am să vă povestesc acum câteva „file de viaţă” din activitatea mea de profesor.

Acolo am cunoscut fel de fel de copii. Unii însă m-au impresionat în mod deosebit...

Capitolul IV
FILE DE VIAŢĂ

1

Într-o zi a venit la mine, în birou, un şcolar. Mi-a întins, tremurând de emoţie, caietele sale cu „mâzgăleli”. Nu putea să scoată nicio vorbă…

L-am invitat să ia loc pe fotoliu. S-a aşezat. Era palid şi încordat ca un arc…

Am deschis unul dintre cele trei caiete primite.

„Nu! a izbucnit, dintr-o dată, cu disperare. Vă rog să nu citiţi acum!”…

Am închis caietul, oprindu-mi privirile pe coperta, pe care se aflau caligrafiate frumos, cu cerneală roşie, cuvintele lui Nicolae Iorga: Scrie *ca să păstrezi florile gândului tău, pe care, altfel, le ia vântul!…*

„Frumoasă cugetare!” am exclamat… *Scrie ca şi* păstrezi *florile gândului tău!…*

„Vă rog să mă iertaţi! s-a auzit glasul băiatului. Totdeauna fac gafe! Deşi…”]

„Deşi n-ai vrea să le faci!” i-am răspuns.

„Exact! Iertaţi-mă, vă rog!” a adăugat el.

„N-am de ce să te iert. Nu m-am supărat!… Şi-apoi, nici n-aveam de gând să citesc în faţa ta. Nici mie nu-mi place să mă dezbrac în public!”

„Atunci e bine!” a mai spus băiatul, ridicându-se şi cerându-mi voie să plece…

„Deci acesta este Andrei Costescu, dintr-a VIII-a C!” mă gândeam… „Deştept, talentat, dar… bâlbâit!”… aşa mi-l prezentaseră toţi profesorii care îl cunoşteau…

„Când se emoţionează — îmi spunea, cândva, dirigintele clasei lui — nu este în stare să lege-ntre ele două vorbe. Se-mpiedică, de parcă ar urca pe un povârniş abrupt, apoi înghite în sec şi… tace. În acest timp, obrajii ori îi iau foc, ori se fac ca de, ceară. Îşi trăieşte atât de intens drama acest copil, se consumă atât de mult, că nu ştiu ce se va întâmpla cu el!”…

Cel mai mult mă impresionaseră însă colegii lui Andrei… Veniseră la mine cu câteva zile în urmă. Sfioşi, nu ştiau cum să înceapă.

„Ei, daţi-i drumul! i-am îndemnat. Aţi vrut să stăm de vorbă, nu? î Mi-am făcut timp, v-am primit, poftiţi! Care e necazul?… fiindcă voi, de obicei, cu necazuri veniţi la mine”…

„Vă rugăm să ne-ajutaţi, tovarăşe director!” a început o fată cu codiţe blonde şi cu ochii verzi.

„Cum te numeşti, fetiţo?” am întrebat-o.

„Mărgineanu Adriana! a răspuns fata, prompt. Sunt responsabila clasei a VIII-a C. Eu am îndrăznit, prin tovarăşa dirigintă, să vă solicit să ne primiţi. Ei sunt colegii mei, pionierii cei mai buni din clasă: Mocanu Virgil şi Constantinescu Adina!”…

Gâfâia aproape… Rostise toate vorbele acelea în grabă, dar apăsat, ca omul care crede în ceea ce spune, pregătindu-şi, totodată, terenul pentru o solicitare ce şi-ar dori să fie ascultată, primită…

„Vă rugăm, vă rugăm, tovarăşe director, — reluă ea — ajutaţi-l pe Andrei, pe Andrei Costescu! E atât de trist, că nu mai putem suporta… Ştiţi, noi am stat de vorbă, ne-am sfătuit şi am ajuns la concluzia că trebuie ca

dumneavoastră…”

Aici fata s-a oprit, fiindcă se aprinsese toată şi i s-a tăiat răsuflarea; parcă ar fi făcut o cursă lungă şi acum, pe ultimii metri, înainte de a ajunge la ţintă, simţea că nu mai are aer.

„Ce trebuie să fac eu, Adriana Mărgineanu? am întrebat. Spune-mi şi-o să văd dacă pot face!”

„Cum să nu puteţi? mi-a răspuns ea, cu un zâmbet pe buze. Revista nu e în mâna dumneavoastră?”

„Care revistă, fetiţo?”

„Revista şcolii noastre, care alta, *Pe-un picior de plai!”*

„Ce vrei să spui, Adriana, când afirmi că *e în mâna mea* revista?” am mai întrebat, curios, dar şi puţin deranjat de vorbele fetei.

„Vă rog să mă iertaţi — a început ea explicaţia —, dar toată lumea ştie că dumneavoastră hotărâţi, până la urmă, ce se publică şi ce nu se publică în revistă”…

„E bine că ai menţionat «până la urmă», am subliniat, adică după ce îşi spune părerea întregul colectiv de redacţie…”

„Sigur, sigur, a întărit eleva, dar când ziceţi dumneavoastră ceva, parcă mai au ei curajul…”

„Adriana — am întrerupt-o, nemulţumit —, observ că în capul tău şi, probabil, şi într-al altora, unele lucruri privitoare la felul în care se publică materialele în revista noastră sunt cam neclare. Vom discuta şi despre aceasta. Deocamdată — le-am propus — să ne întoarcem la Andrei Costescu. Despre ce ajutor, pe care ar trebui să i-l dau eu lui Andrei, e vorba?”

„V-am ruga să publicaţi în revista şcolii câteva poezii ale lui Andrei!”… a spus fata cu glas scăzut şi cu ochii în jos, de parcă ar fi fost vinovată de ceva. Apoi, ridicându-şi privirile şi aţintindu-mă, şi-a reluat pledoaria: „Ştiţi, e foarte talentat! A scris caiete întregi de poezii. Eu m-am uitat prin ele, le-am citit, în parte, nu pe toate, fiindcă n-

am avut timp într-o oră... Să vedeţi, Andrei stă singur, în ultima bancă. *El* n-a vrut să stea cu nimeni, deşi noi am pus problema în colectivul de conducere al clasei, l-am şi rugat să-şi aleagă pe cineva dintre colegi sau colege, ca să stea împreună în bancă. Ne-a refuzat!... Atunci, adică acum o lună, după ce a început anul şcolar, m-am supărat foarte rău pe el... Apoi am căutat să-l înţeleg. Îl tot vedeam scriind în nişte caiete, pe care nu le arăta niciodată, nimănui. De câte ori îl întrebam: «Ce ai acolo, ce scrii în aşa mare secret?», îmi răspundea: «Nimic! Mâzgăleli!»...

Ei, bine, într-o zi, în timpul orei de sport, eu am rămas în clasă, fiindcă mă simţeam rău. Am cerut voie tovarăşei profesoare şi dânsa a fost de acord... Tot stând eu aşa, în clasă, m-am gândit: «Ce-ar fi dacă?»...

Mărturisesc — le-am spus şi colegilor —, am făcut vin lucru urât, dar n-am putut să rezist curiozităţii: m-am uitat prin caietele cu «mâzgăleli»- ale lui Andrei...

Tovarăşe director, ştiţi ce poezii frumoase scrie Andrei?! Extraordinare! Le-am spus şi colegilor!...

Andrei nu ştie nimic până acum... Dar noi ne-am hotărât să vă rugăm...”

„Da, da, ştiu... să-i public «mâzgălelile»!” am spus eu, zâmbind.

„Nu sunt «mâzgăleli»-, tovarăşe director, veţi vedea! Sunt sigură că nu mă înşel!” a afirmat, cu hotărâre Adriana.

„De unde atâta siguranţă, Adriana Mărgineanu?” am întrebat-o cu puţină ironie în glas... în problemele de creaţie e greu să fii aşa de sigur, să ştii!”

Ochii fetei s-au umplut, dintr-o dată, de lacrimi.

„În orice caz, mie îmi plac! a îndrăznit ea să adauge ruşinată parcă, şi, dacă dumneavoastră aţi vrea...”

„I-aţi face o mare bucurie lui Andrei, tovarăşe director! a intervenit Adina, cealaltă fată. Aceasta poate l-ar ajuta...”

„Ştiţi, el uneori se bâlbâie... a adăugat Virgil Mocanu. Din cauza aceasta are mari complexe, vorbeşte atât de puţin. La lecţii este un adevărat chin până formulează câteva fraze... deşi ştie foarte multe lucruri, le ştie foarte bine. Andrei învaţă, e inteligent, dar, ce păcat!... Şi mulţi colegi de-ai noştri nu înţeleg, râd de el! Poeziile l-ar ridica deasupra tuturor!...”

„Să vină *el* la mine! Vreau să-l cunosc şi eu! Uite... nu mâine, ci poimâine, la ora... E bine? le-am spus copiilor. Şi să-mi aducă, bineînţeles, «mâzgălelile»! Să le văd! Dacă e ceva bun... Vă promit!...”.

Au plecat bucuroşi, mulţumindu-mi pe-ntrecute... Iar Andrei, care n-a rezistat propunerii...

Noul număr al revistei se afla în tipografie. Urma să apară peste vreo două săptămâni... Materialul era ales şi tehnoredactat. N-am avut încotro: am renunţat la conţinutul unei pagini întregi, publicând, în loc, douăzeci de poezii ale lui Andrei Costescu. Deasupra paginii am scris un titlu mare: *DEBUT!*... Revista a căpătat astfel o nouă rubrică...

...Scrisă într-un moment de mare trăire, prima poezie, cu care deschideam acea *pagină,* se intitula *În ţara mea! ...* Mă impresionase faptul că acel băiat fusese în stare să prindă un sentiment atât de puternic şi de nobil în vorbe de o mare simplitate, de adevăr şi de frumuseţe, cărora le dăduse însă o cadenţă solemnă şi gravă, cu un ecou ce-şi poate prelungi viaţa cu mult peste graniţele clipei... Adriana Mărgineanu, colega lui, a recitat-o în prima şedinţă de cenaclu şi-apoi, la scurt timp, în cadrul unei serbări, la care a participat întreaga şcoală... Răsună şi acum în mine cuvintele rupte din sufletul unui copil, cuvinte ce-ar fi putut să capete rostire din partea unui întreg popor:

„Popas la ţărmul mării

Dac-ai să faci cândva,
Şi din adânc de ape
Spre tine s-o-nălţa
Zbuciumul trist al lirei
Din cântul vechi de bard,
Ori ţi-or doini din frunză
Codrii măreţi de brad,

Pe plaiuri de baladă
Cândva, de vei urca,
Să ştii atunci, drumeţe,
Că eşti în ţara mea!
Şi de va fi, vreodată,
Să întâlneşti în cale
Sub negura furtunii
Care se iscă-n zare
O masă-mbelşugată,
Miros de busuioc,
Şi aur în pahare,
Şi chiot de noroc,
Şi vorbe de bineţe
Ţi s-or rosti, cândva,
Tu să răspunzi, drumeţe,
Că eşti în ţara mea!

Iar dacă vreodată
Nori grei s-or aduna,
Şi cât e zarea albă
Lumină n-oi afla,
Şi-o prinde să vuiască
Măreţul trup de brad,
Să spumege talazuri
Ce-n lava vieţii ard,
Să te fereşti, atunce,
Străine, de-a intra!...
Şi să nu uiţi, vreodată,

Că asta-i ţara mea!”

Un suflet mare şi frumos — cu învolburări, din când în când, de nepătruns —, un suflet din care ţâşniseră, ca dintr-un şuvoi, atâtea poezii — adevărată panoramă de frumuseţi şi de simţire copleşitoare:

„Ne-ai învăţat să credem
În schelele cu vârfuri înfipte
În seninul cerului,
În vasele de lut
Ce vorbesc cu glasul pământului
Şi-n viile mustind de sevă
Ca un preludiu al urcioarelor pline!”

se adresa Andrei, în numele generaţiei sale, *PARTIDULUI…*

„Ne-ai învăţat să credem
În pâinea coaptă
Scoasă aburind din cuptoare,
În scările dintre cer şi pământ.
În înaltul zborurilor
Fără ameţitoare prăbuşiri…
În mâinile aspre şi bătătorite
Şi-n buzele arse de sete şi dor!
Ne-ai învăţat să credem în noi înşine,
În garoafele roşii ale inimilor noastre,
În paşii legănaţi ai visurilor…
Ne-ai învăţat să cântăm…
Şi primele cântece ţi le închinăm *Ţie!*”…

„Vă mulţumesc din tot sufletul, tovarăşe director!” a spus Andrei, iar vorbele lui au curs ca o apă lină, fără niciun fel de obstacol.

Adriana, Adina şi Virgil, care îl însoţeau, au făcut ochii

mari...

M-am ridicat de la birou, prefăcându-mă că nu observ faptul că Andrei nu s-a mai bâlbâit. M-am apropiat de el, i-am strâns mâna şi l-am sărutat pe amândoi obrajii.

„Tu să le mulţumeşti colegilor tăi, celor trei, pe care-i vezi aici! Cine ştie când te-aş fi întâlnit, dacă ei nu te-aduceau la mine! am spus. Iar eu îţi mulţumesc ţie, îţi mulţumesc pentru plăcerea pe care mi--a procurat-o lectura poeziilor tale, pentru ceea ce eşti şi, mai ales, pentru ceea ce sper să devii! De mâine te aştept la cenaclu! Am mare nevoie de tine acolo!”

„E nevoie de mine acolo? Cum aşa? a spus băiatul, nedumerit. Eu, ştiţi...” şi iarăşi a început să se bâlbâie...

„Întotdeauna şi oriunde e nevoie de un om care gândeşte, care are curajul să exprime ceea ce gândeşte şi care, pe deasupra, ştie să exprime acest lucru într-un chip interesant!” am mai spus, îmbrăţişându-i pe toţi şi lăsându-i să plece la treburile lor...

Toată şcoala îl cunoştea acum pe Andrei Costescu. Aveam încă un poet!...

Colegii de clasă ai acestuia parcă nu mai auzeau niciun fel de bâlbâială, când băiatul răspundea la lecţii.

Şi membrii cenaclului s-au obişnuit repede cu el. De la o vreme, intervenţiile lui. Andrei în comentarea lucrărilor celorlalţi elevi erau atât de substanţiale şi făcute într-un limbaj elevat, cu claritate şi fineţe, încât n-ai fi crezut că băiatul are doar paisprezece ani. Tot mai stăpân pe cuvânt şi pe regimul curgerii acestuia, citind în ochii colegilor şi ai dascălilor lui preţuirea, Andrei Costescu valorifica, din plin, nenumăratele sale lecturi, zilele şi nopţile de îndelungă meditaţie, tăcerile sale din atâţia ani. Un zăgaz se rupsese parcă şi şuvoiul nu mai putea fi stăvilit! Un zăgaz în porţile căruia bătuseră — spre a le desfereca — şi trei inimi de copii!...

Scrie ca să *păstrezi florile gândului tău!*...

... Gândurile lui Andrei, pentru cei trei colegi ai săi, au umezit ochii *culegătorului de semne...* de sub mâna căruia se năştea, de fiecare dată, *Piciorul de plai...* al şcolii noastre...

„Doamne, de ce mai sunt în stare şi copiii ăştia!... al exclamat, atunci, omul din faţa casetelor cu litere de plumb, îndepărtând cu mâneca de la cămaşă pânza ca de păianjen, ce i se aşezase pe ochi...”

2

— Dănuţ, ştii că am un vecin pe care-l cheamă ca pe] tine?

— Nu, de unde să ştiu?!

— Da, am! Numai că Dan, vecinul meu, e cel mai ţ neastâmpărat copil de pe scara noastră!... Să ştiţi că acest’ lucru nu-l spun eu... Eu, în general, mă feresc de asemenea superlative... mi se pare riscant să afirmi despre cineva că „e cel mai...” Dacă greşeşti? Nu se ştie niciodată!...

„Cel mai neastâmpărat copil de pe scara noastră” l-au numit prietenii lui, cei cu care se joacă, mulţi dintre ei colegi de şcoală, de clasă. Chiar mama lui — am auzit-o eu într-o zi —, sătulă de năzbâtiile fiului, i-a spus: „Dănuţ, să ştii, eu cred că nu e altul mai nebun ca tine pe scara noastră; ce pe scară? În tot blocul!”

Băiatul a râs, a sărit într-un picior, i-a „furat” mamei un sărut pe obraz şi a rupt-o la fugă. Dintr-un salt, a fost peste gărduţul de fier ce se străduieşte să apere, de mingile copiilor, florile din faţa blocului, cu trei paşi a traversat rondurile de trandafiri, s-a căţărat, cu mare dexteritate, pe gardul şcolii (blocul nostru e vecin, după cum ştiţi, cu şcoala la care învaţă Dănuţ, ca şi toţi copiii,

elevi până la clasa a VIII-a, din blocurile din jur) şi dus a fost. Cred că s-a oprit în spatele clădirii, acolo unde se încing meciurile de fotbal.

„Ce să-i fac? Ce să-i mai fac? se văicărea, neputincioasă, mama lui Dan. Spuneţi şi dumneavoastră — mi se adresă femeia, realmente necăjită; ce mă fac eu cu copilul acesta? Cred că soluţia cea mai bună e aceea pe care o propune bărbatul meu: acum, cât se află în vacanţă, îl închidem în casă, de dimineaţa până seara. Pe sora lui, Mirela, o lăsăm liberă, ea e mai cuminte, dar pe Dan să ştiţi că o să-l închidem în casă! Nu se mai poate, e cel mai zvăpăiat dintre toţi copiii de pe scară!”…

„Ştiu eu ce să zic? i-am spus, îndoindu-mă de «soluţia» găsită de capul familiei, care locuieşte într-un apartament aflat exact deasupra apartamentului meu. Dumneavoastră vă cunoaşteţi mai bine copilul, eu n-am avut timp să stau de prea multe ori de vorbă cu Dan. Îl cunosc indirect. Vă pot spune că atunci când mă aflu acasă, recepţionez cu fidelitate toate *semnalele* pe care mi le transmite prin… plafoanele camerelor. Pe Dan îl aud însă în mod cu totul deosebit, şi nu numai că îl aud, îl şi simt… Când aleargă el dintr-o parte în alta a apartamentului dumneavoastră, am impresia că nu vrea neapărat s-o prindă pe Mirela, ci să ajungă… la mine, şi nu pe uşă, ci… prin plafoane.

Într-o dimineaţă ne-am întâlnit, întâmplător, pe scară. Dan m-a salutat politicos (că, altfel, e băiat cu mult bun simţ) şi-atunci eu mi-am permis să-l opresc şi să-i spun: «Ia ascultă, vecine Dănuţ» (ştiţi că noi aşa ne adresăm unul-altuia: cu «vecine»; Dan l-a auzit odată pe soţul dumneavoastră spunându-mi aşa şi, de-atunci, aşa îmi spune şi el. Am împrumutat şi eu apelativul, fiindcă acesta este situaţia — suntem vecini), deci, repet, i-am zis: «Ia ascultă, vecine Dănuţ, tu eşti supărat pe mine?»

«Eu pe dumneavoastră? mi-a răspuns mirat băiatul, ştiţi bine că n-am niciun motiv. Poate, dimpotrivă, ce

poate, sigur!»

«Atunci de ce vrei să mă omori?» am continuat, spre şi mai mare mirarea băiatului...

«Să vă omor?!»... a făcut el ochii mari.

«Da, să mă omori!»

«Cum?!»...

«Aşa, bine!... provocându-mi infarct!»

«Râdeţi de mine», a adăugat el, nesigur.

«Nu râd deloc! i-am răspuns, ce, acesta e lucru de râs? Tu ştii că eu sunt bolnav de inimă?»

«Da, am aflat atunci, când a fost cutremurul... Vi s-a făcut rău; a trebuit să vă ducă tata la spital, a condus el maşina dumneavoastră, ştiu!»

«Păi, vezi? mai zisei. Atunci de ce ţii să *cutremuri* în fiecare zi casa în care locuim? Nu ţi-e milă de mine? Dacă mor?! Vrei să mă ai pe conştiinţă?»...

Băiatul n-a mai zis nimic. A plecat ochii şi nu m-a mai privit. Înţelesese despre ce e vorba.

«Uite ce e, vecine, am mai spus eu, ca să-l scot din încurcătură. Facem o înţelegere?»

«Ce fel de înţelegere?» m-a întrebat, înviorat dintr-o dată.

«Vii în seara aceasta la mine, mai stăm de vorbă şi... îţi dau un orar; mai ai tu unul, cel de la şcoală; îţi mai dau şi eu unul, orarul prezenţei mele acasă. Munca mea mă obligă să lucrez, uneori, acasă, să scriu... Aşa că... De acord?» l-am întrebat.

«Sigur că da!» mi-a răspuns băiatul...

Seara a venit, a primit orarul şi, de-atunci, adică de vreo zece zile, Dănuţ se străduieşte să-mi respecte liniştea şi... sănătatea!... De aceea, când ştie că sunt acasă, îl aud strigând la surioara lui: «Mirela, potoleşte-te, nu mâi face scandal, că-l deranjezi pe vecinu' de jos. E acasă, scrie!»...

În ceea ce priveşte «soluţia» propusă de soţul

dumneavoastră… aş zice s-o mai amânaţi vreo săptămână. Am câteva zile de concediu şi… lucrez, în timpul acesta, acasă. Aş prefera să-l ştiu pe Dan afară, la joacă, nu în apartamentul de deasupra capului meu…»

Vecina a zâmbit cam încurcată şi… ne-am despărţit…

Peste două zile, aflându-se încă în concediu, a plecat, pentru o săptămână, undeva, la ţară. A luat-o cu ea numai pe Mirela, „fiindcă — v-am spus — ea e cuminte”. Pe Dan l-a lăsat acasă, cu soţul, „să-l pedepsească, deoarece e obraznic, neastâmpărat” — nu soţul, ci Dan, despre el este vorba. N-am înţeles însă prea bine pe cine a vrut să pedepsească: pe Dan, pe soţ, pe… alţii?!…

În graba plecării, vecina a uitat să-i comunice soţului rugămintea mea de a amina aplicarea „soluţiei” cuminţirii lui Dan… De aceea, chiar în prima zi, în care ea se afla „la ţară”, iar eu acasă, în concediu, hotărât *să mă odihnesc activ, creator,* Dănuţ… fusese închis de către tatăl său în apartament.

M-am sculat de dimineaţă şi m-am apucat de lucru. Deasupra mea, linişte perfectă! „Ce s-o fi întâmplat? mă gândeam. Unde să fie Dan?”

Aflasem, cu o seară înainte, ce se petrecuse cu plecarea în provincie… „L-o fi luat vecinul cu el la fabrică!” mi-am zis, sperând într-o minune.

Se vede treaba însă că „minunile”…

Dintr-o dată aud: du-du-du-du!… deasupra mea. Plafoanele au început să se cutremure, lămpile să se mişte… Apoi: zdrong! zdrong! zdrong! clanţa uşii de la intrarea… în apartamentul de deasupra. Zgomotele au fost urmate de un strigăt sfâşietor: „Tatăăă!!!…”

„Bietul Dan!” îmi zisei şi… „bietul de mine!”…

S-a plimbat, timp de o oră, ca un leu în cuşcă, dintr-o cameră în alta, la bucătărie… iarăşi în camere…

Copiii se jucau afară, sub ferestrele noastre. Cineva l-a strigat pe Dan, mirat că nu apăruse până atunci. De

obicei, el era primul afară şi-i striga pe ceilalţi... şi ultimul care se îndura să intre în casă.

Dan a apărut la fereastră şi, cu un glas înmuiat în lacrimi, i-a răspuns lui Marius, un coleg de-al său:

„Nu pot să vin, Marius, m-a încuiat tata în apartament şi a luat cheile cu el. N-am cum să ies!”

„Te-a încuiat în casă?!” a zis Marius, nespus de mirat... „Ha-ha-ha-ha!” izbucniră copiii într-un râs ce se amplifica, se amplifica...

Am ieşit la fereastră şi i-am rugat să meargă în curtea şcolii să se joace!

M-au ascultat şi-au plecat imediat. M-am adresat apoi lui Dan, pe care l-am chemat la geam şi l-am sfătuit ce să facă spre a nu se plictisi, până ce avea să sosească tatăl său.

„Înnebunesc până diseară, a zis el. Ce sa fac?”

„N-ai nicio carte în bibliotecă? Citeşte!” i-am spus. „Am să citesc! a mormăit băiatul nemulţumit. Ceilalţi cu mingea şi eu să citesc! Pe-aşa o vreme să stai în casă şi să citeşti! Halal vacanţă!” A mai bodogănit câteva minute şi apoi s-a liniştit!...

Dacă l-ar fi urmărit cineva în timpul acesta pe Dănuţ, ar fi avut ce să vadă!... Eu n-aveam cum să ajung la el, să-l observ. Îmi puteam închipui însă... Dar totul mi-a fost povestit a doua zi chiar de Dan...

Mai întâi a scotocit prin toată biblioteca. Nu-l atrăgea nimic. Volumele de aventuri, pe care el singur le cumpărase, le citise pe toate... Nişte cărţi cu povestiri istorice — le citise şi pe-acestea... A dat de-o parte mai multe volume de poezii. Poeziile nu-i prea plăceau. Ba nu! Eminescu îi plăcea, şi Coşbuc, şi Topârceanu! Ei, îi plăceau şi ale altora, dar nu aşa ca *aventurile...*

A dat peste o carte nouă, pe care n-o mai văzuse:

Incognito!... *„Incognito!*... a murmurat Dănuţ, mişcând buzele a mirare. Ce titlu!... Dar ce naiba înseamnă *Incognito*? O fi vreun nume?!... Uf! că i-am spus mamei să-mi cumpere un dicţionar, doar aşa ne-a zis profesoara de limba română!... Mda! exclamă el. Păi, parcă mi-a dat bani să-mi cumpăr singur. Şi?... am mai luat nişte aventuri!... *Incognito, Incognito*...” tot mesteca Dan vorba, cu ochii în tavan... „Aha! Am găsit! şi-a spus. Bucuros... E ăla de la televizor, pe care-l juca, mai demult, Florin Piersic... personajul acela care-şi ascundea adevăratul nume... E clar, dacă l-am văzut, ce să-l mai citesc?”

Puse, totuşi, volumul pe masă (primul volum al romanului lui Eugen Barbu) şi se îndreptă spre aparatul de radio. Învârti butonul, sperând să audă ceva din emisiunea „Melodia preferată”... Dar, în loc de acordurile muzicale aşteptate, îi intrară în urechi vorbele repezite ale unui reporter:

— ”Stimaţi ascultători — începu reporterul — ne aflăm cu microfonul în atelierul de strungărie al Uzinelor «23 August»; stăm de vorbă cu maistrul Costache Bărbulescu, pe care-l rugăm să ne explice cum a reuşit echipa pe care o conduce să realizeze o foarte importantă depăşire de plan pe luna în curs”...

„Maistrul Costache Bărbulescu, de la Uzinele... Păi ăsta e tata!” zise, plăcut surprins, Dănuţ. „E tata, e tata, îl cunosc şi după voce!... Ia uită-te cum vorbeşte şi ce spune?!... «Disciplină», «seriozitate în muncă», «responsabilitate de comunişti», «dăruire», «totul este pentru noi»! Bravo! Şi-acasă ai zice că e mut! Abia scoate, din când în când, câte o vorbă! Hm! Îi place să vorbească la radio dumnealui!», mai spuse Dănuţ, cu un fel de ciudă ce nu putea acoperi, totuşi, mândria de care era cuprins ascultându-l vorbind *la radio* pe tatăl său...

„Maistrul Costache Bărbulescu ne este ca un părinte,

începu să spună cineva din echipă. Rezultatele la care am ajuns se datoresc, în primul rând, dumnealui, om extrem de capabil, de bun şi de harnic, care *9* ştiut să creeze în colectivul nostru o excepţională atmosferă de muncă, de într-ajutorare; el ne-a învăţat meseria…

„Asta înseamnă — interveni reporterul — că fiecare membru al *familiei* dumneavoastră de muncă îşi respectă obligaţiile, le îndeplineşte, dând ascultare celui ce se află în fruntea acestei *familii*…”

„Pe un părinte, pe un învăţător sau profesor, trebuie să-l asculţi!” interveni tânărul strungar, care vorbise înainte. „Să-l asculţi şi să-l urmezi!”

„Să-l asculţi şi să-l urmezi!” repetă, fără să vrea, Dănuţ… Da! Da! Da! Şi eu? Eu cum îl ascult?!… Eu nici măcar nu ştiam că tata e maistru… «Tatăl meu este strungar la Uzinele…», aşa am scris, astă-primăvară, în compunerea pe care ne-a dat-o diriginta… «Ce ştiţi despre părinţii voştri»? se intitula compunerea. «Aproape nimic!» Îmi venise să răspund. N-aş fi spus decât adevărul… La urma-urmei, ce ştiu eu despre tata şi despre mama?” se întrebă, cu seriozitate, Dan… „Aproape nimic!” fu răspunsul. „Atunci am scornit tot felul de lucruri, compunerea a fost apreciată, iar eu am uitat că nu ştiu aproape. Nimic despre ei…”

Emisiunea se terminase! Dănuţ rămăsese gânditor pe fotoliu…

Deodată se ridică, luă cartea de pe’ masă şi ieşi în balcon… Se aşeză în balansoarul peste care se jucau razele fierbinţi ale soarelui…

Cu cartea pe genunchi, începu să se legene în sus şi în jos. Firele aurii ale razelor se mişcau o dată cu el, de parcă s-ar fi aflat în braţele unui scrânciob miraculos ce-l purta, în fiecare secundă, până la soare şi înapoi…

...Totul în jurul lui se făcea roz-trandafiriu, frumos de tot şi el zbura ca un fulg, ca o petală de cais, luată de vânt...

Se învârti, mai întâi, în jurul blocului...

„Ia să vedem noi ce fac prietenii mei?" îşi spuse în gând... Trecu peste rondurile de flori, fără să le calce, peste gardul şcolii, în care, uneori, îşi agăţa pantalonii, se ridică şi mai sus, deasupra clădirii, ca să ajungă în spate, acolo unde fotbalul era în toi...

Marius înainta cu mingea, dribla în stânga şi în dreapta, se apropia vertiginos de poartă, gata, gata să tragă. Era singur, faţă în faţă cu portarul. Golul nu putea să-i mai scape. Dănuţ parcă şi vedea satisfacţia pe faţa prietenului său, în momentul în care ar fi strigat: „Goool!"...

„Hai să-i jucăm o festă domnului Marius, centrul atacant al blocului nr. 15, să vedem ce zice?" îşi spuse Dan, în timp ce cobora din înălţimile la care se urcase şi se apropia, fără să fie văzut, de mingea care alerga spre poartă, împinsă de, piciorul harnic şi priceput al prietenului său... Marius încetini puţin ritmul, îşi potrivi mingea din mers, în aşa fâl încât să-i vină numai bine şi. „şut I... trase puternic, gândindu-se că golul acesta va fi imparabil!...

Dar, ce să vezi?... Mingea, în loc să-şi continue traiectoria imprimată de autorul celor mai multe goluri („gheata de aur" a cartierului, cum fusese supranumit), hop! se întoarce, deodată, pe deasupra capului lui Marius, continuă drumul peste capetele tuturor celorlalţi jucători, care o urmăreau cu gura căscată, şi aterizează în poarta adversă... Portarul echipei lui Marius a rămas perplex. Nu-i vine să creadă!...

„Formidabil!" au strigat, în cor, toţi jucătorii, neînţelegând nimic din ceea ce se întâmplase...

Dănuţ îşi freca mâinile de bucurie şi chicotea pe înfundate, să nu-l audă careva şi să-l descopere. Apoi, se

înălţă deasupra „stadionului”, hotărât să-şi continue zborul, lăsându-şi prietenii antrenaţi într-un scandal nemaivăzut. Se certau ca proştii, pentru că nu ştiau cine a tras mingea aceea formidabilă. Se făceau tot felul de presupuneri. În fine, el i-a lăsat „proşti”, să-şi bată capul, că de-aceea îl *aveau* Foloseşte capul, băiatule, de-aceea îl porţi pe umeri, să te ajute la încurcătură, foloseşte-l, că se mucigăieşte altfel!” aşa le spunea, uneori, „Pitagora”, profesorul lor de matematică, atunci când se uitau miraţi la problemele sau exerciţiile de pe tablă, fără să le găsească vreo pistă de rezolvare, deşi lucrul n-ar fi fost deloc dificil, dacă şi-ar fi pus mai mult capul la contribuţie...

Trecu peste un şir de blocuri şi ajunse într-o stradă vecină... Aici, pietrele, frumos aşezate înainte, erau acum răscolite, aruncate de-o parte şi de alta, iar pe mijlocul străzii, cupa unui excavator săpase un şanţ adânc unde urmau să fie montate ţevi groase, prin care să curgă apa fierbinte de la termocentrala din apropiere, spre a încălzi şi locuinţele de pe strada aceasta. Muncitorii care se îndeletniceau cu treaba respectivă nu ajunseseră cu şanţul nici la jumătate. Iar acum se odihneau...

„O să-i apuce pe bieţii oameni iama!” bombăni Dănuţ.

Intră, furios, în cabina excavatorului, puse mâinile pe manete şi începu să-l manevreze, de parcă toată viaţa ar fi făcut acest lucru... Cupa excavatorului îşi înfigea lacomă ghearele în pământ, prindea cât putea din el şi-l căra apoi într-o parte sau în alta... Intr-o oră, o oră şi Jumătate, în timp ce „s-au odihnit” cei ce erau plătiţi să facă această treabă, Dan a reuşit să sape şanţul până la capătul străzii... Ultima încărcătură de pământ a slobozit-o peste cei ce tândăleau. Au sărit drept în picioare, speriaţi... Când au văzut excavatorul deasupra lor, au înlemnit. Braţul întins, cu gura cupei deschisă şi legănându-se, s-a mişcat spre dreapta şi s-a oprit în

marginea şanţului. Minunaţi de ceea ce vedeau, căutau cu privirea pe cel care mânuia excavatorul. Nimeni! în cabină nu se vedea nimeni! Câţiva au început să cerceteze locul înfricoşaţi, mai ales când au constatat că şanţul este săpat până la capăt...

I-a lăsat şi pe ei singuri să dezlege „problema” şi. A plecat mai departe.

„Încotro o fi uzina în care lucrează tata?” se întreba Dănuţ.

„Ce ruşine, să nu merg eu niciodată, până acum, la uzina unde tatăl meu munceşte de peste douăzeci de ani! Să nu ştiu nici măcar încotro se află! Halal fiu de strungar, de maistru-strungar!” spuse băiatul cu mândrie.

Se aplecă, din zborul lui, spre urechea cuiva şi-l întrebă politicos: „Nu ştiţi dumneavoastră încotro se află Uzinele...?”

„Ba da!” răspunse, amabil, omul întrebat, întorcând, în clipele acelea, capul spre stânga, către cel ce se interesa...

Când îl văzu, Dănuţ îngheţă... *„Pitagora!”* El era, tocmai pe el îşi găsise să-l întrebe!...

„Ce e cu tine, Bărbulescu Dan?” întrebă, la rându-i, profesorul.

„Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe profesor, n-am vrut”... se bâlbâi Dănuţ.

„Ce n-ai vrut, băiatule, ce n-ai vrut? Nu mai doreşti să ştii încotro se află Uzinele...? Mă bucur că m-ai întrebat. Faptul că ai început să pui întrebări e pozitiv, înseamnă că ai început să lucrezi cu capul şi asta îmi dă speranţe pentru noul an şcolar. Poate ai să te ridici din rândul celor ce se târăsc în coada clasei... Ce zici, n-ai vrea?”...

„Cum să nu, tovarăşe profesor, cum să nu! răspunse, cu sufletul la gură, Dănuţ. Vă rog să-mi permiteţi să vă ajut să căraţi plasele acestea!”

„Aşa! Bravo! Ai devenit şi un băiat atent, îmi place!”

mai zise Pitagora”, încredinţând elevului său o plasă mai mică, plină cu zarzavaturi. „Ce să fac? adăugă el, soţia mea e cam bolnavă, o mai ajut şi eu la treburi, măcar în vacanţă!”...

„Sigur, sigur, e foarte bine, foarte frumos! se pomeni Dan apreciind munca profesorului. Şi eu tot aşa... Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe profesor, de data aceasta n-am vrut să fiu obraznic, vă rog să mă credeţi... Cum o să-mi permit eu să apreciez ce faceţi dumneavoastră, eu, care... dar ce să mai vorbim, îmi cer mii de scuze...”

„Dar nu s-a întâmplat nimic, Bărbulescule, n-ai spus nimic rău!... Uite că tocmai am ajuns. Aşaaa! făcu profesorul, luând plasa din mâna lui Dănuţ. Îţi mulţumesc mult, eşti un băiat bun, Bărbulescu, am să ţin minte!”...

„Tovarăşe profesor, tovarăşe profesor, vă rog, n-am vrut, nu pentru asta...”

„Bine, bine, hai, linişteşte-te! zise - «Pitagora». Uite, dacă vrei să ajungi la Uzinele... pe care le cauţi, ia-o drept înainte. Te urci în *tramvaiul 23* şi, peste una, două, trei... şapte staţii, cobori. Ţine minte, a şaptea staţie! Hai, du-te, la revedere! îţi mulţumesc!”...

„Eu vă mulţumesc, tovarăşe profesor, vă mulţumesc mult!...” mai spuse Dănuţ, bucuros că a scăpat.

Ce să ia el *tramvaiul 23?* Nici vorbă! Sus, în zbor, dintr-o dată!...

O luă pe deasupra străzii, numără staţiile, cele şapte şi, în câteva secunde, fu la porţile uzinei...

„Mamăăă! Ce colos!” se minună băiatul...

Intră repede în vorbă cu portarul, spunându-i, mândru, că el este feciorul maistrului Costache Bărbulescu, de la strungărie, „trebuie să-l cunoşti dumneata, s-a vorbit şi la radio despre el, chiar astăzi s-a vorbit...”

Nu i se mai oprea gura! Portarul s-a uitat lung la flăcăiaşul de doisprezece ani, a înţeles bine despre ce

este vorba şi, zâmbindu-i, i-a răspuns:

„Sigur că-l cunosc pe maistrul Costache. Uite-l, chiar acum vine pe aleea principală. S-a sunat ieşirea din schimb. Aşteaptă-l aici, în câteva secunde îl întâlneşti”.

„Tată, tată! strigă Dănuţ, când îl zări pe tatăl său în mijlocul unui grup de muncitori. Am venit să te iau de la uzină!”…

„Dănuţ, Dănuţ! scoală, băiatule, ai adormit la soare, să nu ţi se facă rău! Ştii că ai mai făcut o dată insolaţie!…

Când a dat cu ochii de tatăl său, Dan s-a ridicat grăbit din balansoar, l-a cuprins cu braţele pe după gât şi-a început să-i spună, cu ochii în lacrimi:

„Tată, tată, îţi mulţumesc că m-ai închis în casă. A fost aşa de bine!… Am aflat atâtea lucruri despre tine!… Îţi mulţumesc, tăticule!…”

„Ce e cu tine, băiatule? spuse maistrul îngrijorat… Dumnezeule, s-a speriat copilul, s-a speriat copilul!… Numai capul maică-ti e de vină, ea a găsit «soluţia» să te cuminţeşti… Auzi, tâmpenie, să încui copilul în casă! Ei, nu, de mâine s-a terminat! De mâine, Dănuţ, tată, te iau cu mine la uzină. Am acolo câţiva băieţi, ceva mai mari decât tine. Fac practică, învaţă meserie. Sper să te împaci bine cu ei. Poate mai înveţi şi tu câte ceva. Vrei, spune „Sigur că da, tăticule, de mâine mergem la uzină! Mergem la uzină, la uzină!… a început să ţipe Dănuţ, sărind prin casă. Dar să ştii — a adăugat el — că toată vara merg cu tine la uzină, nu numai săptămâna aceasta, cât lipseşte mama. E clar?” mai întrebă Dan autoritar.

„E clar, fiule! toată vara! Te iau cu mine toată vara!” „Bravooo! Bravooo! ţipă, din nou, băiatul şi ţopăia de colo până colo… Deodată se opri, se uită la ceasul din perete şi, ducând un deget la gură, spuse în şoaptă:

„Şşşt! *Orarul* vecinului de jos! şi arătă spre parchet. E acasă, lucrează!”…

Şi începu să păşească prin casă, de parcă ar fi călcat pe

ouă şi n-ar fi vrut să le spargă.

„Orarul vecinului? întrebă tatăl, înălţând din umeri. Asta ce mai e?”

Dănuţ făcu un gest cu mâna, adică „s-o lăsăm baltă”, ori „îţi explic eu altă dată!”, întoarse spatele şi se îndreptă spre bucătărie.

Maistrul Costache Bărbulescu îşi urmă fiul, fără să priceapă, deocamdată, ce e cu „orarul vecinului”…

Dar, parcă, în viaţă se pricep aşa, toate, dintr-o dată?! …

3

Ruxandra, cea mititică — nepoata nepoţilor mei, Dan, Alexandru, şi Mihaela — se joacă, acum, de una singură. De fapt, nu se joacă, *munceşte.* Aşa mi-a şi răspuns când am întrebat-o ce face: „Muncesc, nu vezi? Desenez!”…

Într-adevăr *munceşte,* desenează!… Colorează, mai exact spus,. O carte specială (destinată pentru aşa ceva), pe care i-a adus-o Coca.

Iat-o, a *umplut* câteva pagini!…

— Şi-acum să-ţi arăt cum *scriu* eu! îmi spune, plină de importanţă.

— Ce vorbeşti! Mă mir!… Ai învăţat deja să scrii?

— Sigur că da! Vrei să-ţi arăt?

— Vreau!…

Ruxandra părăseşte masa, de sub umbrarul făcut de p boltă de viţă de vie şi aleargă în casă, în camera ei. Se întoarce, după câteva minute.

— Uite! îmi arată, deschizând un caiet. Aşa-i că scriu frumos? Tata zice că scriu foarte frumos!… Mama mă mai ceartă când greşesc…

Privesc caietul cu… liniuţe aplecate la dreapta…

aplecate la stânga... cu bastonaşe şi ovale...

— Bravo, Ruxandra! o felicit şi-o mângâi pe părul ei blond şi buclat, numai inele... E foarte frumos!... Vrei să-mi citeşti şi mie puţin ce-ai scris aici? îi arăt o pagină, plină cu *semne...*

Fetiţa se uită lung la mine, vrând parcă să mă întrebe cum de nu pricep şi singur atâta lucru...

— Păi, cum *să-ţi citesc* — se hotărăşte să-mi răspundă — dacă sunt numai liniuţe şi bastonaşe şi... Nu vezi că nu sunt litere? Literele le încep... (se gândeşte ea puţin şi-apoi precizează)... de mâine! Le ştiu pe alea, de tipar. Dacă vrei, pot să mă iscălesc cu ele... Vrei?!...

— Sigur că vreau!...

În timp ce Ruxandra „se iscăleşte" cu literele „alea de tipar", eu... intru... în prima sală, din dreapta, de la parterul clădirii liceului...

Elevii clasei întâi, între care se află şi Răzvana — fetiţa unor prieteni —, sunt cu ochii aţintiţi la învăţătoarea lor...

Cu toţii se ridică, într-o clipă, şi mă salută... Le spun că... *mi-era dor de ei* şi că de aceea am venit să-i mai văd. Copiii îmi zâmbesc frumos, dar sunt încurcaţi, neştiind ce se cuvine să răspundă la o asemenea *declaraţie...* Le fac semn să-şi ocupe locurile lor în bănci, în timp ce mă aşez şi eu, pe un scaun, în spatele clasei...

De câte ori mă simt obosit, întristat sau necăjit, vin în mijlocul acestor copii sau al altora ca ei — liceul având colective de şcolari de la clasa I până la a XII-a, fac o baie de puritate, îmi încarc rezervoarele motoarelor cu optimism şi, când ies, văd clar cum pe zarea ceasurilor şi a zilelor ce urmează se face lumină...

„Copii, astăzi vom învăţa să desenăm pe caiete *liniuţe... Liniuţe aplecate la dreapta!* spune învăţătoarea, reluându-şi lecţia. Care este mâna voastră dreaptă? întreabă ea în continuare. Răzvana, care este mâna dreaptă?"

Surprinsă, fetiţa — pe care eu pot s-o observ, de la locul în care mă aflu — înghesuie, în grabă, în buzunarul de la uniformă, ceva pe care-l ţinea tocmai în mâna dreaptă. S-a îmbujorat toată la faţă, dar, revenindu-şi repede, ridică braţul, spre a răspunde la întrebare.

„Bine, Răzvana!” se aude glasul învăţătoarei, căreia, ca şi mine, nu-i scăpase gestul şcolăriţei.

„Copii — reia *tovarăşa,* ridicăm acum, cu toţii, braţul drept, ca să ne convingem că nimeni nu va greşi!... Gata, porunci ea: braţul drept, sus!”

O pădure de mânuţe, cu degeţelele bucălate, creşte, dintr-o dată, deasupra băncilor. Unii dintre copii, privind-o cu atenţie pe învăţătoare, a cărei *dreaptă* căuta, de asemenea, către plafonul clasei, începură să-şi schimbe mâna, ridicând-o pe cealaltă, în aşa fel, încât — îşi făcuseră ei repede un calcul, „să fie pe aceeaşi parte cu *tovarăşa”!* Corectându-i, învăţătoarea se aşează şi ea cu faţa către tablă, fără să schimbe, din poziţia în care se afla, mâna...

„Acum, da, se potriveşte!” şoptesc câteva mogâldeţe din bănci, convingându-se definitiv asupra *adevărului* mumi *drepte.* O ridică, încă o dată, ca să nu mai fie niciun dubiu...

„Mâna dreaptă este aceea cu care scriem, copii! mai precizează învăţătoarea. Deci acum ştim în ce parte *să aplecăm* liniuţele. Şi, apropiindu-se de tablă, începe *să deseneze* frânturi de beţe, aşezate la mici intervale precum ulucile dintr-un gard, dar care, spre deosebire de acestea, deşi nu sunt prinse în niciun cui, şi cu toate că sunt aplecate spre dreapta, nu cad! Chiar aşa şi spune un băieţel, Adrian, colegul de bancă al Răzvanei:

„Tovarăşa — remarcă el — liniuţele acestea seamănă cu ulucile de la gardul bunicii, numai că sunt plecate într-o parte şi uite că nu cad, deşi nu sunt bătute în cuie!” Copiii rid de remarca făcută de Adrian. Râde şi

învăţătoarea, în timp ce îşi plimbă privirile peste feţele acelea, ca nişte petale de trandafiri, de pe care poţi sorbi aromele prospeţimii şi ale nevinovăţiei...

Ochii calzi ai femeii de la catedră învăluie, din nou, fiinţa mititică şi delicată a Răzvanei.

Simţindu-se observată, fetiţa ascunde iarăşi, cu grabă şi spaimă, în buzunarul uniformei, acelaşi *ceva*, la care privise, pe furiş, câteva clipe. Învăţătoarea se apropie de fată, o mângâie cu afecţiune pe cap şi o întreabă:

„Ce ai tu în buzunar, Răzvana? La ce priveşti tu, din când în când?”

Fetiţa caută speriată către învăţătoare. Ochii ei de aramă incandescentă se acoperă pe loc de o boare de ceaţă, buzele — roşii ca sufletul cireşelor de mai — încep să tremure, văpăile din obraji se sperie şi ele, se ofilesc, în timp ce mâna şcolăriţei astupă gura buzunarului, hotărâtă să acopere, cu orice preţ, „comoara de dinăuntru „.

„Vrei să-mi arăţi şi mie ce ai tu în buzunar? repetă învăţătoarea. Nu te speria, că nu-ţi fac niciun rău! Hai, arată-mi! Te rog!”

Încredinţându-se că tovarăşa n-o s-o pedepsească, fetiţa scoate din buzunar o păpuşă, o păpuşă mică, ai cărei ochi albaştri, ca seninul unor zile de vară, clipesc, la fiecare mişcare, o păpuşă cu părul precum spicul dat în pârgă şi cu obraji bucălaţi, cu bluzică albă, din pânză topită, tivită la gât, la mâneci, cu spumă de dantelă, iar fustiţa de pe ea este confecţionată dintr-o catifea ce se colorase parcă din aceleaşi ape blânzi ale ochilor.

„Îţi place aşa de mult păpuşica, incit nu poţi să te desparţi de ea nici când vii la şcoală?” întreabă dăscăliţa.

Fetiţa aprobă, cu un semn al capului.

„Cine ţi-a cumpărat-o? Tăticu” sau mămica?” adăugă învăţătoarea.

„Mi-a adus-o Moş Gerilă!” răspunde Răzvana cu o bucurie sinceră...

Copiii din clasă părăsiseră aproape cu toţii băncile, strângându-se în jurul învăţătoarei şi al colegei lor.

„Tovarăşa, tovarăşa — se aud, aproape în cor, mai multe glasuri… şi eu am păpuşă… chiar mai frumoasă decât a Răzvanei!”…

„Eu am o păpuşă mare, mare, aproape cât mine de înaltă!” se laudă Corina, o fetiţă dintr-o bancă vecină.

„Eu am o maşină teleghidată, se repede Adrian, colegul Răzvanei, iar eu am un avion”! spune altcineva… „Mie îmi place să mă joc cu pistolul mitralieră!” se aude alt glas… Şi, tot astfel, se adună mărturisiri peste mărturisiri… relevând un mare adevăr al fiinţei acestor omuleţi, deveniţi, pe neaşteptate, şcolari, rupţi, aproape brutal, de miraculoasa lume a jucăriilor…

„Copii — li se adresează tuturor învăţătoarea (care înţelesese bine acel *adevăr*): de mâine înainte, fiecare dintre voi are voie să vină la şcoală, pe lângă caiete şi cărţi, pe care le vom folosi pentru învăţătură, şi cu câte o jucărie, o jucărie micuţă însă, aşa cum este păpuşica Răzvanei, una dintre cele care vă este vouă mai dragă!”

„Uraaa!” strigă un băieţel din spatele clasei, privind, apoi, jenat, spre mine.

Îi fac semn că nu s-a întâmplat nimic rău!

„Ce bine! Ce bine!” ciripesc câteva fetiţe, ieşite din bănci şi ţopăind în jurul învăţătoarei…

„Şi-acum, gata! ne întoarcem la *liniuţele noastre aplecate la dreapta!*”…

A doua zi, mă înfiinţez, din nou, în clasă. Sunt curios să văd ce se întâmplă…

Când mă vede, învăţătoarea râde.

„Aţi venit să *ne jucăm*?” mă întreabă ea.

„Bineînţeles!”

„Să vedem dacă avem cu ce!”…

La un semn, băncile s-au umplut de păpuşi, maşinuţe, avioane, locomotive cu vagoane, de tractoare…

„Bine, copii! aprobă învăţătoarea. Şi-acum... cinci minute ne jucăm! Poftiţi!...

Tabloul era greu de descris... Prin faţa catedrei, printre şirurile de bănci, au început să alerge automobile de toate culorile, unele teleghidate, altele cu impuls pregătit pe loc şi urmărit apoi în desfăşurare, unele cu sirenă şi lumini ca la miliţie ori ca la „salvare”; pe deasupra capetelor zburau, în salturi mai scurte, ori cu volute mai largi, avioane; pe catedră, o locomotivă „şuiera”, trăgând după sine câteva vagoane „încărcate cu călători*’; în braţele fetiţelor se răsfăţau legănate, mângâiate, alintate cu murmure de cântec, tot felul de păpuşi...

Minutele au trecut pe nesimţite...

„Gata, copii! Jocul s-a terminat! hotărăşte învăţătoarea. Până număr la cinci, pe bănci nu mai rămân decât cărţile şi caietele. Am început: unu, doi...”

Copiii au ascuns, la repezeală, jucăriile în ghiozdane, aşezându-şi, în acelaşi timp, frumos, aşa cum îi învăţase *tovarăşa,* cărţile şi caietele pe pupitre. Răzvana — pe care eu o urmăresc — a strecurat păpuşica în acelaşi buzunar.

Lecţia, de data aceasta, la aritmetică, era în plină desfăşurare. Trecuseră cam douăzeci de minute din timpul destinat ei. Atentă la feţele copiilor, la răspunsurile şi gesturile lor, învăţătoarea văzu (ca şi mine de altfel) cum mâna dreaptă a Răzvanei *se* apropie, tiptil-tiptil, de buzunarul uniformei de şcolăriţă, cum scoate de-acolo păpuşica, pe care, aşezând-o apoi cu grijă în poală, sub bancă, începe s-o mângâie cu amândouă mâinile.

Observând ochii învăţătoarei opriţi asupra ei, se înroşeşte într-o clipă şi, cu un gest grăbit, înghesuie, fără nicio milă, „fiinţa” aceea de cauciuc în buzunarul binecunoscut...

După câteva minute, sala se umple, din nou, de larma avioanelor, a maşinilor, de „duduitul” tractoarelor şi al locomotivelor, de cântece suave de leagăn...

Ies din clasă pe deplin convins că, de-acum înainte, orele, zilele acestor copii-şcolari se vor hrăni permanent ţi din izvoarele acelei calde vetre din care iradiază atâta bucurie şi înţelepciune: *jocul!...*

După ce mi-a arătat iscălitura ei „proprie”, *construită* de mai multe ori din „litere de tipar”, Ruxandra m-a părăsit, optând să-i explice Cocăi cum a reuşit ea s-o înveţe pe Bella — păpuşa cea mare, primită în dar de la noi, cu un an în urmă — o poezie. Acum păpuşa „spune” frumos poezia, iar fetiţa, ca să fie sigură că Bella nu greşeşte, îi şopteşte fiecare cuvânt... Coca ascultă cu încântare, angajându-se, împreună cu Ruxandra, s-o mai înveţe pe Bella încă o poezie...

Le urmăresc şi eu o vreme... Apoi, „părăsesc” curtea, zâmbind unei imagini ce mi-a rămas dragă, din clipa în care mi-a ajuns în suflet, în urma unei relatări...

...Era dirigintă la prima ei clasă de liceeni... Se scursese un an de muncă... un an şcolar în care, acelor liceeni începători, ca şi altora, li se rostise, pe diferite tonalităţi şi în cele mai diverse împrejurări: „Fiţi atenţi, *de-acum nu mai sunteţi copii!* Aţi intrat. În liceu, răspunderile sunt mult mai mari! Trebuie să... trebuie să... trebuie...”

În ziua de 1 Iunie, s-a gândit să le aducă aminte de copilărie...

A intrat în clasa-cabinet, ca de obicei, în clipa în care soneria îşi încheiase chemarea de reîncepere a activităţii.

Elevii o aşteptau cuminţi, ordonaţi. A aşezat catalogul pe catedră, întrebând, în acelaşi timp, dacă lipseşte cineva. Toţi elevii erau prezenţi.

După câteva secunde de reculegere, parcă, profesoara a anunţat că astăzi, 1 Iunie, vor face o oră „ceva mai deosebită”.

Atenţia copiilor a crescut. În clasă era o linişte desăvârşită. De la înălţimea piedestalului pe care se afla

aşezată catedra, profesoara a îmbrăţişat, într-o privire caldă, întregul colectiv, pentru ca, apoi, ochii ei, cu lumini de smarald, să se oprească pe fiecare chip aproape şi să-l descopere, atunci, parcă pentru prima dată. „Au crescut «copiii», chiar într-un an! se gândi profesoara. Şi, totuşi…”

Se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre unul dintre dulapurile aflate în cabinet. Descuie şi scoase de-acolo câteva platouri cu bomboane fine din ciocolată, cu prăjituri de tot felul, cu pateuri şi alte asemenea bunătăţi. Chemă câteva fete s-o ajute…

Când le-au văzut, elevii au rămas, câteva secunde, fără glas; apoi au izbucnit în exclamaţii de mirare, de încântare adevărată. Catedra devenise o masă de sărbătoare. Profesoara urcă, din nou, pe piedestal şi, privind încă o dată peste zecile de chipuri, rosti emoţionată:

„La mulţi ani, copii! Şi-acum, poftiţi! Serviţi-vă!” îi invită ea, în continuare…

S-au strâns ciopor în jurul catedrei, al profesoarei. Mâncau, pe întrecute, „cele mai bune bomboane cu care au fost serviţi vreodată”, „cele mai bune prăjituri”, „cele mai bune pateuri”, „cele mai…” Deşi cu doza firească de exagerare, vorbele se rosteau cu simţire adevărată. Fetele i-au cerut voie s-o sărute, s-o îmbrăţişeze. Pe băieţi, i-a sărutat, pe rând, profesoara, găsind pentru fiecare câte o vorbă bună.

„Şi-acum urmează o surpriză!” anunţă diriginta.

„Încă una?” s-au auzit glasuri din bănci, în vreme ce zeci de perechi de ochi străluceau parcă şi mai intens de bucurie şi de curiozitate.

Dintr-un plic, profesoara răstoarnă şi resfiră pe catedră treizeci şi şase de bileţele, fiecare purtând pe el câte un număr. A invitat elevii să-şi aleagă câte un bileţel. Operaţiunea s-a petrecut în cea mai mare grabă şi cu înfiorare. Toţi aşteptau acum să vadă ce mai urmează…

Profesoara a deschis al doilea dulap. S-a întors la catalog şi l-a deschis şi pe acesta. A început să rostească numele înscrise acolo, în ordine alfabetică. Cel strigat era chemat în faţa dulapului şi invitat… să-şi caute, în „expoziţia” de jucării, pe care cu toţii o descoperiseră într-o adâncă mirare, pe aceea ce corespundea numărului de pe biletul tras…

Hazul era de nedescris!… Unii dintre băieţi au nimerit păpuşi şi, dimpotrivă, unor fete „norocul” le-a adus câte o maşinuţă, un tractoraş, un avion… Când fiecare avea în mână „jucăria lui”, profesoara a ordonat:

„Poftiţi, începeţi jocul!”…

În câteva secunde, sala clasei a IX-a A, dintr-un mare liceu bucureştean, s-a transformat într-o încăpere de *grădiniţă,* cu „locatari” din cel mult „grupa mijlocie”. Profesoara s-a amestecat, în chip firesc, printre beneficiarii jocului. Semnalul soneriei a găsit-o plimbându-se, împreună cu unul din băieţii clasei, în spatele unei maşinuţe teleghidate…

Ajunseseră în clasa a XII-a! împliniseră, cu toţii, optsprezece ani. Peste câteva săptămâni terminau liceul… Îi aşteptau examenul de bacalaureat, examenul de admitere în învăţământul superior, examenul vieţii!…

Era, din nou, 1 Iunie! Şi-au adus cu ei jucăriile primite cu patru ani în urmă. Nerăbdători, începuseră jocul încă din recreaţia de dinaintea *orei* mult aşteptate…

Trecând pe lângă clasa lor, o profesoară de matematică i-a văzut. Nici n-a mai apucat să le facă vreo observaţie. A alergat către cancelarie şi, intrând pe uşă ca o furtună, a strigat către diriginta „împricinaţilor44: „Dragă, elevii tăi au înnebunit! Se joacă precum nişte copii: cu păpuşi, cu maşinuţe, cu… Du-te, dragă, şi potoleşte-i! Se poate? Elevi în clasa a XII-a? Ditamai vlăjganii., cu maşinuţele pe jos?!… Ne fac şcoala de râs, dragă! Noi suntem liceu

serios, nu?!...”

Profesoara de engleză a zâmbit către înfuriata ei colegă, a luat catalogul celor de la a XII-a şi-a pornit nerăbdătoare spre clasă: să se joace şi ea! Măcar o oră!...

Zâmbesc şi eu privind-o cum, de data aceasta „învaţă” păpuşile *„să spună poezii”!*...

4

Întâmplarea pe care v-o povestesc acum s-a petrecut întocmai... Mi-a relatat-o chiar unul dintre eroi... Să-mi spuneţi, la sfârşit, care dintre *personaje* mi-ar fi putut-o înfăţişa...

Dan, Alexandru şi Mihaela sunt cu ochii pe mine. Ruxandra „se plimbă” cu *Bella* de mână. Ţine, neapărat, s-o înveţe „să meargă”. De-aceea ea nu ne bagă în seamă...

Aşadar, să-ncepem!

— Unchiule Geo!

— Poftim, Dănuţ!

— Dumneata şi când... Dar, lasă, îţi spun la sfârşit!

— Care va să zică, îmi pui şi tu „o problemă”...

— Într-un fel!... Acum te-ascultăm, însă...

Plângea lângă una dintre ferestrele culoarului lung şi proaspăt curăţit de femeia care trecuse cu cârpa umedă peste sutele şi sutele de urme ale încălţărilor din picioarele mititele, ce tropotiseră vesele, de la un capăt la altul, în minutele recreaţiei terminate de curând. N-a vrut să răspundă la nicio întrebare a femeii şi nici nu s-a învoit să plece de lângă fereastră. Astfel că fusese lăsat în pace... să plângă mai departe. Cu bărbia sprijinită de

pervaz (abia ajungea până la el), privea în curtea şcolii, strecurându-şi razele ochilor săi negri şi strălucitori printre mărgăritarele fierbinţi ce se năşteau dintr-un izvor parcă fără sfârşit, tremurau, sfioase, câteva clipe pe streaşina genelor bogate şi lungi şi se rostogoleau apoi peste obrajii aprinşi.

Văzându-l, bărbatul înalt, puţin adus de spate, cu părul bogat şi aproape în întregime alb, s-a apropiat de el şi, punându-i mâna pe cap, l-a întrebat cu blândeţe: „Ce e cu tine aici? Ce s-a întâmplat? De ce plângi?”

Băieţelul s-a întors şi-a început. Să-l măsoare de jos în sus. Şi-a dus o mânuţă la ochi, s-a frecat bine, bine şi iarăşi s-a uitat la bărbatul înalt, cu părul bogat, în întregime alb.

„Eşti elev la şcoala noastră?”

Copilul a aprobat cu un gest al capului…

„Şi, de ce nu eşti în clasă? Ce-ai păţit? Te-a bătut cineva?”

Un nou gest al capului, care s-a mişcat acum de la stânga la dreapta, voia să indice, probabil, faptul că micuţul şcolar nu fusese „bătut” de nimeni.

„Atunci de ce eşti necăjit?”

Ochii negri şi strălucitori au scos la iveală, ca la comandă, un nou şirag de perle fierbinţi.

„Te rog să nu mai plângi, altfel te las şi plec. Nu vrei să vorbim ca între doi bărbaţi?”

Copilul îşi şterge din nou ochii, încercând să se liniştească.

„Bravo! Aşa! Ei, acum să-mi spui cum te cheamă şi în ce clasă eşti”…

„Ionuţ!” răspunse băieţelul, bătând de două ori din aripile pleoapelor, prelungite cu gene bogate, mari şi întoarse.

„Ionuţ şi mai cum?”

„Ionuţ Popa!”

„Îmi pare bine, Ionuţ Popa! zise bătrânul, întinzându-i mâna. Numele meu este Dan Mărgărit. Şi, acum, fiindcă am făcut cunoştinţă, te rog să-mi spui în ce clasă eşti şi ce ţi s-a întâmplat, de erai aşa de supărat. Acum ţi-a trecut supărarea, da?”

Băiatul negă printr-un semn al capului.

„Bine, chiar dacă nu ţi-a trecut supărarea, vreau să ştiu, totuşi, în ce clasă eşti, să aflu de ce eşti necăjit, ca să te ajut cumva. Vrei să te ajut?”

De data aceasta mişcarea capului se face în sens de aprobare.

„Mă bucur că eşti de acord să te ajut. Răspunde-mi acum şi tu la întrebări!”...

„Nene, dar matale cine sunteţi?” întrebă copilul înainte de a răspunde...

Bărbatul înalt zâmbi — aşa cum văd că zâmbiţi şi voi —, se aplecă şi, luându-l de sub braţe pe băieţel, îl aşeză cu fundul pe pervazul ferestrei:

„Eu sunt directorul şcolii, Ionuţ. Adică eu mă îngrijesc de voi, de copii, de tovarăşele care vă învaţă pe voi carte... Eu sunt «nenea directorul» ’1, mai adăugă el cu acelaşi zâmbet bun pe faţă.

„Nene directore, vreau acasă!” spuse băiatul, hotărându-se să-şi dezvăluie „necazul”.

„De ce, Ionuţ? întrebă directorul mirat. Nu-ţi place la şcoală?”

„Nu!” afirmă copilul cu toată hotărârea.

„Şi de aceea plângeai?”

’ „Da!”

„De ce nu-ţi place?”

„Nu-mi place!” veni răspunsul o dată cu o nouă întunecare a feţei mici şi congestionate din cauza plânsului.

„Bine, am înţeles!” spuse directorul, luând copilul de pe fereastră, şi aşezându-l jos, în picioare. Prinzându-l apoi de mână, porniră amândoi de-a lungul culoarului.

Ajungând în dreptul unei uşi, pe care scria: *Laborator de Ştiinţele Naturii,* scoase din buzunar o mână de chei înşirate pe un inel de metal, alese una şi descuie. Pătrunse cu copilul înăuntru. Dând cu ochii de un vultur impresionant, cu aripile mari, întinse în lături şi cu ciocul puternic, proiectat în faţă, băieţelul tresări şi se strânse lângă director.

„Nu te speria, Ionuţ, spuse bărbatul, vulturul nu-ţi face niciun rău. E împăiat!”

În timpul acesta, opriţi amândoi lângă uşă, îl priveau.

Copilul nu-şi lua ochii de la pasăre.

„Vezi? Nu face nicio mişcare, nu te teme!”

„Uite, lângă el, şi un porc!” spuse băiatul.

„Da, e un porc mistreţ, un porc care trăieşte în pădure. Dar şi el este tot mort şi împăiat!”

„Şi o căprioară! adăugă copilul, desprinzându-se de mâna directorului şi înaintând sigur în încăpere. Vai, uite ce de păsărele!” se mira el, alergând prin faţa dulapurilor, după geamul cărora se aflau, într-adevăr, zeci de păsări împăiate.

„Îţi place, Ionuţ!” îl întrebă directorul.

„Da!” fu răspunsul sincer al copilului.

„Mă bucur!... Vino acum să-ţi mai arăt ceva!”...

Directorul dădu de-o parte o draperie şi îl invită pe băieţel într-o încăpere mai mică, în care se află, în afara unor vitrine şi dulapuri, şi un acvariu.

„Peştişori, peştişori! strigă copilul, alergând spre acvariu şi oprindu-se lângă el. Ce de peştişori! se miră el, ai cui sunt peştişorii?” întrebă Ionuţ, căutând ochii bărbatului înalt şi cu părul alb.

„Ai mei!”

„Şi ce faceţi matale cu ei?”

„îi dăruiesc copiilor din clasa întâi care iau numai note de zece şi care sunt foarte cuminţi!”

„Şi eu o să iau note numai de zece şi o să fiu foarte

cuminte, *nene directore!*”

„Dar ce, tu eşti în clasa întâi?”

„Sigur că da, nu ţi-am spus?”

„Nu mi-ai spus!”

„Da, sunt în clasa întâi şi o să iau numai note de zece!” mâi spuse copilul, în timp ce mângâia sticla dincolo de care înotau, nepăsători, zecile de peştişori <; are de care mai frumos colorat.

„Bine! Îmi pare bine. Ionuţ! Acum hai să mergem în altă parte…”

Urcând un etaj, directorul descuie o altă uşă, pe care o plăcuţă albastră, cu litere galbene, anunţa că acolo se află: *Camera pionierilor!*

Intrând, copilul scoase un strigăt de mirare şi se repezi spre o tobă aşezată sub un raft în care străluceau mai multe trompete. Prinse în mâna dreaptă, unul dintre „beţe” şi începu să lovească.

„Ionuţ! strigă directorul la el. Te rog să încetezi imediat! Ţi-am dat eu voie să baţi în tobă?”

Băiatul întoarse ochii miraţi spre cel care îl apostrofase. Înţelegând că greşise, i se adresă cu un glas ce ar fi înmuiat orice inimă: „îmi daţi voie?”

„Nu!” veni, prompt, răspunsul.

„De ce?”

„Fiindcă ceilalţi copii sunt la lecţii, iar tu i-ai deranja cu zgomotul pe care îl face toba”.

„Acestea ce sunt?” întrebă copilul, ară tind şirul instrumentelor galbene şi strălucitoare.

„Trompete! Cântă cu ele pionierii!”

„Vreau să cânt şi eu!”

„Nu se poate! Şi, fără să mai aştepte întrebarea «de ce», care ar fi fost neapărat pusă, motivă, mai departe: fiindcă nu ştii să cânţi!”

„Dar vreau să cânt!” se rugă copilul.

„Dacă ai să fii cuminte şi ai să înveţi bine, am să-l rog pe tovarăşul care i-a învăţat pe ceilalţi copii să-ţi arate şi

ţie cum se cântă şi să te primească în echipa de trompetişti ai şcolii. Vrei?”.

„Vreau! Vreau! spuse băieţelul, sărind într-un picior. Vai, ce de insigne frumoase!” mai adăugă el când ajunse în faţa unei vitrine în care se afla, pe o catifea roşie, prinse mai multe zeci de insigne de diverse forme şi culori. (Era o pasiune a comandantului unităţii de pionieri din şcoală să colecţioneze insigne ale diferitelor organizaţii de copii din lume, insigne şi steguleţe, colecţie de care era de altfel foarte mândru.)

„Când ai să fii pionier, spuse directorul, ai să primeşti şi tu o insignă şi o cravată roşie cu tricolor!”

„Vreau să fiu pionier, *nene directore!”* zise copilul, privind spre bărbatul înalt.

„O să fii! îi răspunse acesta. Trebuie să mai treacă ceva timp până atunci. Acum de-abia ai venit la şcoală. Şi, mi-ai spus că nici nu-ţi place aici, că vrei să mergi acasă…”

Băieţelul şi-a plecat privirile, prinzând, în acelaşi timp, cu mâna lui mică palma directorului şi strângându-se, totodată, lângă el. Mâna cealaltă a bărbatului a început să-l mângâie pe cap…

„Pas, pas! strigă copilul către director care alerga singur acum cu mingea către poarta improvizată în sala de sport. Pas, n-auzi!” ţipa, mai departe, alergând şi el pe extrema cealaltă a sălii. În sfârşit, primeşte mingea, o stopează, şi-o potriveşte pentru piciorul drept şi-apoi trage cu putere. „Gol, gol!” strigă băieţelul bucurându-se din toată fiinţa lui, în timp ce alerga spre director să-l îmbrăţişeze. Ajungând lângă acesta, întinde mâinile şi-l prinde pe după picioare. Îndepărtându-se, după câteva secunde, se uită spre ochii lui şi-i spuse: „Ai văzut ce gol am băgat? A fost imparabil!”

„Bravo, Ionuţ! Golul a fost, într-adevăr, nemaipomenit! Eşti un fotbalist grozav!”

„Aşa-i, *nene directore?!* Ia staţi matale puţin în poartă să mai trag eu o minge, să vedem, o apăraţi?”

„Bine, stau! Dar nu cred că o să mai bagi gol!”

„Şi dacă bag ce-mi daţi?”

„Tu ce-ai vrea?”

„O ciocolată!”

„Bine, dacă bagi gol, ai de la mine o ciocolată!” Băiatul ia mingea, p aşază la unsprezece metri de „poartă” (adică la distanţa măsurată cu cei unsprezece paşi ai lui) şi se pregăteşte să tragă. Tocmai atunci, pe uşa sălii de sport, pătrunde secretara şcolii, care spune, cu mare mirare:

„Tovarăşe director, aici sunteţi? V-am căutat prin toată şcoala. Veniţi repede că vă cheamă cineva la telefon.”

„Să revină!” răspunde directorul, în timp ce executa mişcările obişnuite ale unui portar care se pregăteşte să prindă o minge extrem de dificilă.

Stupefiată de răspuns, dar mai ales de imaginea directorului, secretara adaugă:

„Dar este Inspectoratul şcolar!”

„Să revină, n-ai auzit? Acum sunt ocupat. Joc fotbal!” Ieşind, total nedumerită, secretara exclamă: „Doamne fereşte! Aşa ceva...” Exprimarea gândului se opreşte aici, de teama de a nu fi auzită, dar semnul de întrebare de pe faţă nu i se şterge decât când ajunge în birou şi când trebuie să răspundă la telefon că „tovarăşul director se află la o asistenţă şi vă roagă să-mi transmiteţi mie comunicarea, în cazul că este urgentă. Când iese de la oră, vă dăm noi un telefon!”...

„Nene directore, eşti gata?” întreabă Ionuţ, în timp ce-şi ia avânt pentru a trage cu piciorul în minge.

„Gata!” se aude răspunsul „portarului”.

Băiatul şutează cu toată puterea. Mingea porneşte în mare viteză, directorul face un gest, din care se înţelege că ar fi vrut să se arunce după ea s-o prindă, dar, între timp, se răzgândeşte, întinde doar un picior, sperând ca astfel să salveze situaţia, însă mingea trece „vijelios*’, la

câţiva centimetri de pantoful improvizatului portar.

„Goool! Goool! strigă băiatul, sărind de bucurie. Am câştigat, am câştigat ciocolata!”...

Directorul râde sincer, din toată inima, râde până ce-i vin lacrimi în ochi, rămânând, bineînţeles, dator cu o ciocolată. Cuvântul e cuvânt!...

După „fotbal”, au vizitat, pe rând, câteva săli de clasă. Ionuţ abia atunci şi-a dat seama că mai mulţi copii din blocul lui, băieţi şi fetiţe, învaţă la această şcoală. S-a bucurat văzându-i şi s-a simţit tare mândru pentru că el era de mână cu „nenea directorul”, în faţa căruia toţi copiii şi toate „tovarăşele „ se ridicau din bănci şi de pe scaunele de la catedră şi spuneau în cor: „Bună-ziua!”

Cel mai mult şi mai mult, băiatului i-a plăcut, până la urmă, în sala în care un loc gol, într-o bancă, îl aştepta. Şi „tovarăşa” lui, îngrijorată de dispariţia copilului, era „cea mai frumoasă” din toate pe care Ionuţ le văzuse în şcoală...

„Deci însemnează că acum vrei să rămâi la şcoală, Ionuţ!” spuse directorul.

„Da!” răspunde copilul cu faţa toată numai zâmbet, în timp ce se aşază la locul lui, în bancă.

„Bine, mă bucur! Şi să ştii că noi rămânem prieteni. Ori de câte ori vrei să-mi spui ceva, poţi să treci pe la mine!”

„Dar unde staţi matale”? întreabă copilul.

Mai mulţi colegi de-ai lui, care au sesizat greşeala din formularea întrebării, râd de-a binelea. Alţii zâmbesc numai. Zâmbeşte şi învăţătoarea. Directorul, pentru care o asemenea formulare nu mai era o noutate şi care nu socotise că atunci, adică în asemenea împrejurări, ar fi fost potrivit s-o corecteze, răspunde ca şi când nimic deosebit nu s-ar fi petrecut:

„O să-ţi arate tovarăşa învăţătoare! Şi-acum, la revedere, Ionuţ! La revedere, copii!” adăugă directorul părăsind sala de clasă.

După vreo săptămână, în biroul secretariatului intră un băieţaş care, după ce spune politicos „Bună-ziua”, întreabă cu toată seriozitatea: *„Nenea directorul* este acasă?”

Auzind întrebarea, secretara râde cu poftă. Şi, înainte de a apuca să spună ceva, uşa, care permitea intrarea în biroul directorului se deschide, în cadrul acesteia apărând bărbatul înalt, puţin adus de spate, cu părul aproape în întregime alb.

„A, Ionuţ! spuse directorul, bucurându-se sincer. Ce faci aici?”

„Am venit…”

„Ai treabă cu mine, de ce-ai venit? Ori ţi s-a întâmplat iarăşi ceva?”

„Eu am venit…”

„Poftim, poftim în birou, Ionuţ! spuse bărbatul înalt, luându-l de mână şi poftindu-l în camera din care tocmai voia să iasă. Ia spune-mi ce mai faci?”

„Bine!”

„Ei, acum îţi place la şcoală?”

„Da!”

„Şi pe la mine de ce ai venit?”

„Fiindcă mi-era dor de dumneavoastră!” mărturiseşte sincer băiatul.

Vorbele copilului l-au emoţionat pe director, care caută, cu mâinile aproape tremurând, într-un sertar, de unde scoate două ciocolate. I le întinde, spunând:

„Ţi-aminteşti? Eram dator!”

„Numai cu una!”

„Cealaltă este aşa pentru că suntem prieteni şi pentru că… «mi-era dor de dumneavoastră»!”…

„Vă mulţumesc!”

„Şi eu îţi mulţumesc, Ionuţ, pentru că m-ai vizitat, mai spuse directorul, mângâindu-l pe băieţel. Te mai aştept pe la mine!”

„Am să mai vin, nene directore, am să mai vin!” îl

asigură băiatul, în timp ce iese, încântat, pe uşă, desfăcând, cu nerăbdare, una dintre ciocolate şi umplându-şi gura cu o bucată mare. „Am să mai vin… să mai jucăm fotbal!” mai adăugă el, îndepărtându-se şi făcând semn de bun rămas bărbatului înalt, care-l petrecea din uşă cu ochii încălziţi de o sinceră şi adâncă emoţie…

Ei, care este răspunsul la întrebare!

— Bineînţeles că directorul ţi-a povestit, că doar nu prichindelul de Ionuţ! se aude glasul lui Alex.

— Nu e adevărat! intervine Dan…

— Ce vorbeşti, mă, cum „nu e adevărat”? sare Alexandru.

— Da, nu e adevărat, nu i-a povestit directorul!

— Dar cine? Sunt foarte curios să aflu! adăugă Alex, cu ironie…

— Nimeni! răspunde Dănuţ, privindu-mă insistent.

— Aşa-i, unchiule Geo?… Directorul de-acolo eşti tot matale, numai că, în realitate, nu eşti atât de înalt, „aplecat de spate şi cu părul aproape în întregime alb”… Recunoşti?

— Dacă răspunzi şi tu la o întrebare: după ce anume ţi-ai dat seama?

— După mai multe! Acum te-am învăţat!… Dan Mărgrăit — aşa parcă l-ai botezat — vorbeşte şi se poartă ca dumneata. Şi-apoi — mai e şi ciocolata!

— Ce e cu ciocolata?

— Dumneata nu mi-ai adus niciodată o singură ciocolată… Ţi-aminteşti? Mă lăsai să caut prin toate buzunarele… Şi eu mai găseam încă una şi încă una!…

— „Eşti mare”, Dănuţ! exclam, realmente entuziasmat. Vino…

— Mai ai vreo ciocolată prin buzunare?!…

— Cine ştie?!

— Nu mai ai!

— Pe ce te bazezi?

— Nu te lasă pe matale inima să...

— Şi cu „problema”, cum rămâne?

— Păi, asta era... că şi atunci când povesteşti despre *alţii...*

5

— Unchiule Geo, mă întreabă Mihaela, dumitale, în afară de floarea de liliac alb, ce alte flori îţi mai plac?

— Garoafele!

— Ce-ai fi spus, ce-ai fi făcut, dacă, atunci când erai director de liceu, elevii şcolii ţi-ar fi dăruit... o *mie de garoafe?*

— O mie de garoafe?!...

— Exact! Cum ai auzit!...

— Mi-aş fi cumpărat alte. -., haine, ca să încap în de, de fericit!...

— Poţi să râzi, dar să ştii că noi, elevii şcolii — vreau să zic, i-am dăruit directorului nostru... o *mie de garoafe,* într-o zi, când el a împlinit patruzeci şi cinci de ani! Ei, ce spui?

— Foarte frumos din partea voastră! E un gest nemaipomenit!...

— Directorul este şi profesorul meu de matematică, un profesor foarte bun, exigent şi drept... Nu l-am sărbătorit niciodată până acum, fiindcă nici n-am ştiut care este ziua lui de naştere... Până în primăvara aceasta, pe la mijlocul lunii mai...

Mă chemase la dânsul — ştii că eu sunt comandanta de pionieri pe şcoală. Trebuia discutăm ceva, în legătură cu problemele organizaţiei...

În timpul discuţiei, la un moment dat, a ieşit, pentru câteva minute, din birou. Îl solicitase cineva, un părinte, mi se pare... Aşteptându-l, mi-am aruncat ochii pe masa de lucru a dumnealui. Am zărit un memoriu de activitate şi am citit, fără să vreau, primele rânduri... Aşa am descoperit că a doua zi, 16 meii, împlinea patruzeci şi cinci de ani..

După ce-am terminat discuţia, m-am întors în clasă... Eram emoţionată... Mă gândeam că ar trebui să facem ceva să-i mulţumim pentru toată strădania dânsului, să-i oferim ceva, aşa, ca să-şi amintească de noi.

Colegul meu de bancă, Adrian — un băiat inteligent, talentat (scrie poezii) — m-a observat, bineînţeles... l-am spus despre ce era vorba, de ce mă frământam. Şi i-am cerut părerea.

„Păi, e simplu! mi-a răspuns el. Îi oferim... o garoafă!”

Am crezut că-şi bate joc de mine... în primele clipe chiar m-am supărat. „închipuieşte-ţi — i-am spus — ce-ar fi să apărem în faţa sărbătoritului şi să începem: „Tovarăşe director, vă rugăm să ne permiteţi ca astăzi, de ziua dumneavoastră de naştere, când împliniţi rotunda cifră de...”

„Nu e chiar atât de rotundă!” a remarcat el, maliţios...

... „Când împliniţi *nu atât de rotunda cifră* de patruzeci şi cinci de ani, să vă oferim... *o garoafă...* şi-atât!”

„Şi nu este de ajuns, Mihaela?” a întrebat el.

„Măi, Adriane! m-am repezit eu, vrând să-l pun la punct...

„Şi nu este de ajuns, stimată colegă, m-a întrebat, dacă fiecare elev al acestei şcoli ar oferi *directorului nostru,* al tuturora, câte o garoafă? Adică, în total, o *mie de garoafe?!...* Parcă în jur de o mie de elevi are şcoala, nu?”... în clipa aceea, parcă o lumină mi-a pătruns în suflet. „Extraordinar! am exclamat. Excelentă idee,

Adriane! Bravo! Eşti grozav! Bravo!... Tiii!... Fiecare copil — o garoafă; fiecare copil cu câte o garoafă... Îţi dai seama ce-o să fie?!" îl întrebam, din ce în ce mai entuziasmată.

A doua zi, imediat după ce a sunat pentru recreaţia mare, noi, cei de la a VII-a. A, am părăsit sala de clasă, îndreptându-ne spre biroul directorului...

Am intrat numai eu şi am întrebat-o pe secretară dacă profesorul nostru se află înăuntru. Era! Şi încă singur După câteva secunde, noi, cei treizeci şi nouă de băieţi şi de fete, de la a Vil-a A, am început să cântăm, plini de emoţie, în faţa uşii sărbătoritului: „Mulţi ani, trăiască!" A deschis aproape speriat. Ne aşezaserăm, între timp, într-un semicerc. L-am primit la mijloc, întinzând, fiecare, către dânsul, dar *în acelaşi timp,* câte o garoafă albă I întâi s-a făcut palid şi-au început să-i tremure buzele. Dar, apoi, în câteva secunde, chipul pe care-l priveam şi care ne era atât de cunoscut (ne păstorea, ca profesor, încă din clasa a V-a) şi-a recăpătat culorile obişnuite, ochii şi-au intensificat strălucirea, însă, până să apuce să scoată vreo vorbă, eu, care mă plasasem la mijlocul semicercului, am făcut un pas înainte, rostind câteva vorbe de suflet pentru cinstirea dascălului şi a omului îndrăgit de o şcoală întreagă. Adunând florile din mâinile noastre, directorul n-a putut spune decât: „Vă mulţumesc, copiii!"

Priveliştea era cu adevărat răscolitoare. Întregul culoar de la parter se afla „tapetat", de la un capăt, la altul, pe o parte şi pe cealaltă, cu trupuri de copii, începând de la micuţii din clasa întâi, până la colegii noştri, din clasele a VIII-a. Din loc în loc, în faţa copiilor, puteau fi observaţi învăţătorii şi profesorii diriginţi ai claselor. La un semn al comandantului instructor de pionieri pe şcoală, toţi elevii au ridicat deasupra capetelor florile pe care le aveau În mâini, intonând aceeaşi vibrantă urare: „La mulţi ani!"

O imensă grădină de flori, de ochi şi de chipuri! Splendidă imagine! Merită să te sfărâmi o viaţă întreagă pentru a putea trăi o asemenea clipă! Acestea cred că erau şi gândurile dascălului nostru, care începuse să treacă printre rânduri şi să culeagă stropii aceia de frumuseţe şi de suflet ce se revărsau peste fiinţa lui copleşită de emoţie.

Şcoala întreagă a rămas luminată, zile în şir, de „florile directorului”, care s-au păstrat nu numai în biroul lui, al secretarelor, în cancelarie, ci şi în fiecare sală de clasă şi laborator.

Colectivele de elevi s-au întrecut între ele spre a ţine cât mai mult „în viaţă „ buchetele de garoafe ce le zâmbeau de pe catedrele sălilor în care învăţau. Zilnic, ei le împrospătau apa din vaze şi tăietura prin care îşi sorbeau hrana, le adăugau diverse „întăritoare” spre a le prelungi rezistenţa.

O mie de garoafe — o mie de inimi, înfiorându-şi simţirea pentru fiinţa unui dascăl, a unui *Om!*

6

Dan se luptă cu Alexandru. Îl învaţă şi pe el judo. Grădina — „terenul” lor de desfăşurare — răsună de exclamaţiile specifice jocului.

Mihaela s-a retras însă în pridvorul casei şi cântă la chitară. Este una din pasiunile ei…

O ascult!… Melodia mi se pare cunoscută…

— Mihaela, de unde ştii cântecul acesta?

— L-am învăţat astă-vară, în tabără, la Predeal. Îl cânta un băiat mai mare. Cătălin se numea!… Un băiat frumos şi interesant! Avea însă ceva… n-aş putea să-ţi spun ce

anume... Poate că era prea serios pentru vârsta lui, chiar trist...

— Cătălin ai zis?

— Da, Cătălin!

— Ştii şi cuvintele? Versurile cântecului — vreau să zic — le ştii?

— Sigur că da: „Oameni ai lumii, fiţi înţelepţi, / Voi, oameni mari...”

— Mulţumesc, mulţumesc, Mihaela!

— Dar, ce s-a-ntâmplat?

— Cred că-l cunosc pe băiat! Adică — l-am cunoscut! Sunt sigur că el este... L-am cunoscut într-o împrejurare mai deosebită...

...Trecuse de miezul nopţii. Ningea cumplit! încă mai ningea... Maşina s-a oprit în faţa hotelului cel mare şi nou din centrul oraşului. Nu ne venea să credem că ajunseserăm teferi, după douăsprezece ore de mers, printr-un viscol cum rar îmi fusese dat să mai văd.

La restaurantul de la parterul hotelului nu ne mai aştepta nimeni! De altfel, nici unuia nu-i ardea de mâncare. Aşadar, ne-am luat în primire camerele şi, copleşiţi de oboseala acumulată şi de efectele spaimelor prin care trecuserăm, ne-am grăbit către paturile ce ne aşteptau.

Când ne-am trezit, a doua zi, obrazul alb al oraşului se răsfăţa sub mângâierile razelor strălucitoare, dar îngheţate şi ele parcă, ale soarelui ce se înălţa triumfător pe bolta albastră.

În sala unui mare complex sportiv din oraş, am cunoscut concurenţii — echipe de pionieri şi de şoimi ai patriei, reprezentând două judeţe ale ţării: unul din centrul Transilvaniei, celălalt, de-aici, din apropiere de apa Jiului. Cu toţii erau pătrunşi de o idee foarte importantă: fiecare echipă reprezenta un întreg judeţ, de comportarea fiecărui copil depindeau succesul sau,

dimpotrivă, insuccesul unei colectivităţi cu al cărei prestigiu nimeni nu avea voie să se joace.

Astfel că, atunci când concursul a început şi, o dată cu el, înregistrarea pe peliculă, în vederea retransmiterii pentru marele public, prin televiziune, copiii, îmbrăcaţi şi struniţi, în acelaşi timp, de dascălii lor, au intrat în scenă curajoşi şi luminoşi, animaţi de dorinţa de a pune în valoare acumulările dintr-o perioadă de intensă pregătire, precum şi aptitudinile şi talentele lor ce urmau să se concretizeze în diferite domenii: sport, artă plastică, muzică, montaj literar-muzical etc.

Probele se succedau într-o mare tensiune. Spectatorii din sală, susţinători ai celor două echipe, electrizau parcă întreaga atmosferă cu strigătele de încurajare şi aplauzele lor. Membrii juriului, din rândul cărora făceam parte, în- cântaţi de performanţele copiilor, acordau, în unanimitate, punctaj maxim fiecărei probe consumate. În aceste condiţii, echipele se aflau la egalitate în faţa ultimelor două secvenţe: probele sportive şi spectacolele grupurilor de pionieri.

Copţii din judeţul transilvănean sunt primii care continuă întrecerea. Evoluţia lor este fără reproş şi ei primesc şi la sport întregul punctaj. La aceste probe, oltenii nu au niciun fel de emoţie. Fiecare membru al grupului de sportivi este foarte bine pregătit, iar Cătălin, băiatul acela înalt, suplu, cu părul blond şi ochi albaştri este un adevărat talent. La repetiţii el cucerise întreaga sală.

După evoluţia — corectă — a coechipierilor săi, a intrat în „scenă” Cătălin, Sala, toată, în picioare, cu excepţia membrilor juriului, îi urmăreşte mişcările executate cu cea mai mare precizie şi cu eleganţă. După fiecare secvenţă a probei, se aud ropote de aplauze ce izbucnesc din partea ambelor tabere de susţinători. Cătălin înaintează cu zâmbetul pe buze spre un final ce nu putea

să fie decât încununat de o mare victorie. Aşa credeau toţi cei ce-l urmăreau „aşa simţea şi băiatul, când, o mică alunecare îl dezechilibrează parţial, mişcarea următoare nu mai îndeplineşte corectitudinea necesară şi, în ciuda timpului obţinut, apreciat ca un adevărat record, băiatul a trebuit să fie penalizat cu două puncte, potrivit regulamentului de concurs. Un oftat de dezamăgire generală (ca expresie a sincerităţii şi spiritului de dreptate ce caracterizează pe toţi copiii) a urmat anunţării rezultatului

Cătălin este năucit, nu-i vine să creadă. Când s-a convins că, totuşi, acesta este adevărul, că echipa lui, datorită greşelii pe care el, „cel mai bun”, o făcuse, a pierdut două puncte, a simţit o sfârşeală în stomac, ochii i s-au împăienjenit, parcă nu mai vedea, totul a început să se învârtească în jurul lui, el însuşi se învârtea cu sala o dată, repede, tot mai repede…

S-a trezit, după câteva minute, întins pe o canapea, înconjurat de profesori şi de colegii lui. Obrajii îi sunt umezi de lacrimile ce i se strecuraseră de sub pleoape. Cătălin deschide ochii şi, după câteva clipe, îşi aduce aminte de ceea ce se întâmplase. Chipul i se întunecă, iar buzele, care ar dori să rostească ceva, nu izbutesc să scoată decât un murmur din care nu se distinge nimic. Toţi cei din jur încearcă să-l liniştească şi să-l încurajeze.

În sală se aud noi ropote de aplauze. Echipa adversă obţinuse punctajul maxim şi la ultima probă — spectacolul grupului de pionieri. Deci, totul era pierdut! „Chiar dacă şi noi vom obţine la fel, va fi zadarnic”, spune cineva dintre copii. „Şi cum să ne desfăşurăm spectacolul fără Cătălin? adaugă altcineva. El era sufletul întregii formaţii, recita, cânta…”

„Dar cine spune că trebuie să intraţi în scenă fără Cătălin?! se aude glasul unui profesor. Ce zici, băiete?” se adresează el celui ce se ridicase deja de pe canapea.

„Daţi-mi, vă rog, chitara!” se auzi vocea hotărâtă a

adolescentului…

Masa juriului se află în linia primului rând de scaune din sală, în apropierea scenei. Privesc şi parcă nu pot să cred că ceea ce văd poate fi adevărat. Copiii aceştia pe care-i am sub ochi, unii dintre ei, recită în timp ce lacrimile le curg pe obraji; cântă, şi vocile lor sunt cristaline, pure, emoţionante, iar lacrimile se strecoară în voie, umezind petalele de piersică învăpăiată ale obrajilor; dansează — dans elegant, frumos — ori joacă în ritmul îndrăcit al „Căluşarilor”, dăruind, în acelaşi timp, sălii zâmbete calde şi sincere, peste care se rostogolesc, din când în când, aceleaşi bobiţe de rouă fierbinte. În mijlocul scenei, un copilaş de nici şase ani, în centrul echipei „Căluşarilor”, uimeşte pe toţi spectatorii prin rapiditatea şi corectitudinea cu care interpretează complicatele mişcări sau „figuri” ale celebrului joc. Îi urmăresc faţa mică, îmbujorată de efort. Poartă-pe ea expresia încordării, a hotărârii de a arăta tot ce ştie să facă, de a demonstra. Jocul lui, ca şi al tovarăşilor săi de echipă, dezlănţuie în sală o adevărată furtună de aplauze.

Când larma se potoleşte, din mijlocul întregii formaţii, unde recitase până atunci, în momentele cheie ale spectacolului, versuri al căror duh înălţase sufletele tuturor ascultătorilor, se desprinde băiatul cu părul blond şi ochii albaştri, care înaintează în ritm de cântec născut pe strunele chitarei ce-o poartă la piept. Cătălin priveşte peste sală, dincolo de ziduri, departe; faţa lui albă, scăldată parcă în raze de lună, este o oglindă a sufletului vorbelor ce le rosteşte, urcând şi coborând pe treptele unor răscolitoare acorduri. În cântecul său (şi muzica şi textul îi aparţin) băiatul acesta. De nici paisprezece ani se adresează, într-un mod simplu, dar nu mai puţin patetic, lumii întregi, „oamenilor maturi” ai acestei lumi pe care-i roagă să nu ucidă copiii! Un vers laitmotiv: „Oameni ai lumii, fiţi înţelepţi!” cu varianta „Voi, oameni mari, fiţi

înţelepţi!” cumulează parcă întregul dramatism al melodiei, al vocii şi al semnificaţiilor întregului cântec. Scena tace şi sala de asemenea. Cătălin cântă singur, acompaniindu-se cu ajutorul chitarei pe care-o strânge la piept, cântă pierdut, trecând cu privirile peste sutele de capete, căutând departe, dincolo de ziduri, spre lumea cea largă, în care „tremură, încordat la cotele maxime, destinul planetei Pământ!”…

La festivitatea de închidere a concursului, pe scena, care acum îi cuprindea pe toţi copiii ce evoluaseră în cadrul emisiunii, nu se aflau decât învingători! Doar pe tabela de înregistrare a rezultatelor, unul dintre judeţe avea două puncte în minus.

După schimbul de daruri dintre cele două echipe, Mirela, fata care conducea grupul copiilor din judeţul transilvan, şopti băiatului cu părul blond şi ochi albaştri: „Îţi mulţumesc, Cătăline, pentru cântecul tău! Dincolo de întrecere şi punctaj, el ne reprezintă pe toţi. Întorcându-mă, cine ştie cât timp de-aici înainte, cu gândul şi cu sufletul, la cele trăite în ziua aceasta, îmi voi aduce aminte, sunt sigură, mai ales de un cântec… ca şi de acela ce l-a adus pe lume…”.

— Şi, uite că nu numai Mirela îşi aduce aminte de cântecul lui Cătălin, ci şi Mihaela…

— Şi, bineînţeles, unchiul Geo, care, în clipele hotărâtoare ale impunerii cântecului, a fost de faţă!…

7

Concursul a luat sfârşit!… După ce mâna dreaptă îi fusese ridicată de arbitru, în semn că *el* este *învingătorul,* Dan, cu zâmbetul acela angelic pe chip — poate că s-ar

potrivi mai bine dacă aş spune *pe suflet* — se pleacă în faţa publicului, care-l aplaudă frenetic…

— Nu te-a mai durut mâna? îl întreb când reuşesc să ajung în preajma lui.

— Ba, da! îmi răspunde. Şi cred că aşa o să mă doară toată viaţa! adaugă cu oarecare tristeţe în glas… Dar, de data aceasta, sunt dublu *câştigător,* unchiule Geo…

— Cum adică?

— Păi, am învins nu numai mâna — cum sper s-o învingşi de-aici înainte, mereu — ci şi pe Mihai! Şi pe el sper „să-l mai bat!”… Ca şi pe alţii!…

Meditez, uitându-mă la acest copil, la versurile, cu zguduitoare semnificaţie, ale lui Nicolae Labiş:

„Viaţa ni se cheamă-n încleştarea Supremei bătălii, pe câmp deschis,

Şi-aşa ea ni-i revoltător de scurtă,

Ca s-o mai dăm pe lene şi plictis!…”

„Chiar aşa-i! îmi spun: drumul vieţii şi-o sută de ani dacă ar măsura, rămâne, totuşi, revoltător de scurt, în raport de câte are şi-şi propune omul să facă!…”

---- SFÂRŞIT ----